

CSÍKSZEREDA ÉS A FUNKCIONÁLISAN KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

2021-2030

2022

2.0_verzió (HU)

Készítette: Csíkszereda Polgármesteri Hivatal
Biró Zoltán
Munkacsoport koordinátor

Tartalomjegyzék

1. FEJEZET: STARTÉGIAI KONTEXTUS	4
1.1. Az integrált városfejlesztési stratégia szerepe	4
1.2. Kulcsfogalmak, nemzetközi, regionális és lokális tendenciák	4
1.2.1. Nemzetközi kontextus.....	5
1.2.2. Európai kontextus	6
1.3. Releváns nemzeti, regionális és helyi stratégiák.....	8
1.3.1. Országos szintű stratégiák.....	8
1.3.2. Operatív Programok 2021-2027.....	13
1.3.3. Releváns regionális stratégiák.....	16
1.3.4. Hargita megyei kontextus	18
1.3.5. Helyi vonatkozású stratégiák	27
1.4. Konzultációs folyamat, az érintett felek bevonása	28
1.4.1. Kérdőíves felmérés és fókuszcsoportos beszélgetések	28
1.4.2. Társadalmi konzultáció	32
2. FEJEZET: A JELENLEGI HELYZET ÉS A VÁROSI KÖRNYEZET ELEMZÉSE	34
2.1. Szocio-demográfiai profil	34
2.2. Gazdasági helyzetkép.....	42
2.3. Környezeti- Infrastrukturális kihívások.....	56
Épített környezet.....	56
2.4. Közlekedési infrastruktúra és mobilitás	62
2.5. Közművesítés	63
2.6. Közszolgáltatások.....	68
Kultúra.....	68
Műemlékek	71
Egészségügy	76
Szociális ellátó rendszer.....	81
Oktatási rendszer	83
Sport.....	89
2.7. Környezeti és éghajlati kihívások.....	91
Környezetszennyezés	96
Természeti környezet.....	99
2.8. Adminisztratív profil	100
2.9. Metropoliszövezet	104
2.10. SWOT elemzés	107
2.11. Az előző IVS-ben javasolt projektek végrehajtásának helyzete	111
3. FEJEZET: JÖVŐKÉP ÉS FEJLESZTÉSI CÉLOK.....	114
3.1. A stratégiai jövőkép és célkitűzések megfogalmazásának indoklása	114
3.2. Területfejlesztési koncepció	116
3.3. Vízió 2030.....	119
4. FEJEZET: FEJLESZTÉSI PROGRAMOK ÉS CSELEKVÉSI TERVEK.....	122

4.1. A fejlesztési programok kidolgozásának fontosabb szempontjai	122
4.2. Fejlesztési programok listája	122
4.2.1. Életminőség és társadalmi jólét program (infrastruktúra).....	122
4.2.2. Versenyképesség program: gazdasági fejlesztések, inkubáció, digitalizáció, turizmus.....	130
4.2.3. Zöld Csíkszereda program (környezetvédelem, zöldövezetek, természet-közeliség, rekreáció)	134
4.2.4. Közösségi, kulturális és szociális fejlesztések	137
4.2.5. Mobilitás	144
4.2.6. REGIONÁLIS SZEREP - Metropolisz övezet	146
5. FEJEZET: PROJEKTPORTFÓLIÓ	150
5.1. A kidolgozott szakpolitikákon és programokon alapuló projektek teljes listája	150
5.2. A prioritizálás mechanizmusa.....	158
5.3. Prioritáris projektek és finanszírozási források.....	164
6. FEJEZET: A STRATÉGIA VÉGREHAJTÁSA, NYOMON KÖVETÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE	170
6.1. Felelősségi körök és cselekvési terv a stratégia megvalósításához.....	170
6.2 Monitoring és kockázatelemzés	172
6.3 Kommunikáció	174

1. FEJEZET: STARTÉGIAI KONTEXTUS

1.1. Az integrált városfejlesztési stratégia szerepe

Csíkszereda megyei jogú város vezetősége számára mindig is meghatározó fontosságú volt, hogy a szakmai követelményeknek megfelelő stratégiai dokumentumok alapján végezze a település fejlesztésével kapcsolatos tevékenységeit. Ennek egyik oka, hogy a megfelelő, a helyi tanács által is elfogadott dokumentumok reális biztosítékot jelentenek arra, hogy Csíkszereda fejlesztésével kapcsolatos programok és projektek egy koherens és egymást kiegészítő rendszerbe vannak szervezve.

Csíkszereda megyei jogú város 2030-ig tartó fejlesztési programjának központi elemét a Csíkszereda Város Integrált Fejlesztési Stratégiája jelenti. Ezt a stratégiát, komplementer jelleggel, több más fejlesztési dokumentum is kiegészíti, amelyek célja, hogy egy-egy részterület esetében olyan részletességű fejlesztési programot vázoljon fel, amelyekre az IVS keretében nincsen lehetőség.

Az IVS elkészítésének egyik legfontosabb sajátossága annak participatív jellege. A fejlesztési dokumentumba foglalt javaslatok összeállításában, valamint azok tartalmának megvitatásában a helyi önkormányzat kooperatív partnereként jelent meg a lakosság, a helyi civil szervezetek, a gazdasági szféra, valamint mindazon intézmények, amelyek tevékenységére várhatóan hatással lesznek a stratégiában foglalt fejlesztési programok.

A 2021-2030-as időszakra vonatkozó fejlesztési stratégia elkészítése során kiemelt figyelemmel kezeltünk több szempontot is. Mindenekelőtt, fontosnak tartjuk megemlíteni a kontinuitást. Csíkszereda városa jelenleg is rendelkezik egy 2025-ig érvényes integrált fejlesztési stratégiával. A jelenlegi fejlesztési dokumentum programjainak és projektjeinek összeállítása során kiindulási pontként kezeltük a fentebb említett dokumentumot. Alaposan megvizsgáltuk és kielemeztük a jelenleg is érvényben lévő fejlesztési dokumentum tartalmát, és a jelenlegi stratégiai dokumentumba átemeltük mindazon programok és projektek listáját, amelyeket mindeddig nem sikerült megvalósítani, de nem veszítették el aktualitásukat. A stratégia megalapozásának másik fontos aspektusa Csíkszereda helyi szintű erőforrásainak és a vízióként elképzelt jövőbeli funkciók reális kivitelezési lehetőségeinek összevetése volt. A COVID-19 járványügyi helyzet hangsúlyosan rávilágított arra, hogy egyrészt fontos a helyi fejlesztési irányvonalak világos kijelölése, másrészt pedig elengedhetetlen a helyi fejlesztési elképzelések és a rendelkezésünkre álló erőforrások közötti összefüggésekre alapozó fejlesztési javaslatok prioritizálása. Egy integrált fejlesztési stratégia feladata mindig több kell legyen, mind az elérhető fejlesztési források lehívására alkalmas dokumentum, a helyi igények és erőforrások alapján megfogalmazott fejlesztési irányok, programok, projektek koherens rendszerét kell tartalmaznia.

Egy integrált fejlesztési stratégia elkészítése során különösen fontos, hogy tartalmazza az adott település fejlesztésének korábbi időszakával kapcsolatos megvalósításokat, eredményeket, illetve a vizsgált település különböző területein található trendeket, problémákat, kihívásokat. Az aktuális helyzet adatsorokkal is alátámasztott bemutatása képezi az egyik legfontosabb alapot a problémák kezeléséhez szükséges beavatkozások beazonosítására, illetve lehetőséget kínálnak a projektek programokba való szervezésére és a fejlesztési irányok meghatározására.

Csíkszereda város integrált fejlesztési stratégiájának elkészítésében felhasználtuk a jelenleg is érvényben lévő stratégiai dokumentum elemzéseit, naprakész adatokkal frissítettük fel a korábban készített elemzéseket, de szükség esetén ki is egészítettük azokat új szempontokkal, vagy akár teljesen új fejezetekkel.

1.2. Kulcsfogalmak, nemzetközi, regionális és lokális tendenciák

Romániában egy közigazgatási-területi egység fenntartható fejlődése olyan kontextusban zajlik, amelyben vertikálisan korrelálnia kell az európai, nemzeti, regionális és megyei szinten létrehozott stratégiai tervekkel. Így a kidolgozási folyamat egyik fő eleme a stratégiai jövőkép rugalmassága, a magasabb szinteken megfogalmazott stratégiai célkitűzésekkel való szerves összekapcsolása.

Középtávú stratégiai céljainak elérése érdekében az önkormányzatoknak fel kell ismerniük azokat a lehetőségeket, amelyek versenyképes pozíciót biztosíthatnak a globális piacon, és eredményorientált fejlesztési politikák kialakításában kell részt venniük.

Az eredményorientált stratégiai tervezés filozófiája abban rejlik, hogy a közigazgatási területi egység a regionális szereplők igényei alapján és a közösség igényeivel összefüggésben képes meghatározni sajátos előnyeit. Ily módon az önkormányzat középtávú kiemelt projektjei a városi és vidéki termékek és szolgáltatások egyedi kombinációinak felhasználásával olyan városfejlesztési folyamatokat alakítanak ki és indítanak el, (beleértve az infrastruktúrát, az oktatási és kutatási létesítményeket, a gazdasági környezetet, a turizmust, az életminőséget, stb.), amelyek ugyanabban az időben reflektálnak a külső és belső igényekre.

A tervezési folyamatot követően a fejlesztési stratégia a területnek a regionális piacon való bemutatásából (erősségeinek, lehetőségeinek, problémáinak vagy veszélyeinek azonosítása), egy egyhangúlag elfogadott jövőképből indul ki, és olyan ágazati politikákat javasol, amelyek a jövőképek megfelelő programokhoz és projektekhez vezetnek.

1.2.1. Nemzetközi kontextus

A nemzetközi kontextust az ENSZ által elfogadott 2030-ig tartó időszakra szóló fenntartható fejlődési menetrend határozza meg. Egy olyan globális fejlesztési cselekvési programról van szó, amely egyetemes jellegű, és a fenntartható fejlődés három dimenziója (gazdasági, társadalmi és környezeti) közötti egyensúlyt segíti elő, megcélózva egyaránt a fejlett és a fejlődő országokat.

A 17 fenntartható fejlődési cél a jövőbeni nemzetközi fejlődésre vonatkozó célok összessége, amelyek a szélsőséges szegénység felszámolására, az egyenlőtlenségek és igazságtalanságok elleni küzdelemre és a bolygó védelmére irányuló cselekvési irányokat határozzák meg 2030-ig, az alábbiak szerint:

1. A szegénység felszámolása annak minden formájában és minden körülmények között;
2. Az éhezés felszámolása, az élelmezésbiztonság biztosítása, a táplálkozás javítása és a fenntartható mezőgazdaság előmozdítása;
3. Az egészséges élet biztosítása és a jólét előmozdítása minden korosztály számára;
4. A minőségi oktatás biztosítása és az egész életen át tartó tanulás lehetőségeinek előmozdítása mindenki számára;
5. A nemek közötti egyenlőség elérése és minden nő és lány helyzetének javítása;
6. A víz és a szennyvízelvezetés elérhetőségének és fenntartható kezelésének biztosítása mindenki számára;
7. A megfizethető energiához való hozzáférés biztosítása mindenki számára biztonságos, fenntartható és korszerű módon;
8. A fenntartható és inkluzív gazdasági növekedés, a teljes és produktív foglalkoztatás és a tisztességes munka előmozdítása mindenki számára;
9. Rugalmas infrastruktúrák kiépítése, a fenntartható iparosítás előmozdítása és az innováció ösztönzése;
10. Az országokon belüli és az országok közötti egyenlőtlenségek csökkentése;
11. A városok és az emberi települések fejlesztése, hogy befogadó, biztonságos, rugalmas és fenntartható legyen;

12. Fenntartható fogyasztási és termelési minták biztosítása;
13. Az éghajlatváltozás és annak hatásai elleni küzdelem;
14. Az óceánok, tengerek és tengeri erőforrások védelme és fenntartható használata a fenntartható fejlődés érdekében;
15. A szárazföldi ökoszisztémák védelme, helyreállítása és fenntartható használatának előmozdítása, fenntartható erdőgazdálkodás, az elsivatagosodás elleni küzdelem, a talajromlás megállítása és helyreállítása, valamint a biológiai sokféleség csökkenésének megállítása;
16. A békés és befogadó társadalmak előmozdítása a fenntartható fejlődés, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés mindenki számára, valamint a hatékony, elszámoltatható és befogadó intézmények létrehozása minden szinten;
17. A végrehajtási eszközök megerősítése és a fenntartható fejlődésre irányuló globális partnerség újjáélesztése.

1.2.2. Európai kontextus

Az európai kontextust az EU Városi Agendája, az Európai Városfejlesztési kezdeményezés (2021-2027), az URBACT IV program (2021-2027), az EU Területi Agenda 2030 és az EU kohéziós politikája (2021-2027) határozza meg.

Az EU Városi Agendája

Az EU Városi Agendája kifejezetten az uniós szakpolitikák kidolgozásának és végrehajtásának három pillérére összpontosít:

1. Jobb szabályozás

- A meglévő uniós politikák, jogszabályok és eszközök hatékonyabb és koherensebb végrehajtására összpontosít. Az uniós jogszabályokat úgy kell megtervezni, hogy minimális költséggel, felesleges jogalkotási terhek nélkül ériék el a célokat.

2. Jobb finanszírozás

- Segíteni fogja a városi területek hagyományos, innovatív és felhasználóbarát forrásainak meghatározását, támogatását, érvényesítését és javítását az érintett intézményi szinten, beleértve az Európai Strukturális és Beruházási Alapokból (ESZA) származó forrásokat (a meglévő jogi és intézményi struktúrákkal összhangban) a városi területeken történő beavatkozások hatékony végrehajtása érdekében.

3. Jobb tudás

- Hozzájárul a városi kérdésekkel kapcsolatos tudásbázis javításához, valamint a bevált gyakorlatok és ismeretek cseréjéhez. A megbízható adatok fontosak a városi hatóságok struktúráinak és feladatainak sokféleségének bemutatásához, a tényeken alapuló várospolitikai döntéshozatalhoz, valamint a főbb kihívásokra való személyre szabott megoldások biztosításához.

Európai Városfejlesztési Kezdeményezés

Az Európai Városfejlesztési Kezdeményezés célja a fenntartható városfejlesztés integrált és részvételi megközelítéseinek megerősítése, valamint a vonatkozó uniós szakpolitikákkal, különösen a kohéziós politikai beruházásokkal való szorosabb kapcsolat biztosítása az alábbi három cselekvési irányvonal révén:

- A városok kapacitásépítésének támogatása a fenntartható városi politikák és gyakorlatok integrált és részvételi alapon történő megtervezéséhez, valamint a fenntartható városi stratégiák és cselekvési tervek tervezésének és végrehajtásának javítása a városokban;

- az innovatív intézkedések támogatása a városi kihívásokra irányuló, átvihető és méretezhető innovatív megoldások kidolgozásával;
- a tudás, a szakpolitika-fejlesztés és a kommunikáció támogatása.

URBACT IV együttműködési program (2021-2027)

Az URBACT a régiók közötti városi együttműködésre irányuló program, amelynek célja a kohéziós politika hatékonyságának erősítése, és ezáltal a tapasztalatcsere előmozdítása, a kapacitás növelése, valamint a fenntartható és integrált városi gyakorlatok azonosítása, átadása és hasznosítása.

A jövőbeli program célja, hogy támogassa az Európai Regionális Fejlesztési Alapról (ERFA) szóló rendeletjavaslatban előirányzott intézkedéseket és kiegészítse a további kezdeményezéseket, valamint az európai városi kontextus szempontjából releváns egyéb elemeket, különösen az európai városfejlesztési kezdeményezést, az EU városfejlesztési menetrendjét, az EU zöld megállapodását és a Lipcsei Charta felülvizsgálatát.

Az Európai Unió 2030-ig szóló Területi Agendája

A Területi Agenda 2030-ra vonatkozó javaslat olyan európai szintű stratégiai dokumentum, amely keretet biztosít a területi kohézióra irányuló fellépéshez, miközben a végrehajtásorientált megközelítés és a fokozott láthatóság révén hozzáadott értéket teremt. A Területi menetrend hat prioritást javasol az európai területfejlesztés számára, nevezetesen:

- Kiegyensúlyozott Európa - kiegyensúlyozottabb területi fejlődés, Európa sokszínűségének kihasználásával
- Működő régiók - helyi és regionális fejlődés és kisebb egyenlőtlenség a területek között
- Integráció és a határokon túl - határokon átnyúló élet és munka
- Egészséges környezet - jobb ökológiai életkörnyezet és klímasemleges városok és régiók
- Körforgásos gazdaság - erős és fenntartható helyi gazdaságok a globalizált világban
- Fenntartható kapcsolatok - a területek fenntartható digitális és fizikai összekapcsolása

Az EU kohéziós politikája 2021-2027

Az Európai Unió kohéziós politikájának, az európai szintű fő beruházási politikának a modernizált változata olyan területeket fed le, mint a városfejlesztés, a mobilitás, a környezetvédelem és a vidékfejlesztés. A 2021-2027-es programozási időszakra vonatkozó változat a következő öt beruházási prioritáson alapul:

- Okosabb Európa az innováció, a digitalizáció, a gazdasági átalakulás és a kis- és középvállalkozások támogatása révén;
- Egy zöldebb, szén-dioxid-mentes Európa, a Párizsi Megállapodás végrehajtása, valamint az energiaátalakításba, a megújuló energiába és az éghajlatváltozás elleni küzdelembe való befektetés;
- Összekapcsolt Európa stratégiai közlekedési és digitális hálózatokkal;
- Szociálisabb Európa, a szociális jogok európai pillérének kiépítése, valamint a minőségi munkahelyek, az oktatás, a készségek, a társadalmi befogadás és az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférés támogatása;
- Egy Európa közelebb a polgárokhoz a helyben irányított fejlesztési stratégiák és a fenntartható városfejlesztés támogatásával az EU-ban.

A kohéziós politika a regionális fejlesztés személyre szabottabb megközelítését is előírja, egyszerűsített szabályrendszer, rugalmasabb költségvetési keret, a határokon átnyúló akadályok felszámolása és a régiók közötti innovációs projektek támogatása révén, valamint az uniós szinten legjobban teljesítő beruházásokra vonatkozó szabályok szigorítása révén.

1.3. Releváns nemzeti, regionális és helyi stratégiák

Következik a releváns ágazati stratégiák és politikák (helyi, regionális, nemzeti) rövid bemutatása, amelyekre a jelen stratégia kidolgozása épül.

1.3.1. Országos szintű stratégiák

Országos Helyreállítási és Rezilienciaterv (PNRR)

Az Európai Unió úgy döntött, hogy a 2021-2027-es időszakra az EU hosszú távú költségvetéséből, a többéves pénzügyi keretből (CMF) elkülönített, 750 milliárd euró értékű ideiglenes pénzügyi eszközt - #NextGenerationEU – t hoz létre. Fő célja, hogy támogatást nyújtson a tagállamoknak a Covid19 válság és annak gazdasági következményei által támasztott kihívásokkal való küzdelemhez. A helyreállítási és reziliencia mechanizmus (MRR) a #NextGenerationEU fő pillére, amelynek teljes költségvetése 672,5 milliárd euró.

A helyreállítási és reziliencia mechanizmus célja, hogy támogatást nyújtson a fenntartható fellendülés eléréséhez szükséges beruházásokhoz és reformokhoz, valamint az uniós tagállamok gazdasági és társadalmi ellenálló képességének javításához. A beruházási időszak végén az európai gazdaságok és társadalmak jobban fel lesznek készülve a zöld és digitális átmenet kihívásaira és lehetőségeire.

A PNRR a 2019-2020-as országspecifikus ajánlások alapján javasolt közberuházások és reformok koherens csomagjára utal. Ezeket a reformokat és közberuházási projekteket 2026-ig kell végrehajtani.

A nemzeti reformprogram 6 fő pilléren alapul:

1. A Zöld gazdaságra való átállás;
2. Digitális átalakulás;
3. Intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés;
4. Társadalmi és területi kohézió;
5. Egészség és intézményi rugalmasság;
6. Gyermekek, fiatalok, oktatás és készségek.

Az Európai Bizottság átlátható kritériumok alapján értékeli a nemzeti reformprogramot. Így a nemzeti reformprogramban előírányzott beruházásoknak és reformoknak hozzá kell járulniuk az országspecifikus ajánlások hatékony kezeléséhez, valamint a gazdasági növekedés, a munkahelyteremtés és a gazdasági és társadalmi ellenálló képesség erősítéséhez. A beruházásoknak és reformoknak hozzá kell járulniuk az éghajlatváltozással kapcsolatos cél (37%-ban) és a digitalizációval kapcsolatos cél (20%-ban) teljesítéséhez is.

A mechanizmus pénzügyileg támogatja a gazdaságra és a társadalomra valódi és tartós hatást gyakorló beruházásokat és reformokat. A javasolt intézkedések az európai szinten azonosított kihívásokra adnak választ, támogatva a zöld átmenetet és a digitális átalakulást, valamint a gazdasági növekedést, a társadalmi és gazdasági rugalmasságot és a munkahelyteremtést.

A PNRR-nek reformokkal és beruházásokkal kell beavatkoznia a következő területeken:

- Közlekedés,
- Környezetvédelem, éghajlatváltozás, energia, energiahatékonyság és zöld átmenet,
- A városi települések fejlesztése, a kulturális és természeti örökség és a turizmus fejlesztése,
- Mezőgazdaság és vidékfejlesztés,
- Egészségügy,
- Oktatás,
- Üzleti környezet,

- Kutatás, innováció, digitalizáció,
- Az épített környezet javítása,
- Válságkezelés.

Románia Város politikája 2021-2035

A várospolitikát a fenntartható, inkluzív és rugalmas romániai városfejlesztés jövőképét képviseli. Közös menetrendet határoz meg a központi és helyi hatóságok számára a városfejlesztési keret javítása érdekében, koherens intézkedéscsomagot biztosítva, valamint az ágazati területek és a különböző szereplők összehangolásával és összekapcsolásával.

A várospolitikát a következő irányvonalakat adja meg:

- a) versenyképes és termelékeny - az infrastruktúra, a logisztika, valamint a munkavállalók és a lakosok számára jó és vonzó környezet biztosítása terén jelentkező kihívásokkal foglalkozik;
- b) zöld és reziliens - annak biztosítása, hogy az éghajlatváltozás mérséklésére, az alkalmazkodásra és a természeti veszélyekkel szembeni fokozott ellenálló képességre irányuló stratégiák a jó gyakorlatot képviseljék;
- c) méltányos és igazságos - minden egyénnek méltányos hozzáférést kell biztosítani az általános érdekű szolgáltatásokhoz;
- d) jól kormányzott városok - proaktív és hatékony, biztosítja a kormányzási folyamatok hozzáférhetőségét a megoldások közös létrehozásához.

Ezen túlmenően öt "kiemelt célkitűzés" alakult ki, amelyek a legfontosabbak a fenti célkitűzések hatékony megvalósítása szempontjából. Ezek kiválasztásakor olyan szempontokat vettek figyelembe, mint a multiplikátorhatások, a társashoz létrehozásának képessége és a négy célkitűzés közül többhöz való egyidejű hozzájárulás. Ez az öt kiemelt célkitűzés a következő:

- 1.: Területi fenntarthatóság@;
- 2.: Élhető és intelligens városok létrehozása a zöld és kék infrastruktúra fejlesztésével a városi veszélyek enyhítése az azokhoz való alkalmazkodás érdekében;
- 3.: A gazdasági tevékenység javítása minőségi lakókörnyezet, jól kiszolgált üzleti helyszínek és több munkalehetőség biztosítása révén;
- 4.: Az életkörülmények javítása, különösen a lakhatáshoz és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása révén;
- 5.: Az állami kapacitás és az együttműködés javítása a joghatóságok és ágazatok között.

Románia területfejlesztési stratégiája (2035-ig)

Általános célkitűzések:

1. A nemzeti területnek az európai térségbe való funkcionális integrációjának biztosítása az energia-, a közlekedési és a szélessávú hálózatok hatékony összekapcsolásának támogatásával;
2. Az életminőség javítása a műszaki és közcélú infrastruktúra és a közszolgáltatások fejlesztése révén a minőségi, vonzó és befogadó városi és vidéki területek biztosítása érdekében;
3. Versenyképes és összetartó települések hálózatának kialakítása a területi specializáció és a funkcionális városi területek kialakításának támogatásával;
4. A természeti és épített örökség védelme és a területi identitás elemeinek erősítése;
5. A területfejlesztési folyamatok irányításához szükséges intézményi kapacitás növelése.

Integrált területi intézkedések zónaszinten - Városi területek: Az ország területének fejlesztésére a 2035-ös időszakra kitűzött egyik fő célkitűzés a műszaki és egészségügyi infrastruktúrával teljesen felszerelt és hatékonyan összekapcsolt településhálózat kialakítására, valamint a területi specializációval összhangban lévő integrált beruházások előmozdítására összpontosít. Ez lefordítva:

- A nemzetközi hivatástudattal rendelkező városi központok megerősítése az európai városok hálózatában;
  - Az egész terület fokozott elérhetőségének és a nagyvárosok és a funkcionális városi terület közötti hatékony összeköttetésnek a biztosítása;
  - Annak biztosítása, hogy a területek teljes mértékben el legyenek látva közmű-infrastruktúrával. városi területek;
  - A városi és vidéki területek vonzerejének növelése a lakhatás javításával, minőségi közterületek és a helyi igényekhez és sajátosságokhoz igazodó közlekedési szolgáltatások fejlesztésével.
- Operatív szempontból e stratégiai célkitűzések megvalósítása egy sor területi intézkedés és kapcsolódó cselekvés elfogadását jelenti az egyenlőtlenségek kiigazítása vagy a városi területek által nyújtott előnyök maximalizálása érdekében.

Románia nemzeti stratégiája a fenntartható fejlődés horizontjairól 2013-2020-2030

Éghajlatváltozás és tiszta energia

Általános célkitűzés: Az éghajlatváltozás megelőzése az üvegházhatású gázok kibocsátásának és a társadalomra és a környezetre gyakorolt negatív hatásainak korlátozásával.

Horizont 2030. Nemzeti célkitűzés: Az energia- és éghajlat-változási mutatók tekintetében az uniós átlagteljesítményhez való igazodás; az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére vonatkozó kötelezettségvállalások teljesítése a meglévő nemzetközi és uniós megállapodásokkal összhangban, valamint az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásra irányuló intézkedések végrehajtása.

A nemzeti politikák, valamint a regionális és helyi szintű energiastratégiák alapján támogatni kell a kapcsolt energiatermelési és távfűtési rendszerek korszerűsítését nagy hatékonyságú technológiák alkalmazásával. A többszintes épületek legalább 26%-ának energia hatékonyságának utólagos növelése jelentős energiamegtakarítást, csökkentett széndioxid-kibocsátást és az energiaszámlák megfizethetőségének javítását fogja biztosítani a fogyasztók számára. Új, egységes és célzott szociális támogatási rendszer kerül bevezetésre, amely biztosítja a különböző hatóságok közötti koordinációhoz szükséges keretet a jelenlegi energiátámogatási rendszer reformjához és a kiszolgáltatott fogyasztók támogatásához. Különös figyelmet kap a vidéki energiapolitika, amelynek célja az ökológiailag hatékony otthoni fűtés és a megfizethető energiaellátási rendszerek korszerűsítése.

Fenntartható közlekedés

Általános célkitűzés: Annak biztosítása, hogy a közlekedési rendszerek megfeleljenek a társadalom gazdasági, társadalmi és környezeti igényeinek, miközben minimalizálják a gazdaságra, a társadalomra és a környezetre gyakorolt nemkívánatos hatásait.

Horizont 2030. Nemzeti célkitűzés: Az adott év uniós átlagszintjének megközelítése a közlekedési tevékenység valamennyi alapvető fenntarthatósági paramétere tekintetében.

Fenntartható termelés és fogyasztás

Általános célkitűzés: A fenntartható fogyasztási és termelési gyakorlatok előmozdítása.

Nemzeti cél: Az erőforrás-fogyasztás ökohatékony kezelése és az erőforrások maximális kihasználása olyan fogyasztási és termelési minták előmozdításával, amelyek lehetővé teszik a hosszú távú fenntartható gazdasági növekedést és az uniós országok átlagos teljesítményszintjének fokozatos megközelítését.

A szélessávú kommunikációs infrastruktúra fejlesztése, amelynek központi célkitűzése, hogy 2013-ra 95%-os szélessávú lefedettséget érjen el, felgyorsítja a közszolgáltatások nyújtását a polgárok és a vállalkozások számára, ami jelentős következményekkel jár valamennyi tevékenységi ágazatban. Annak

érdekében, hogy a technológia, az információ és a kommunikáció, mint szükséges és kötelező mozgatórugó szerepe megerősödjön az egyre fokozódó versenykörnyezetben, a cél a lakossági kereslet aggregálása, a digitális szolgáltatások használatának és hozzáférhetőségének növelése, a szolgáltatások elérhetőségének és vonzerejének növelése, a tartalom és az alkalmazások fejlesztése, valamint a fogyasztók oktatása és tudatosítása lesz. Az infrastruktúra fejlesztését olyan ágazatokban támogatják, ahol a piaci mechanizmusok nem elegendőek a fejlesztési igények kielégítésére, valamint a hátrányos helyzetű területeken. Biztosítani kell valamennyi városi település lefedettségét az országos optikai szálás átviteli hálózathoz való csatlakozással.

Horizont 2030. Nemzeti célkitűzés: Az EU-tagállamok által az adott időpontban elért fenntartható termelési és fogyasztási átlagszint megközelítése.

A természeti erőforrások megőrzése és kezelése

Általános SDD/EU célkitűzés: A természeti erőforrásokkal való gazdálkodás javítása és a túlzott kiaknázásuk elkerülése, az ökoszisztéma-szolgáltatások értékének elismerése.

Horizont 2030. Nemzeti célkitűzés: Jelentős közelítés a többi uniós tagállam adott évi környezetvédelmi teljesítményéhez.

Közegészségügy

Általános célkitűzés: A minőségi egészségügyi szolgáltatások előmozdítása és az egészségügyi veszélyekkel szembeni védelem javítása.

Társadalmi befogadás, demográfia és migráció

Általános célkitűzés: Társadalmilag befogadó társadalom létrehozása a generációk közötti és a generációkon belüli szolidaritás figyelembevételével, valamint a polgárok életminőségének javítása, mint a fenntartható egyéni jólét feltétele.

Területrendezés

A 2030-ig tartó teljes időszakra vonatkozóan az életkörülmények javítása, beleértve a városok többszintes lakótelepeinél is, a fenntartható városfejlesztés támogatása érdekében a következő célokat tűzi ki:

- A lakhatás dinamikájának és jellemzőinek hozzáigazítása a lakosság jelenlegi és jövőbeli igényeihez;
- A lakásfejlesztés jövőbeli irányainak meghatározása (építési elvek, anyagok és szerkezetek a sajátos körülményekhez igazodva);
- A lakóterületek ellenőrzött fejlesztése (a közművekhez, közlekedéshez, köz- és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítása);
- Olyan lakáspolitikák végrehajtása, amelyek integrálják a kiszolgáltatott csoportokat és biztosítják a társadalmi összetételt;
- Elegendő földtartalék létrehozása a különböző helyszíneken, koherens helyi földhasználati politikák révén;
- Biztonságos és egészséges lakhatáshoz való hozzáférés biztosítása azok számára, akik nem engedhetik meg maguknak, hogy lakást vásároljanak a szabadpiacon.

Horizont 2020. Nemzeti célkitűzés: Regionális szinten, a területfejlesztési stratégiákkal összhangban, a funkcionális városi területek (városi agglomerációk) és az európai érdekű közlekedési főútvonalak mentén elhelyezkedő urbanizációs folyosók policentrikus rendszerének létrehozása (hálózati policentrikusság).

A 2007-2013-ban indított programok végrehajtása során megkezdett intézkedések folytatásán túlmenően a következő indikatív célok megvalósítására kerül sor:

- Az új építkezésekhez szükséges földterületek teljes körű biztosítása a stratégiai tervekben kijelölt, városon belüli és kívüli területek újrahasznosításával, illetve a kihasználatlan vagy felhagyott területek szerkezetátalakításával, valamint az urbanizált területek terjeszkedésének korlátozásával;
- Azoknak a fizikai és intézményi struktúráknak a kialakítása, amelyek lehetővé teszik, hogy a vidéki polarizáció jövőbeli központjait városi településekké nyilvánítsák;
- Területi átalakítás a települések szintjén a területi-igazgatási egységek számának csökkentése érdekében.
- A nagyvárosi funkciókkal rendelkező területek (Bukarest és Temesvár, majd Constanța és Iași) policentrikus és kiegyensúlyozott területfejlesztése, valamint négy 300000 lakosnál nagyobb település (Brassó, Kolozsvár, Craiova és a Galati-Braila városi rendszer) felkészítése a nagyvárossá válásra;
- Az I. szintű városok körüli sárga-zöld övek hatékony megvalósítása; az I. és II. szintű városokban az egy lakosra jutó 26 négyzetméteres zöldfelületi mutató elérése;
- Az egy lakosra jutó 15 négyzetméteres lakótér országos átlagának elérése;
- A szilárd tüzelésű kályhával fűtött lakások arányának 40%-ra csökkentése a berendezések cseréjével és modern fűtési rendszerek bevezetésével;
- Minőségi közterületek biztosítása a városok minden fő területén;
- Az I. szintű városok, köztük Bukarest parkolási problémájának megoldása; funkcionális gyalogos- és kerékpárutak kialakítása az I. és II. szintű városokban;
- A települések optimális funkcionális és társadalmi összetételének elérése a társadalmi-gazdasági enklávék elkerülése érdekében;
- A határokon átnyúló, transznacionális és interregionális együttműködési programok folytatása és bővítése az Európai Unió területi kohéziós célkitűzéseinek megvalósítása, valamint a szomszédos területekkel való összeköttetés és kölcsönhatás javítása érdekében.

Horizont 2030. Nemzeti célkitűzés: A városi és vidéki települések kiterjedt hálózatának strukturálása és fejlesztése, amely előfeltétele annak, hogy Románia régiói dinamikus, dinamikus és versenyképes egységekként megerősödjenek, és teljes mértékben kapcsolódjanak az európai térséghez.

E tekintetben a következő indikatív célokat tervezik:

- Az urbanizációs szint 70%-ra növelése olyan mutatók elérésével, amelyek lehetővé teszik mintegy 650 vidéki településnek a városok kategóriájába való besorolását, valamint az integrált városfejlesztési eszközök széles körű alkalmazásával;
- A romániai régiók nemzeti funkcionális összekapcsolási hálózata fő elemeinek megvalósítása, mint fenntartható fejlődésük és az európai rendszerhez való csatlakozásuk keretét;
- A területrendezési politikák és eszközök alkalmazása az erdészeti alap helyreállítására, a Duna medrének renaturálására, a természetes vízvisszatartó medencék újbóli létrehozására és a partvidék rehabilitációjára;
- Zöldövezetek és zöldövezetek a II. szintű városok körül; az I. és II. szintű városok esetében a lakosonkénti 35 négyzetméteres zöldfelületi mutató elérése;
- A természeti vagy ember okozta veszélyeknek kitett területeken lévő lakások áthelyezésére irányuló program befejezése;
- Az egy lakosra jutó 17 négyzetméteres lakótér országos átlagának elérése.

1.3.2. Operatív Programok 2021-2027

Az Igazságos átmenet operatív program (POTJ)

Az Igazságos Átmeneti Alap kulcsfontosságú eszköz lesz az éghajlatsemlegességre való áttérés által leginkább érintett területek támogatására és a regionális egyenlőtlenségek csökkentésére, és az Igazságos Átmeneti Operatív Programon keresztül kerül végrehajtásra. Ezért a program a kohéziós politika keretében jön létre, amely az EU fő politikai eszköze a regionális egyenlőtlenségek csökkentésére és az európai régiókban zajló strukturális változások kezelésére, és a kohéziós politika célkitűzéseit a klímasemlegességre való áttérés sajátos összefüggésében célozza meg.

Programprioritások:

1. prioritás - Igazságos átmenet a vállalkozói szellem, a kkv-k, a kutatás és innováció, valamint a digitalizáció fejlesztése révén.
2. prioritás - Igazságos átmenet az alacsony emissziós, tiszta energiát hasznosító technológiákba és infrastruktúrába történő beruházások révén.
3. prioritás - Igazságos átmenet a környezetszennyezés csökkentésével és a körforgásos gazdaság megerősítésével.
4. prioritás - A szakképzett foglalkoztatás növelésén alapuló igazságos átmenet

Fenntartható fejlődés operatív program (PODD)

A Fenntartható fejlődés operatív program jövőképe összhangban van az Európai Unió azon célkitűzésével, hogy meg kell őrizni és javítani kell a környezet minőségét. Ezen stratégiai alapokra építve a fenntartható fejlődési stratégia céljai közé tartozik a társadalmi, gazdasági és területi kohézió biztosítása az alacsony üvegházhatású gazdaság támogatásával és a természeti erőforrások hatékony felhasználásának biztosításával.

Programprioritások:

1. prioritás - Az energiahatékonyság, az intelligens energiarendszerek és hálózatok, valamint a tárolási megoldások előmozdítása és az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése.
2. prioritás - A víz- és szennyvíz infrastruktúra fejlesztése és a körforgásos gazdaságra való áttérés.
3. prioritás - Környezetvédelem a biológiai sokféleség megőrzése, a levegőminőség biztosítása és a szennyezett területek helyreállítása révén.
4. prioritás - Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és a kockázatkezelés előmozdítása.

Közlekedési operatív program (POT)

A 2030-ig szóló jövőkép a romániai közlekedési infrastruktúra bővítése/korszerűsítése az ország régiói közötti és az Európai Unió többi részével való összeköttetés javítása érdekében.

Az átfogó célkitűzés - POT 2021-2027 a 2021-2027 közötti időszakra vonatkozó partnerségi megállapodásban meghatározott romániai fejlesztési szükségleteknek, valamint az országjelentésnek és az országspecifikus ajánlásoknak, továbbá a Románia által a közlekedési infrastruktúra fejlődési lemaradásának behozására kidolgozott stratégiának, a 2020-2030 közötti időszakra vonatkozó közlekedési infrastruktúra-fejlesztési beruházási tervnek megfelelően került kidolgozásra.

Az POT-stratégia a TEN-T politikában, az Európa 2020 stratégiában, az "Európa mozgásban" csomagban kiemelt európai közlekedéspolitiká, valamint a közlekedési infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztésére, valamint a közúti biztonságra vonatkozó nemzeti igények metszéspontjában került kidolgozásra, amint azt a 2020-2030-as időszakra vonatkozó közlekedési infrastruktúra-fejlesztési beruházási terv részét képező, a román általános közlekedési főterv végrehajtására vonatkozó aktualizált stratégia bemutatja.

Intelligens növekedés, digitalizáció és pénzügyi eszközök Operatív program (POCIDIF)

Az intelligens növekedés, digitalizáció és pénzügyi eszközök operatív program a kutatás, fejlesztés és innováció/okos készségek és a digitalizáció területén tesz javaslatot olyan intézkedésekre, amelyeket a nemzeti szinten azonosított kihívásokra adott esetben támogatásokkal vagy az állami támogatási szabályokat tiszteletben tartó pénzügyi eszközökkel finanszíroznak.

Programprioritások:

1. prioritás - A nemzeti K+F+I ökoszisztéma integrálása az európai és nemzetközi kutatási térségbe;
2. prioritás - Vonzó innovációs rendszer létrehozása és előmozdítása a gazdaságban az innováció minden típusa számára;
3. prioritás - A felsőoktatási intézmények K+F+I kapacitásának fejlesztése;
4. prioritás - Az INCD-k/ICAR-k K+F+I kapacitásának fejlesztése;
5. prioritás - A nagyvállalatok K+F+I kapacitásának fejlesztése;
6. prioritás - Stratégiai K+F+I-projektek fejlesztése;
7. prioritás - Digitalizáció az oktatásban;
8. prioritás - Digitalizálás a kultúrában;
9. prioritás - Digitalizálás a közigazgatásban;
10. prioritás - A kkv-k finanszírozáshoz való hozzáféréseinek ösztönzése a pénzügyi eszközök alkalmazásával.

Egészségügyi operatív program (POS)

Az Egészségügyi Operatív Program 2021-2027 egy stratégiai programozási dokumentum, amely számos területet lefed, mint például az orvosi, szociális, energetikai, KFI és IKT területeket, és célja, hogy hozzájáruljon az érintett területeken kidolgozott stratégiákhoz, így figyelembe véve az országos, regionális, megyei és helyi igényeknek megfelelően kiválasztott konkrét tematikus célkitűzéseket és prioritásokat.

Programprioritások:

1. prioritás - Regionális kórházak és új, jelentős területi hatással bíró kórházi infrastruktúrák építésére irányuló beruházások;
2. prioritás - Az egészségügyi alapellátás, a közösségi és járóbeteg-ellátás minőségének javítása;
3. prioritás - Az öregedő népesség demográfiai jelenségéhez és a megbetegedések epidemiológiai profiljához igazított rehabilitációs és hosszú távú gondozási szolgáltatások;
4. prioritás - Az egészségügyi ágazat hatékonyságának növelése az infrastruktúrába és a szolgáltatásokba való beruházás révén;
5. prioritás - Innovatív megközelítések az egészségügyi kutatásban;
6. prioritás - Az egészségügyi rendszer digitalizálása;
7. prioritás - A kutatást, az egészségügyi informatikát és a modern vizsgálati, beavatkozási és kezelési módszerek alkalmazását támogató intézkedések;

Oktatási és foglalkoztatási operatív program (POEO)

Az Oktatás és foglalkoztatás operatív program az oktatáshoz való hozzáférés és a munkaerőpiachoz való hozzáférés integrált jövőképét mutatja be, amelynek célja a munkaerő-piaci intézmények és szolgáltatások korszerűsítése, a nemek kiegyensúlyozott munkaerő-piaci részvételének előmozdítása, a munka és a magánélet egyensúlyának biztosítása, valamint a munkavállalók gyorsabb alkalmazkodó képességének előmozdítása változó munkaerőpiaci körülményekhez.

Programprioritások:

1. prioritás - A fiatalok munkaerő-piaci potenciáljának kiaknázása;
2. prioritás - A gyermekek óvodai és iskola előtti oktatásban való részvételének javítása;
3. prioritás - A korai iskolaelhagyás megelőzése, valamint a hátrányos helyzetű csoportok oktatásban és képzésben való részvételének és az oktatáshoz való hozzáféréseinek növelése;
4. prioritás - Az oktatási és képzési kínálat minőségének javítása a rendszer méltányosságának biztosítása, valamint a munkaerőpiac dinamikájához, illetve az innováció és a technológiai fejlődés kihívásaihoz való jobb alkalmazkodás érdekében;
5. prioritás - A szakmai és műszaki tanulás hozzáférhetőségének, vonzerejének és minőségének javítása;
6. prioritás - A munkaerőpiachoz való hozzáférés javítása mindenki számára;
7. prioritás - Vállalkozói szellem és szociális gazdaság;
8. prioritás - A munkaerő-piaci intézmények korszerűsítése;
9. prioritás - Az emberek egész életen át tartó tanulásban való részvételének fokozása az átmenet és a munkaerő-piaci mobilitás megkönnyítése érdekében.

Befogadás és társadalmi méltóság Operatív program (POIDS)

A POIDS célja, hogy támogassa a kiszolgáltatott csoportokhoz tartozó, különösen a magas kockázatnak kitett személyek társadalmi befogadását, többek között a vidéki és városi szegénység és a társadalmi kirekesztés közötti szakadék csökkentése, valamint a kiszolgáltatott népesség minőségi szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítása révén, a következő általános célkitűzéseket követve:

- A szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása a kiszolgáltatott lakosság számára, különösen a vidéki területeken, a helyi szintű szociális szolgáltatások létrehozásával és fejlesztésével;
- A kiszolgáltatott csoportokhoz tartozó személyek számára nyújtott szociális szolgáltatások minőségének javítása azáltal, hogy helyi szinten jól képzett szakszemélyzetet és megfelelő infrastruktúrát biztosítanak számukra;
- A társadalmi kirekesztettség mértékének csökkentése a kiszolgáltatott csoportok számára a nehézségeik leküzdéséhez szükséges, hozzáférhető támogatás és szolgáltatások nyújtásával;
- A nemzeti szociális segélyezési rendszer kapacitásának növelése a kiszolgáltatott népességcsoportok szükségleteinek kielégítése érdekében a helyi szintű állami és magán szociális szolgáltatók kapacitásainak fejlesztése révén;
- A helyi hatóságok kapacitásának növelése a közösség szociális szükségleteinek részvételi alapon történő azonosítása és felmérése, valamint megfelelő cselekvési tervek kidolgozása érdekében.

1.3.3. Releváns regionális stratégiák

Regionális operatív program a központi régió számára 2021-2027

A Központ régió regionális operatív programjának célja, hogy folytassa a régió fejlesztésére vonatkozó stratégiai jövőképet, kiegészítve a 2014-2020-as regionális fejlesztési terv irányait, intézkedéseit és prioritásait, és a 2014-2020-as regionális operatív program és más nemzeti programok révén megvalósítva azt.

A ROP 2021-2027 stratégiai jövőképe, összhangban a Rurális Fejlesztési Program 2021-2027 stratégiai jövőképevel és a Központi Régió intelligens szakosodási stratégiájával, az, hogy a Központi Régió egy tisztább régióvá váljon, amely vonzó a lakosai és a turisták számára, versenyképes, tudáson és innováción alapuló gazdasággal, amelyben a környezetvédelem és az erőforrások ésszerű és fenntartható felhasználása minden polgár célja.

Programprioritások:

1. Prioritás - Versenyképes régió az innováció, a digitalizáció és a dinamikus vállalkozások révén.

Ezen prioritás keretében finanszírozásra javasolt beruházások célja az intelligens szakosodás területén meglévő innovációs potenciál kiaknázása, amelyet a vállalkozások még mindig nem használnak ki eléggé. A cél tehát az innovációt és a vállalatok technológiatranszferét lehetővé tevő kutatási, fejlesztési és technológiaátadási struktúrák támogatása, valamint a teljes innovációs ciklus támogatása vállalati szinten és az ipari modernizáció támogatása vállalati szinten, a vállalkozásokat támogató struktúrák támogatásával együtt.

2. Prioritás - Digitális régió

A javasolt beruházások a digitális közszolgáltatások és azok interoperabilitásának fejlesztését irányozzák elő a polgárokkal és a gazdasági környezettel való interakció javítása érdekében, ugyanakkor a döntéshozatal hatékonyabbá tételével javítják a közigazgatás tevékenységét. A régió vállalkozásaiban a digitalizáció fokának növelésére - a termelés és az menedzsment fejlett digitális megoldásainak bevezetésére - is javasolnak beruházásokat.

3. Prioritás - Környezetbarát közösségekkel rendelkező régió

Ennek célja, hogy egyrészt a meglévő lakóépületállomány energiateljesítményének javításával, valamint a világítási rendszer korszerűsítésével/kibővítésével, másrészt a fenntartható mobilitás és a városrehabilitáció révén javítsa a Központi régió településein élők életminőségét.

4. Prioritás - Elérhető régió

A prioritás célja a kevésbé fejlett és elszigetelt területek TEN-T hálózathoz való csatlakoztathatóságának növelése, figyelembe véve a korábbi és a javasolt programok keretében a többi ROP-prioritás keretében végrehajtott beruházásokat, valamint a nemzeti szinten az összekapcsolhatóság területén végrehajtott vagy tervezett beruházásokat. Célja továbbá a nagy városi agglomerációk forgalmának tehermentesítése, hogy hozzájáruljon az Mobilitási tervek végrehajtásához.

5. prioritás - Képzett és befogadó régió

Ez a prioritás támogatást nyújt a helyi közösségeknek annak érdekében, hogy a gyermekek és tanulók számára egyenlő hozzáférést biztosítsanak a Központi régió oktatási intézményeiben kínált gondozási és oktatási infrastruktúrához és szolgáltatásokhoz minden szinten, többek között az infrastruktúra hozzáférhetővé tételével.

6. prioritás - Vonzó régió

E prioritás célja az integrált városfejlesztés az egyes városkategóriák igényeinek megfelelően. A beavatkozás célja továbbá a városi és vidéki turizmusban rejlő gazdasági potenciál kiaknázása.

A Központi régió intelligens szakosodásának stratégiája a 2021-2027-es időszakra

Az intelligens szakosodási stratégia jövőképe - A központi régió erősíti és kiaknázza innovációs potenciálját, felvállalja a technológiai és ipari paradigmaváltást, valamint intelligensen és fenntarthatóan kihasználja a regionális sajátosságokat.

A regionális szinten célzott állami beavatkozásokat meghatározó jövőképelemek a következők:

- több technológia;
- több innováció a KFI és az ipar jobb összekapcsolása révén;
- erősebb helyi közösségek, amelyek képesek a helyi problémákat helyben megoldani
- jobb pozícionálás az európai értékláncokban;
- több digitalizálás;
- jobban képzett emberi erőforrások;
- modern ipar, amely jobban kapcsolódik a nemzetközi partnerségekhez;
- több csúcstechnológiai munkahely;
- az ipari átmenet keretének biztosítása (az érintett ágazatok/területek számára nyújtott könnyítések);
- fokozott erőforrás-hatékonyság.

Az intelligens szakosodási stratégia célja a következő 7 évre, hogy a központi régió tudásrégióvá történő átalakítására összpontosítson.

A központi régió intelligens szakosodási stratégiájának célkitűzései a kitűzött célból és a jövőkép azonosított elemeiből erednek:

- 1. Célkitűzés: A regionális kiválósági ágazatokban a tudás létrehozásának és az innovációnak a támogatása;
- 2. Célkitűzés: A regionális kiválósági ágazatok ipari korszerűsítése;
- 3. Célkitűzés: Integráció a regionális, európai és globális tudásáramlásba;
- 4. Célkitűzés: Innováció a fenntartható közösségekért;
- 5. Célkitűzés: A gazdaság és a társadalom digitalizációjának támogatása.

A Központi Régió Fejlesztési Stratégiája 2021-2027

A központi régió fejlesztési stratégiája hat stratégiai fejlesztési területet foglal magában, amelyek mindegyike számos konkrét prioritást és intézkedést tartalmaz:

1. Területfejlesztés, fenntartható városfejlesztés

Stratégiai célkitűzés: A területi kohézió növelése és a régió belüli egyenlőtlenségek csökkentése a regionális közlekedési és kommunikációs infrastruktúra javítása és az integrált városfejlesztés támogatása révén.

2. Gazdasági versenyképesség, K+F, innováció és intelligens szakosodás

Stratégiai célkitűzés: Átmenet a tudásalapú regionális gazdaságra a vállalkozások technológiai modernizációja és digitalizálása, a gazdasági együttműködés fokozása, valamint a K+F+I fokozott hozzájárulása a központi régió gazdasági fejlődéséhez.

3. Emberi erőforrások, társadalmi befogadás, foglalkoztatás és egészségügy

Stratégiai célkitűzés: A központi régió társadalmi kohéziójának növelése a társadalmi befogadás javítása, az oktatáshoz és az egészségüghöz való hozzáférés javítása és a munkaerő-piaci integráció elősegítése révén.

4. Környezetvédelem, energiahatékonyság és éghajlatváltozás

Stratégiai célkitűzés: A CO₂-kibocsátás csökkentése, az erőforrásokkal való jobb gazdálkodás, a biológiai sokféleség megőrzése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás fokozása révén a Központ régió lakosainak életminőségének javítása.

5. Turizmus és kulturális örökség

Stratégiai célkitűzés: Az idegenforgalmi ágazat és a kapcsolódó gazdasági ágazatok fejlesztése a központi régió természeti és ember alkotta potenciáljának kiaknázásával, valamint a kulturális és szabadidős tevékenységek támogatásával.

6. Vidékfejlesztés, mezőgazdaság és erdőgazdálkodás

Stratégiai célkitűzés: A vidéki területek fenntartható fejlődése a Közép-régióban a természeti és emberi potenciál kiaknázása révén.

1.3.4. Hargita megyei kontextus

Hargita megye gazdaságfejlesztési stratégiája 2030

Általános célkitűzés: a gazdaság versenyképességének növelése, az életminőség javítása, a lakosság életszínvonalának emelése, az erőforrásokkal (anyag, pénzügyi, emberi és természeti erőforrások) való fenntartható és ésszerű gazdálkodás, valamint a városi és vidéki területek közötti egyenlőtlenségek csökkentése.

A stratégia a következő stratégiai fejlesztési prioritásokat tartalmazza:

- A hatékony helyi digitális közigazgatás biztosítása;
- Digitális egészségügyi megoldásokon és fejlett technológián alapuló közegészségügyi szolgáltatások;
- Megfelelő szociális szolgáltatások az idősek és fogyatékkal élők számára, társadalmi befogadás;
- A gazdasági versenyképesség növelése, a kutatás és az innováció ösztönzése;
- Turizmusfejlesztés;
- A vidéki területek fenntartható fejlesztése, a mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás támogatása;
- Humán erőforrás-fejlesztés, a társadalmi befogadás és a foglalkoztatás növelése;
- Fenntartható mobilitás;
- Az együttműködés és a partnerségek előmozdítása.

Hargita megyei szociális szolgáltatások fejlesztési stratégiája 2019-2023-2028

Általános célkitűzés: A szükséges erőforrások mozgósítása, az érintett szereplők felhatalmazása és hatékony partnerség biztosítása a gyermekek, a családon belüli erőszak áldozatai, a fogyatékkal élő felnőttek, az idősek és más rászoruló felnőttek jogainak védelme és előmozdítása érdekében.

- A gyermekek jogainak védelme;
- Speciális szolgáltatások és szociális juttatások a veszélyeztetett vagy hátrányos helyzetű gyermekek számára;
- Szociális szolgáltatások fogyatékkal élő gyermekek számára;
- A megyei gyermekjóléti szolgáltatók közötti együttműködés fejlesztése;
- A családon belüli erőszak megelőzése és leküzdése;
- Szociális szolgáltatások a fogyatékkal élő felnőttek számára;
- Szociális szolgáltatások az idősek és más rászoruló felnőttek számára;
- Szolgáltatások az idősek számára;
- A gyermekvédelmi rendszerből kikerült fiataloknak nyújtott szolgáltatások;
- Kockázatnak kitett felnőttek;
- Hajléktalanok;
- Különböző függőségekben szenvedő emberek, pl. alkohol, drogok, egyéb mérgező anyagok, internet, szerencsejáték stb., akik nem kapnak támogatást a családjuktól vagy a helyi közösségtől;
- Célkitűzések az emberkereskedelem megelőzése és az ellene való küzdelem terén;
- A szociális támogatási rendszerrel kapcsolatos célkitűzések.

Környezetvédelem

Környezeti tényezők

Az ásványkincsekkel való megfelelő gazdálkodás

A hidro-ásványi lelőhelyek védelmi képzése

Ásványvíz-tározók karbantartása

Levegő

A fosszilis tüzelőanyagok elégetéséből eredő negatív hatások csökkentése;

A tőzeglélőhelyek ellenőrizetlen égetéséből származó szennyezés korlátozása;

A nem megfelelő háztartási hulladékgazdálkodásból származó kibocsátások csökkentése;

A mezőgazdasági folyamatokból származó szennyező anyagok korlátozása;

A levegőminőség javítása a közúti forgalom és a rossz útviszonyok negatív hatásainak csökkentésével;

A telepített területek és a zöldfelületi rendszerek növelése a városi területeken;

Integrált levegőminőség-megelőzés és –ellenőrzés;

A zaj- és rezgésszennyezés csökkentése.

Víz

Hargita megye vízfolyásai minőségének javítása a csatornázási és szennyvíztisztítási infrastruktúrához való csatlakozás mértékének növelésével a városi és vidéki területeken;

Az erdészet és az elsődleges feldolgozó ipar felszíni vizekre gyakorolt hatásának csökkentése;

A vízfolyások rehabilitációja a renaturálás révén.

Talaj

A talaj nehézfém-szennyezésének megelőzése a hulladéklerakók területén;

A külszíni bányászat által érintett területek ökológiai helyreállítása;

A talajminőség megőrzése a tőzeglélőhelyekkel rendelkező területeken.

Természeti kockázati tényezők

Az árvíz-kockázat csökkentése, az emberi élet és a veszélynek kitett vagyon védelme megelőző intézkedések és védelmi munkálatok révén;

Megyei stratégiák, programok és projektek végrehajtása a földcsuszamlásveszély csökkentésére és a talajjavításra vonatkozóan;

A földrengésveszély csökkentése, az emberi élet és a veszélyeztetett vagyontárgyak védelme;

A természeti katasztrófák kockázatának csökkentése megelőző és konszolidációs/stabilizációs intézkedések végrehajtásával a veszélyeztetett területeken.

Hulladékgazdálkodás

A jelenlegi begyűjtési és szállítási rendszerek korszerűsítése;

A csomagolási hulladékra és a biológiailag lebomló hulladékra vonatkozó (állandó) jogszabályi célkitűzések teljesítésének biztosítása érdekében a hasznosításra szánt anyagok szelektív gyűjtési rendszerének bevezetése;

Átrakóállomások építése megvalósíthatósági tanulmányok alapján és a meglévő hulladéklerakók bezárásával összefüggésben;

A hulladékok hasznosításának ösztönzése (anyag és energia), a hulladékok veszélyességének csökkentése;

A stratégiai elveket tiszteletben tartó, a környezetre és az emberi egészségre gyakorolt hatás minimalizálása;

A városi területen található három, a követelményeknek nem megfelelő "b" osztályú hulladéklerakó bezárása (a 349/2005. sz. rendelet szerint);

Az összes vidéki hulladéklerakó bezárása és környezetbaráttá tétele

A mezőgazdasági hulladékok megfelelő kezelése.

Épített természeti és kulturális örökség

Természeti örökség és biológiai sokféleség

A védett területekre vonatkozó alapidokumentáció kidolgozása és végrehajtása;

NATURA 2000 területek kezelése;

A védett területek 10%-al való kiterjesztése;

A jelentős közlekedési infrastruktúra-fejlesztések környezeti hatásainak csökkentése;

Az erdők szerepének növelése a természeti tőkével kapcsolatos szolgáltatások nyújtásában.

Épített kulturális örökség

Az épített kulturális örökség megőrzése, védelme és fejlesztése a gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődés, valamint a területi identitás megerősítése érdekében.

Speciális tanulmányok kidolgozása a következő célokra: a célok leltározása és pontos meghatározása, történelmi tanulmányok, felmérések és szerkezeti szakvélemények a "B" kategóriába sorolt és a helyi szintű beavatkozási prioritások listájára javasolt műemlékekről

A veszélyeztetett műemlékek biztonságát szolgáló sürgősségi beavatkozások végrehajtása a biztonsági és konszolidációs munkálatok első szakaszaként.

A műemlékek jelölése és jelzése a 2004.04.27-i 2237. számú OMCC által jóváhagyott, a műemlékek jelölésére vonatkozó módszertani szabályok szerint (2005.03.16-i 220. számú M.Of.).

A történelmi műemlékek megjelölése fegyveres konfliktus esetén történő védelem céljából a kulturális javak fegyveres konfliktusok esetén történő védelméről szóló, 1954. május 14-én Hágában elfogadott egyezmény Románia általi megerősítéséről szóló 1957. évi 605. sz. rendelet (1958. január 28-i 6. sz. M.Of.) és a kulturális javak fegyveres konfliktusok esetén történő védelméről szóló 1954. évi hágai egyezményhez csatolt, 1999. március 26-án Hágában elfogadott második jegyzőkönyv megerősítéséről szóló 2006. évi 285. sz. törvény, Románia publikálva 2006. július 18-i 621. sz. M.Of.

A PUZCP kidolgozása az örökségi értékekkel rendelkező települések központjaira vagy a kulturális útvonalakon/kulturális turizmusban részt vevő településekre (tengerparti üdülőhelyek, települések), de az értékes épített örökséget és annak megfelelő használatát nem érintő agresszió nélküli fejlesztés megalapozására is.

A megyében található, műemléket, műemlékegyütteseket, műemléki emlékhelyeket tartalmazó, illetve az MCCPN által minősítésre és jóváhagyásra javasolt műemléki helyszínek PUG számára történelmi tanulmányok készítése.

A műemlékek koncentrációjának területei prioritást élveznek az intézkedések végrehajtása során:

- a PUG-ok frissítése / kiegészítése a védett épített területek jelölésével
- az örökségvédelmi célkitűzések helyreállítása/beillesztése a nemzeti reformprogramba
- kijelölt tematikus útvonalak létrehozása a településen belül

- a PATZ kidolgozását igénylő területek megjelölése

A hagyományos vidéki településtípusokat, a sajátos lakóhelyeket, az építési technikákat megőrző előírások előmozdítása a városrendezési dokumentumokon keresztül, a sajátos kultúrtájak megőrzése érdekében.

A vidéki területek sajátos fejlesztésének előmozdítása egységes építési szabályok kidolgozása révén az azonos néprajzi területekhez tartozó településeken.

A szimbolikus értékkel bíró kultúrtáj védelme:

- Csíksomlyó (Csíkszereda) területének (a történelmi műemlékek együtteséből és a Kissomlyó-hegyen található zarándokhelyből álló kultúrtáj védelméhez és fejlesztéséhez szükséges tanulmányok és várostervezési dokumentáció elkészítése;

Védelmi övezet létrehozása városkörnyéki területi szinten a táj megőrzése, a láthatóság biztosítása, a tájképnek a Csíkszereda keleti részén - a Kissomlyó hegy esetében - az építkezések általi megváltoztatásának megakadályozása érdekében.

Javaslatok új célkitűzések kijelölésére, amelyek a helyi örökségi értékkel bíró műemlékek kategóriájába tartoznak.

Hozzáférés az európai alapokhoz az épített örökség helyreállítási/újraélesztési projektjeinek megvalósításához, valamint a megközelíthetőség megvalósításához a megyei és önkormányzati közúti infrastruktúra, valamint a megközelítési és jelzőrendszeri infrastruktúra helyreállítása révén.

Együttműködés európai/nemzetközi partnerekkel a helyreállítási, revitalizációs és kulturális marketingprojektek területén, hogy hasznosítani lehessen az örökség felértékelése terén szerzett tapasztalataikat.

Együttműködés minden olyan központi hatósággal, amelynek tevékenységei olyan területi elemeket tartalmaznak, amelyek hatással lehetnek az épített (ingatlan) örökség megőrzésére és gyarapítására, az összehangolt fejlesztési politikák előmozdítása érdekében.

Települések hálózata

A településhálózat szerkezete

Együttműködési/függőségi kapcsolatok kialakítása a települések között policentrikus fejlesztési lehetőségekkel.

A mobilitás növelése a kommunikációs és közlekedési útvonalakon a települések közötti kapcsolatok fejlesztése és erősítése érdekében.

A közigazgatási egységek közigazgatási felosztására irányuló javaslatok jogi rendezése.

A Csíkszereda - Székelyudvarhely városi rendszer létrehozása, mint regionális és megyei szerepkörű fejlesztési központok.

Lakhatás

A lakásállomány minőségének és méretének növelése a települések életminőségének és arculatának javítása érdekében.

A lakások differenciált fejlesztése a lakástípusok választékának bővítésével a települések hierarchiájának megfelelően.

Társadalmi-gazdasági infrastruktúra

A gazdasági funkciók területi szerep és a települések profilja szerinti megoszlása.

A szociális infrastruktúra fejlesztése a településhálózat szerkezetének megfelelően, az optimális társadalmi-kulturális működés érdekében.

Műszaki infrastruktúrák

Közlekedési hálózatok

A fő közúti közlekedési infrastruktúra fejlesztése és korszerűsítése

Gyorsforgalmi út:

- Régen – Csíkszereda – Kézdivásárhely
- Csíkszereda – Székelyurdarhely – Medgyes

A városok körüli elkerülő utak fejlesztése :

- Csíkszereda - Csíkcsicsó-Madéfalva (28 km), Székelyudvarhely, Gyergyószentmiklós (6 km), Maroshévíz (12 km), Tusnádfürdő (15 km) és Székelykeresztúr. (Az elkerülő utak építéséhez szükséges területek fenntartása a helyi közigazgatás által).

Elsődlegesen felújított országos utak: DN 12A Csíkszereda-Gyimesközéplek-megyehatár,

Normál rehabilitáción áteső országos közutak: DN 12-E 578 megye határ-Tusnád-Csíkszereda- Gyergyószentmiklós - Maroshévíz,

A megyei kerékpárút-hálózat megvalósítása

- Földterület fenntartása kerékpárutak létesítésére a helyi érdekű utak mentén,

Vízgazdálkodás

A vízforrások minőségének javítása Hargita megyében a városi csatornázási és szennyvíztisztítási rendszerek rehabilitációja és bővítése révén.

A gyűjtő- és tisztítóállomások rehabilitációjához szükséges tanulmányok és projektek kidolgozása, illetve a városi ivóvízellátó és -elosztó hálózatok rehabilitációja és bővítése (a regionális integrált víz-csatornázási rendszerekre összpontosítva).

Egészségügyi és hidrológiai védőövezetek kialakítása és betartása a megye vízgyűjtő frontjai és vízkivételi helyei körül.

Az illegális építmények felszámolása a vízkivételi helyek egészségügyi védőövezetében;

Földhasználati szabályok kidolgozása és végrehajtása a vízgyűjtő-védelmi övezetekben;

A víz mennyiségi ellenőrzése a forrásnál, az elosztóhálózatokon és a fogyasztóknál

jóváhagyott mérőeszközök beszerzésével és telepítésével;

A fenntartható ivóvízgazdálkodással kapcsolatos oktatási és figyelemfelkeltő intézkedések végrehajtása.

A megye településein a vízkivételi és víztisztító telepek rehabilitációjához, valamint az

ivóvízellátó és -elosztó hálózatok rehabilitációjához és bővítéséhez szükséges

tanulmányok és projektek kidolgozása.

Egészségügyi és hidrológiai védőövezetek kialakítása a megye vízgyűjtő frontjai és

vízkivételi helyei körül.

Energiahálózatok

A központi hőellátó rendszerek (SACET) rehabilitációjának befejezése a hőerőművek és a hőszolgáltatók elosztóhálózatainak szintjén Csíkszeredában, Gyergyószentmiklóson, Székelyudvarhelyen Székelykeresztúron és Szentegyházán.

Területi övezeti besorolás

A turizmus fejlesztésének támogatása az üdülőhelyek turisztikai és szolgáltatási kapacitásainak korszerűsítésével és bővítésével, valamint az agroturizmus fejlesztésével a vidéki településeken (Csíkszereda, Csíkszentimre, Csíkszentmárton, Csíkszentkirály, Csíkszentgyörgy, Csíkdánfalva, Csíkkarcfalva, Tusnád, Csíkrákos).

Szocio-demográfiai szerkezet

Demográfiai potenciál

A háztartási tüzelőanyag-megoldások diverzifikálása

Az közmű szolgáltatások fenntartására képtelen háztartások feltételes támogatása
Fiatal családok számára bérlakások kialakításának elősegítése.

Többfunkciós és bentlakásos szociális szolgáltatások építése, rehabilitációja, korszerűsítése, helyreállítása és felszerelése (idősothonok, szociális étkezdék, nappali központok fiatalok számára, hátrányos helyzetű csoportok, elhagyott gyermekek számára létrehozott központok stb.).

Az idősek számára nyújtott szociális szolgáltatások fejlesztése (házimunkában való segítségnyújtás, adminisztratív és jogi tanácsadás, orvosi ellátás), különösen az előregedő lakosságú területeken (Balánbánya, Tusnádfürdő, Maroshévíz, Csíkszereda, Székelyderzs, Csíkszentmárton, Bélbor, Homoródmás, Székelyandrásfalva, Tölgyes és Varság).

Iskolák, óvodák és iskolai/egyetemi kampuszok felújítása és korszerűsítése városi és vidéki területeken.

Humán erőforrás

Átképzési és munkaerő-piaci reintegrációs programok működtetése munkanélküliek számára;

Ingyenes tanácsadás önfoglalkoztatáshoz vagy vállalkozásindításhoz, azzal a céllal, hogy saját vállalkozás létrehozásával növeljék a foglalkoztatottságot.

Az oktatási intézmények és a gazdasági szereplők közötti partnerségek kialakítása a friss diplomások munkaerő-piaci integrációjának megkönnyítése érdekében.

Elsődleges ágazati tevékenységek

A földterületek termőképességének növelése javítási munkálatokkal;

A növény szerkezet diverzifikálása és a kaszálók maximális termelési szinten történő hasznosítása

A hagyományos kultúrák (len, cukorrépa, burgonya) és a multiaktivitás támogatása a mezőgazdaságban;

Az állattenyésztést a magas hústermelésű őshonos fajokra (marha- és sertéshús) kell összpontosítani; újra kell indítani a baromfifarmokat;

Az állattenyésztési és feldolgozási rendszer javítása, állategészségügyi előírások végrehajtása.

Másodlagos ágazati tevékenységek

Fejlesztési ciklusok létrehozása az ingatlanok területén az építési munkák folyamatos áramlásának biztosítása érdekében;

- Az építőipari kínálat diverzifikálása, a teljesítménymutatók és a munkahelyek növelése (Csíkszereda, Székelyudvarhely, Gyergyószentmiklós, Borszék, Tusnádfürdő);

- Szociális lakások építése alacsony jövedelműek és fiatal családok számára; egyéni lakások építése ingatlanban;

Az ingatlanfejlesztést kiegészítő infrastruktúra-építés előmozdítása:

- Adminisztratív és pénzügyi ösztönzők a külföldi és helyi befektetők számára (Csíkszereda, Székelyudvarhely, Gyergyószentmiklós);

- A vissza nem térítendő nemzeti és európai alapokhoz (strukturális alapok) való hozzáférés módjainak diverzifikálása az infrastruktúra-építéshez.

Harmadlagos ágazati tevékenységek

Gazdasági és szociális szolgáltatások

A vidéki területek szolgáltatási kínálatának diverzifikálása a városi településeken található szolgáltató központok fejlesztése, valamint az ügyfél-tájékoztatási/kommunikációs szolgáltatások és hálózatok bővítése révén (Csíkszereda, Székelyudvarhely, Gyergyószentmiklós, Maroshévíz, Székelykeresztúr);

A szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése a gazdasági versenyképesség növelése és a költségek csökkentése érdekében.

A közszolgáltatások szerkezetátalakítása a változásokkal való megbirkózás érdekében.

Turizmus

A nagy szálláshelyekbe történő beruházások előmozdítása; a meglévő turisztikai létesítmények és struktúrák korszerűsítése és fejlesztése a jelenlegi szabványoknak megfelelően (Csíkszereda, Székelyudvarhely, Gyergyószentmiklós, Borszék, Tusnádfürdő); Kezelési és pihenő létesítmények fejlesztése/felújítása a gyógyfürdőforrásokkal rendelkező településeken: Csíkszereda, Gyergyóremete, Korond (Árcsó fürdő), Csíkszentkirály, Csíkszentimre, Maroshévíz, Gyimesközéppok, Karcfalva, Csomafalva, Kászon;

A hideg és az átmeneti évszakokban való tartózkodás időtartamának növelése a sport-, szabadidős és kulturális tevékenységek számának növelésével.

A védett történelmi helyszínek és műemlékek bevezetése a speciális turisztikai csomagokba, valamint az történelmi épületekkel/épület együttesekkel rendelkező települések történelmi központjainak turisztikai értékesítése;

Egységes információs rendszer létrehozása a turisták számára a turisztikai látnivalókról, infrastruktúráról és útvonalakról (Csíkszereda, Csíksomlyó, Gyilkostó, Békási szoros, Hargita-hegység, Tusnádfürdő, Szent Anna tó, Korond, Farkaslaka, Parajd, Székelyudvarhely, Szárhegy, Székelyderzs, Zetelaka).

A turisztikai szempontból érdekes települések megközelíthetőségének biztosítása a helyi úthálózat helyreállításával, valamint kerékpárút-hálózat kiépítésével, különösen a vidéki területeken.

A köz- és magánszféra, valamint a közsféra és a közsféra közötti partnerségek előmozdítása.

Adminisztratív területelen átívelő kontextus

A megyeszékhely és a környező városok közötti együttműködés fejlesztése a területi szerep erősítése regionális csomópont létrehozása érdekében;

A megyeszékhely és a befolyási övezetében lévő települések és egyéb közigazgatási egységek közötti együttműködés erősítése a régió keleti részén kiegyensúlyozó szerepet betöltő városi rendszer kialakítása érdekében;

A fejlesztési tervekben előírányzott közlekedési útvonalak mentén az érdekelt felek bevonásával megkönnyíteni a nagy infrastrukturális projektek megvalósítását;

Csíkszereda, Székelyudvarhely és a hatókörükbe tartozó települések közötti fejlesztési partnerség létrehozása - regionális szerepű és jelentőségű városi rendszer kialakítása.

A városok szerepének erősítése a regionális önkormányzati hálózatban, a gazdasági struktúrák fejlesztése és a munkahelyteremtés érdekében;

A turisztikai erőforrások regionális szintű kiaknázása fenntartható turizmus révén.

Hargita megye integrált turisztikai stratégiája a következő időszakra 2020-2027

A stratégia víziója: Hargita megye Kovászna megyével együtt Románia egyik legfontosabb turisztikai célpontjává válik, amely az aktív turizmuson és a sajátos ökoturizmuson alapul, de más területekkel is kiegészül, mint például: fürdőturizmus, kulturális turizmus, vidéki turizmus.

Stratégiai célkitűzések:

- A turistaforgalom és különösen a vendégéjszakák számának növelése a megyében;
- A turizmus gazdasági és társadalmi multiplikátorhatásainak növelése a turizmus mélyebb helyi integrációja révén;
- differenciált és vonzó turisztikai arculat kialakítása a megye vagy más életképes területi lehatárolás számára;
- Az ökoturizmus és az aktív turizmus fejlesztése, a beavatkozás minden dimenziójában
- Gyógyfürdők és hegyi üdülőhelyek fejlesztése: infrastruktúra, szervezetek, speciális beruházások;
- Az agroturizmus diverzifikálása.

Hargita megye kulturális stratégiája 2030

A stratégia konkrét célkitűzései:

- Az egyes területeken biztonságosan használható, magas színvonalú kulturális alpinfrastruktúra megvalósítása;
- A vallási és egyházi kultúra értékteremtő szerepének erősítése;
- Az épített örökség célzott védelme, az örökségi épületek számának növelése, az épített örökség népszerűsítése;
- Új kezdeményezések kidolgozása és megvalósítása, mindenekelőtt a kulturális kínálat innovatív bővítése révén, figyelembe véve a kulturális turizmusban lévő lehetőségeket;
- A kulturális alpinfrastruktúra regionális szervezése a területi munkamegosztásnak megfelelően, figyelembe véve a szomszédos megyéket is, mint kulturális vonzáskörzeteket;
- Az online kommunikáció fokozása és a helyi, kistérségi, megyei vagy adott esetben nemzetközi érdeklődésre számot tartó rendezvények és tevékenységek arculati elemeinek erősítése, valamint a megye művészeti hírnevének erősítése különböző ösztöndíjprogramok révén;
- A múzeumok szakmai szerepének erősítése, elsősorban a restaurálási, régészeti és múzeumpedagógiai tevékenységek támogatásával;
- A vidéki lakosok kultúrához való hozzáféréseinek javítása, elsősorban azáltal, hogy a városokból különböző előadásokat visznek a falvakba;
- A könyvtári hálózat újjáélesztése a megyei könyvtár szakmai támogatásával és a megyei szintű könyvtárak növelésével.

Magyei sportstratégia 2010-2021

A stratégia általános jövőképe: a sportélet aktivizálásának köszönhetően az eredményesség és az élsport minőségi fejlesztésével a megye lakosságának sporttevékenységben részt vevő aránya nő, a sport hozzájárul Székelyföld nemzetközi hírnevének javításához és a lakosság életszínvonalának emelkedéséhez.

Célok:

- A megye lakosságának általános egészségi állapotának javítása és életszínvonalának emelése.
- A sporthagyományok megőrzése a megyei sportélet identitásának és fejlődésének erősítésével.
- A sportban rejlő gazdasági és turisztikai potenciál kiaknázása a megyében.
- A megye hírnevének öregbítése a teljesítménysport támogatásával, valamint a nemzeti és nemzetközi versenyeken való részvétellel.

Hargita megye vidékfejlesztési stratégiája 2021-2030

Általános célkitűzés: A következő programozási időszak általános elvének alkalmazása megyei szinten, azaz az EMBERKÖZPONTÚ FEJLESZTÉS, az életminőség javítása a meglévő természeti és emberi erőforrások maximális kihasználásával, a környezetre és az éghajlatra gyakorolt negatív hatások csökkentése, valamint a társadalmi felelősségvállalás növelése a vidéki térségekben.

Célkitűzések:

1. A meglévő, terület-specifikus természeti erőforrásokkal való körültekintő gazdálkodás a negatív környezeti hatások csökkentése, a kis- és félig önálló gazdaságok jövedelmének megerősítése érdekében.
2. Munkahelyek teremtése a városi munkaerőpiachoz való hozzáféréssel nem rendelkező vidéki területeken az iparosítás révén.
3. A falusi lakosság, azaz a vidéki vállalkozók és gazdálkodók számára nyújtott szolgáltatások szintjének és mennyiségének növelése.
4. A közszolgáltatások és közművek, valamint a közinfrastruktúra minőségének javítása
5. Az erdészeti alapnak hozzá kell járulnia a lakosság helyi szintű jövedelmének növeléséhez, többek között munkahelyteremtés és a faanyag hatékony felhasználása révén, azaz az életminőség, az idegenforgalom, az egészségügy és a kultúra szempontjából pozitív externáliák révén.
6. A vidéki területek vonzerejének növelése a külföldön vagy az ország más részein tanuló vagy dolgozó fiatalok számára, a sajátos szükségleteik azonosításával és az érintettek számára támogatási rendszer létrehozásával.
7. A szegénység elleni küzdelem a nagy szegénységgel küzdő közösségekben és településeken élő emberek élet- és karrierlehetőségeit javító aktív intézkedések végrehajtásával.
8. Az életminőség javítása kulturális és sportszolgáltatások révén.

1.3.5. Helyi vonatkozású stratégiák

Integrált városfejlesztési stratégia 2016-2025

Csíkszereda integrált fenntartható városfejlesztési stratégiájának előző, 2016-2025 között időszakra kidolgozott változatának általános célja, hogy olyan várossá váljon, ahol az elvándorlási célterületek városaival versenyképes, dinamikusan fejlődő, környezettudatos, amely minőségi környezetével, kiváló intézményeivel gazdasági lehetőségeivel, felsőfokú végzettségű lakosságával és családjával, ugyanakkor az optimális működési feltételekben érdekelt beruházók számára vonzó város, sok új munkahelyet teremtő beruházással, és nem utolsósorban vállalkozásokkal.

Az előző dokumentum a kiindulópontja a jelen Integrált Városfejlesztési Stratégiának, amely folytatja a korábban javasolt projektek és célkitűzések szinergiáját, kiegészítve azokat a 2021-2030-as időszakra vonatkozó, a globális realitásokhoz igazított stratégiai jövőképpel.

Mobilitási terv 2016-2025

A fenntartható városi mobilitási terv fő célkitűzéseit a lakosok igényei alapján fogalmazták meg, ahogyan azt a kérdőívek és a kulcsfontosságú érdekeltekkel folytatott nyilvános konzultációk során felvázolták.

A jövőkép legfontosabb pontjai a következők:

- Csíkszereda megőrzi kompakt jellegét;
- A gyalogosforgalom fejlesztése, amely a gyermekek, az idősek és a kisgyermekes családok igényeit tartja szem előtt;
- a fenntartható közlekedés támogatása;
- harmonikus, kényelmes közlekedési megoldások álljanak minden társadalmi réteg és korosztály rendelkezésére.

Stratégiai célkitűzések:

- Elérhető városi mobilitás;
- Biztonságos és kiszámítható forgalom.

Fenntartható energia - cselekvési terv (2020)

Célok és célkitűzések:

Csíkszereda CO₂-kibocsátás-csökkentési célkitűzése 2020-ra 25%. A CO₂ kibocsátás referenciaévéként 2012-t határozták meg. A kötelezettségvállalás szerint, amelynek alapján Csíkszereda csatlakozott a Polgármesterek Szövetségéhez, a 2020-as évre kitűzött uniós célt meg kell haladni, legalább 20%-kal kell csökkenteni a CO₂-kibocsátást.

A CO₂-kibocsátás legalább 25%-os csökkentése érdekében a következő célokat tűzték ki:

- A központi hő- és villamosenergia-ellátás korszerűsítése kapcsolt energiatermelő rendszerrel;
- A közvilágítási rendszer energiahatékonyságának növelése;
- A gépkocsihasználat csökkentése és az alternatív közlekedési eszközök népszerűsítése;
- A felelős energiahatékonysági magatartás ösztönzése a lakosság körében;
- A lakások és középületek energiahatékonyságának növelése.

A hosszú távú kötelezettségvállalások a következők:

- a szükséges beruházások elvégzése és a központi hőellátó rendszer 50%-os teljesítményarányának elérése,
- a tömbházak és középületek többségének visszakapcsolása a központi rendszerbe,
- a végrehajtás és az elért eredmények nyomon követése,
- az intelligens mobilitáshoz és a takarékos energiafogyasztáshoz való fenntartható hozzáállás megvalósítása,

- a városban a személygépkocsi-használat 15%-os változása a kerékpárhasználat javára.

1.4. Konzultációs folyamat, az érintett felek bevonása

Az átláthatóság növelése és a polgárok bevonása a közsféra döntéshozatalába a jó kormányzás alapvető eleme, és Románia ezt a kötelezettség vállalást a Nyílt Kormányzásért Paktum és egy sor jogalkotási dokumentum aláírásával vállalta. A városnak a közigazgatási döntésekről való tájékoztatáson túlmenően szükséges a lakossággal való konzultáció kultúrájának kialakítása, amelynek eredményét be kell építeni a közösség fejlődését érintő döntésekbe. Nemzeti szinten a lakosságnak a közigazgatási döntésekbe való bevonása és a helyi stratégiai dokumentumok ismertsége alacsony, ezért a helyi közigazgatás részéről a kommunikáció és a nyitottság javítását célzó intézkedések javasoltak. Az aktív részvétel pusztán ösztönzése nem hatékony hosszú távú stratégia.

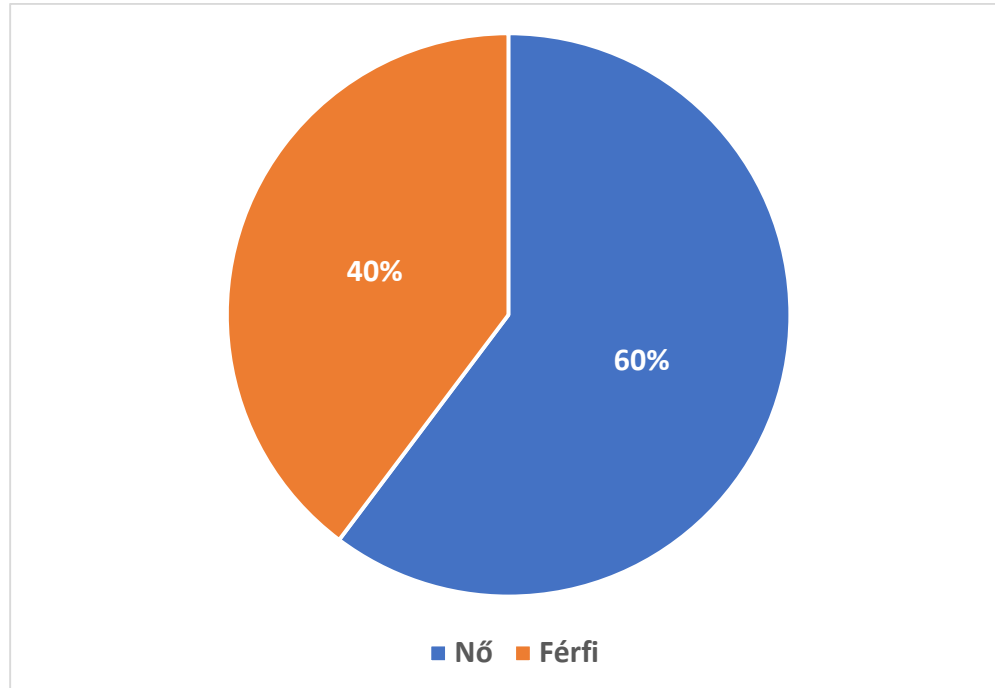
A lakosság aktív részvétele Csíkszereda integrált fejlesztési stratégiájának kialakításában és a megvalósítás nyomon követésében szintén alapvető fontosságú a közigazgatás és a lakosság közötti hatékony munkakapcsolat kialakításához. Csíkszereda város integrált fejlesztési stratégiájának kidolgozása során a következő technikákkal biztosítottunk lehetőséget az aktív részvételre:

- A stratégia elkészítését megelőző időszakban egy kérdőíves felmérés keretében számba vettük a lakosság helyi fejlesztéssel kapcsolatos véleményeit és meglátásait,
- Fókuszcsoportos beszélgetések keretében a lehetséges fejlesztési irányokról és programokról beszélgettünk vállalkozókkal, fiatalokkal, helyi civil szervezetekkel,
- A társadalmi konzultációs időszakban lehetőséget biztosítottunk minden érintett számára, hogy hozzászólásokat fogalmazzon meg a municípium integrált fejlesztési stratégiájával kapcsolatban.

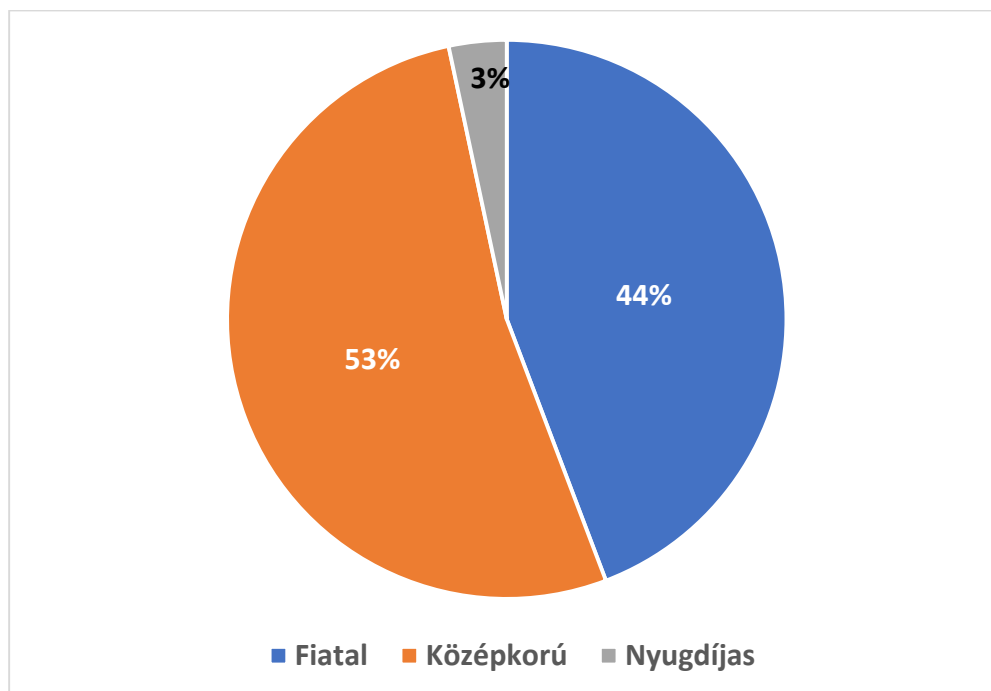
1.4.1. Kérdőíves felmérés és fókuszcsoportos beszélgetések

Csíkszereda megyei jogú város 2022-2030-as időszakra vonatkozó fejlesztési stratégiájának elkészítésében megalapozó szerepet szántunk a lakossági vélemények összegyűjtésének és a stratégiai dokumentumba való beépítésének. Ennek érdekében egy kétnyelvű kérdőívet dolgoztunk ki, amelyet nyomtatott és online formában is ki lehetett tölteni. A járványhelyzettel kapcsolatos korlátozások azonban jelentős mértékben csökkentették a nyomtatott formában való kitöltés lehetőségét. Fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy a lekérdezés célközönségét nem kizárólagosan a város közigazgatási határain belül lakókra korlátoztuk.

A járványhelyzetből adódó nehézségek ellenére összesen 1807 kérdőív került kitöltésre és feldolgozásra. A következő ábrákon a kérdőíveket kitöltők nemi és életkori elosztását ábrázoltuk.

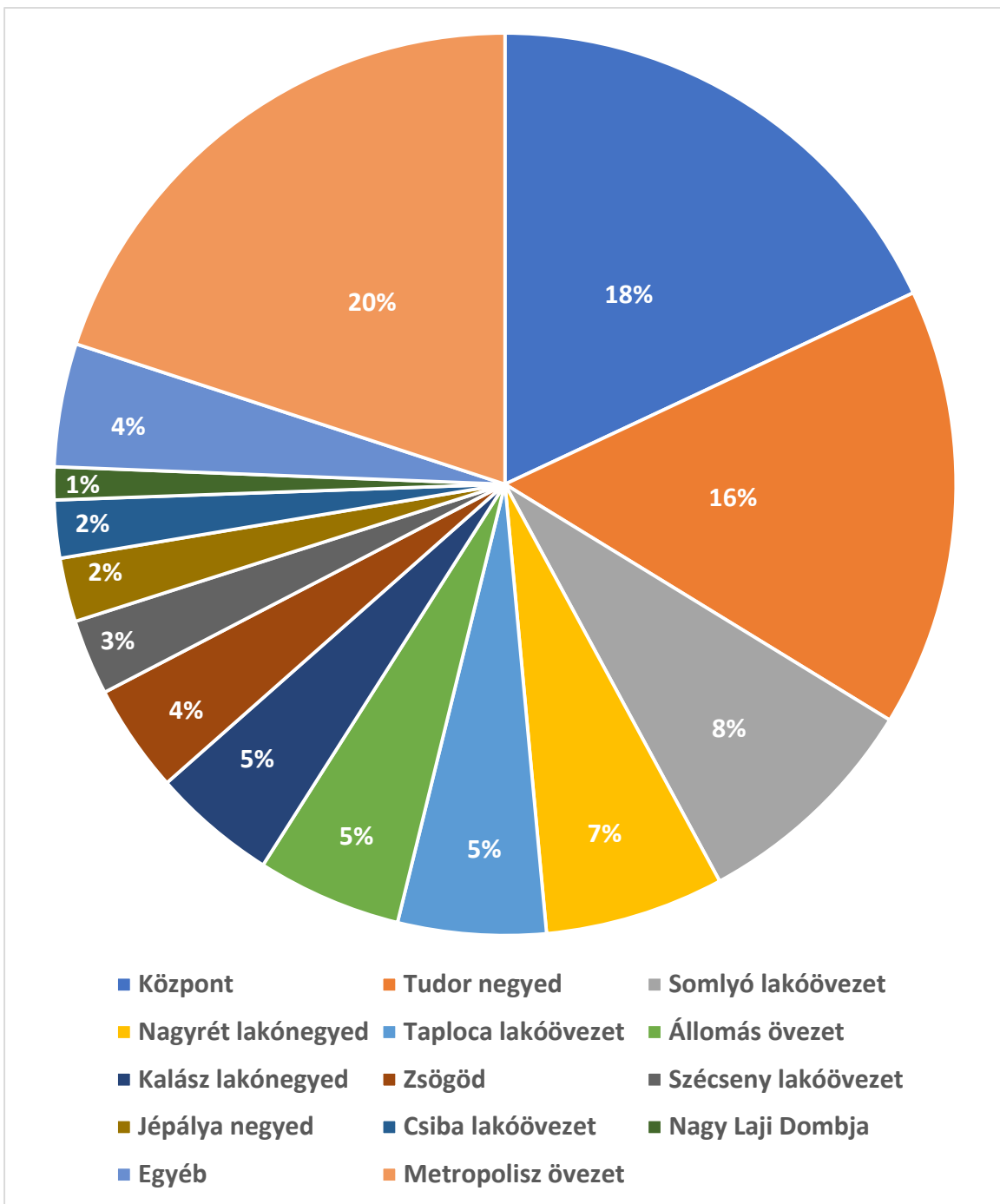

Forrás: saját kutatás

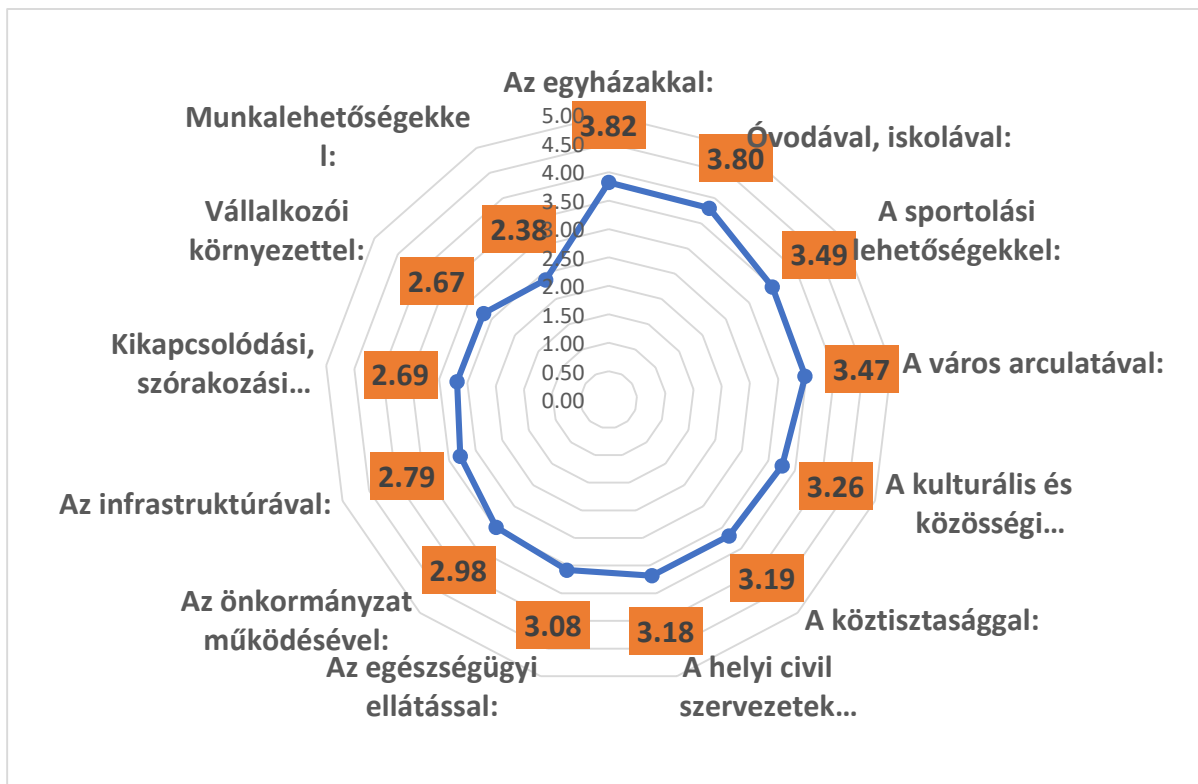
Forrás: saját kutatás

Ahogy az korábban említettük, a kérdőívvel nem csak a Csíkszeredában lakókat céloztuk meg, hanem a Csíki Metropolisz Övezethez tartozó községek mindegyikét. Ugyanakkor a kérdőívben lehetőséget biztosítottunk a lakóknak arra, hogy megjelölhessék azt is, hogy a város melyik részében laknak, annak érdekében, hogy a hiányosságokkal és fejlesztésekkel kapcsolatos megjegyzéseket, észrevételeket ilyen szempontból is meg tudjuk majd vizsgálni. A következő ábrán a kitöltött kérdőívek lakhely szerinti bontását figyelhetjük meg.

Forrás: saját kutatás

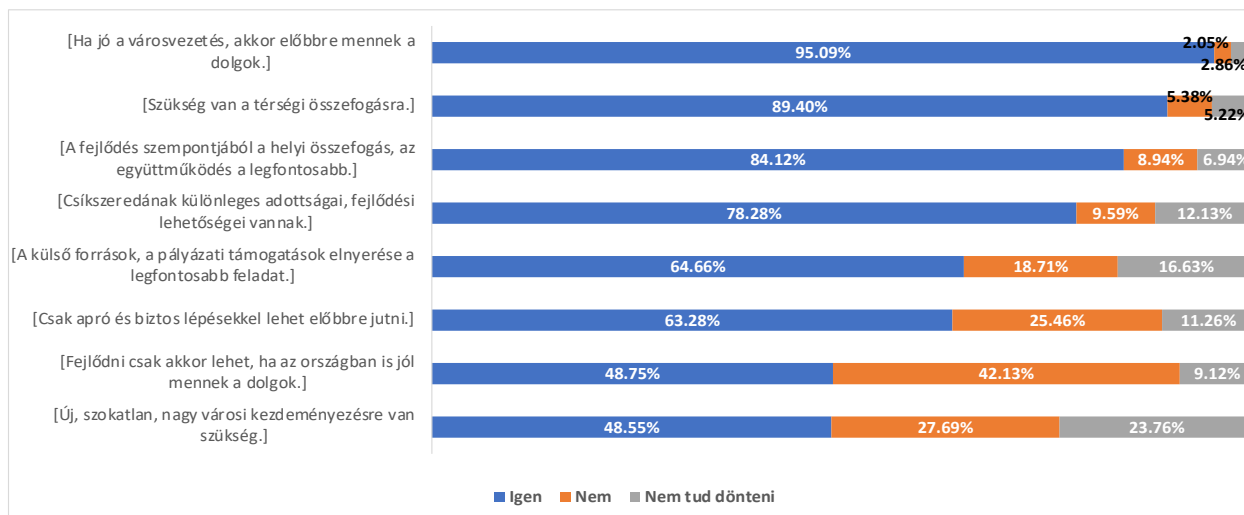
A kérdőív során fontosnak tartottuk, hogy felmérjük a lakosság elégedettségi fokát több olyan területen is, amelyeket a jelenlegi stratégia fejlesztési javaslatai érinteni fognak. Elsősorban arra voltunk kíváncsiak, hogy az érintett lakosság jelenleg hogyan vélekedik ezen programok, szolgáltatások vagy adottságok tekintetében annak érdekében, hogy a fejlesztési javaslatok prioritizálása során be tudjuk ezeket építeni a stratégiai dokumentumba. Az ezzel kapcsolatos eredményeket az alábbi táblázat tartalmazza.

Forrás: saját kutatás

Az elégedettségi szintet a válaszadók egy 1-től 5-ig terjedő skálán kellett pontozni, ahol az 1-es a legkevésbé elégedettséget, az 5-ös pedig a teljesen elégedettséget jelentették. A fentebbi táblázat értékeinek megállapítása során átlagoltuk az egyes kérdésekre adott válaszokat.

A nyomtatott én online formában is elérhető kétnyelvű kérdőívben a válaszadóknak lehetőségük volt arra is, hogy értékeljenek helyi fejlesztéssel kapcsolatos kijelentéseket. A kérdőív ezen részének célja az volt, hogy adatokat gyűjtsünk arra vonatkozólag, hogy a lakosság milyen típusú fejlesztési gyakorlatokat támogat, illetve milyen fejlesztéspolitikai megközelítéseket tart inkább elfogadhatónak. Ennek a kérdéscsomagnak az adatait az alábbi táblázatban ábrázoljuk.

Forrás: saját kutatás

Egy integrált fejlesztési stratégia kidolgozása során mindenképpen hangsúlyt kell fektetni a helyi erőforrások feltérképezésére és ezzel párhuzamosan a hiányosságok számbavételére is. A kérdőívhez során lehetőséget kínáltunk arra, hogy a válaszadók megfogalmazzák, hogy véleményük szerint melyek Csíkszereda azon értékei, amelyek a helyi fejlesztési programokban erőforrásként értelmezhetőek, illetve hogy felsorolják azokat a hiányosságokat, amelyekkel az elkövetkező időszakban mindenképpen

foglalkozni kell. Az alábbi táblázatban tételesen felsoroljuk a kérdőívben megemlített erőforrásokat és hiányosságokat, valamint számszerűen jelezzük ezek említéseit.

Helyi fejlesztéssel kapcsolatos értékek és problémák			
Értékek	Említések száma	Problémák	Említések száma
Természeti értékek	595	Közlekedés és parkolás	540
Épített örökség	553	Romák helyzete	202
Turisztikai értékek	437	Városrehabilitáció	109
Kulturális értékek	179	Munkahelyek hiánya	78
Egyéb	44	Közbiztonság	54
		Fiatalok helyzete	43

Forrás: saját kutatás

Csikszereda municípium integrált helyi fejlesztési stratégiájának elkészítése során kiemelt figyelmet fordítottunk különböző tematikus megbeszélések megszervezésére is. Ennek a folyamatnak az eredményeképpen sikerült számos találkozót lebonyolítanunk helyi vállalkozókkal, a helyi fiatalság képviselőivel és más helyi szervezetek vezetőivel. A találkozók eredményei a következők voltak:

- Csikszereda jövőbeli fejlesztési tervei között mindenképpen hangsúlyos szerepet kell kapjanak a közlekedéssel és parkolással kapcsolatos programok;
- Erősíteni kell az önkormányzat-vállalkozók közötti párbeszédet;
- Szükségesnek mutatkozik a helyi kulturális élet további fejlesztése;
- Szükséges bővíteni és diverzifikálni a sporttámogatásokat;
- Egyre nagyobb igény van a generáció-orientált programok megszervezésére (fiatalok, idősek, fiatal családok);
- Bővíteni kell a természetvédelmi programok listáját;
- Kiemelten foglalkozni kell a helyi munkaerőt lekötő vállalkozások támogatásával, valamint további befektetők vonzásával;
- Egyre nagyobb szükség van a különböző szociális szolgáltatások kiépítésére és működtetésére;
- A helyi fejlesztési kérdések eredményes tervezésében és megvalósításában nagyon fontos szerepe van a különböző intézmények és szervezetek közötti rendszeres kommunikációnak, párbeszédnek.

1.4.2. Társadalmi konzultáció

A helyi fejlesztési stratégiák elkészítése ma már nem valósítható meg társadalmi konzultáció nélkül. A helyi önkormányzat, a különböző helyi intézmények és szervezetek, valamint a lakosság közötti egyeztetésnek erre a fázisára több okból is szükség van:

- az adott település lakossága, az ott működő intézmények és szervezetek lehetőséget kapnak, hogy érdemben megismerhessék és véleményezhessék települések fejlesztési tervében foglalt programokat;
- lehetőség nyílik a különböző szervezetek és intézmények közötti együttműködési programok kialakításában;
- a különböző fejlesztési programok ismeretében nagymértékben növekszik a jövő tervezhetősége, amely nem csak az adott településen működő intézményeknek és szervezeteknek fontos, hanem a lakosoknak is,
- lehetőség van a térség települései közötti fejlesztési programok összehangolására, lehetőség szerint a közös pályázásra.

A társadalmi konzultáció fázisában a közvitára bocsájtott román és magyar nyelvű dokumentumot nem csak a helyi szervezetek és intézmények, valamint a lakosság irányába népszerűsítettük, hanem eljuttatuk azt a Csíki Metropolisz Övezethez tartozó településekre is. A közvitára bocsájtott dokumentum román és magyar nyelven is felkerült a város honlapjára. A társadalmi konzultációt sajtótájékoztató formájában jelentettük be, amelyre meghívtuk a helyi nyomtatott és elektronikus sajtó képviselőit. Emellett több Facebook bejegyzésben felhívtuk a figyelmet a társadalmi konzultáció lehetőségére. Számos térségi

intézmánynek és szervezetnek email-ben is szétküldtük Csíkszereda integrált fejlesztési stratégiájának társadalmi konzultációra bocsájtott kétnyelvű dokumentumát.

2. FEJEZET: A JELENLEGI HELYZET ÉS A VÁROSI KÖRNYEZET ELEMZÉSE

2.1. Szocio-demográfiai profil

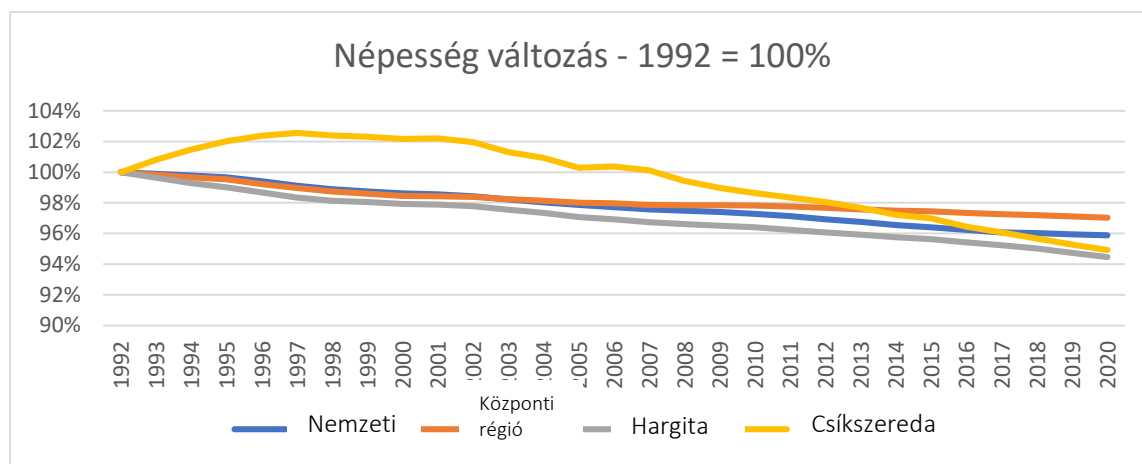
A 2011-es népszámlálási adatok szerint Csíkszereda jelenlegi lakossága 38966 fő, ami 8%-os csökkenést jelent 2002-hez képest. A nemek aránya a nők javára változott, ami 51,79%-ot, illetve 48,21%-ot jelent.

Nemek	2002		2011	
	Lakosság száma	%	Lakosság száma	%
Összesen	42029	100,00%	38966	100,00%
Férfi	20375	48,48%	18784	48,21%
Nő	21654	51,52%	20182	51,79%

Forrás: INS RPL

A Statisztikai Intézet adatai alapján nyomon követhetjük a város népességének alakulását 2020-ig, összehasonlítva azt az 1992-es adatokkal. A következő ábrán ez a mutató országos, regionális, megyei és városi szinten látható. A népességcsökkenés egyértelműen megfelel az országos folyamatoknak, de megyei szinten a csökkenés erőteljesebb (-5,53%), regionális szinten pedig lassabb (-2,97%), mint az országos átlag (-4,11%). Ezekből a statisztikákból arra következtethetünk, hogy települési-zóna szinten erős a migrációs tendencia, és a városi területek pótolják a környezetükben lévő alacsony népességszámot.

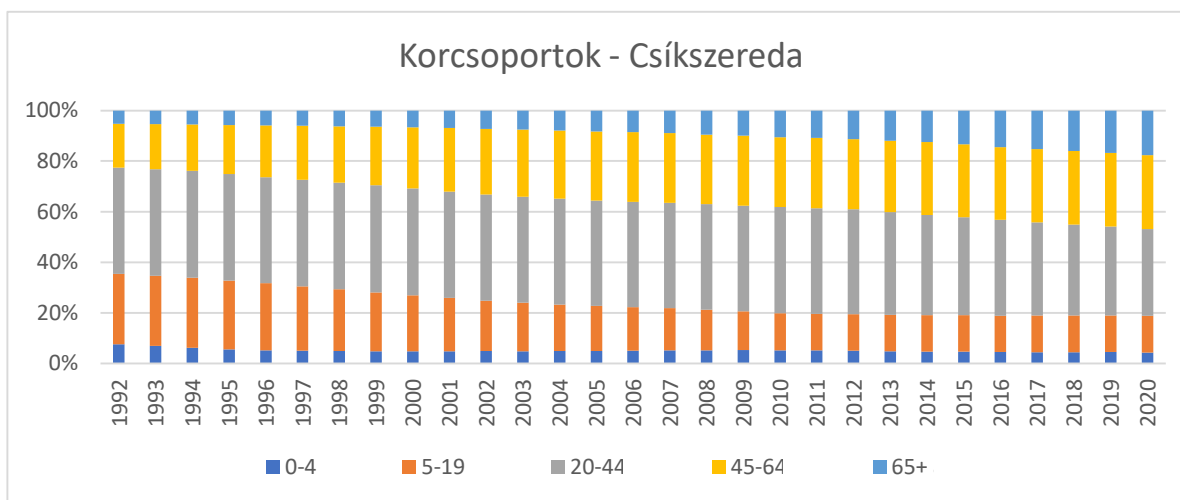
Csíkszeredával kapcsolatosan meg kell említeni azt is, hogy a statisztikai intézet (amely különbözik a népszámlálási adatoktól, mivel a lakhatási engedéllyel rendelkező lakosokról is tartalmaz információkat, és hivatalosan nem tartalmazza a nemrég távozottak adatait) 2007-ig magasabb népességet tartott nyilván, mint 1992-ben (szemben az országos szinten tartósan alacsonyabb adatokkal), de valójában 1997-ig a népesség növekedése volt tapasztalható, majd jelentős csökkenés következett be. Mára eltűnt ez a többlet az ország többi területéhez képest, a csökkenés 5,07%-os.

Forrás: INS TEMPO

A korcsoportok arányának alakulását bemutató alábbi ábra beszédes, jól mutatja a demográfiai elöregedést. A 45-64 évesek száma folyamatosan nő (17,39%-ról 29,24%-ra), a 65 év felettieké pedig (5,25%-ról 17,65%-ra), míg a fiatalok száma csökken (a 20-44 évesek 41,98%-áról 34,22%-ra, az 5-19 évesek 27,8%-áról a felére (14,56%-ra), a fiatalabbak 7,58%-áról 4,33%-ra). Tehát a fiatal népesség drasztikus csökkenését láthatjuk, ami előrevetíti a település teljes lakosságának csökkenését, valamint a gazdaság csökkenését, mivel ezek a potenciális vállalkozók 5-10 év múlva hiányozni fognak a város életéből.

A város fenntartható fejlődési stratégiájának figyelembe kell vennie az olyan negatív tendenciákat, mint a népességfogyás, elvándorlás, demográfiai elöregedés, szegregáció, ezért növelni kell a város vonzerejét (a fiatalok megtartása és hazahozatala), de nem szabad megfeledkezni a jelenlegi helyzetből adódó kihívásokról sem, mint az idősek szociális ellátórendszerének fejlesztése, a környező településekkel való kapcsolatok hatékonysága, a társadalmi integráció.

Forrás: INS TEMPO

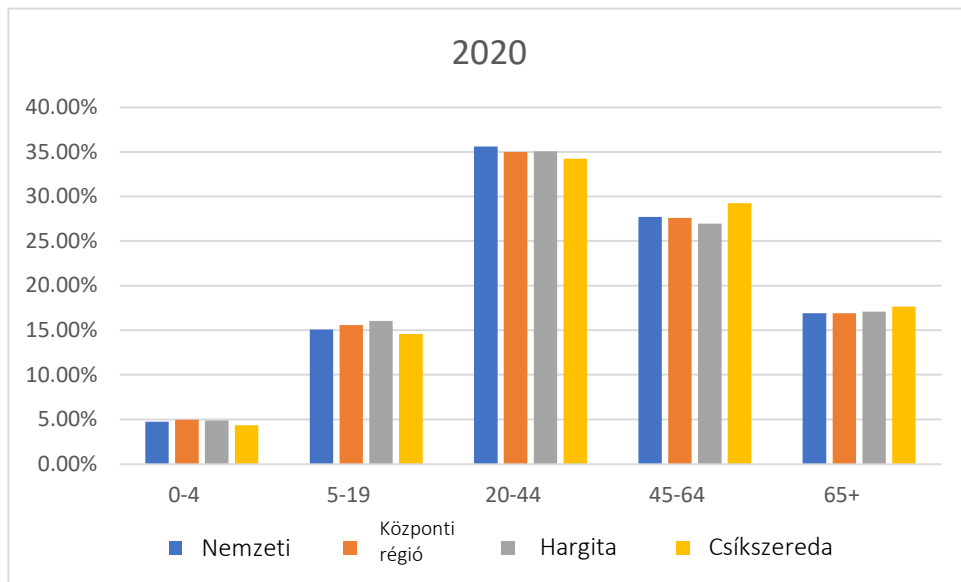
A következőkben a fent tárgyalt általános jelenségeket több szempont alapján árnyaljuk, és megpróbáljuk feltárni a népességfogyáshoz hozzájáruló tényezők szerepét.

Az alábbi ábra a nemek 2020-as arányát mutatja az INS Tempo adatai alapján, a születéskor a férfiaknál jelentkező többlet (52-48%) a 40 év feletti népességben megfordul, és 80 éves korban már több nő (63-37%) lesz, mint férfi. Ez a férfiak alacsonyabb átlagéletkorának is köszönhető.

Forrás: INS Tempo

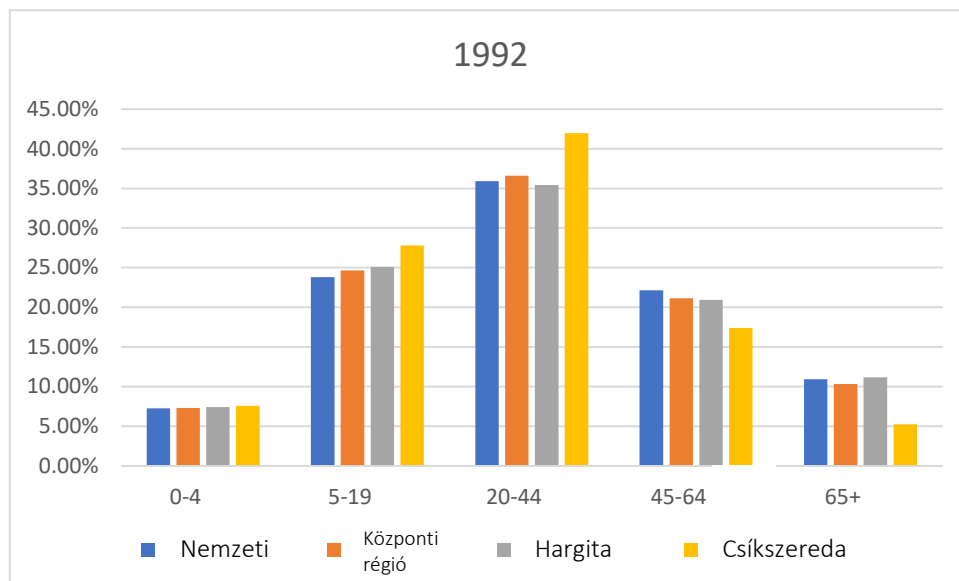
Csíkszereda helyzetére voltunk kíváncsiak a korcsoportok szempontjából az országos szinthez képest, ezeket az adatokat az alábbi ábrákon mutatjuk be. 2015-ben jelentős eltérés figyelhető meg az 5-19 éves és a 45 év feletti korcsoportokban: Csíkszeredában a fiatalok aránya magasabb, mint megyei, regionális és országos szinten, de magasabb a 45-64 év közötti népesség, valamint az idősek (65 év feletti) aránya is.

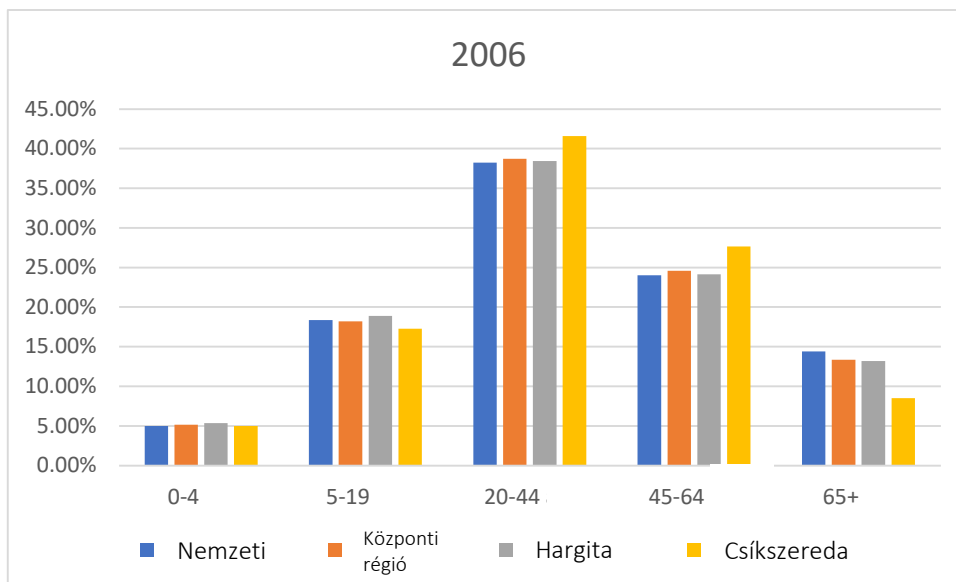
Forrás: INS TEMPO

Ha a korcsoportok szerkezetének változására vagyunk kíváncsiak a városban az elmúlt 25-30 évben az országos helyzethez képest, az alábbi két ábra alapján megállapíthatjuk, hogy az 1990-es évek elején Csíkszereda megyei jogú város az országban viszonylag fiatal népességgel rendelkezett, az 5-45 évesek aránya jelentősen (2-6%-kal) meghaladta a romániai átlagértéket.

A kisgyermek (0-4 évesek) körében ez a különbség már nem létezett, ami előrevetíti a demográfiai szerkezet jelentős változását. A 2006-os helyzetről készült grafikon azt mutatja, hogy a gyermekek kis aránya magasabb korcsoportot ért el, az 5-19 évesek kevesebb, mint 1%-kal vannak kevesebben, mint az országos átlag. Látható, hogy a kedvezőtlen demográfiai folyamatok a kommunista rendszer bukása körül kezdődtek, és a fiatalok hiánya is ennek a ténynek köszönhető.

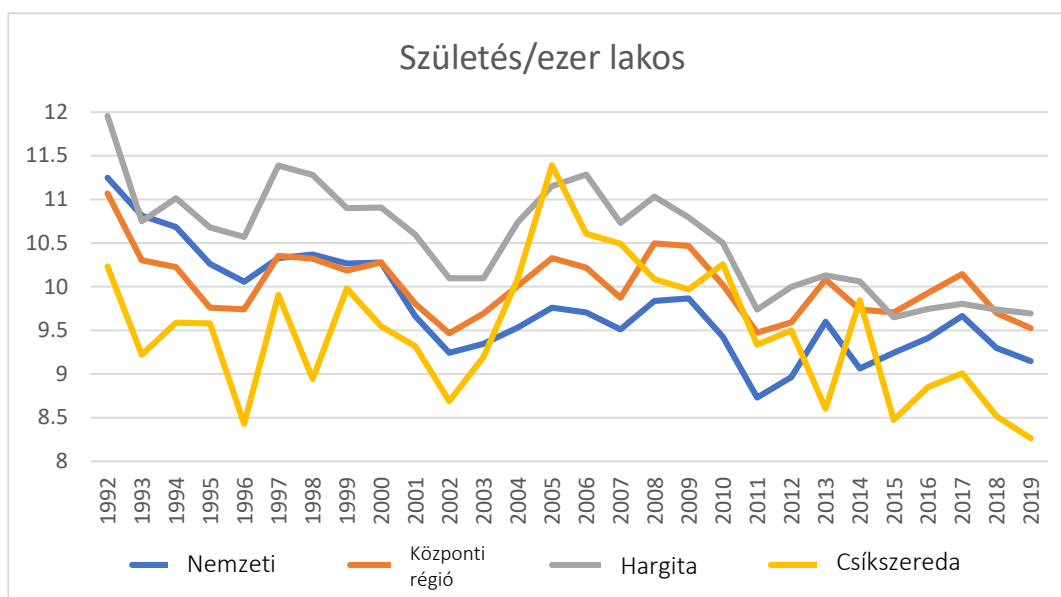
Forrás: INS TEMPO

Forrás: INS TEMP

A népességfogyásnak két fő oka lehet. Egyrészt az elveszületések és a halálozások száma közötti negatív különbség (természetes szaporodási ráta), másrészt a negatív vándorlási egyenleg. Hogy a jelenség mélyebb okaihoz eljussunk, elemeztük az ezer lakosra jutó elveszületések számát 1992 óta (lásd az alábbi ábrát). Ezen adatok alapján Csíkszeredában az értékek sokkal alacsonyabbak voltak az időszak legelején (10,23 születés ezer lakosra vetítve), és ezek az értékek tovább csökkentek. A legalacsonyabb negatív értéket 1996-ban regisztrálták, 8,42 születés/ezer lakos értékkel.

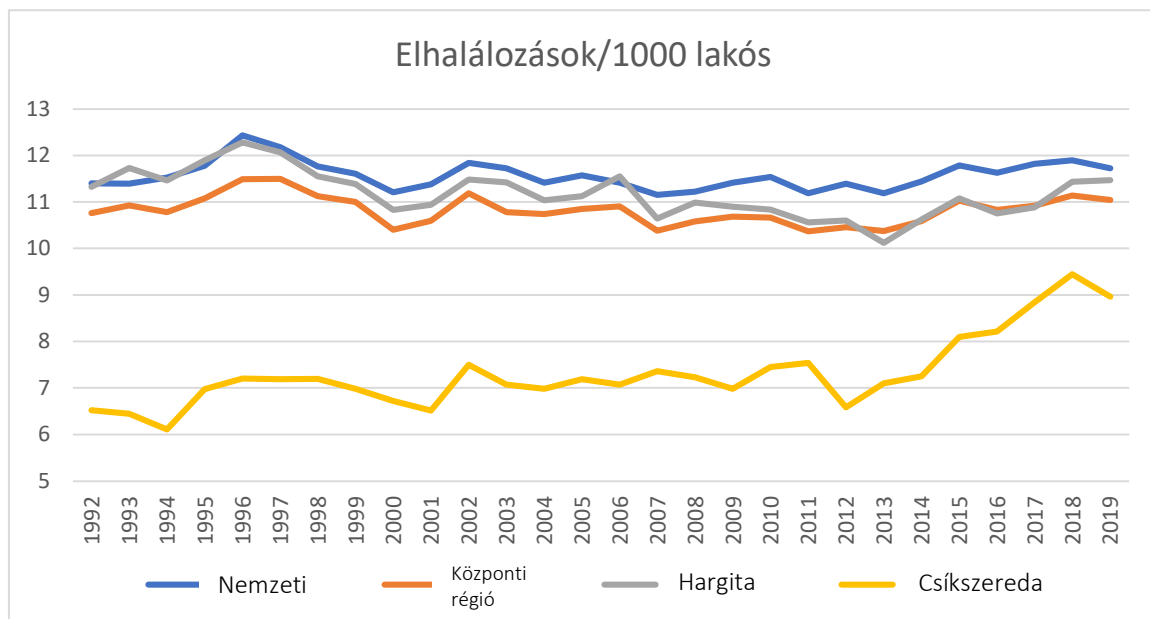
Pozitív fejlemény, hogy 2004 után a születések száma meghaladta az országos átlagot. Meg kell azonban említeni, hogy Hargita megyei értékek is az országos átlag felett vannak, ami szintén a statisztikai adatok javulásához vezet a településen.

Forrás: INS TEMPO

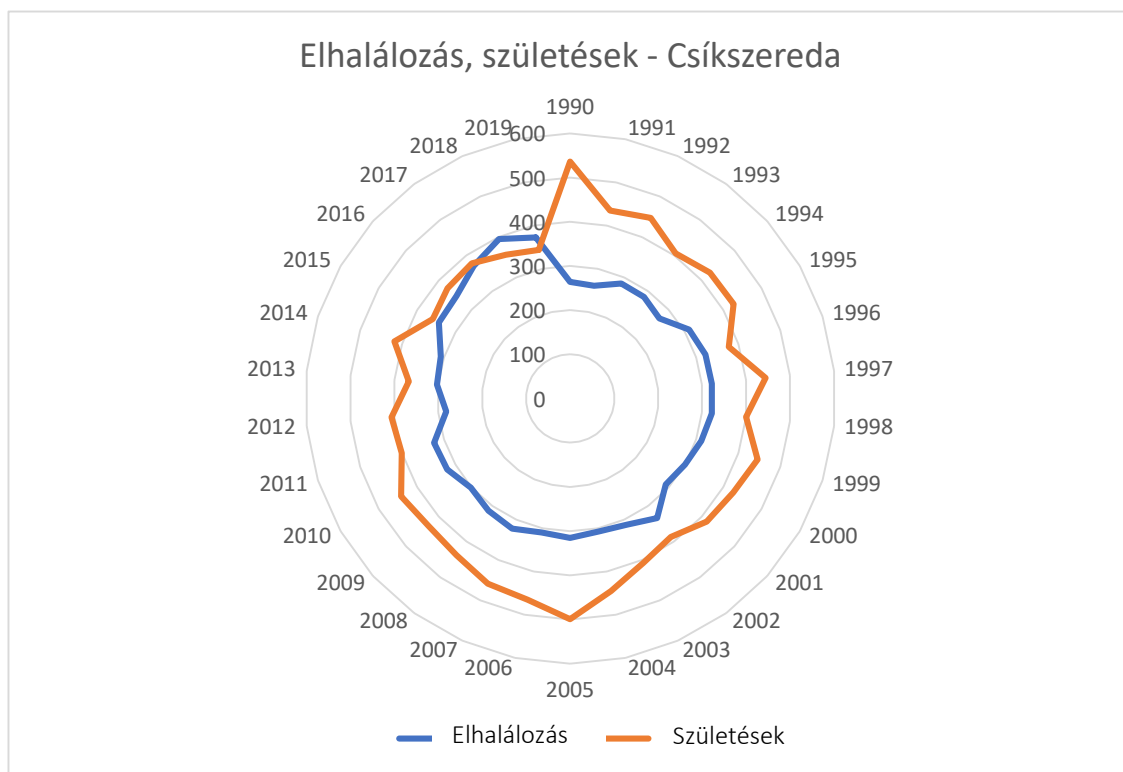
Ami a halálozási arányt illeti, az 1000 főre vetítve jóval alacsonyabb az országos átlagnál (2019-ben 8,96 volt, míg az országos átlag ugyanebben az évben 11,72 volt), és ez az egész időszak alatt megmaradt. Így a statisztikai adatok alapján Csíkszeredában a halálozások átlagos száma 1000 lakosra vetítve 4 fővel

alacsonyabb. Ez a tény csak Csíkszeredára jellemző, és azzal magyarázható, sokan szülőfalujukban temetkeznek, és a statisztikákban is így szerepel.

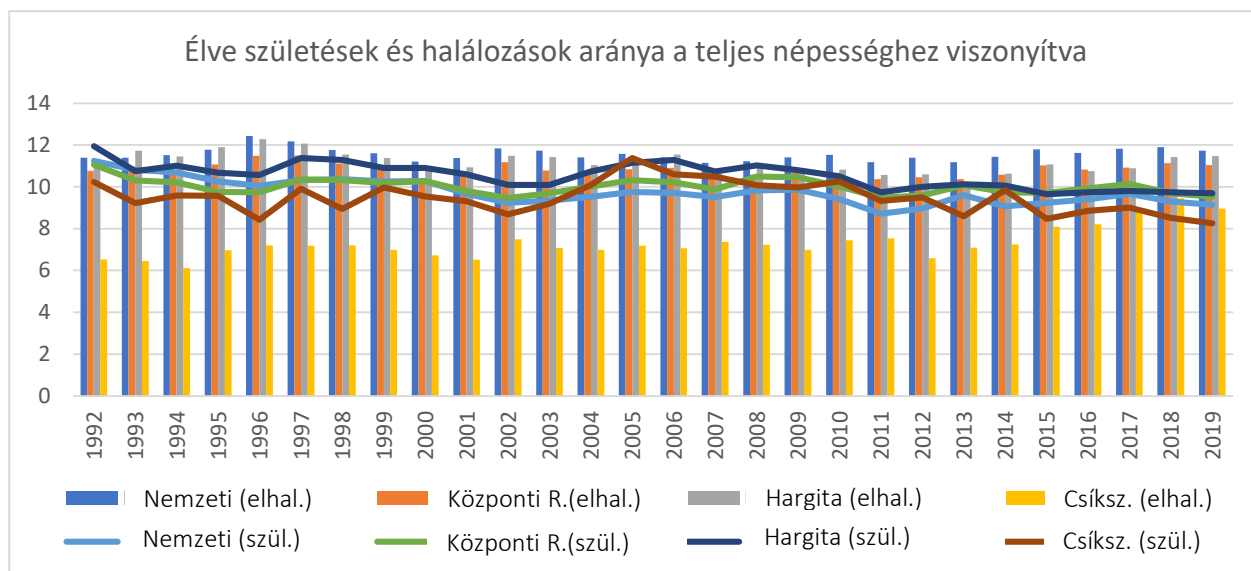
Forrás: INS TEMPO

Az alábbi ábrán a születési és halálozási arányszámokat párhuzamosan elemeztük az 1990-2019 közötti időszakra vonatkozóan, így nyomon követhető a születések magasabb száma a halálozásokhoz képest. 2004 óta szisztematikusan csökken a születések száma. 2018-ban és 2019-ben az elhalálozási ráta meghaladta a születési rátát.

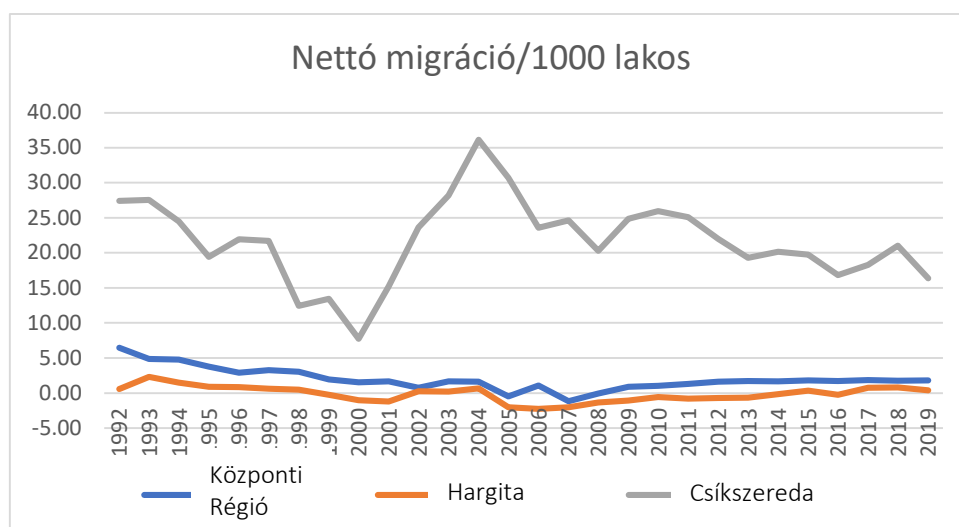
Forrás: INS TEMPO

Az alábbi ábrán az ezer lakosra jutó születések (vonal) és halálozások (oszlop) összegét tüntettük fel, összehasonlítva a megyei, regionális és országos arányokkal. Míg a többi szinten a halálozások száma minden vizsgált időszakban meghaladta a születések számát, Csíkszeredában megfigyelhető volt, hogy ez az arány éppen fordított volt. Látszik, hogy a város még nem nyújt olyan mértékű kényelmet, amely valódi alternatívát jelenthetne az idősek számára a vidéki lakhatás anyagi előnyeivel szemben.

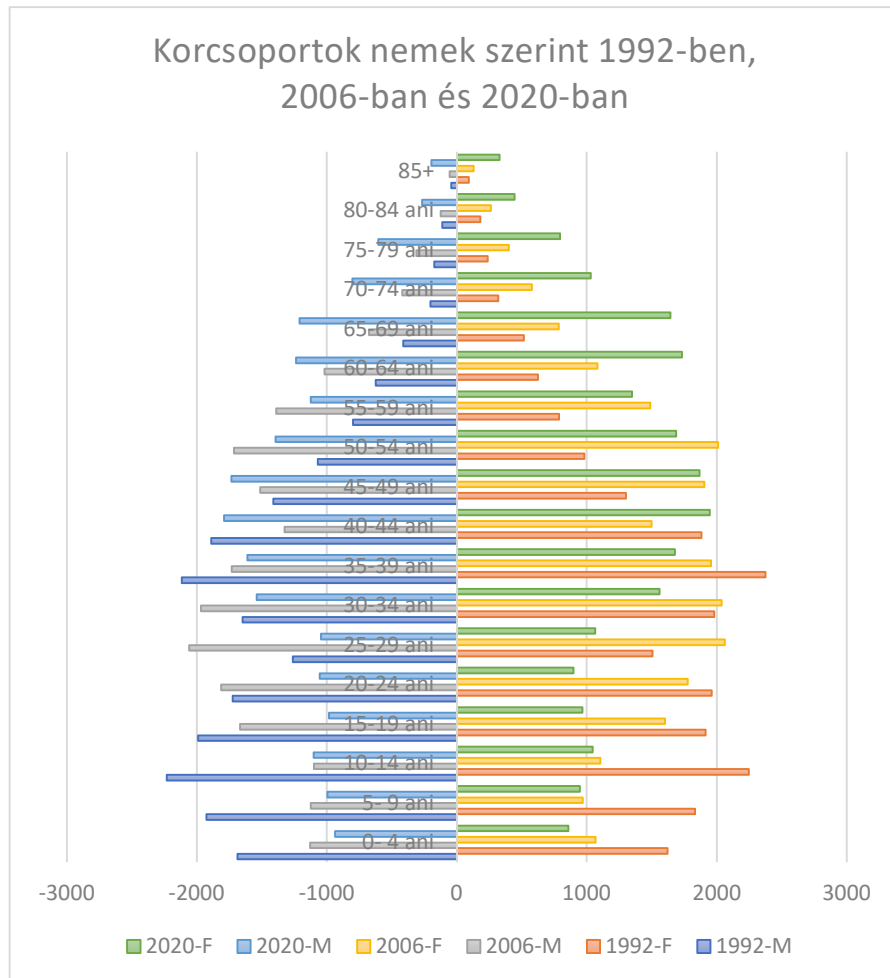
Forrás: INS TEMPO

A következő ábrán a város vándorlási egyenlegét (ezer lakosra jutó letelepedések mínusz elvándorlások ezer lakosra vetítve) mutatjuk be Hargita megyéhez és a Központi Fejlesztési Régióhoz képest, ezer lakosra vetítve. 1992 óta ezekben az években az érték mindig magas volt, csak az arány változott. Az 1990-es évek migrációs hullámát a 2000-es évek elején még jelentősebb elvándorlás követte (a csúcs 2004-ben volt: 36 fő ezer lakosra), majd a válság után (2008 után) újabb betelepülési hullám jelent meg a városban, amely jelenleg mérsékeltnek tűnik (16 fő ezer lakosra). A megyei és regionális szinthez képest megnövekedett migrációs szint hangsúlyozza azt a tényt, hogy Csíkszereda egy vonzó város.

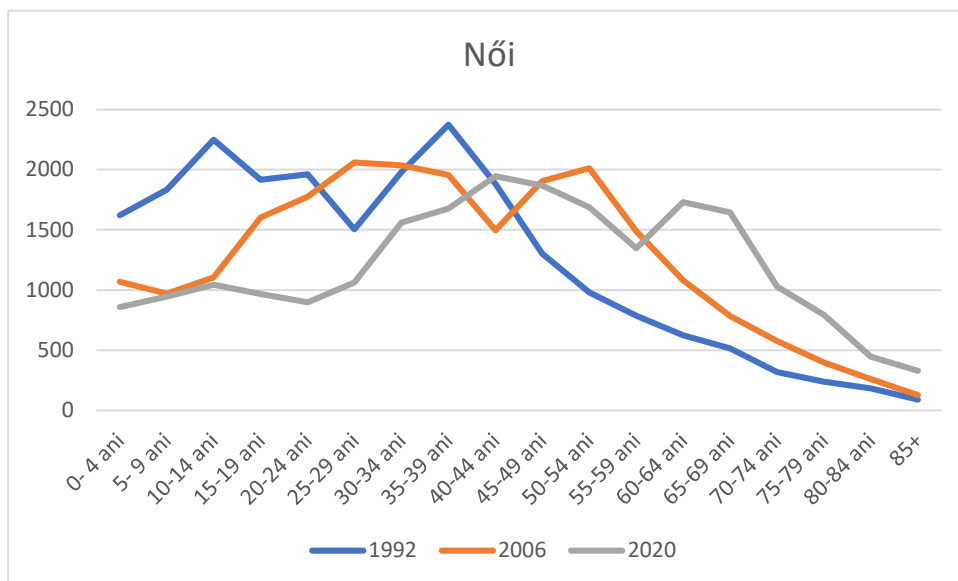
Forrás: INS TEMPO

Demográfiai tanulmányunk végén összehasonlítottuk a város korösszetételét 1992-ben, 2006-ban és 2020-ban a Statisztikai Intézet hivatalos demográfiai adatai alapján (a január 1-jei állandó lakóhely szerinti adatok alapján). Ez a piramis a már említett öregedő társadalom képét mutatja, mint egy fa, amelynek törzse elvékonyodott, koronája pedig terebélyes. A bővülés mindkét nemnél bekövetkezik 45 éves kor felett, de érdekes, hogy 2006-ban a 25-29 éves népesség nagyobb létszámú volt, mint előtte (1992) vagy utána. A munkaképes korúak (20-35 évesek) körében a csökkenés csak az utóbbi időszakban következett be. Ennek eredményeként a gyermekek száma is jelentősen csökkent.

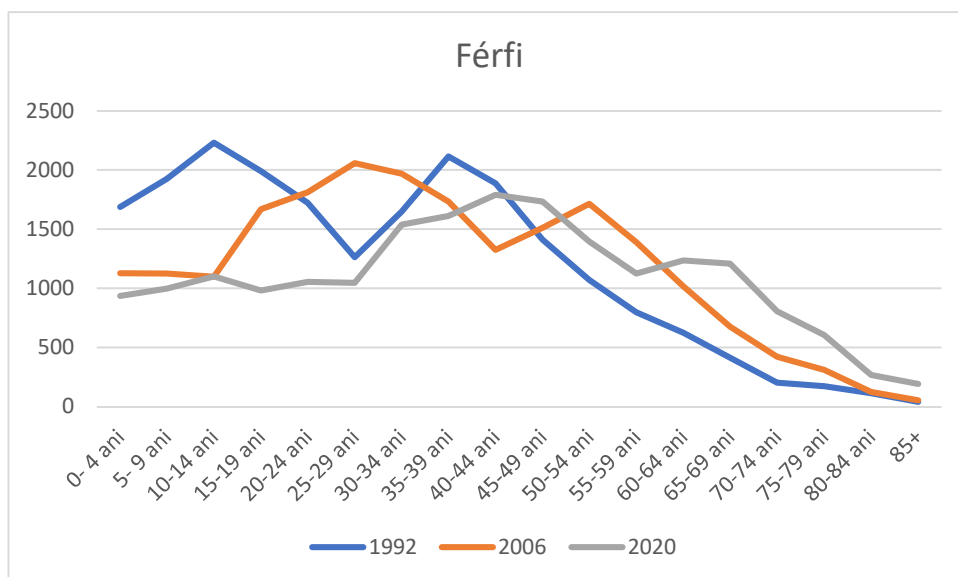

A korcsoportok alakulását a vizsgált három év alatt külön-külön szemléltetjük. A két összehasonlító diagram nem mutat nagy különbségeket, mert míg 1992-ben az idősebb népesség vékonyabb szerkezetét látjuk, addig 2006-ban és 2020-ban a fiatalabb népesség aránya kisebb, az idősebb népességé pedig jelentősebb. Meg kell jegyezni, hogy 1992 óta megfigyelhető a demográfiai elöregedés folyamata, a 20-30 éves korosztály eltűnése szembetűnő, valószínűleg innen származnak a fent említett migrációs értékek.

Forrás: INS TEMPO

Forrás: INS TEMPO

Összefoglalva a demográfiai adatokat, Csíkszereda természetes szaporodási rátája az országos értékekhez képest nem negatív, ami magyarázatot adna a népesség drasztikus csökkenésére. Az elvándorlás mértéke más területekhez képest többszörös, és elsősorban a fiatalokat érinti, akik ideiglenesen hagyják el a várost, különösen külföldi munkakeresés céljából. A fiataloknak azonban csak kis része tér vissza a városba, miután külföldön karriert építenek vagy megélhetést biztosítottak maguknak. Ezért stratégiai cél, hogy a várost ismét vonzóvá tegyük a fiatalok számára, hogy optimális feltételeket teremtsünk a családalapításhoz, a megélhetéshez és a vállalkozói környezet megteremtéséhez, amely elősegíti a városba való visszatérésüket.

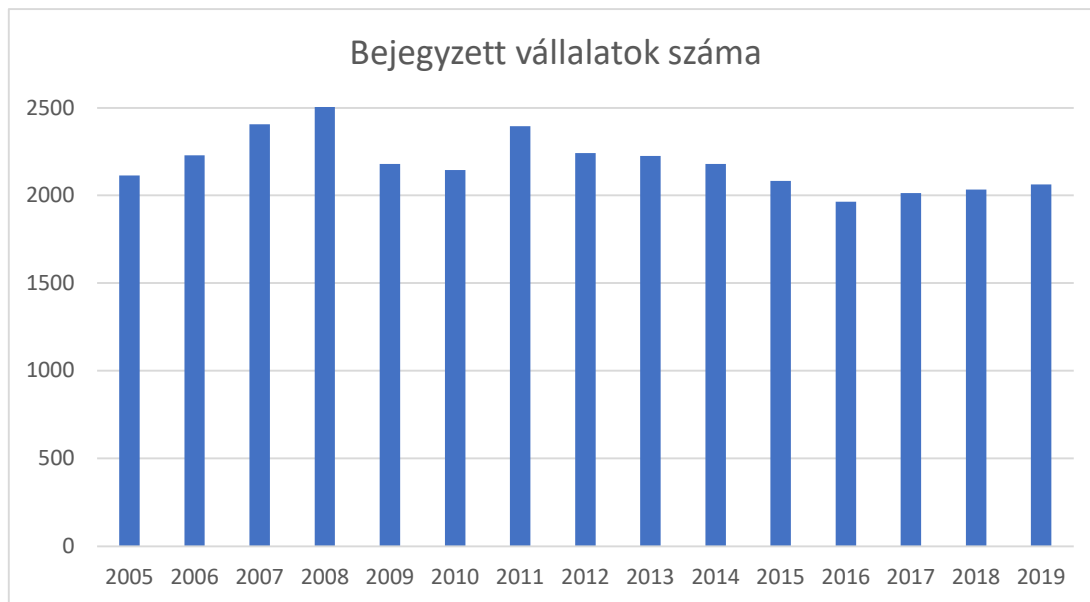
2.2. Gazdasági helyzetkép

Ez a terv a PLANIFICATIO DEZVOLTARE ET ENERGIE SRL által kidolgozott korábbi terven alapul. Az önkormányzati csapat felülvizsgálta a Csíkszereda településre vonatkozó társadalmi-gazdasági statisztikai adatokat.

Mindezekről részletes képet kapunk ebben a Csíkszereda fenntartható fejlődéséről szóló elemzésben, a "Lista firme" adatbázisból származó információk és az Országos Statisztikai Intézet adatai alapján. A legtöbb adat 1990-2019 közötti időszakra vonatkozik, és össze van hasonlítva más területi egységek hasonló értékeivel, kiemelve a helyi és országos, általános sajátosságokat.

Először is, az alábbi ábrán a listafirme.ro oldalon elérhető adatok alapján a vállalatok számának változását mutatjuk be. Itt a cégek számának mérsékelt növekedése (évi 5,5-7,9%-os növekedés) figyelhető meg 2008-ig (a cégek maximális száma 2539 volt), majd 2011-ig hasonló mértékű csökkenés következett be.

Az uniós források által ösztönzött indulási láznak köszönhetően 2011-ben egy kiugrás figyelhető meg, de ezek rövid életű próbálkozások voltak, mivel a következő években a cégek száma ismét csökkent 2008-hoz képest. 2016-ra (2008-hoz képest) 575 cég tűnt el, ami 22,65%-os csökkenést jelent. 2017-ben a regisztrált cégek számának enyhe növekedését láthatjuk.

Forrás: listafirme.ro¹

Hasonló helyzetek a munkavállalói statisztikákban is megjelennek. Ez a fejlemény annál is kedvezőtlenebb, mivel 2008-ig a csíki gazdaság állandó létszámot (kb. 16000 főt) foglalkoztatott, ami 2019-re 10813 főre csökkent (32,95%-os csökkenés, 5314 munkahely szűnt meg a magánszektorból - 2008-hoz képest). A 2011-es év sem hozott változást e tekintetben, ami megerősíti azt a feltételezést, hogy az 2011-es növekedés a cégbejegyzéssel kapcsolatos projektek által kínált lehetőségeknek köszönhető (ebben az évben 249-gyel több cég volt, ami csak 352-vel több munkahelyet jelentett).

¹ A SIDU fejlesztése során kizárólag hivatalos forrásokból származó adatokat használtunk fel. A forgalomra, alkalmazottakra, nyereségre, veszteségre és tevékenységi területekre vonatkozó adatokat a listafirme.ro oldalról gyűjtöttük össze. Az egyéb statisztikai adatok az Országos Statisztikai Intézet Tempo adatbázisából származnak - utolsó frissítés: 2021.

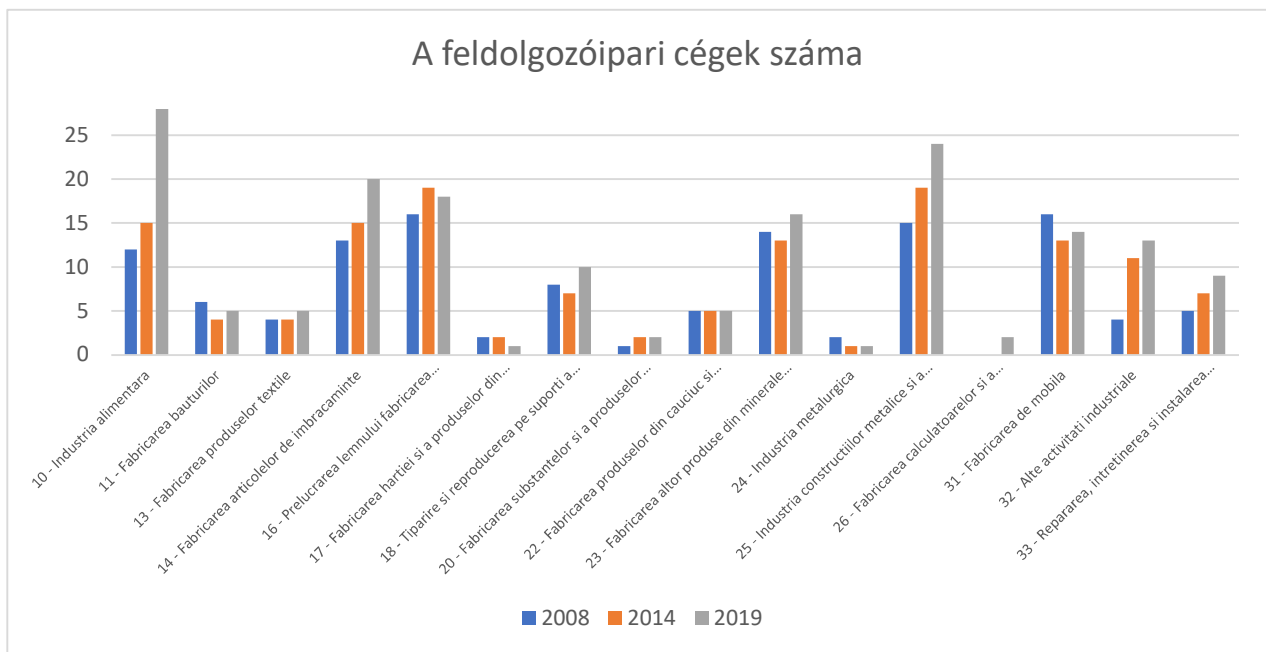
Forrás: listafirme.ro

Amint az a fenti grafikonokból is kikövetkeztethető (a magánszektorban foglalkoztatottak számának jelentős csökkenése), az alábbi diagram azt mutatja, hogy a regresszió nemcsak a vállalkozások számában mutatkozik meg, hanem a cégek számának csökkenésére is vonatkozik. Az alábbi diagramon az átlagos alkalmazotti létszámot szemlétjük, amely 2005 óta szisztematikus csökkenést mutat. Ez azt mutatja, hogy a problémák nem a 2008 utáni időszak termékei, mivel már azt megelőzően is voltak munkahelyek megszűnésével kapcsolatos problémák. 2005-ben egy Csíkszeredai vállalatnak átlagosan 7,56 alkalmazottja volt, és ez a szám 2019-re 5,24-re csökkent (ez a szám 2014-ben volt a legalacsonyabb, 5,04).

Forrás: listafirme.ro

A következő feldolgozóipari tevékenységek: élelmiszer-feldolgozás, ruházati termékek gyártása, fémszerkezetek és fémtermékek gyártása, valamint egyéb ipari tevékenységek jelentősen nőttek az iparágban működő cégek számát tekintve. Ezt a tendenciát az alábbi ábra szemlélteti. 12 év alatt (2008-2019) 50 új cég jött létre, ami 40%-os növekedést jelent, és 905 munkahely jött létre, ami 52%-os növekedést jelent.

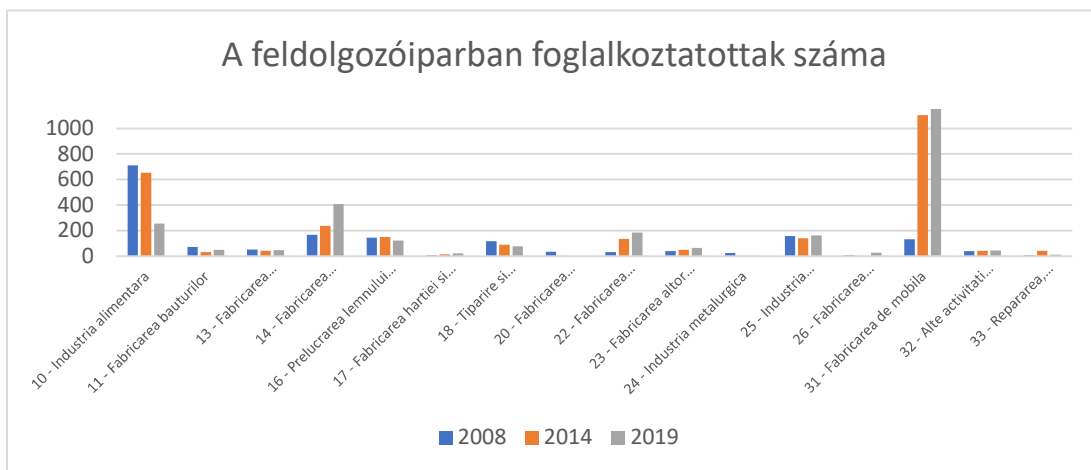
Forrás: listafirme.ro

Ugyanakkor meg kell említenünk a következőket. Annak ellenére, hogy 2019-re 16 új vállalat jelent meg az élelmiszeriparban 2008-hoz képest (133%-os növekedés), a foglalkoztatottak száma nagymértékben csökkent. Az élelmiszeriparban a munkahelyek több mint fele (455 munkahely) (64%) megszűnt ebben az időszakban. Egyértelmű, hogy ezek az iparágak súlyos válságban vannak, és alkalmazottaiknak szakmát, munkahelyet kellett váltaniuk, vagy akár el kellett hagyniuk az országot.

Az előző ténnyel ellentétben a bútorgyártás esetében a vállalkozások száma csökkent (2 vállalkozás tűnt el a piacról), míg a foglalkoztatás esetében jelentős növekedés volt tapasztalható, 1034-gyel több munkahely jelent meg. Ez kedvezőnek tekinthető, de egyben nagy veszélyt is jelent egy iparági válság esetén, ami nagymértékű munkahelyvesztéshez vezethet.

A ruházati ipar és a gumi- és műanyag termék gyártása esetében a többi feldolgozóipari kategóriához képest a foglalkoztatottak számának növekedése figyelhető meg.

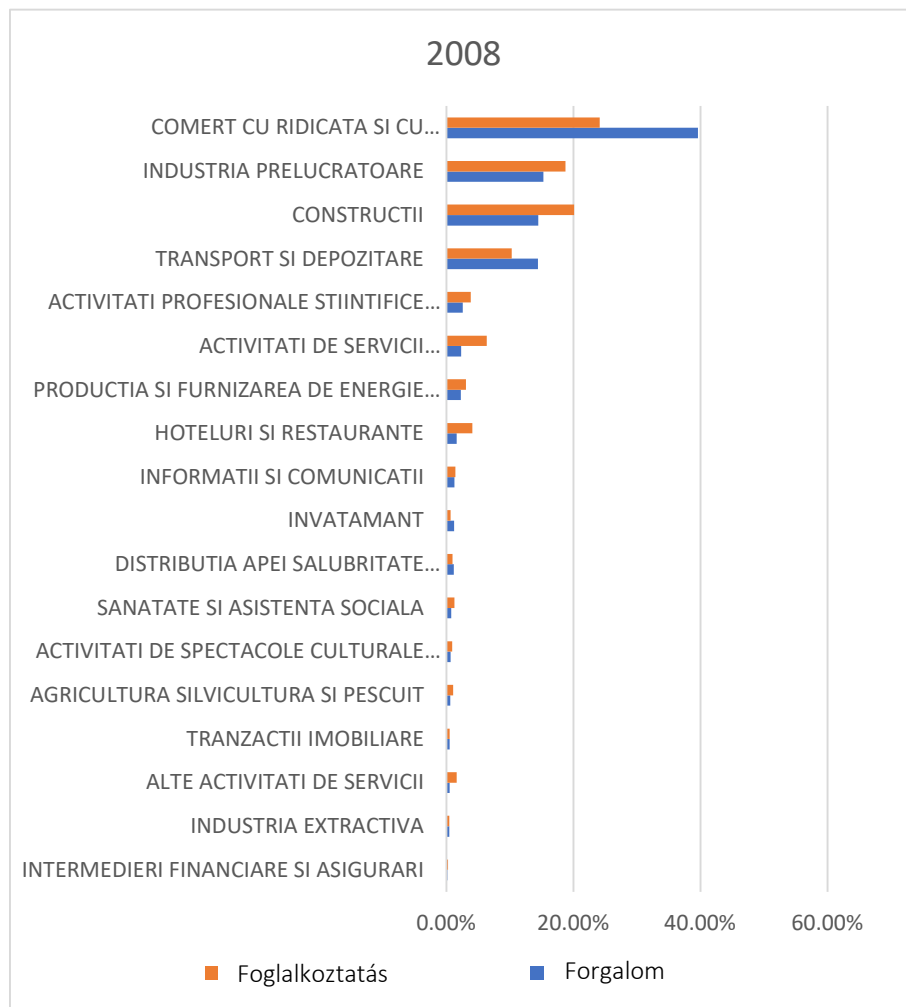
Összességében a feldolgozóipar kiszélesedését látjuk - a munkaerő-felvétel tekintetében -, ami állandó kihívást jelent a munkaerőpiacon. A szakosodott, rugalmatlan munkaerő mozgása esetében stratégiai prioritás, hogy továbbképzéseket szervezzenek ezeknek az embereknek. A munkaerőpiac igényei kihívást jelentenek a képző vállalatok számára. Kulcskérdés (prioritás) a változó helyi társadalom, a hatékony szakképzés, a munkaerő rugalmasságának növelése, az átképzések szervezése, a szakképzettség átalakítása. Ha ezt a problémát nem sikerül megoldani, az társadalmi problémákhoz vezet.

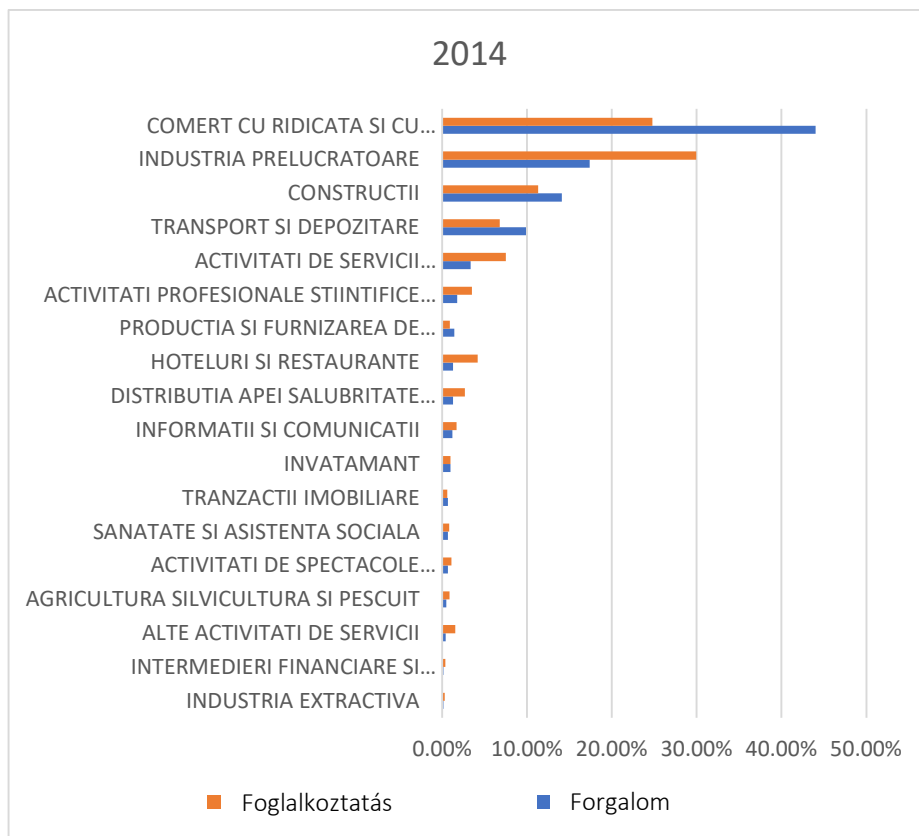
Forrás: listafirme.ro

Az alábbi ábrákon 2008-ra, 2014-re és 2019-re vonatkozóan láthatjuk az egyes iparágak részesedését a foglalkoztatásban (narancssárga színnel jelölve), valamint a város forgalmának hasznát (kékkel jelölve). A fent említett folyamatok mellett (a feldolgozóipar szerepének csökkenése és a közigazgatási szolgáltatások szerepének növekedése) a különböző gazdasági ágazatok gazdasági súlya is megfigyelhető: a forgalom alapján az első helyen a kereskedelem áll, majd a feldolgozóipar és az építőipar következik. A foglalkoztatás tekintetében a feldolgozóipar 2014 óta az első helyen áll.

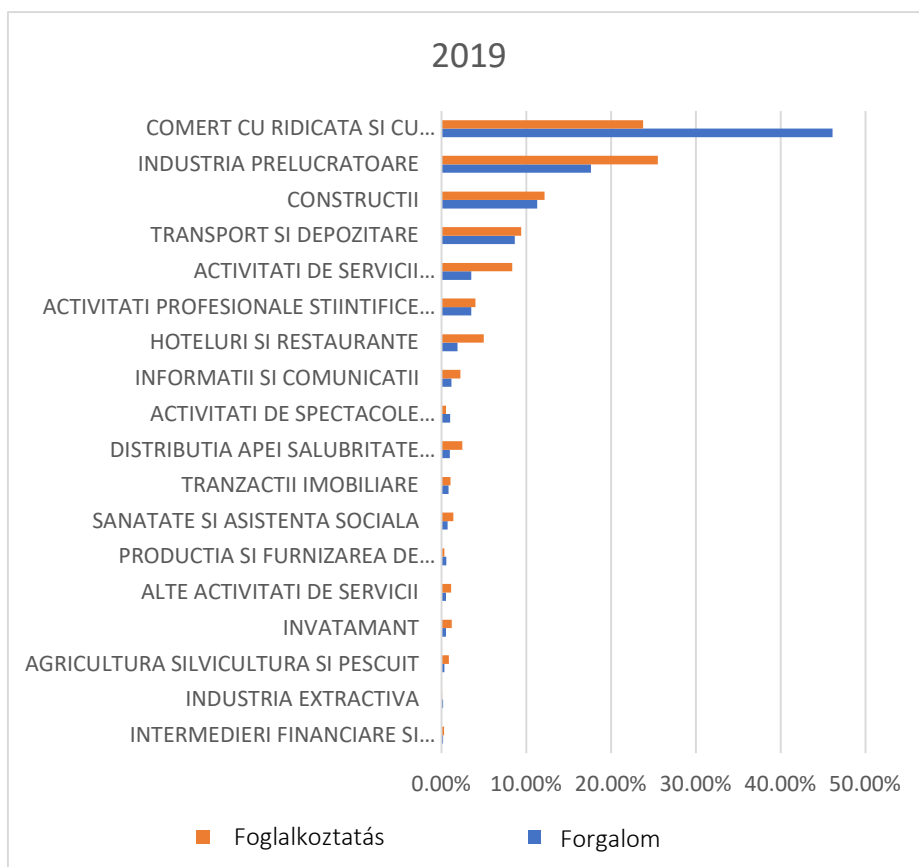
Tehát, Csíkszereda gazdasági szerkezetében nem következett be lényegi változás, a dinamika (csökkenés vagy növekedés) minden gazdasági ágat különböző arányban érintett, és a strukturális változások során nem történt meg a megszűnő területek pótlása, más a munkaerő-kínálat növelésére alkalmas gazdasági tevékenységekkel.

Forrás: listafirme.ro

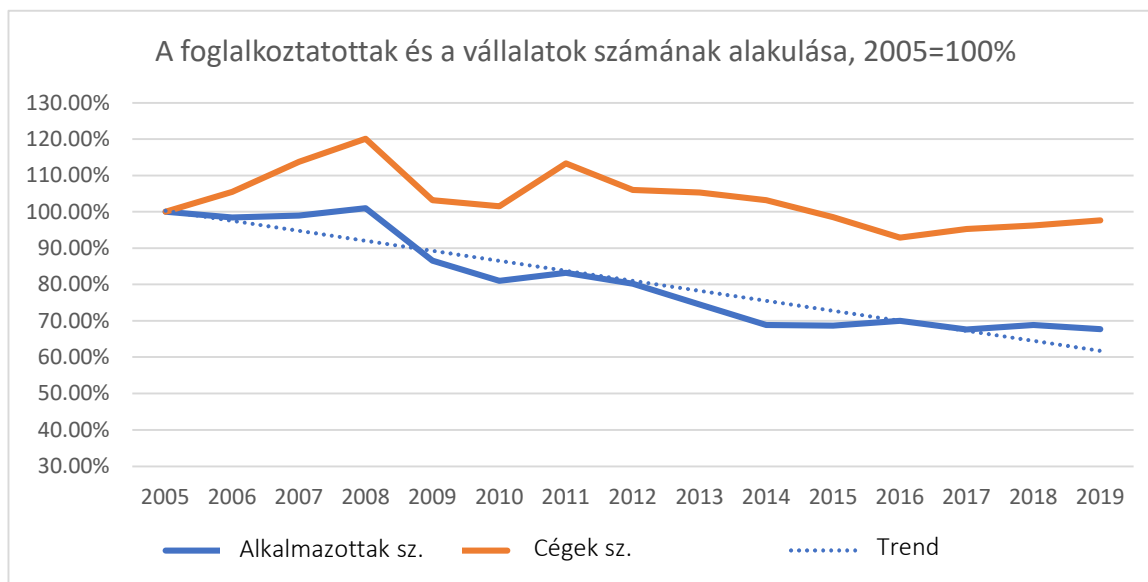

Forrás: listafirme.ro

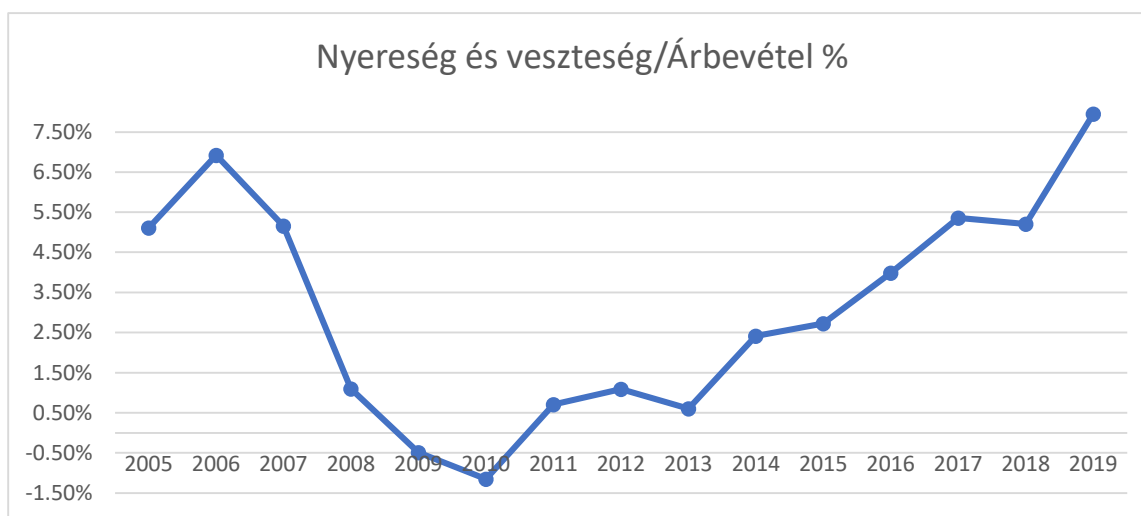

Forrás: listafirme.ro

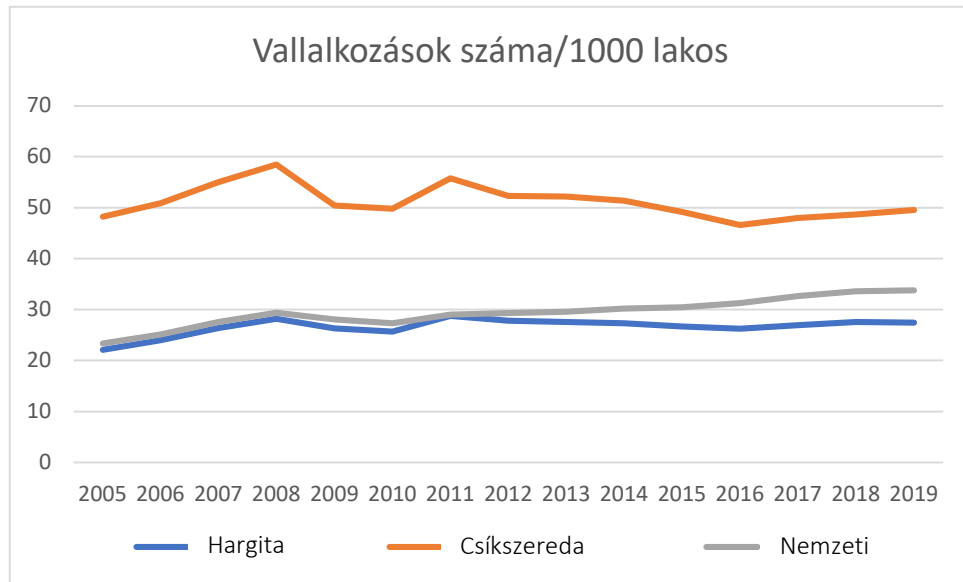
A cégek és a foglalkoztatottak számát elemezve az alábbiakban egy táblázatot mellékelünk, amely analitikusan szemlélteti a két érték éves változásait 2005-höz képest (=100%). Látható, hogy a cégek számának csökkenését jelentősen meghaladja a munkaerő-kínálat csökkenése. A helyi cégeknél évente átlagosan 370 munkahely szűnt meg.

Az alábbi grafikon az árbevétel szerinti eredményt mutatja. 2008 előtt a csíkszeredai vállalkozások átlagosan 5,7% körüli nyereséget értek el, a közvetlen válság után azonban a maximális érték 1-1,5%-ot érte el, ami jelentős veszteségeket jelentett a vállalkozói szférában. Az elmúlt években, 2014 óta a gazdaság kezdett visszatérni a 2008-as válság előtti szintre, és 2019-re elérte a 7,95%-os átlagos éves nyereséget.

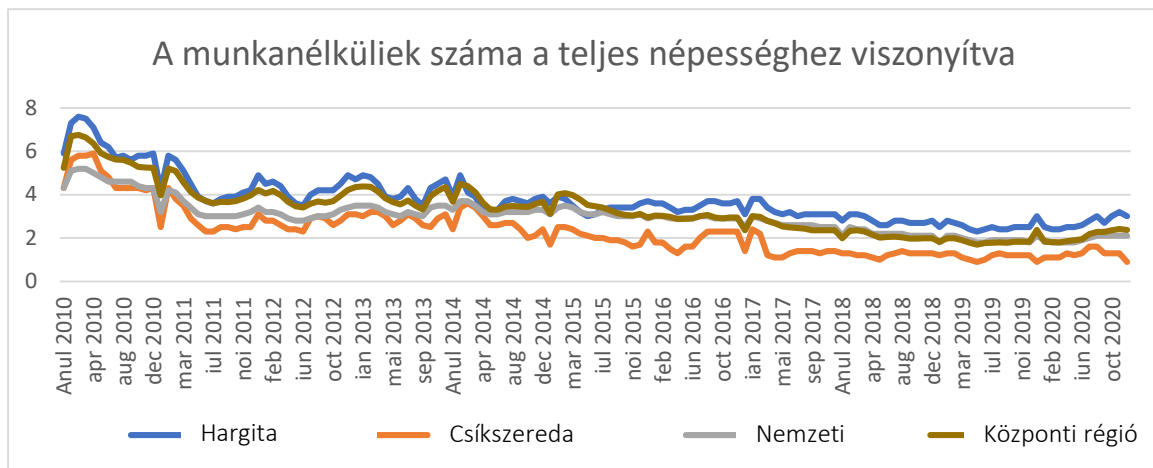

Az alábbi ábra az ezer lakosra jutó vállalkozások számát mutatja a megyei értékekhez képest. A vizsgált időszak két szélső értékénél helyi szinten csaknem azonos értékek figyelhetők meg (48 és 49 vállalkozás/ezer lakos), ami majdnem kétszerese a megyei átlagnak. A legmagasabb érték a 2008. évi (59 cég/ezer lakos). A megyei érték 22-28 vállalkozás/ezer lakos között van, hasonlóan az országos értékekhez.

Forrás: listafirme.ro, INS TEMPO

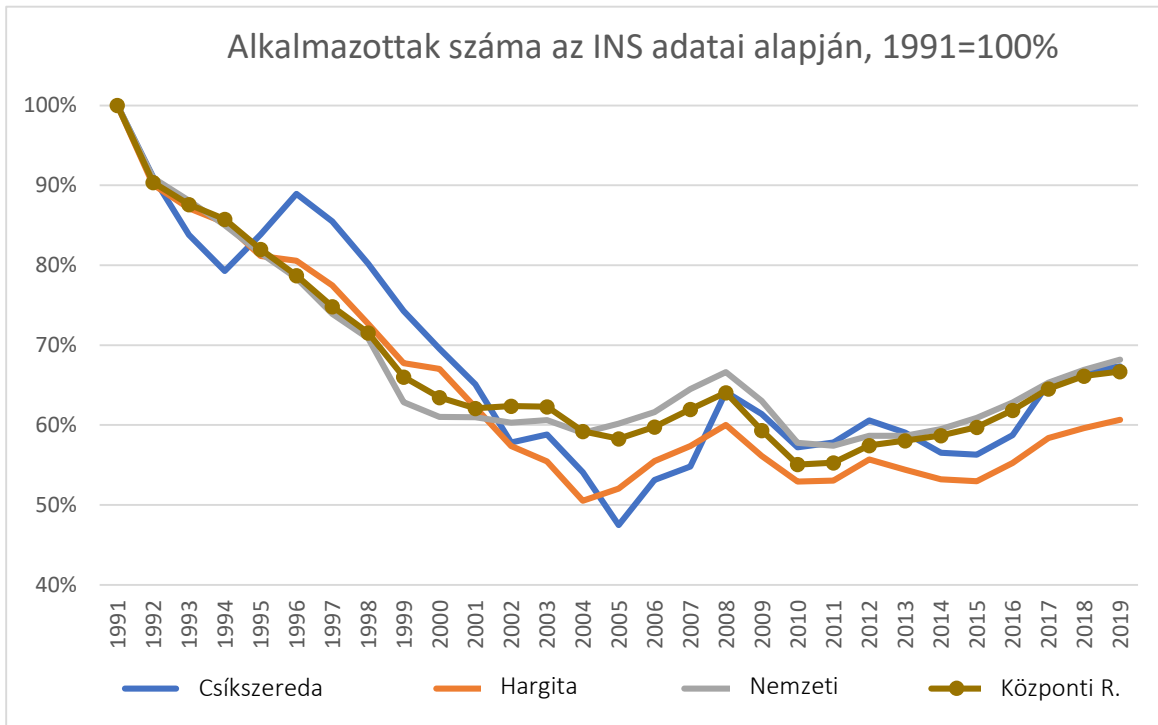
Az alábbiakban a legfontosabb munkaerő-piaci adatok következnek. Az alábbi ábra a munkanélküliségi rátát mutatja a teljes népességre vonatkoztatva a 2010. január és 2020. december közötti időszakban. Csíkszereda reprezentatív értékei a vizsgált időszak egészében a megyei, regionális és országos értékek alatt maradnak.

Forrás: INS TEMPO

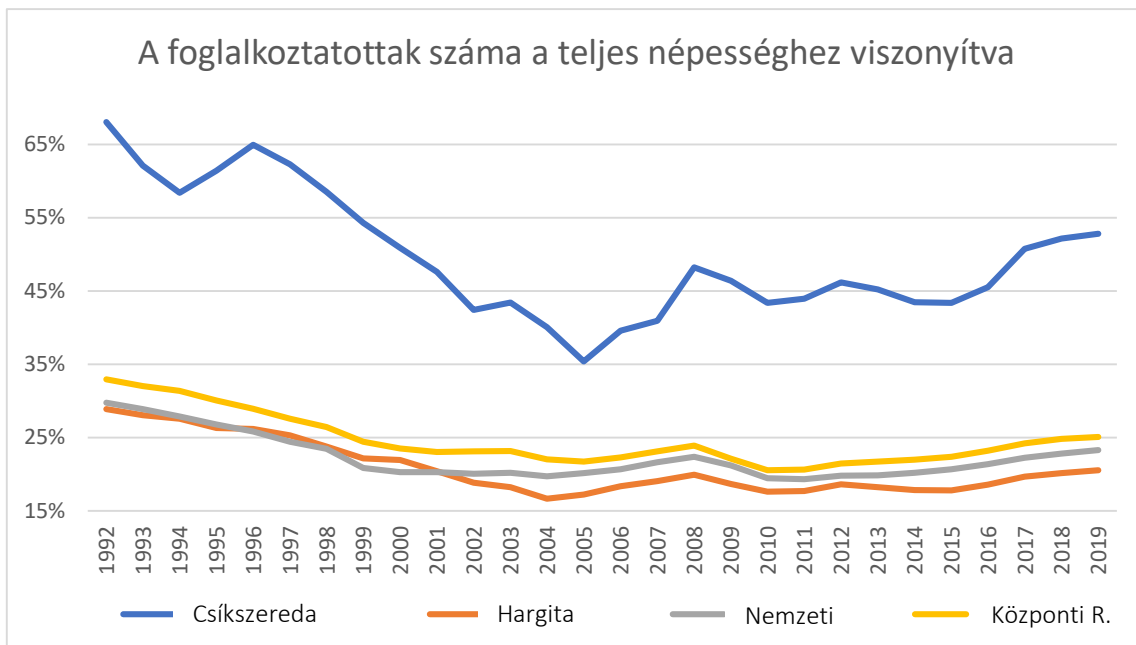
A foglalkoztatottak számának alakulását tekintve 1991 óta csökkenő tendencia figyelhető meg, amelyet négy rövid növekedési időszak követ: 1994-1996, 2005-2008, 2010-2012 és 2015-2019 között. Jelenleg a foglalkoztatottak száma 67%, ami a rendszerváltás óta állandó érték, ami tulajdonképpen megfelel a regionális és az országos értékeknek, ahogy a csökkenés is hasonló. A korábbi évekhez képest kedvező tény, a foglalkoztatottak átlagos számának növekedése 2010 után kezdődően, nemcsak települési, hanem megyei, regionális és országos szinten is.

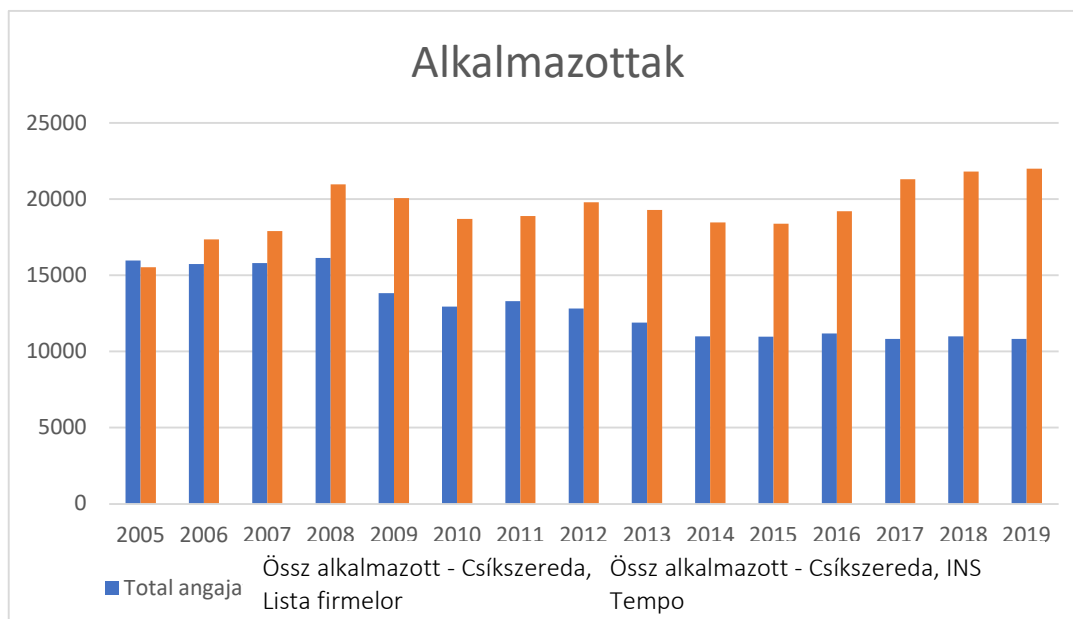
Forrás: INS TEMPO

A következő ábra a foglalkoztatással kapcsolatos mutatót egy másik szempontból szemlélteti, nevezetesen a foglalkoztatottak arányát a teljes népességhez viszonyítva 1992 óta. Látható, hogy Csíkszeredában a megyei, regionális és országos szinthez képest jelentősen magas a fizetésből élők száma (a vállalkozói kezdeményezés nagyon alacsony, ugyanakkor a megyeszékhelyen magas a közigazgatásban dolgozók száma). Sokkal jelentősebb a csökkenő tendencia, amely a nagyobb területi egységekben figyelhető meg ugyanebben az időszakban (1992-2005 között a foglalkoztatottak száma az összlakossághoz viszonyítva 33%-kal csökkent, míg megyei, regionális és helyi szinten a csökkenés 9-11% közötti). 2006-ban a foglalkoztatottak száma az összlakossághoz viszonyítva növekedésnek indult.

Forrás: INS TEMPO

A megyeszékhely egyik sajátossága, hogy az elmúlt évtizedben az INS Tempo nyilvántartásában és a listafirmelor.ro-ban szereplő, a meglévő alkalmazottak számával kapcsolatos adatok eltérnek egymástól (ami jól látható az alábbi ábrán). Ezen adatok alapján feltételezhető, hogy a város 21989 alkalmazottjából 11000 a közszférában dolgozik (2019-es adatok).

Forrás: INS TEMPO, listafirme.ro

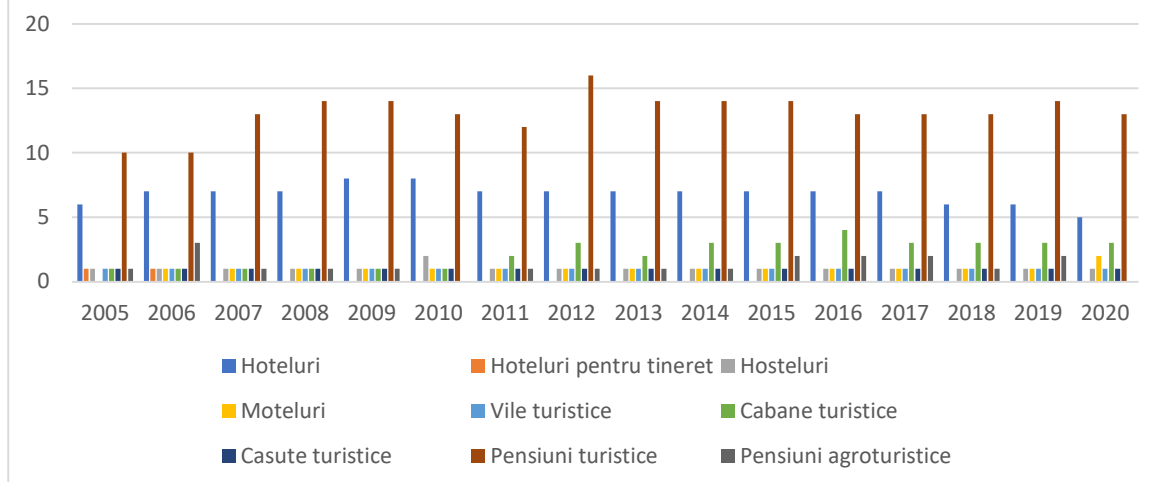
A statisztikai adatok alapján azonosítani lehet Csíkszereda legfontosabb problémáit, különösen a strukturális változások által okozott komplex problémákat, amelyek között megemlítjük a munkaerő átképzésével és rugalmasságának növelésével kapcsolatos problémákat, a vállalkozói kezdeményezések csökkenését, a cégek számának csökkenését, amelyek politikai támogatást igényelnek az üzleti inkubátorok számára, ami a város vonzerejének növekedését jelenti a külső befektetők számára.

Turizmus

A megyeszékhely gazdasági folyamatainak elemzésében az utolsó rész a turizmusra vonatkozó adatok bemutatása, ezt a területet a régió még kiaknázatlan potenciáljának tekinthetjük. Amint a szálláshelyekre (szállodák és éttermek) vonatkozó adatok elemzése során megfigyelhető, az elmúlt 15 évben nem volt látható változás a turisztikai vállalkozások számában, gazdasági részesedésük 2008-ban 1,61% volt, 2014-re 1,3%-ra csökkent, majd ezt követően helyreállt, és 2019-re 1,92%-ra emelkedett.

A foglalkoztatási ráta ebben az ágazatban valamivel jelentősebb, 4,1-5%. Ezt a tényt az alábbiakban a Statisztikai Hivatal statisztikai adatai alapján fogjuk bizonyítani. A turizmus nagy potenciállal rendelkezik, nemcsak az országban, hanem különösen a régióban, és ezt a potenciált eddig nem használták ki kellőképpen. Ami a szálláshelyek infrastruktúráját illeti, 2020-ban a településen összesen 26 szálláshelyet tartottak nyilván, amelyek fele (13) vendégház, emellett öt szálloda, három turistaház és egy turistavilla működik. A statisztikai nyilvántartásokban a hostel és motel kategóriában egy hostel és két motel szerepel, valamint egy bungaló.

Szálláshelyek infrastruktúrája - Csíkszereda

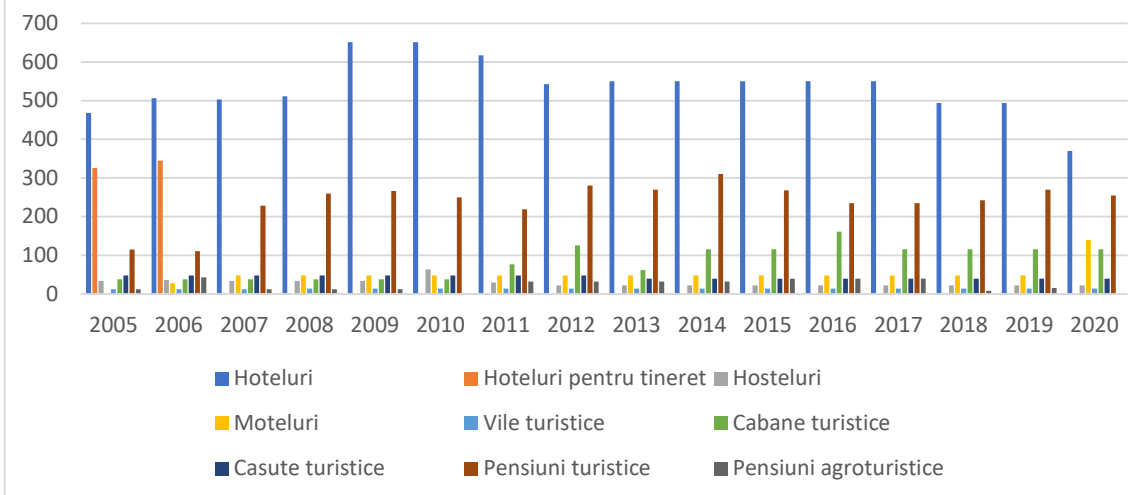

Forrás: INS TEMPO

A szállásokkal kapcsolatos statisztikák azt mutatják, hogy 2005 óta alig változott a szálláshelyek szerkezete és száma, és - valószínűleg a fogyasztói kereslet hiánya miatt - nem történt jelentős dinamikus beruházás ebben az ágazatban. Az érdektelenség valószínűleg anem megfelelő marketingnek és a turisztikai célpontok nem megfelelő terjesztésének, valamint a kiegészítő szolgáltatások (laterális marketing) hiányának is köszönhető.

A következő ábrán a szálláshelyeken rendelkezésre álló férőhelyek számának alakulását elemezzük. Ez a szálláskapacitás az elmúlt 15 évben nem nőtt, tavaly (2020-ban) 957 szálláshely állt a városba érkező turisták rendelkezésére. A legmagasabb értéket 2006-ban regisztrálták (1167 férőhely), amikor az ifjúsági szállodák bezártak (345 férőhely). A vizsgált időszak alatt csak a turistaházak és a turistaházak fejlődése volt jelentős (itt a szálláskapacitás megháromszorozódott). A rendelkezésre álló szálláshelyek mintegy 40%-a a felső kategóriákban, a szállodákban található (370 férőhely), ezt követik a panziók, amelyek 255 turistának kínálnak szállást.

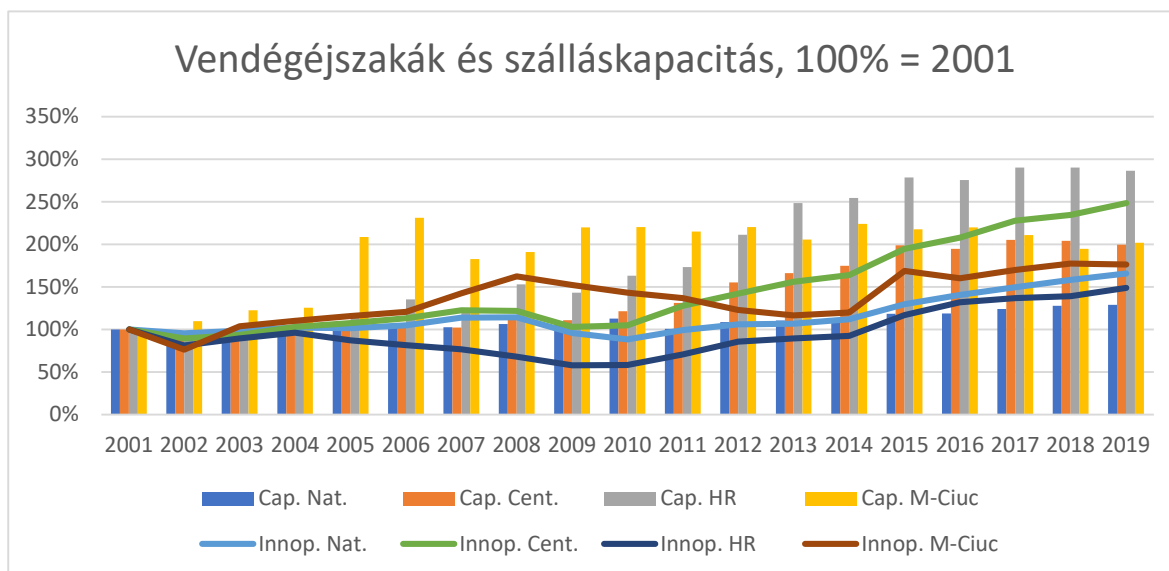
A szálláshelyeken rendelkezésre álló helyek - Csíkszereda

Forrás: INS TEMPO

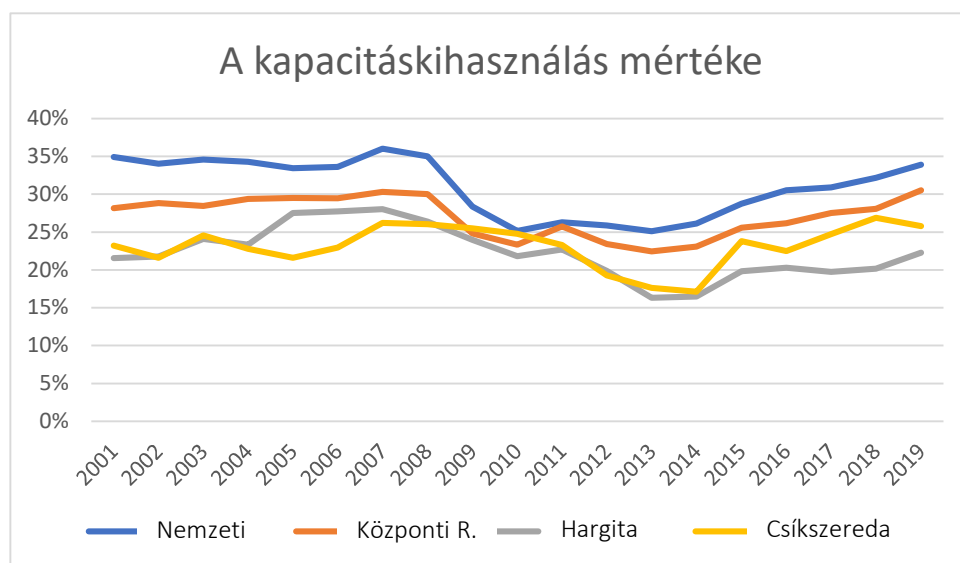
A vendégéjszakák számát és a szálláskapacitást elemezve (lásd az alábbi ábrát) látható, hogy 2001 óta a vendégéjszakák száma a megyeszékhelyen nem nőtt párhuzamosan a szálláshelyek számával. Míg a

szálláshelyek száma 2001-hez képest megduplázódott, a turisták tartózkodási ideje nem nőtt jelentősen. E tekintetben is 2019-ben jegyezték fel a legmagasabb értéket. Elmondható, hogy bár a szálláskapacitás nőtt, a turisták számának növekedése nem a vártnak megfelelően alakult. A helyi adatokat összehasonlítva a vendégéjszakák számának növekedésére vonatkozó országos, regionális és megyei adatokkal, azt látjuk, hogy a helyi adatokkal ellentétben mindhárom másik területi szinten folyamatos növekedés tapasztalható a turizmusban 2010 óta. Meg kell jegyezni, hogy a regresszió (megyei szinten) nem a gazdasági válság idején következett be.

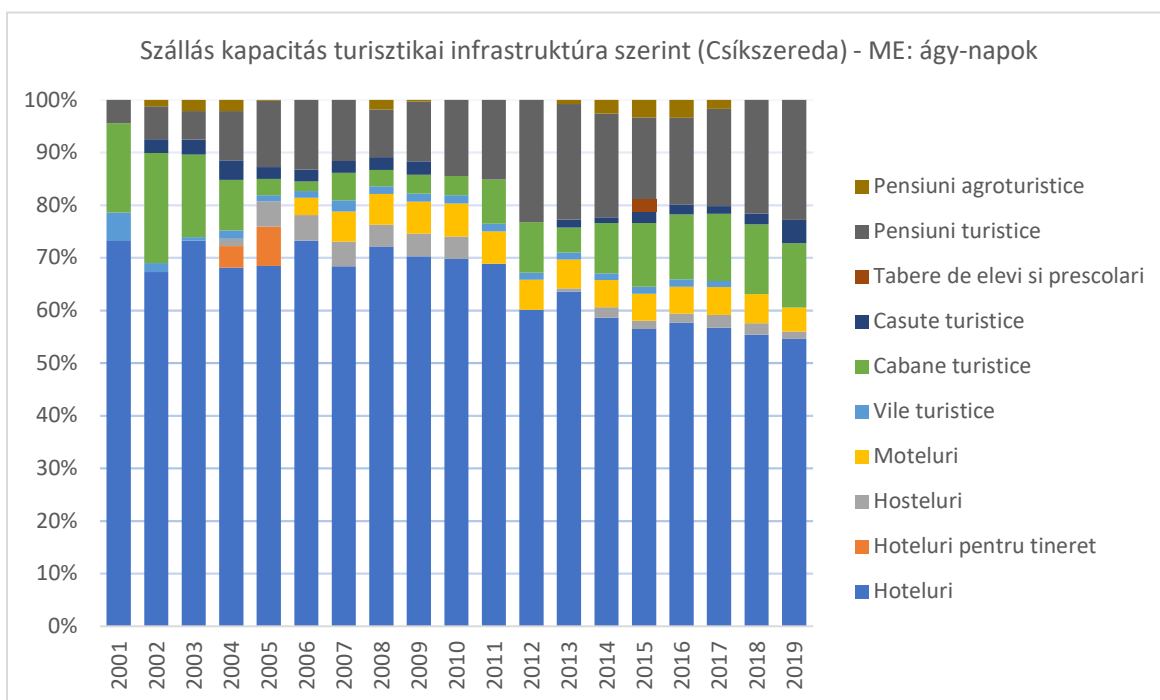
Forrás: INS TEMPO

Ezt a logikát követve szükségesnek tartottuk a szálláshelyek kihasználtságának vizsgálatát. A vizsgált időszakban ezek az értékek 18-27% között mozogtak, és az átlagos kihasználtsági arány 23,17% volt. Ugyanez az érték megyei szinten 22,31%, regionális szinten 27,1%, országos szinten pedig 31% volt. Bár az ország Központi Fejlesztési Régiója nagyon jó eredményeket mutat fel a turizmus tekintetében, ezek sajnos nem elsősorban Hargita megye és Csíkszereda vonzerejének köszönhetőek.

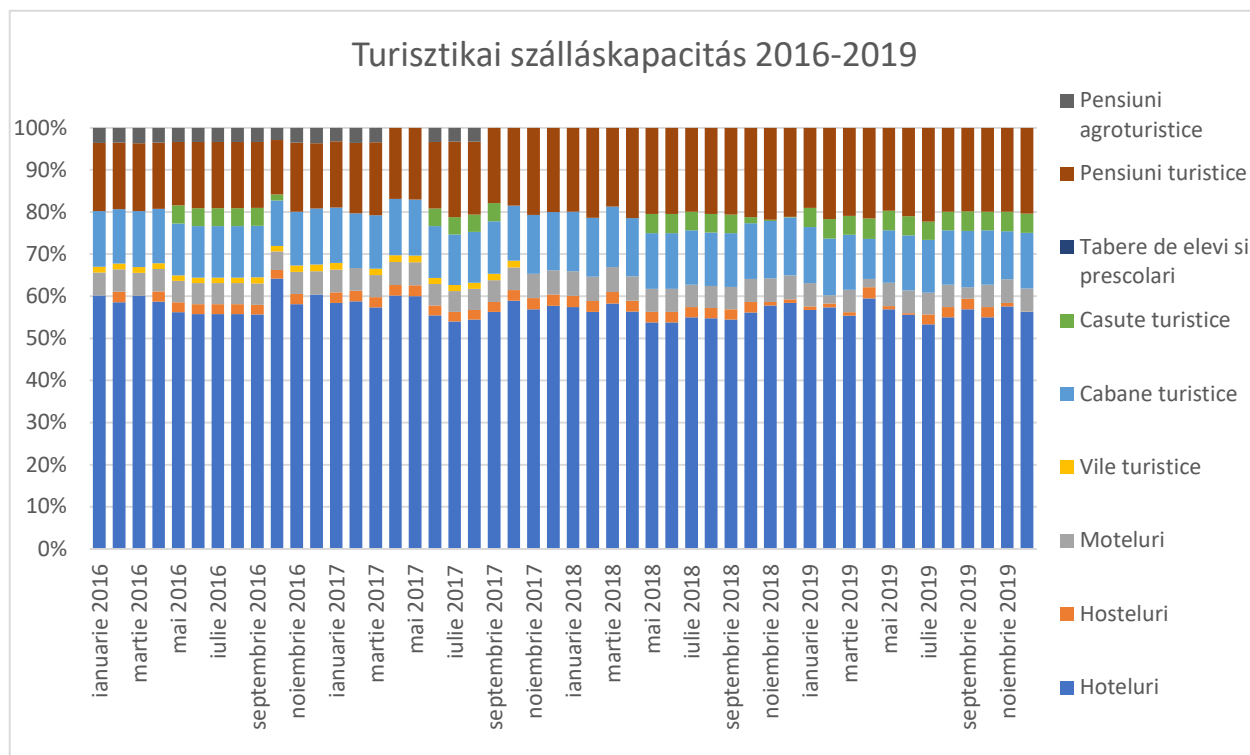
Forrás: INS TEMPO

Az alábbi ábrán látható funkcionális szálláskapacitás annyiban különbözik a fent tárgyalt szempontoktól, hogy a rendelkezésre álló szállás férőhelyek számát szorozza az év során rendelkezésre álló napok számával.

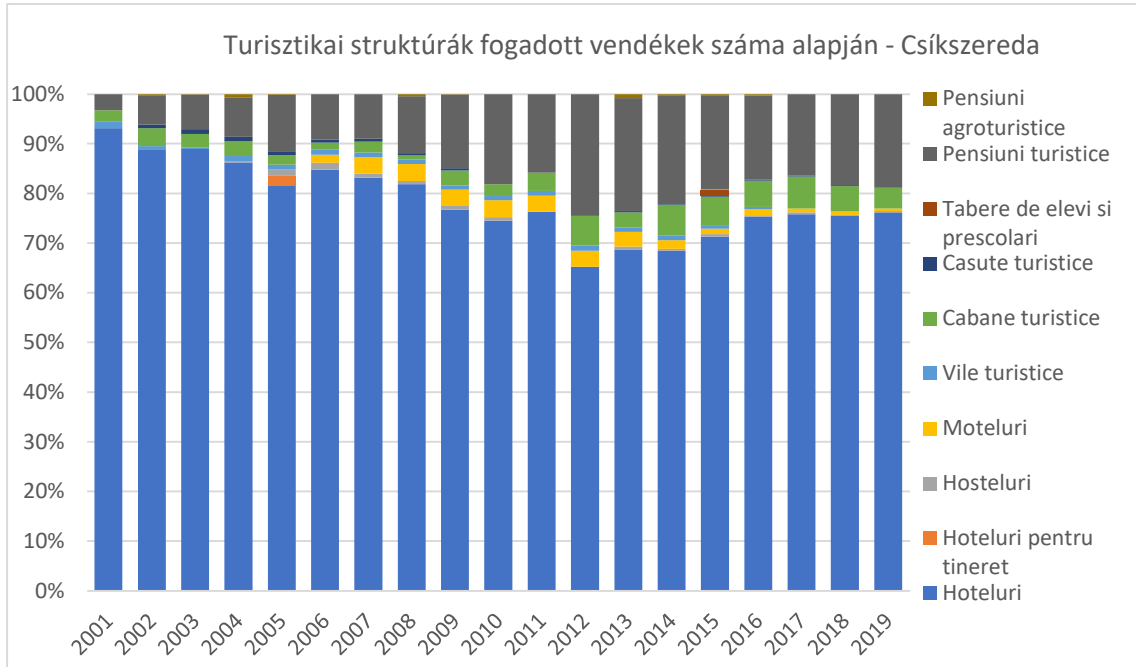
Forrás: INS TEMPO

Az eddigiekhez hozzá kell tenni, hogy 2001 és 2019 között nőtt a panziók száma. Az alábbi grafikonon látható, hogy a panziók főként a nyári szezonban, míg a szállodák és motelek télen tartanak nyitva.

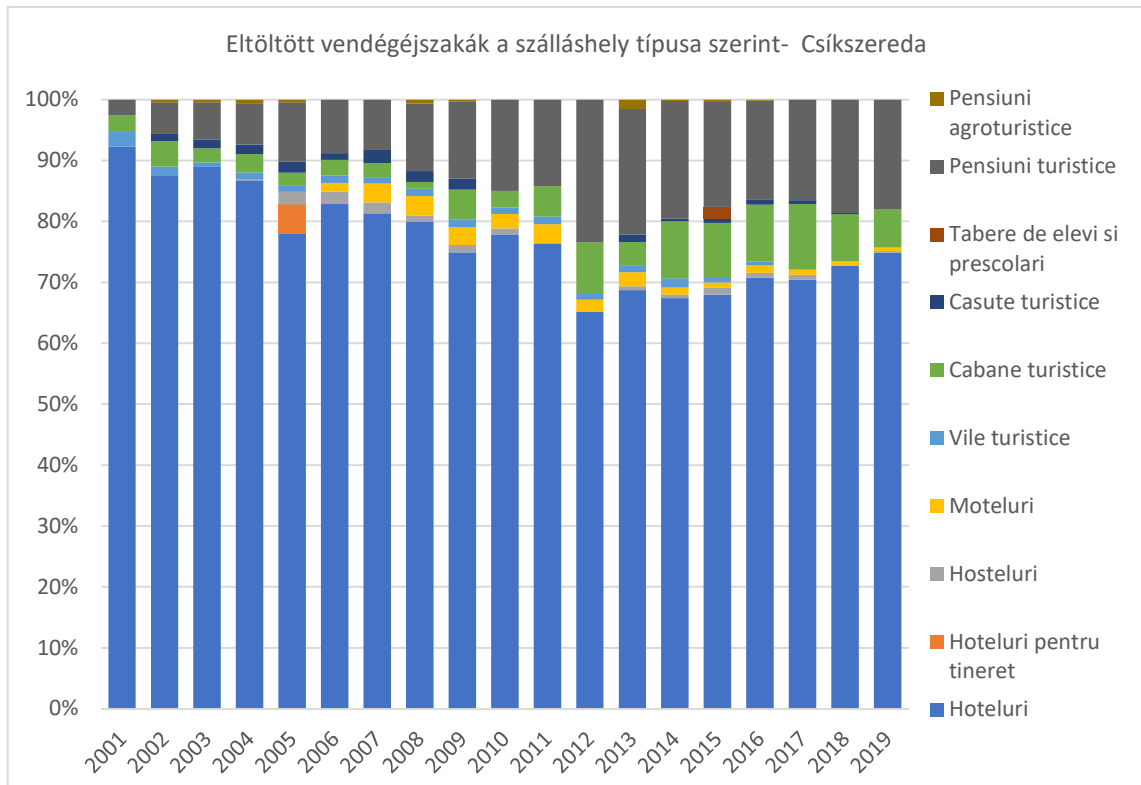

Forrás: INS TEMPO

A szálláskapacitás növekedése miatt a Csíkszeredába érkező turisták a panziókat választják, így a vendégéjszakák számának növekedése figyelhető meg ezekben a turisztikai struktúrákban.

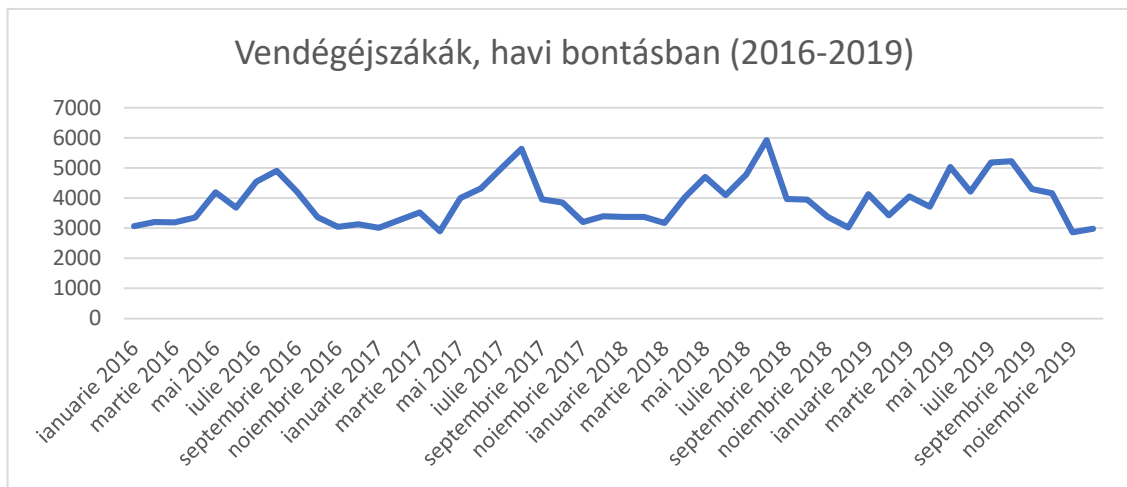

Forrás: INS TEMPO

Forrás: INS TEMPO

Ahhoz, hogy teljes képet kapjunk a város turizmusáról, még egy utolsó ábrát adunk a vendégéjszakák számáról a különböző évszakokhoz viszonyítva, 2016-tól 2019-ig. Nyilvánvaló, hogy a turizmus szezonális jellegű, a legmagasabb értékeket a nyári szezonban regisztrálták, télen pedig sokkal kevesebb a turista, ami megmagyarázza, hogy a hideg évszakban miért zár be sok szálló (lásd fentebb az év hónapjai szerint vizsgált turisztikai kapacitást).

Forrás: INS TEMPO

A fenti statisztikai adatokat, kiegészítve Csíkszereda és a vonzáskörzete turisztikai kínálatával, megmutatják a város turisztikai profilját, amely jelenleg kiaknázatlan turisztikai potenciállal rendelkezik. A legtöbb turista a Csíksomlyó-i pünkösdi zarándoklat idején látogat el a településre, a másik csúcs pedig az augusztus 20-a előtti időszakban (az augusztus elején megrendezett Városnapok idején). Ez a három hónap jelenti Székelyföldön a turisztikai szezont, hiszen ősztől tavaszig a felére csökken az érkezők száma városunkban. Egy másik nagyon fontos információ, hogy a turisták többsége Magyarországról érkezik, de nagy számban vannak a rokonlátogatások is, ami a turistaszálláson eltöltött vendégéjszakák számában nem szerepel, de a Csíkszereda és környéke által kínált egyéb kulturális szolgáltatásokban mégis észrevehető. Hargita megye turizmusa ugyanezt a mintát mutatja, a turisztikai kínálatban elsősorban az olcsó agroturisztikai panziók, a kalandturizmus és a vallási turizmus (ez utóbbi tulajdonképpen a pünkösdi zarándoklatra redukálódik) szerepel. Jelenleg ez a kínálat széttöredezett, nincs jól meghatározott profilja a régióknak és a városnak, és nincs turisztikai szervezet, amely koordinálná az irányítást. A város idegenforgalmának célzott marketingje többszörös előnyökkel járna a város életében.

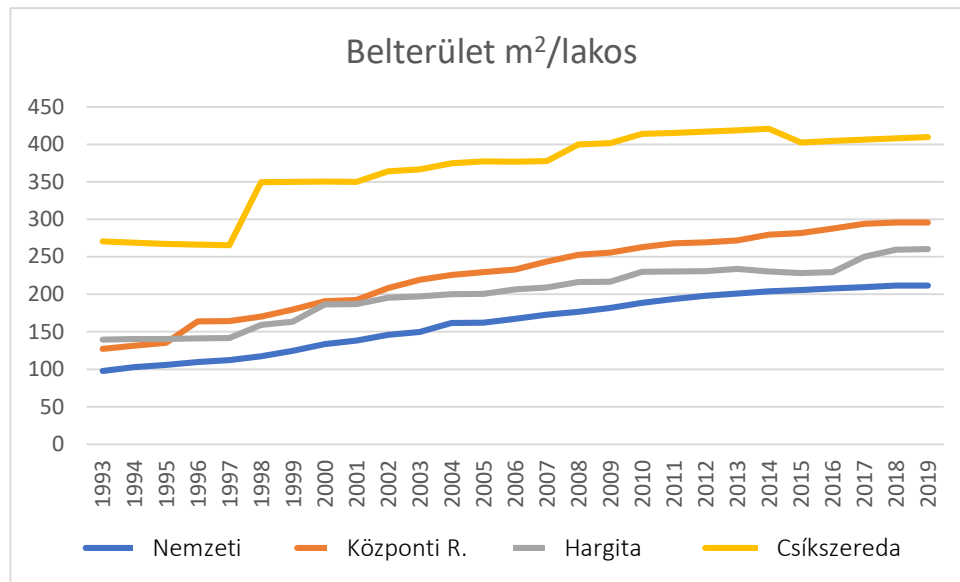
Stratégiai szempontból fontos lenne, hogy a város nemzetközi turisztikai hálózatok részévé váljon, amelyek fontos információs csatornák lennének a tudásátadás, a város fejlődése, az új finanszírozási megoldások megtalálása és a gazdasági-vállalkozói szektor számára, hogy ezekből hasznot húzzon (innovációk, partnerek, know-how, piacok, szállítási és szállítási szolgáltatások stb.).

2.3. Környezeti- Infrastrukturális kihívások

Épített környezet

Csíkszereda épített környezetét a Statisztikai Intézet által szolgáltatott statisztikai adatok és a polgárok véleménye alapján értékeljük. Így nyomon követhetjük az épített tereket, a zöldterületek alakulását, a település önkormányzati infrastrukturális hálózatokkal való ellátottságát, az épületállományt, de az építkezések alakulását is.

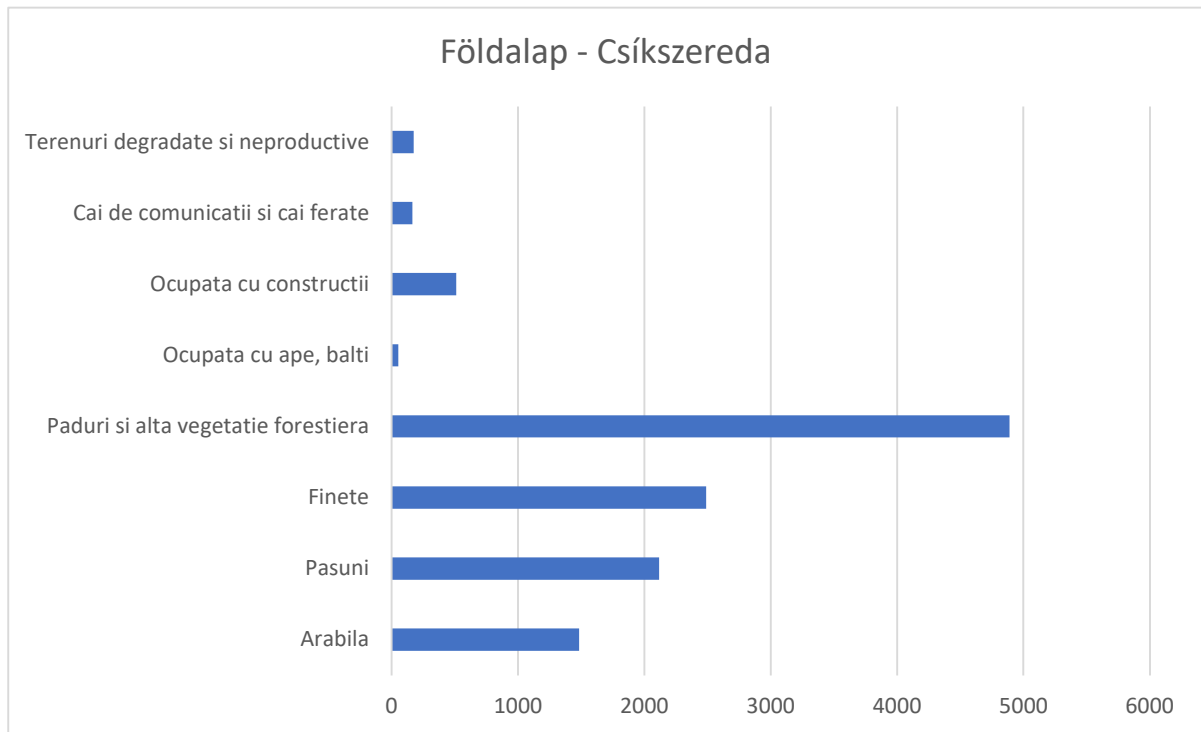
Az első hasznos információ az alábbi ábrán látható, nevezetesen, hogy Csíkszeredában a városon belüli terület nagysága kétszerese az országos átlagnak (410 négyzetméter/lakós - 2019), ami a város kialakulásának sajátosságából adódik, mivel a megyeközpont a történelmi kezdetek óta kevés városon kívüli területtel rendelkezik. A városon belüli területeken 2005 óta bekövetkezett növekedés alacsonyabb (11%), mint a megyei (15%), az országos (26%) vagy a regionális (21%) arány.

Forrás: INS TEMPO

Csíkszereda város földalapja 2014-ben (a legfrissebb adatok szerint) a következőkből áll: 6092 ha mezőgazdasági terület (2117 ha legelő, 2490 ha rét és 1485 ha szántóföld), 4890 ha erdőterület, 511 ha beépített terület, 54 ha vízzel és pocsolókkal borított terület, 165 ha közlekedési és kommunikációs terület (beleértve a vasúthálózatot is) és 174 ha degradált, nem termőföld. A PUG 376/2018. számú Tanácshatározattal elfogadott általános memorandum szerint a városon belüli terület nagysága 1790,6 hektár. Az összes említett területnek csak 5,69%-a építési és közlekedési terület. Néhány közfunkcióra szánt épület leromlott, sőt elhagyatott, mint például a buszpályaudvar (a rehabilitáció a végrehajtási szakaszban van), illetve a kereskedelmi területen lévő közterület.

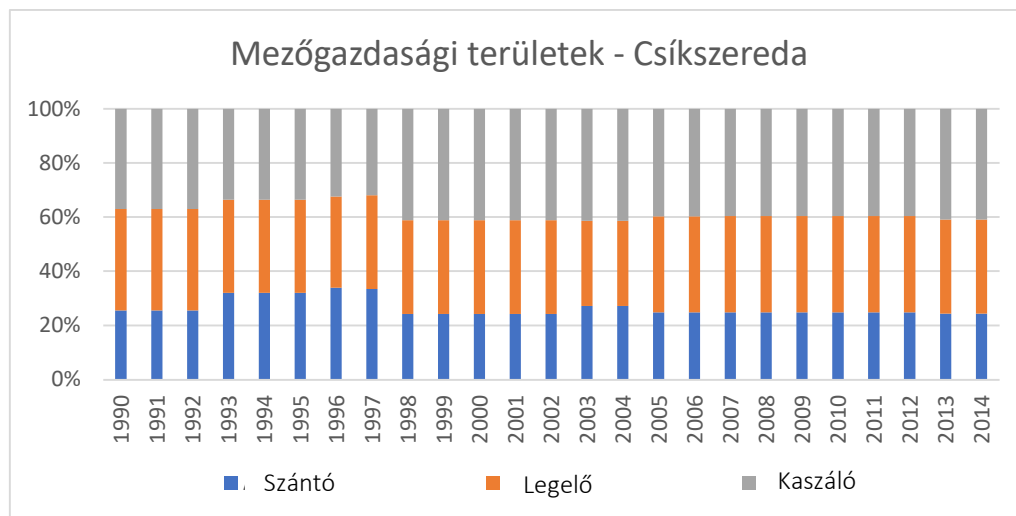

Forrás: INS TEMPO

A mezőgazdasági és a nem mezőgazdasági területek aránya kb. a teljes földterület 50-50%-a (51,25% és 48,75%).

A csíki mezőgazdasági területek szerkezete tükrözi a terület sajátos hegyvidéki domborzatát: kaszáló (40,87%) és legelő (34,75%), tehát a gyepek dominálnak a földhasználatban, és a terület alig negyedét foglalják el a szántók (24,38%).

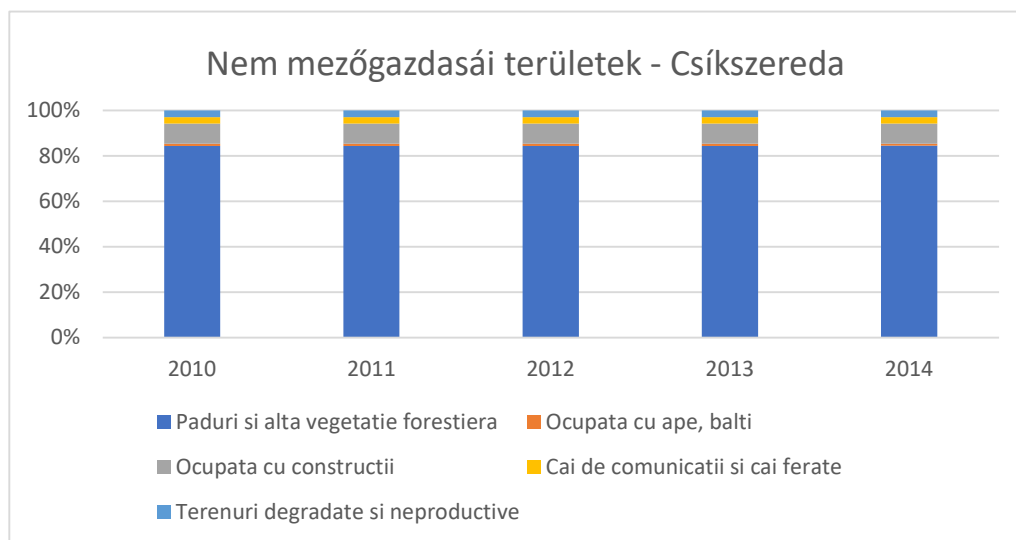

Forrás: INS TEMPO

Ez a struktúra állandónak tekinthető, csak az 1990-es évek közepén volt megfigyelhető a szántóterületek jelentős, 32-33%-os növekedése (1993-1997 között 5 év), ami a kollektív rendszer eltörlésének és a termőföldek visszaadásának tudható be.

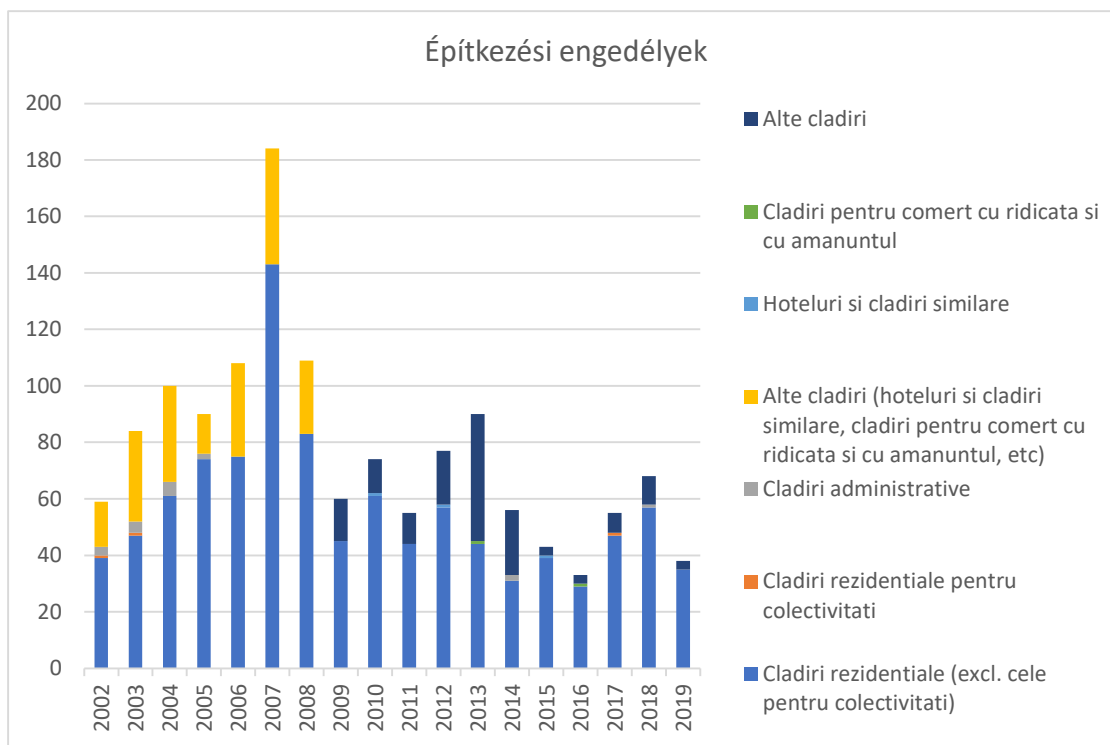
A település fejlődésének jelentős tényezője az épületállomány infrastruktúrájának fejlesztése. 2010 óta az épületek által elfoglalt terület nagysága csökkent (3 hektárral). Jelenleg a nem mezőgazdasági területek 8,82%-át (511 hektár) épületek, 2,85%-át (165 hektár) közlekedési és kommunikációs utak, 0,93%-át (54 hektár) pedig víz és poccsolyák foglalják el. A leromlott és nem termőföldek nagy területet, 174 hektárt (3%) foglalnak el. Mint már említettük, a nem mezőgazdasági területek többségét (84,4%)

erdők borítják, ami a város előnye, hogy könnyen elérhetőek a zöldterületek (gyakorlatilag egy óra séta után a város bármelyik irányában található egy erdőterület), és olyan erőforrás, amely növelheti a város vonzerejét.

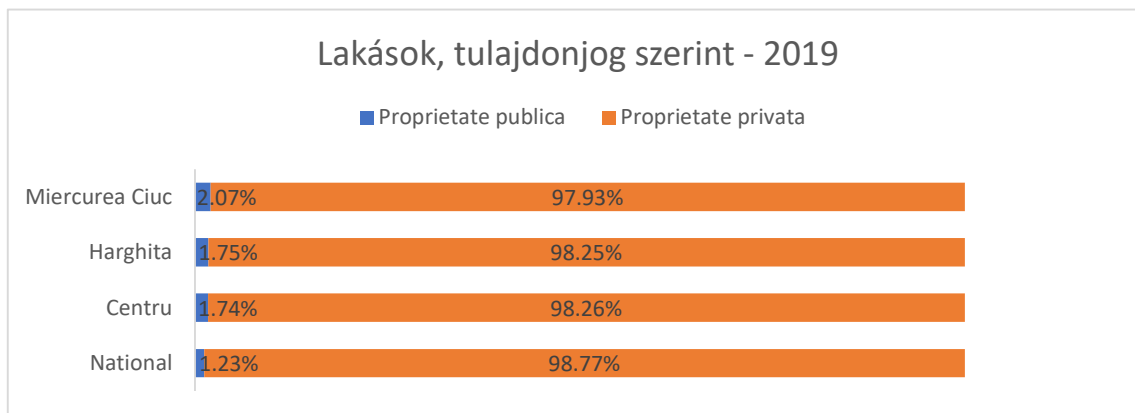
Forrás: INS TEMPO

A következő ábra az építési engedélyek számának alakulását mutatja, amely szerint 2007-ig folyamatosan nőtt a kiadott engedélyek száma (a 2002-2007 közötti időszakban ez a szám megháromszorozódott), bár ezen engedélyek 28%-a nem lakóépületek építésére vonatkozott. 2009 óta azonban az építési tendencia csökkent, azóta évente 60-80 engedélyt adnak ki a településen (2009 óta a statisztikai adatok nyilvántartása és csoportosítása is megváltozott, így az idegenforgalmi szolgáltatások vagy kereskedelem céljára épült épületek más nyilvántartásba kerültek). Érdekes, hogy 2019-re 2007-hez képest jelentősen csökkent a lakóépületek építése (75,52%-kal) és az egyéb célú épületeké (92,68%-kal).

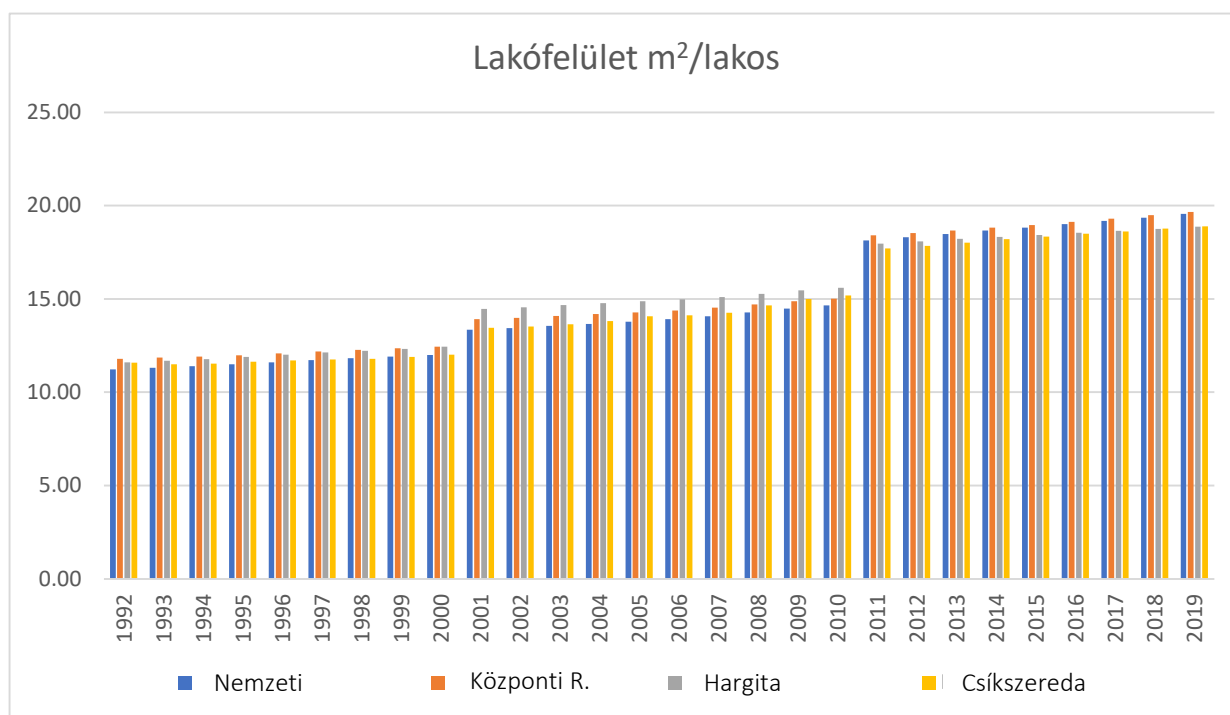
Forrás: INS TEMPO

A tulajdoni forma alapján a lakások többsége magántulajdonban van, hasonlóan a megyei, a régiós és az országos helyzethez. A helyi különbségek a megyeszékhelyen lévő állami és közigazgatási intézmények tulajdonosi körének nagyságából adódnak, ami a köztulajdonban lévő épületek esetében magasabb számokat eredményez (lásd az alábbi ábrát).

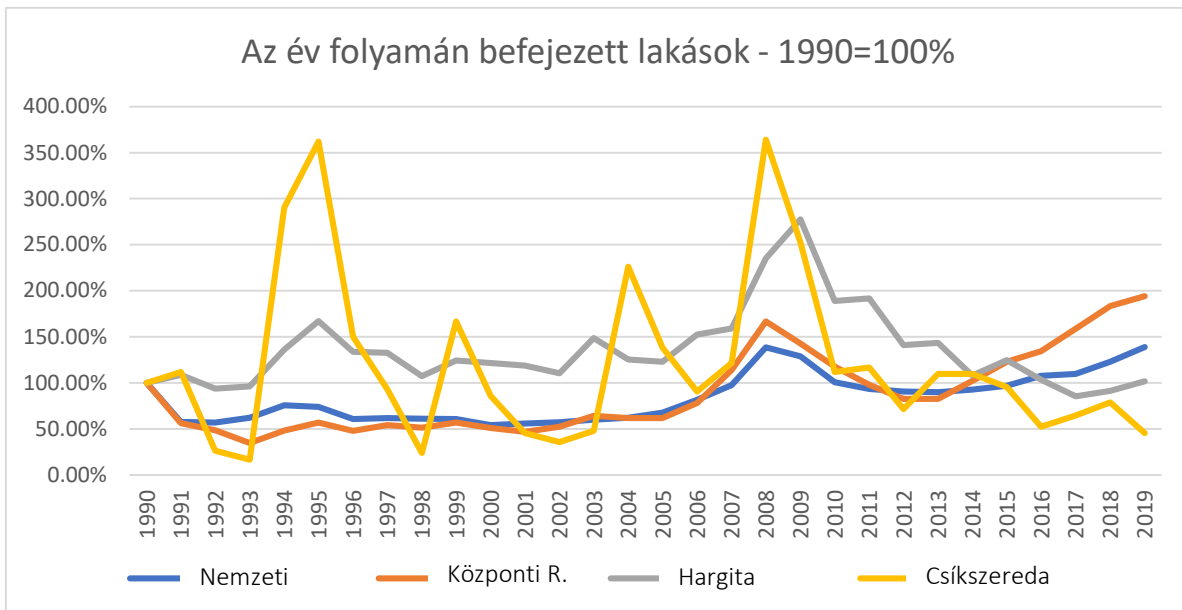
Forrás: INS TEMPO

A lakható alapterületet tekintve a 18,88 négyzetméteres helyi értékek - a megyei értékekhez hasonlóan - az országos és regionális értékek (19,55 négyzetméter) alatt maradnak. A mutató növekedése nem a lakásállomány fejlődésének, hanem a népesség csökkenésének köszönhető.

Forrás: INS TEMPO

A kiadott építési engedélyek számának alakulását vizsgálva az alábbi ábra a lakóépületek számának alakulását mutatja 1990 óta. Hargita megyében, akárcsak Csíkszeredában, a kilencvenes évek közepén (1995) volt egy magasabb építési tendencia (már ekkor érezhető volt a külföldi, főleg magyarországi tőke hatása), de ezt követően csak 4-5 évente érezhető kugró érték, a befejezett épületeket tekintve. A 2008 óta tartó gyors fejlődés időszakát országos, regionális, megyei és helyi szinten is visszaesés követte, amely az 1990-es átlag alá esett.

Forrás: INS TEMPO

Számokban kifejezve ez 40-50 közötti épületet jelent, a csúcstól 1995-ben 152 és 2008-ban 153 elkészült lakással, 2019-ben pedig nagyon alacsony számokkal (19).

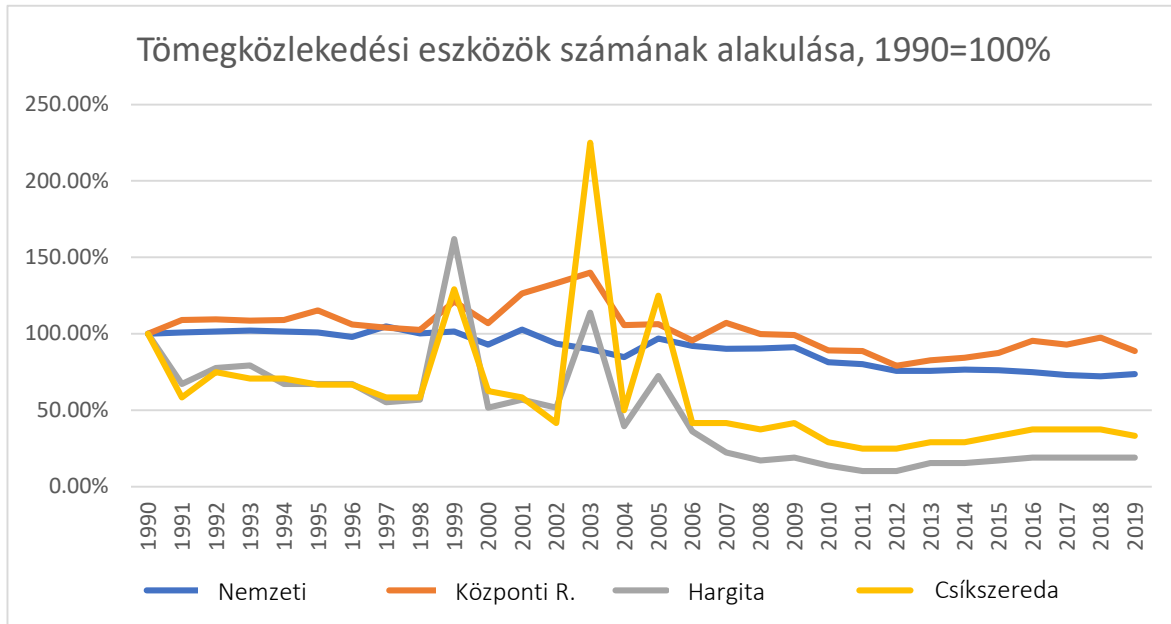
Forrás: INS TEMPO

A következőkben bemutatjuk a zöldterületek alakulását egy főre vonatkozóan a statisztikai adatokon alapul. Csíkszeredában a zöldterületek összterülete 71 hektár (a városháza jelenlegi reális adatai szerint), ami azt jelenti, hogy egy személy 17,06 négyzetméter zöldterületet használ, ami alacsonyabb az országos értéknél (21,53 négyzetméter - 2019). A 2007. évi 114. sz. Kormányrendelet szerint a zöldfelületek egy főre jutó minimális területének 26 négyzetméter/főnek kell lennie, amelyet a helyi közigazgatási hatóságoknak 2013 végéig biztosítaniuk kell. Meg kell említeni azt is, hogy a "Románia fenntartható fejlődésének nemzeti stratégiája 2013-2020-2030" szerint 2030-ra az I. és II. rangú városokban 35 négyzetméter/fő zöldfelületi mutatót kell elérni, az Egészségügyi Világszervezet ajánlásai pedig 50 négyzetméter/fő értéket javasolnak. Csíkszereda területe ennek az értéknek csupán 65%-a (26 négyzetméter/fő), így a törvényi előírás teljesítéséhez szükséges a zöldterületek bővítése és javítása. A város központjában vagy a lakóövezetekben nincs erre alkalmas szabad terület, ebben az értelemben megvalósíthatónak tűnik rekreációs pontok kialakítása a Sutában, az Olt partján (udvarhelyi kijárat), a somlyói ferences kolostor övezetében, és a kereskedelmi zóna szomszédságában található területeken. Hosszútávon megoldási lehetőség a kereskedelmi övezettől északra található területek hasznosítása tanösvények kialakításával, valamint a lecsapolással degradált és építési hulladék tárolására is használt

terület rehabilitálásával és feljavításával. Csíkszeredában viszonylag szűk területen fekszik, minden irányba rövid sétával gyalogosan is elérhető a lakosság számára a minőségi természeti környezet. 2021-ben a statisztikák szerint Csíkszeredában 90,8 km hosszú úthálózat van, amelynek 81,3%-a (73,84 km) burkolt út, tehát 2021-ben egy lakosra körülbelül 1,9 m burkolt út jut.

2.4. Közlekedési infrastruktúra és mobilitás

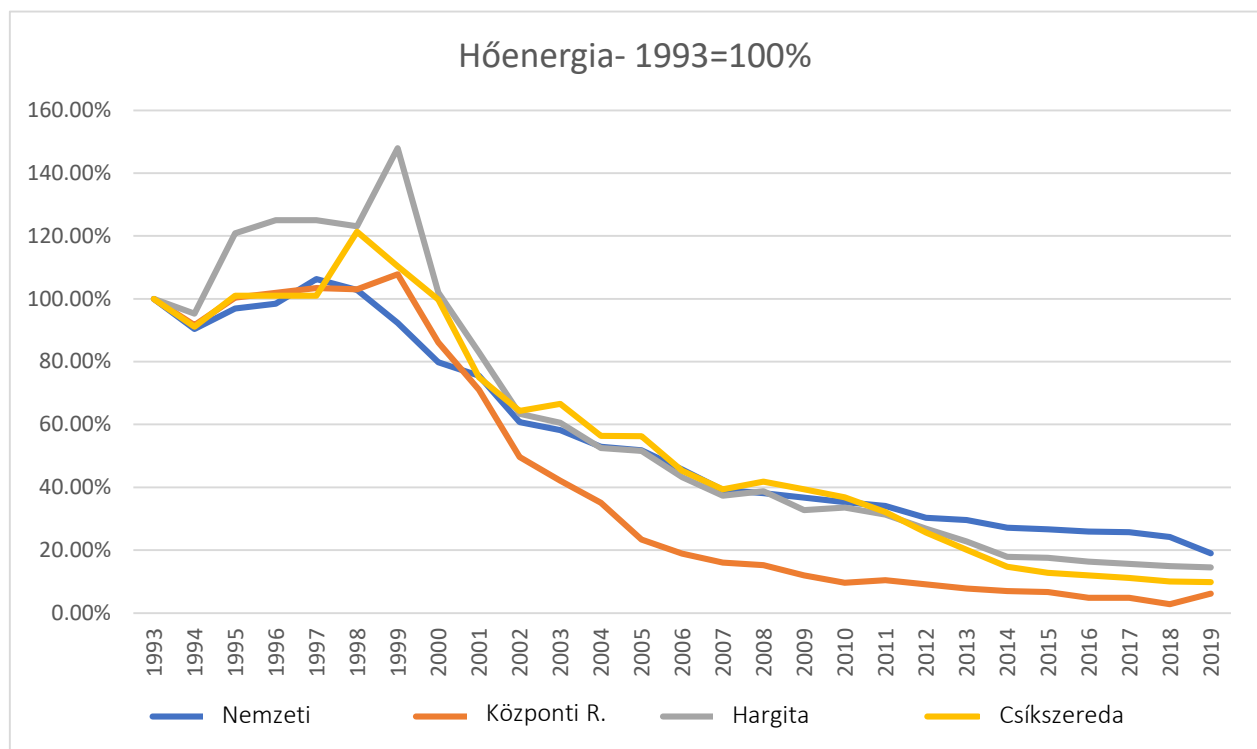
Az alábbi ábrán a tömegközlekedési eszközök számának alakulását láthatjuk, és 1990-hez képest a járművek száma egyharmadával csökkent, és a polgárok szerint célszerű lenne felügyelni a tömegközlekedés hatékonyságát, amelyet néhány évvel ezelőtt átalakítottak. A helyi tömegközlekedésbe történő beruházások tervezésénél figyelembe kell venni a légszennyezést (ez egy érzékeny szempont, amelyet a következő fejezetben részletesebben tárgyalunk), ami indokolná az alternatív, elektronikus (károsanyag-kibocsátás nélküli) járművek bevezetését.

Forrás: INS TEMPO

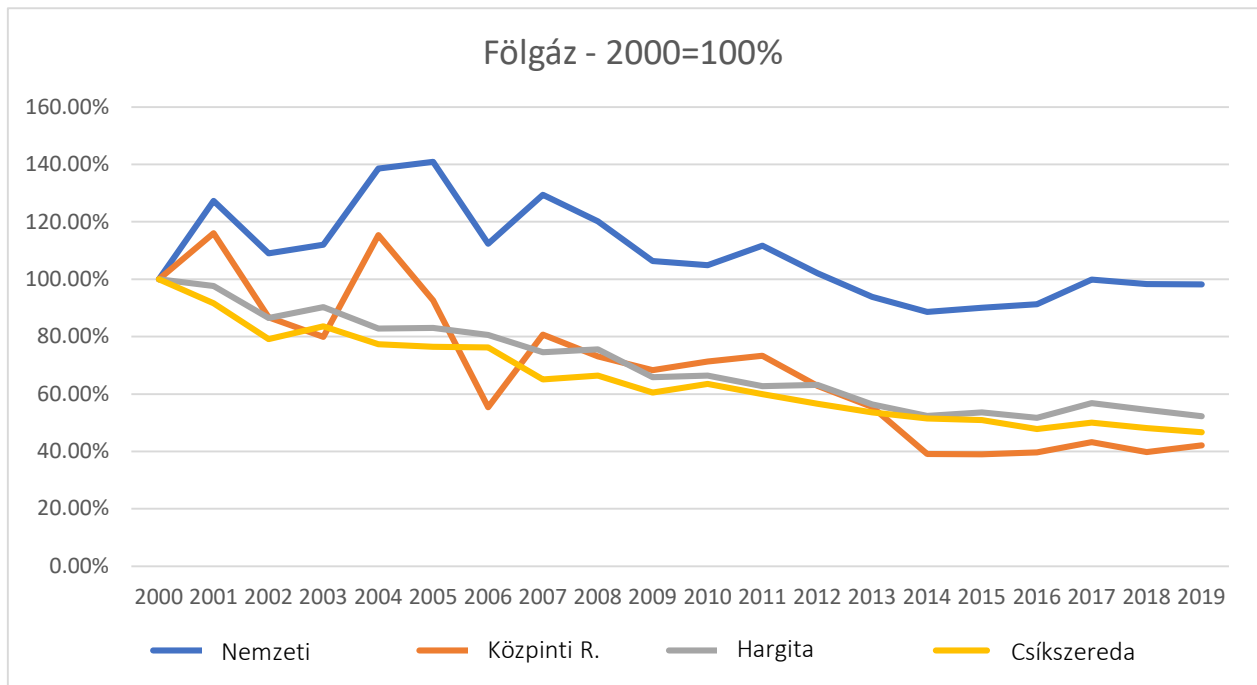
2.5. Közművesítés

Az alábbi ábrán nyomon követtük a hőenergia-elosztás mennyiségét, és láthatjuk, hogy 1998 óta a hőenergia-elosztás mennyisége folyamatosan csökken, mind Csíkszeredában, mind Romániában. A megyeközpontban a lakossági hődíj állami támogatásának megszüntetésével 2006 óta a távfűtési hálózatról való leválások száma megnőtt, az utóbbi években ez a folyamat lelassult, a felszámított ár 2016 óta nem változott. Az elmúlt 10 évben a központi fűtési és melegvíz-rendszerben a fűtési és melegvíz-csőket izoplus szigetelt csövekre cserélték, így a rendszer veszteségei csökkentek. 2020-ban 1800 lakás, köztintzmény (kórházak, iskolák, óvodák, bölcsődék) csatlakozik a SACET-hez, a lekapcsolások aránya kb. 50 lakás/év. A szolgáltatás minősége javult, miután több városrészben fűtési modulokat szereltek fel, így a fűtést a korábbi hőmérsékletek és a fogyasztók igényei szerint programozzák. Mivel a távfűtési rendszereket nem sikerült belátható időn belül megfelelően felújítani, a tömbházlakásokban saját hőközpontokat telepítettek a lakók. A város egész területén elérhető, kiterjedt hőelosztó rendszer lenne a környezetvédelmi és gazdasági szempontból leghatékonyabb megoldás.

Forrás: INS TEMPO

A földgázfogyasztás Csíkszereda kevesebb, mint a fele a 2000. évi értéknek (ez 53,23%-os csökkenést jelent).

Forrás: INS TEMPO

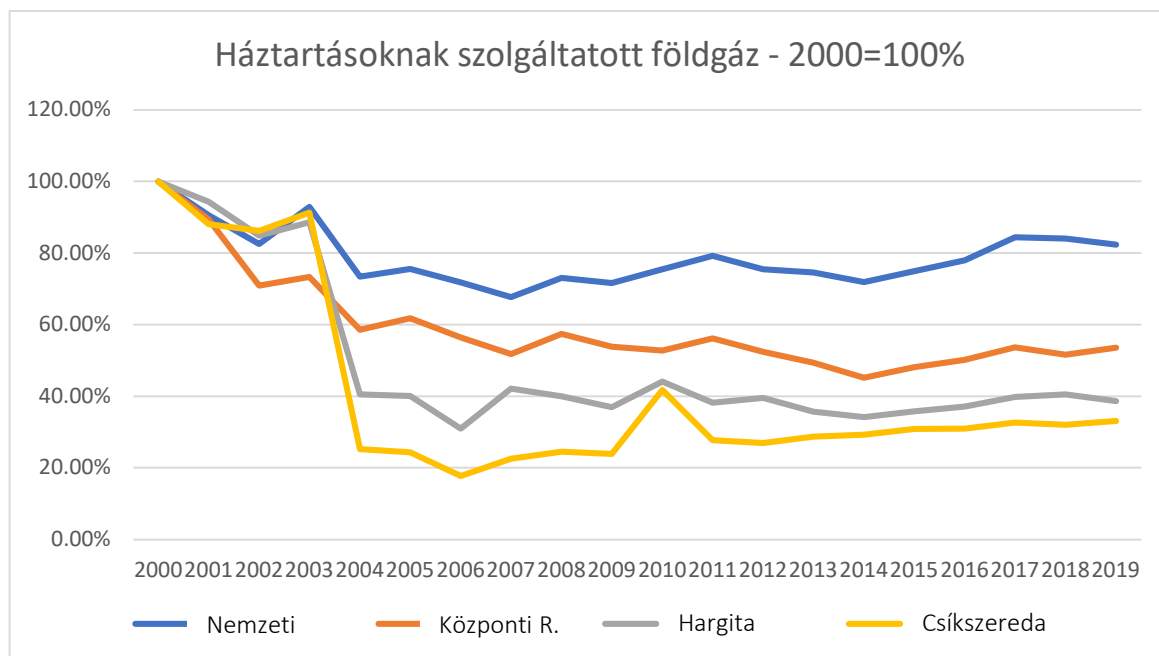
Csíkszeredában a háztartási célú földgázfogyasztás drasztikusan csökkent (kevesebb, mint egyharmadával, 33519 m³-ről körülbelül 11096 m³-re), feltehetően a fűtésrendszerek korszerűsítése során nyert hatékonyságnövekedésnek köszönhetően.

Forrás: INS TEMPO

A lakossági gázfogyasztás csökkenése nem helyi sajátosság, a megyében a csökkenés háromszorosa volt az országos értéknek (61,4%-os, illetve 17,7%-os csökkenés).

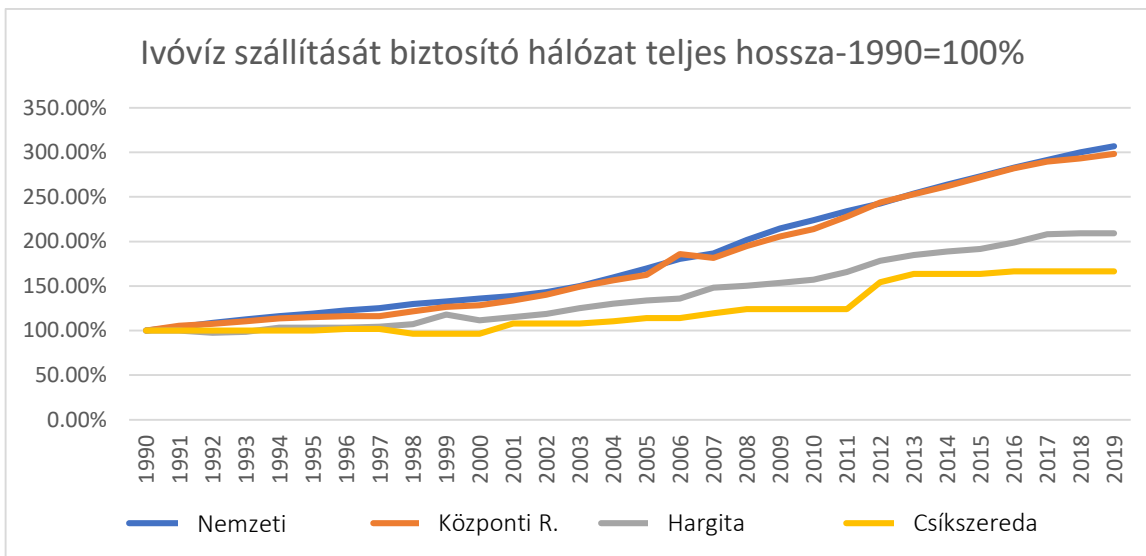

A gázhálózat kiépülése folyamatos bővülést mutat, a fogyasztás csökkenésének éppen tükörképeként. Jelenleg majdnem 80 km (83,6 km) a csíkszeredai gázvezeték hálózat teljes hossza. A bővítést nem a fogyasztás növekedése, hanem újabb városrészek hálózatba kapcsolása hajtotta.

Az utcák korszerűsítéséhez hasonlóan, az ivóvíz hálózat bővülése is 2011 után ugrott meg Csíkszeredában, köszönhetően a rendelkezésre álló források bővülésének és jó kihasználásának. A hálózat növekedése (+64%) azonban jelentősen elmarad az országos fejlődéstől (+207,14%) – ez látható az alábbi ábrán. Jelenleg 111,9 km az ivóvízhálózat teljes hossza, amely a város összes negyedére kiterjed.

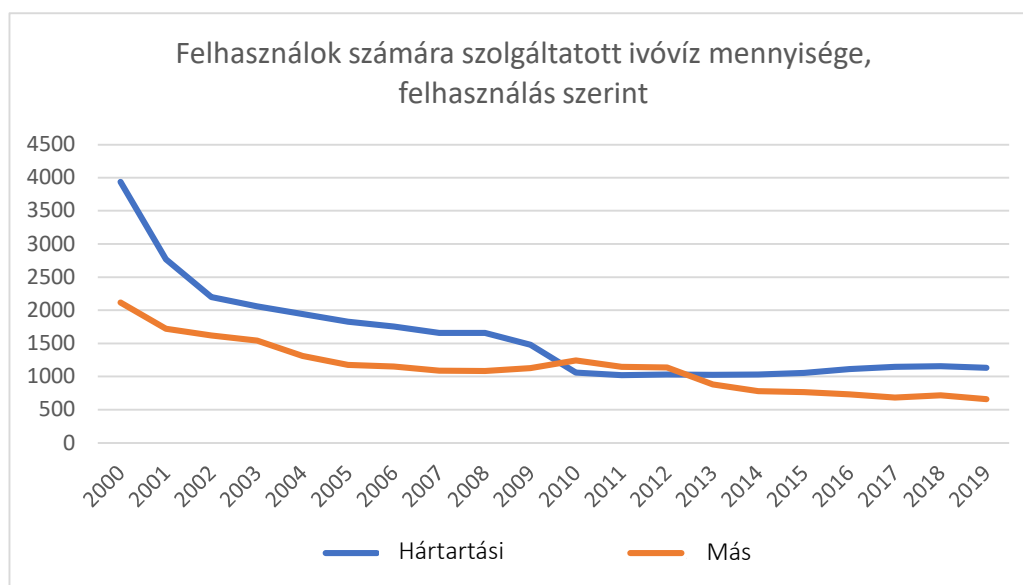

Forrás: INS TEMPO

2000-hez képest 7000 m³-rel csökkent a napi ivóvíz előállítás mennyisége, amely szoros összefüggésben van a fogyasztás csökkenésével (lásd következő két ábra).

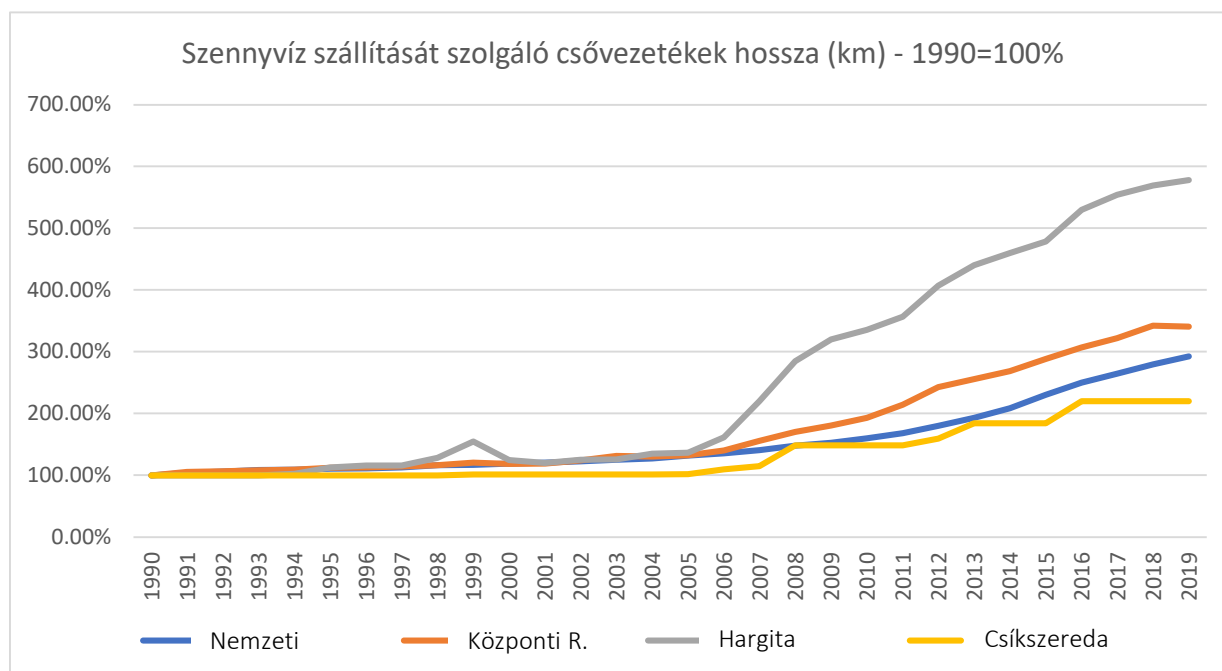
Forrás: INS TEMPO

Forrás: INS TEMPO

Az elmúlt 15 évben drasztikusan csökkent az ivóvíz- és a (más célú) háztartási vízfogyasztás, ami egyrészt annak köszönhető, hogy a vízellátó rendszert megváltoztatták, másrészt annak, hogy a település lakossága az elmúlt években csökkent. 2019-ben Csíkszeredában 1790 m³ összfogyasztást regisztráltak.

A szennyvízhálózat kiépülése hasonlóan alakul az ivóvízéhez, 1990-től sokáig nem tapasztalható növekedés, majd 2007-től a korábbi majdnem kétszeresére bővült a rendszer két lépcsőben (2007-ben és 2013-ban). Hargita megye szintjén mindeközben több mint 4-szeresére nőtt a hálózat hossza (főként a vidéki településeken), országosan pedig megduplázódott. Az úgynevezett közműöllő tekintetében a város jól áll, hiszen 804 m szennyvízcsatorna jut 1 km ivóvíz-vezetékre (2019), mind a megyei (646 méter), mind a regionális (586 méter), mind az országos (465 méter) érték jóval elmarad ettől. A város számos pontján nincsen megoldva az esővíz és a szennyvíz elválasztott elvezetése.

Forrás: INS TEMPO

2.6. Közzolgáltatások

Kultúra

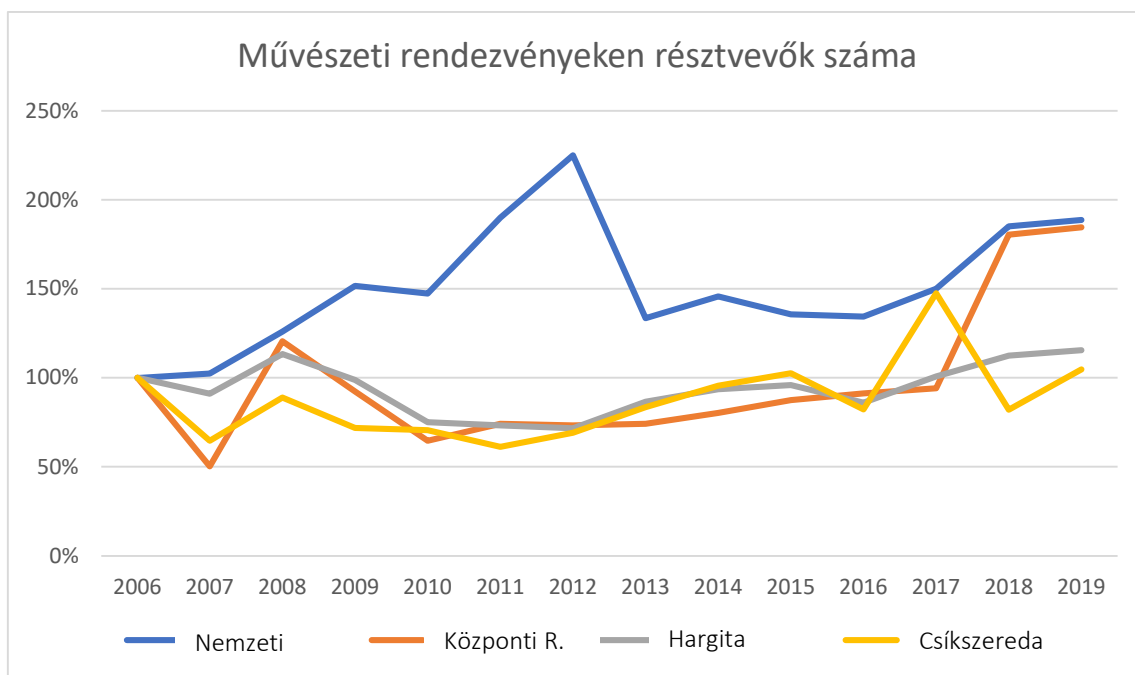
A Csíkszereda etnikai összetétele a 2011-es népszámlálási adatok alapján (amely szerint a városnak 38.966 lakója van) 78,5% magyar, 16,8% román és kb. 1% roma nemzetiségű. Fontos meghatározója az emberek identitásának, hogy a város és környéke vallásfelekezeti szempontból római katolikus többségű (70,8%). Ennek megfelelően a katolikus egyház több oktatási-kulturális intézményt is működtet Csíkszeredában, amely otthont ad térségi egyházi szervezeteknek is (Római Katolikus Segédpüspöki Hivatal, Hargita és Kovászna Megye Ortodox Püspöksége vagy a Csíksomlyói Ferences Kolostor). Ezek az intézmények vallási tevékenységük mellett egyre jelentősebb közösségfejlesztési, nevelési-oktatási, művészeti és szociális munkát is kifejtnek, amit jelentős fizikai és humán infrastruktúrájuk alapoz meg. Az egyházi, főként római katolikus rendezvények meghatározó jelentőségűek a város életében (például a Csíksomlyói Ifjúsági Találkozó), ezek közül kiemelkedik a Pünkösdi búcsú Csíksomlyón, amelyről már nemzetközi szintű rendezvénynek tekinthető és vallási vonatkozásokon is túlmutató társadalmi eseménnyé vált.

Csíkszereda a Székelyföld egyik legjelentősebb kulturális központja. A városi kulturális intézményeknek a városkörnyék, és bizonyos tekintetben az egész megye kulturális igényeit is szolgálnia kell. A város kulturális szférájának szereplői között megtalálhatóak a Csíkszereda Polgármesteri Hivatala által működtetett és támogatott kulturális intézmények, megye szintű intézmények, és számos civil szervezet, egyesület valamint alapítvány is. Ezen felül részt vesz a város kulturális életének alakításában, rendezvények támogatásában a Magyar Köztársaság Csíkszeredai Főkonzulátusa is.

A Polgármesteri Hivatal a városi kulturális intézmények munkájának szervezésére és koordinálására Kulturális Irodát működtet, saját kiadványai, rendezvényei gondozására pedig létrehozta a Csíkszereda Kiadóhivatal nevet viselő alárendelt intézményét. A kiadó gondozásában jelenik meg az Origo című, havonta megjelenő ingyenes kulturális programfüzet, valamint Csíkszereda évkönyve és egyéb kulturális kiadványok is.

A csíkszeredai kultúra központi szereplője a Csíki Játékszín. Az 1999-ben létrehozott, önkormányzati tulajdonú színház látogatottsága az utóbbi egy évtizedben fokozatos fejlődést mutatott, mind az előadások számát, mind a nézők és a bérletesek számát tekintve. A színházfogyasztás növekedése az intézmény pozitív megítéléséből eredhet, amelynek valós hozzájárulása van a város polgárai magasabb életminőségéhez. A Játékszín székhelye és csíkszeredai előadásainak helyszíne Városi Művelődési Ház, amely felépítése akusztikai szempontból nem ideális és a technikai felszereltsége is hagy kívánnivalót maga után. A közelmúltban a város tulajdonába került Szakszervezetek Művelődési Háza nagy potenciállal rendelkező fontos kulturális helyszín, amely jelenleg időszakos jelleggel szolgál otthonául nagyobb kulturális eseményeknek.

A csíkszeredai lakosság kultúra fogyasztási kedve 2008 óta csökkenő tendenciát mutat, amelyet elsősorban a Csíki Játékszín nézőszáma határoz meg. 2015-ben ez a mutató ismét a 2006-os érték fölé emelkedett (3%-kal), ami összhangban van a megyei és regionális változásokkal. 2017-ben jelentősen nőtt a kulturális termékeket fogyasztók száma, ami a következő évben csökkent, miután emelkedő tendenciát tapasztaltunk ebben a mutatóban. Országos szinten ettől eltérően a trend 2012-ig jelentős növekedést mutatott.

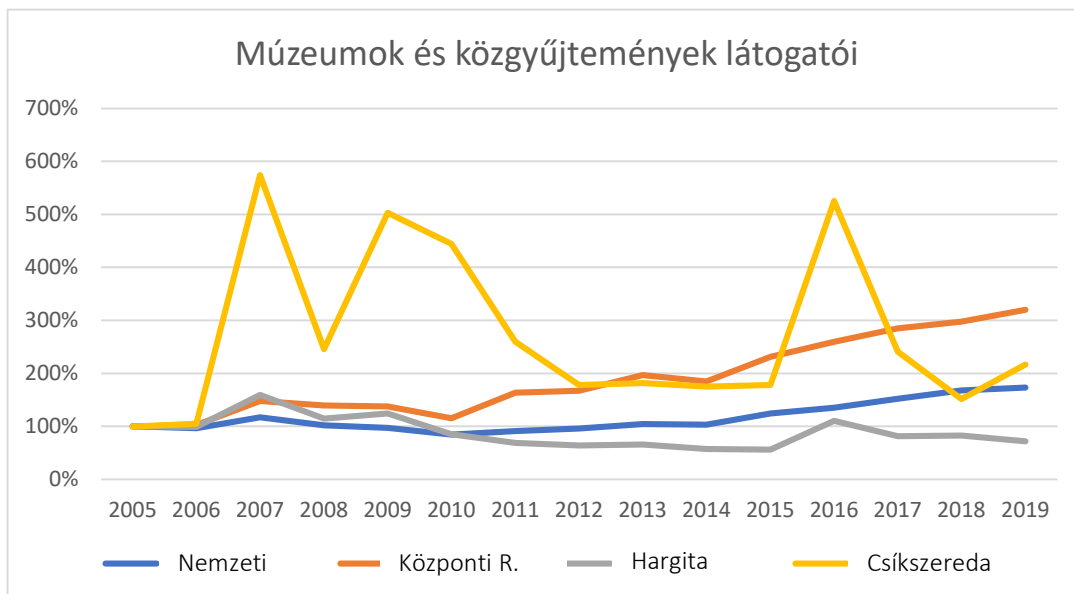

Forrás: INS TEMPO

A megyeközpontban számos kulturális intézmény működik, amelyek többsége Csíkszereda önkormányzatának vagy Hargita Megye Tanácsának alárendelt intézménye. Hosszú évek után 2012-ben a Kájoni János Megyei Könyvtár új, korszerű épületbe költözhetett, amely az egyik leglátogatottabb kulturális intézménye lett a városnak.

A kulturális intézmények harmadik csoportjába a múzeumok, kiállítóterek tartoznak. Csíkszereda legjelentősebb kiállító terme, a város jelképértékű épületében, a Mikó-várban működő Csíki Székely Múzeum kiállító terme. Az önkormányzati finanszírozásban működő Csíki Székely Múzeum gazdag néprajzi, képzőművészeti, régészeti-történeti, természettudományos, egyházművészeti és könyvrégiség gyűjteménnyel rendelkezik. A múzeum kezelésében működik Zsögöd városrészben a Nagy Imre Galéria és emlékház, valamint a Tusnádi Borvízmúzeum. A Múzeum és a Mikó-vár helyszínül szolgál számos egyéb rangos rendezvénynek időszakos kiállításnak, könyvbemutatónak, tudományos előadásnak, konferenciának, koncertnek, és szabadtéri színházi előadásnak is. Ezek közül kiemelkedik az 1980-tól nyaranta megrendezésre kerülő Régi Zene Fesztivál.

A nagyszabású időszaki kiállítások 2007-ben (Munkácsy Erdélyben), 2009-ben, 2010-ben, 2016-ban (Csontváry-kiállítás) ötszörösére növelték a látogatók számát 2005-höz képest. A következetesen szervezett és magas szakmai színvonalú kiállításoknak köszönhetően a múzeum iránti érdeklődést sikerült a 2006-ig tapasztalt másfélszeresén tartani, illetve 2012-2015 között és 2017 után is, míg Hargita megye más területein a múzeumlátogatók számának fokozatos csökkenése volt megfigyelhető. Ez tehát kiemeli a csíkszeredai, és elsősorban a Csíki Székely Múzeum kiállításainak teljesítményét.

Forrás: INS TEMPO

A megye és egész Székelyföld kulturális életének központi szereplője és szervezője a nemzetközi elismertségnek örvendő Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes. A több mint három évtizedes múltra visszatekintő társulat 1990 óta működik hivatásos kulturális együttesként. Az együttes évente több mint 60 előadást tart a Városi Művelődési Házban. Erős és szervezett a népi és vallási kulturális hagyományok őrzése a városban (táncegyüttesek, kórusok), amelynek kiemelkedő rendezvénye a minden évben július első szombatján megrendezett Ezer Székely Leány Napja.

A kulturális és művészeti élet utánpótlását szolgálja a Hargita Megyei Művészeti Népiskola és a Nagy István Művészeti Szakközépiskola. Rendszeres komolyzenei koncerteket a városban a Csíki Kamarazenekar rendez, saját művészgárdával és vendég zenekarok bevonásával.

Csíkszereda legnagyobb kulturális rendezvényhelyszínei a két jelentős intézményt, a Csíki Játékszínt és a Hargita Székely Nemzeti Együttesnek otthonául szolgáló Városi Művelődési Ház (befogadóképesség: 400 fő) és a Szakszervezetek Művelődési Háza (befogadó képesség: 750 fő). Utóbbi épületben kiállításokat, találkozókot, könyvbemutatókat és vásárokat is szerveznek.

További, kulturális tevékenységet kifejtő intézményeket, egyesületeket és rendezvényeket magukba fogadó épületek: Kriterion Ház, Tanulók Háza, Miron Cristea Kulturális Központ, Jakab Antal Tanulmányi Ház, Csíksomlyói Multifunkcionális Központ, KALOT ház.

A mozi tevékenysége 2006 óta szünetel, habár az épületet korszerűsítette a város és egyéb kulturális rendezvények megrendezésére is alkalmassá vált. A Csíki Mozi mozi előadóteremként működik, kulturális rendezvényeknek ad otthont: koncerteknek, előadásoknak, filmfesztiváloknak (Filmszereda, Filmtettfeszt). Csíkszereda Önkormányzatának a helyi tanács 15/2019. számú határozatával jóváhagyott Szervezeti és Működési Szabályzata szerint a "Csíki Mozi" Mozi fő tevékenységei a következők:

- kulturális-művészeti és állandó oktatási tevékenységek szervezése és fejlesztése;
- a helyi közösség, a nemzeti és egyetemes örökség erkölcsi, művészeti és technikai értékeinek megőrzése és továbbadása;
- oktatási és/vagy szórakoztató jellegű kulturális rendezvények szervezése: fesztiválok, versenyek, vásárok, szemináriumok és hasonló;
- amatőr művészeti csoportok, versenyek és fesztiválok szervezése vagy támogatása, beleértve a csoportok részvételét a megyék közötti, nemzeti és nemzetközi kulturális eseményeken;
- időszakos kiállítások szervezése vagy támogatása, valamint a nyilvánosság számára tájékoztató anyagok készítése;

- a CAEN 5914 kódnak megfelelő mozi- vagy videofilmek nyilvános vetítése;
- különböző kulturális termékek és szolgáltatások kínálása a közösség kulturális igényeinek kielégítésére, a kulturális élethez való hozzáférés és a kulturális életben való részvétel növelése érdekében;
- a hagyományos kultúra és a szellemi kulturális örökség megőrzése, kutatása, védelme, továbbadása, népszerűsítése és fejlesztése;
- a helyi, nemzeti és nemzetközi kortárs művészeti és kulturális irányzatok népszerűsítése;
- a kulturális sokszínűség előmozdítása helyi és regionális szinten;
- kulturális és művészeti tevékenységek végzése fiatalok által/ fiatalok számára, a kultúra népszerűsítése a fiatalok körében, valamint a kulturális tevékenységekben és eseményekben való részvétel ösztönzése;
- programokat kínál, amelyek biztosítják, hogy a település lakói hozzáférjenek a kortárs kulturális és művészeti produkciókhoz.

A könnyűzenei koncertek a Városnap hétvégéjén sűrűsödnek (augusztus első hétvégéje), évközben helyszínei kisebb vendéglátóegységek, amelyek az ifjúság spontán kulturális-szórakozási helyszíneivé váltak, rugalmasságuknak köszönhetően különböző típusú rendezvényeket, előadásokat, kiállításokat és vásárokat is rendeznek. Említésre méltó, hogy mindössze két olyan szervezet jelenik meg a statisztikában, amely előadások vagy koncertek szervezésével foglalkozik a városban – Hargita mindössze hat ilyen szervezetet találunk. Megoldásra váró hiányosság a városban a jórészt alulról jövő elkülönülő kezdeményezésekből felépülő kulturális élet mozaikszemeinek összehangolása, szinergiáinak jó kihasználása és professzionális marketingje.

Műemlékek

Csíkszereda gazdag műemlék épületekben, amelyek többsége közösségi-kulturális használatban van, és turisztikai vonzerőt is jelent a városnak. Számos épület felújításra került a közelmúltban Európai Unió és városi költségvetési forrásokból.

Az alábbi táblázatban a város fejlődése szempontjából jelentős, mérföldkőnek számító épületeket soroltuk fel. Megjegyezzük továbbá, hogy több magánház is szerepel a helyi jelentőségű műemlékek listáján, de ezeket az alábbiakban nem soroljuk fel.

TÖRTÉNELMI MŰEMLÉKEK LISTÁJA

Ssz.	LMI kód	Megnevezés	Cím	Kormeghatározás
1	HR-I-s-B-12641	Zsögöd I vára	"Malomföld", Belterületen	I. a. Chr. - I. p. Chr. század, Latène, Geto-dák kultúra
2	HR-I-s-B-12642	Harom Vár (Zsögöd II)	"Harom", Zsögöd	
3	HR-I-m-A-12642.01	Vár	"Harom", Zsögöd	XII – XIII. század
4	HR-I-m-A-12642.02	Vár	"Harom", Zsögöd	III a. Chr. - I. p. Chr. század, Latène, Geto-dák kultúra
5	HR-I-s-A-12643	Kisvár (Zsögöd III)	"Kisvártető", Zsögöd	

6	HR-I-m-A-12643.01	Szállás	"Kisvártető", Zsögöd	Korai középkor
7	HR-I-m-A-12643.02	Szállás	"Kisvártető", Zsögöd	III p. Chr. század, Római kori
8	HR-I-m-A-12643.03	Fából készült erődítmény (palánk)	"Kisvártető", Zsögöd	III a. Chr. - I. p. Chr. század, Latène, Geto-dák kultúra
9	HR-I-m-A-12643.04	Ásatás	"Kisvártető", Zsögöd	Bronzkor, Wietenberg kultúra
10	HR-I-s-B-12644	Nagysomlyói erődítmény	"Nagysomlyó – Sóvár", Somlyó	
11	HR-I-m-B-12644.01	Torony	"Nagysomlyó – Sóvár", Somlyó	XVII század, Középkor
12	HR-I-m-B-12644.02	Sóvár	"Nagysomlyó – Sóvár", Somlyó	Őskor
13	HR-II-a-B-12721	Városi épületegyüttes	Márton Áron utca 2-72. szám és 37-T, Petőfi Sándor utca 1-49. és 2-40-es szám	XIX század vége, XX. Század eleje
14	HR-II-m-B-12723	Székely kapú	Fürdő utca, Szécseny	XIX. század
15	HR-II-a-A-12724	A római-katolikus templom "Szent Péter és Pál"	Johannes Kájoni utca, 53-as szám	XIV – XIX. század
16	HR-II-m-A-12724.01	Római katolikus templom "Szent Péter és Pál"	Johannes Kájoni utca, 53-as szám	XIV., XV., XVII – XIX. század
17	HR-II-m-A-12724.02	Zárófal	Johannes Kájoni utca, 53-as szám	XVII. század
18	HR-II-m-B-12725	Vározháza, egykori Vármegye háza	Vár tér 1-es szám	1884 - 1888, ext. 1914
19	HR-II-a-A-12726	Mikó vár, ma Csíki Székely múzeum	Vár tér 2-es szám	XVII – XVIII. század
20	HR-II-m-A-12726.01	Vár - épületegyüttes	Vár tér 2-es szám	1623, rec. 1714 - 1716
21	HR-II-m-A-12726.02	Kaputorony	Vár tér 2-es szám	XVIII. század
22	HR-II-m-A-12726.03	Védelmi árok	Vár tér 2-es szám	XVIII. század

23	HR-II-m-A-12726.04	Néprajzi park	Vár tér 2-es szám	XIX. század – XX. Század első fele
24	HR-II-m-B-12736	Zakarias ház	Gál Sándor utca, 8-as szám	1925
25	HR-II-a-B-12737	Mikó-kúria épületegyüttes, ma a Mikó Bútorgyár	Zsögöd utca, 47-49	XIX. század
26	HR-II-m-B-12737.01	Mikó-kúria,	Zsögöd utca, 47-49	XIX. század
27	HR-II-m-B-12737.02	Gabona raktár	Zsögöd utca, 47-49	XIX. század
28	HR-II-a-A-12738	"Szentháromság" Római katolikus templom	Zsögöd utca 52	sec. XV - XVIII
29	HR-II-m-A-12738.01	"Szentháromság" Római katolikus egyház	Zsögöd utca 52	XV. század, XVIII. század
30	HR-II-m-A-12738.02	Zárófal	Zsögöd utca 52	XVII. század
31	HR-II-a-B-12735	"Szentkereszt" Római katolikus templom	Kossuth Lajos utca 40	1758
32	HR-II-m-B-12735.01	"Szentkereszt" Római katolikus egyház	Kossuth Lajos utca 40	1758
33	HR-II-m-B-12735.02	Zárófal (töredék)	Str. Kossuth Lajos 40	1758
34	HR-II-m-B-12740	Román Nemzeti Bank, ma Carpatica bank	Szabadság tér, 14	Kb. 1925
35	HR-II-m-B-12728	Városi épületegyüttes - lakhatás üzlet a földszinten	Márton Áron utca, 2-4, 6	XIX. század vége – XX. század eleje
36	HR-II-m-B-12729	Ház	Márton Áron utca, 38	XIX. század vége
37	HR-II-a-B-12730	Volt sörgyárépületek, ma az S.C. Electrica S.A. és a VamRom Expediții SRL irodái.	Márton Áron utca, 46	XIX. század
38	HR-II-m-B-12730.01	Korábbi csíráztató torony (6. test)	Márton Áron utca, 46	XIX. század
39	HR-II-m-B-12730.02	Korábbi hűtő "pincék" (1., 2. és 3. terem)	Márton Áron utca, 46	XIX. század

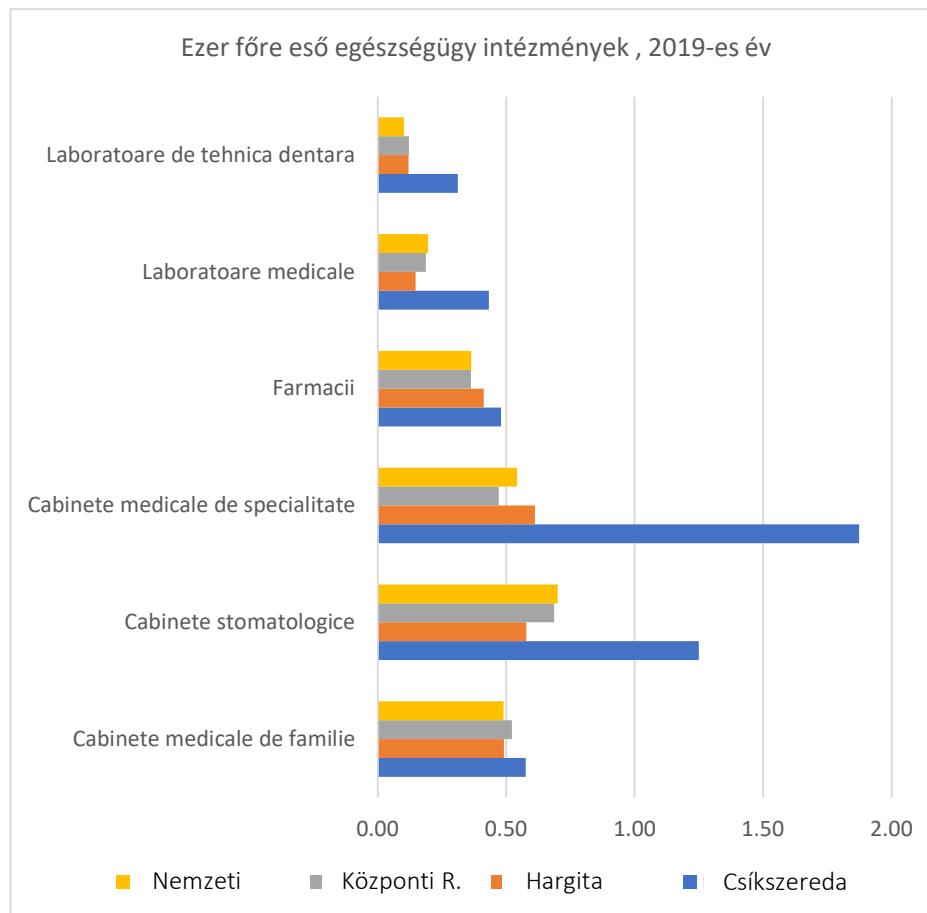
40	HR-II-m-B-12730.03	Korábbi kazánház, kéményével (4. test)	Márton Áron utca, 46	XIX. század
41	HR-II-m-B-12730.04	Korábbi műhely (5. test)	Márton Áron utca, 46	XIX. század
42	HR-II-a-B-12731	Márton Áron Gimnázium	Márton Áron utca, 72	1909 - 1911
43	HR-II-m-B-12741	"Szent Péter és Pál" templom	Sadoveanu Mihail utca, 2	1929 - 1935
44	HR-II-m-B-12732	Gál ház	Szász Endre utca, 1	1911
45	HR-II-m-B-12733	Csiszér ház	Szász Endre utca, 3	1911
46	HR-II-m-B-12727	A Határórség 1. helyőrségének rezidenciája, ma fül-orr-gégészeti és fizioterápiás kórház.	Szász Endre utca, 5	1786, kb. 1826
47	HR-II-m-B-12734	Megyei Bíróság	Szász Endre utca, 6	1904
48	HR-II-m-B-12742	Volt Mikes kúria, ma Erdély Péter ház	Szék út, 141	1801
49	HR-II-m-B-12743	Csíkszék egykori székhelye, ma a Fertőző Betegségek Kórháza	Szék út, 146	1835 - 1844
50	HR-II-m-B-12744	Kalot Ház - Caritas egyesület	Szék út, 147	1942 - 1944
51	HR-II-a-A-12745	Ferences kolostor	Szék út, 148	sec. XVIII - XIX
52	HR-II-m-A-12745.01	Ferences kolostor temploma	Szék út, 148	1804 - 1835
53	HR-II-m-A-12745.02	Kolostor	Szék út, 148	sec. XVIII
54	HR-II-m-A-12745.03	"Keresztelő Szent János" kápolna	Szék út, 148	1767
55	HR-II-m-B-12746	A ferences kolostor egykori gyóntatóiskolája	Szék út, 152	XVIII – XIX század

56	HR-II-a-A-12720	Kálvária	Kis Somlyó utca	XV – XX század
57	HR-II-m-A-12720.01	Szent Antal kápolna	Kis Somlyó utca , 17	1661, transf. 1773
58	HR-II-m-A-12720.02	Passio kápolna	Kis Somlyó utca , 19	XV – XVII század
59	HR-II-m-A-12720.03	Salvator kápolna	Kis Somlyó utca , 19	XV – XVII század
60	HR-II-m-B-12739	Lázár-kúria, ma óvoda és kulturális központ	Taploca utca, 93	1829
61	HR-IV-m-B-13018	Nagy Imre Emlékház	Zsögöd utca,2	XIX. század
62	HR-IV-m-A-12745.04	Kő kereszt	Szék út, 148, Templom mellett	1767
63	HG-II-m-B-21141	Vigadó	Petőfi Sándor utca, 38-as szám	

Egészségügy

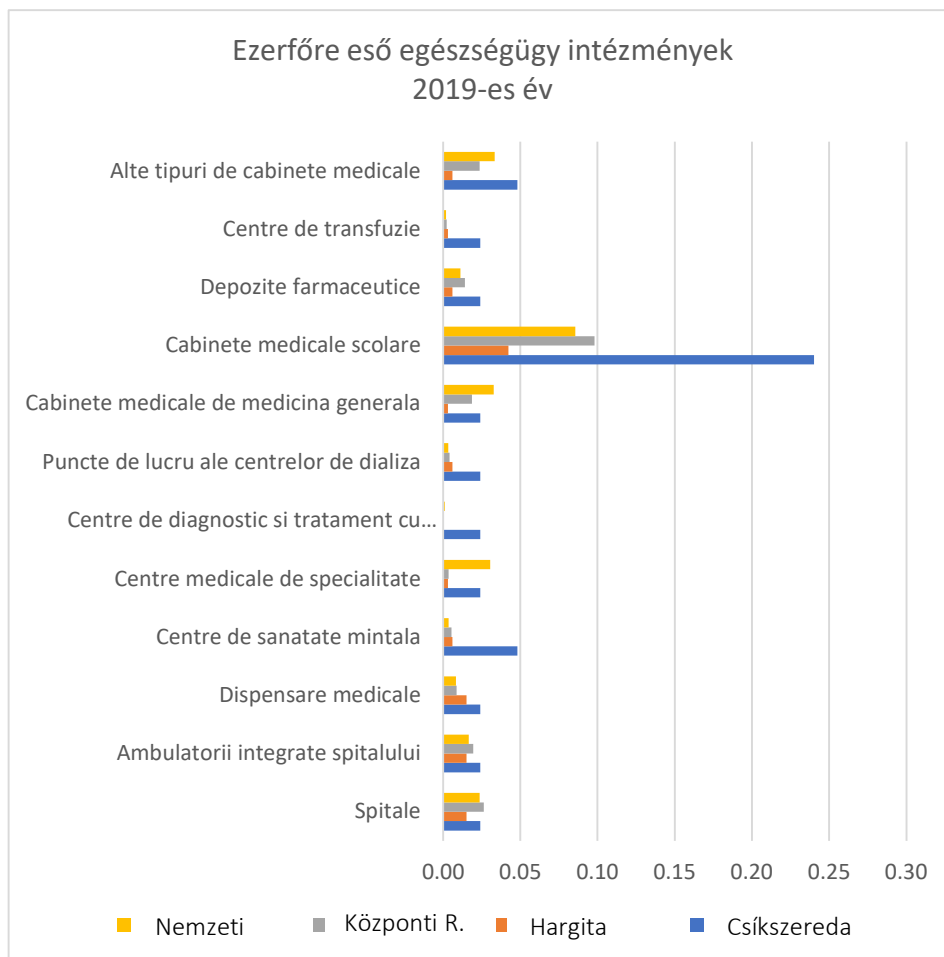
Csíkszereda helyzetét bemutató részben a közösségi és szociális kihívások alatt tárgyaljuk az egészségügyi, oktatási és szociális ellátórendszer jellemzőit a statisztikai adatok tükrében.

Csíkszereda, mint megyeszékhely jól ellátott egészségügyi szolgáltatásokat illetően. A megyei kórház nyújtotta infrastruktúrára számos szolgáltatás épül rá. Első ábránkon az látható, hogy az ezer főre jutó egészségügyi egységek száma minden alaptípusban meghaladja az országos átlagot. A városban találhatóak orvosi laboratóriumok, szakorvosi rendelők, fogorvosi és család orvosi szolgálatok, illetve gyógyszerterek az országos átlagnál magasabb számban.

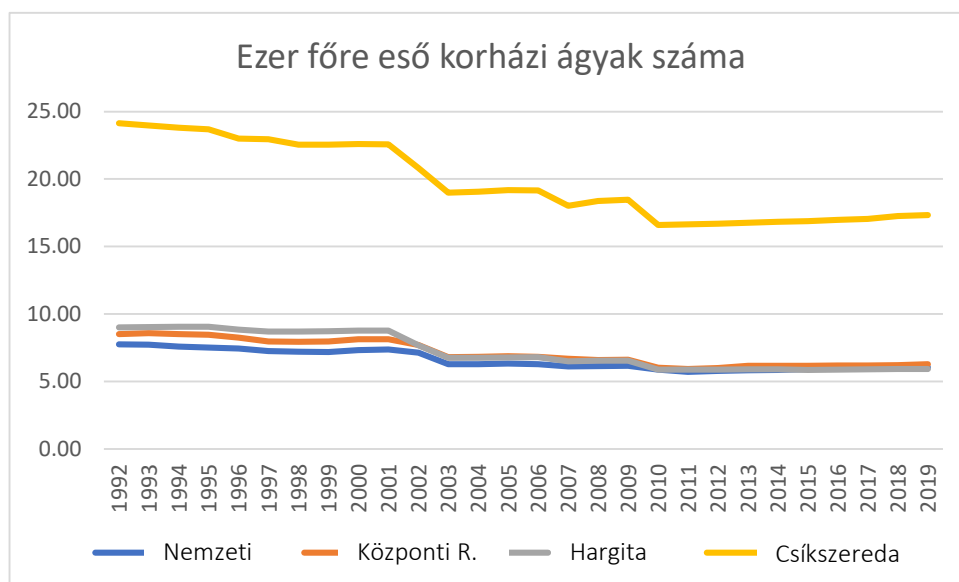
Forrás: INS TEMPO

Hiányt jelent a városban a diagnosztikai központ, mentális egészség központ, és a speciális sürgősségi ellátás. Csíkszereda rendelkezik transfúziós központokkal, szakrendelőkkel és patikákkal nagy számban (lásd alábbi ábra).

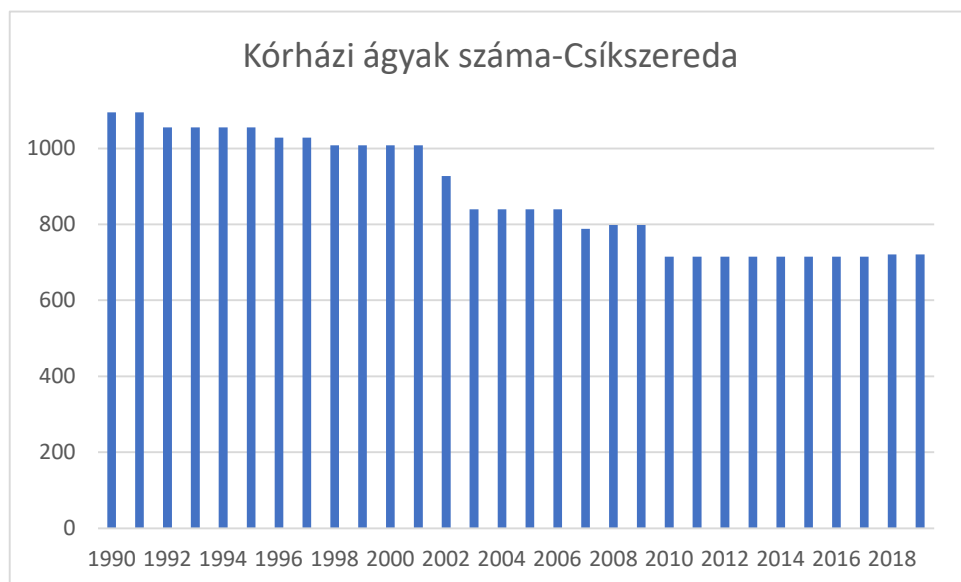
Forrás: INS TEMPO

A megyei kórháznak köszönhetően a kórházi ágyak ezer főre eső száma is átlag feletti, majdnem 18 ágy jut minden ezredik lakosra (2019), amely érték nem csökkent az elmúlt években szemben a megyei, regionális és országos átlagértékkel, amely jóval alacsonyabb (alig több mint 6 ágy/1000 lakos), és csökkenő tendenciát is mutat.

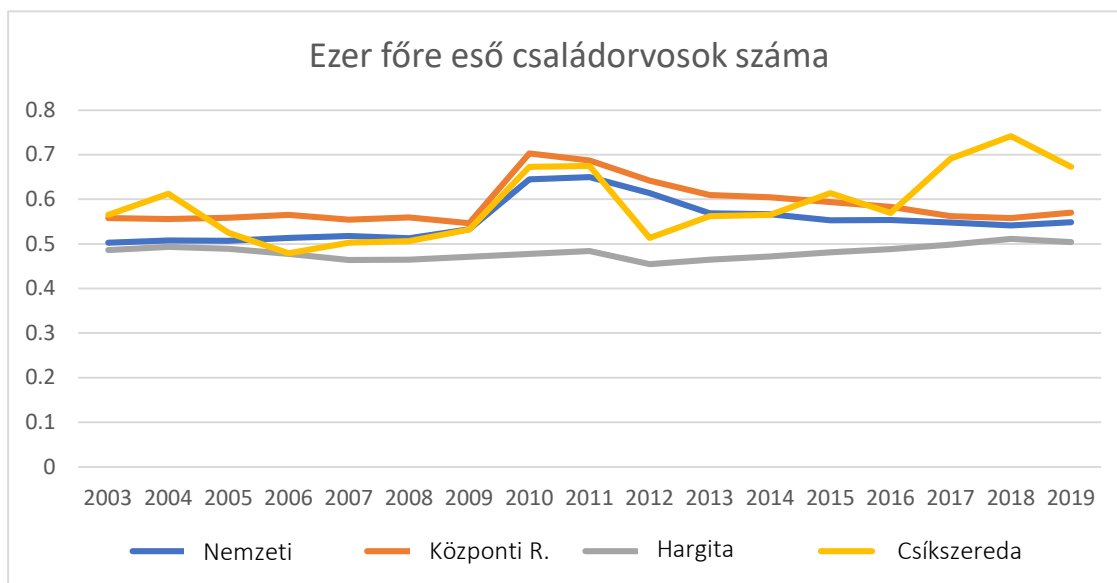
Forrás: INS TEMPO

Az abszolút számok tekintetében csökkenő tendencia jellemző az ágyak számát tekintve, igazodva a csökkenő népességszámhoz és összhangban a költségracionalizálással (költségcsökkentési intézkedések).

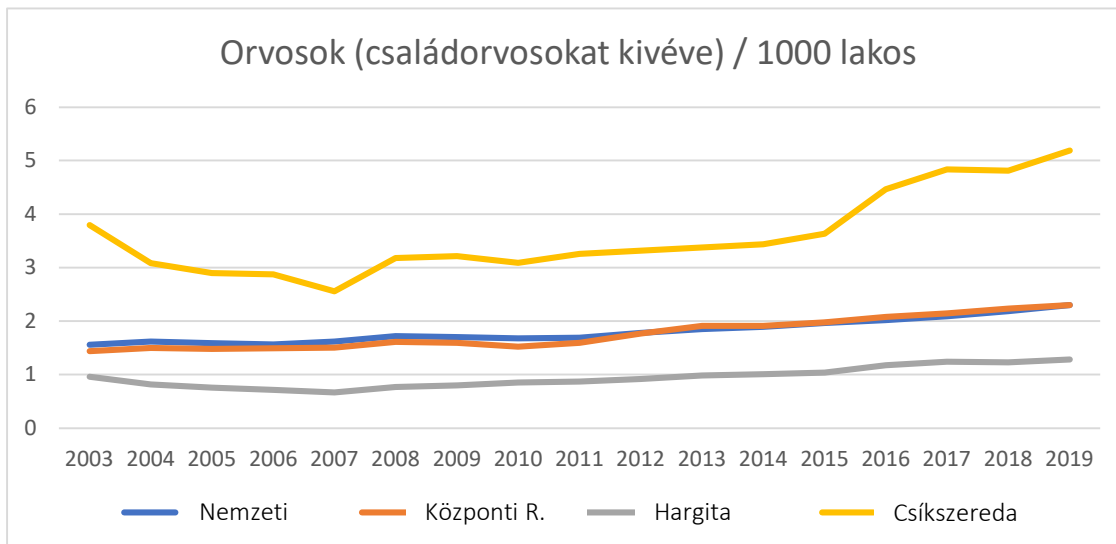
Forrás: INS TEMPO

Ami a házi orvosokat illeti, Csíkszeredában az ezer lakosra jutó számuk az országos átlaghoz igazodott. 2016-ban a házi orvosok száma növekedni kezdett. Ennek következtében az elmúlt években Csíkszereda a megyei, regionális és országos átlag felett volt a házi orvosok számát tekintve. A településen minden házi orvosnak átlagosan 1500 embert kell ellátnia.

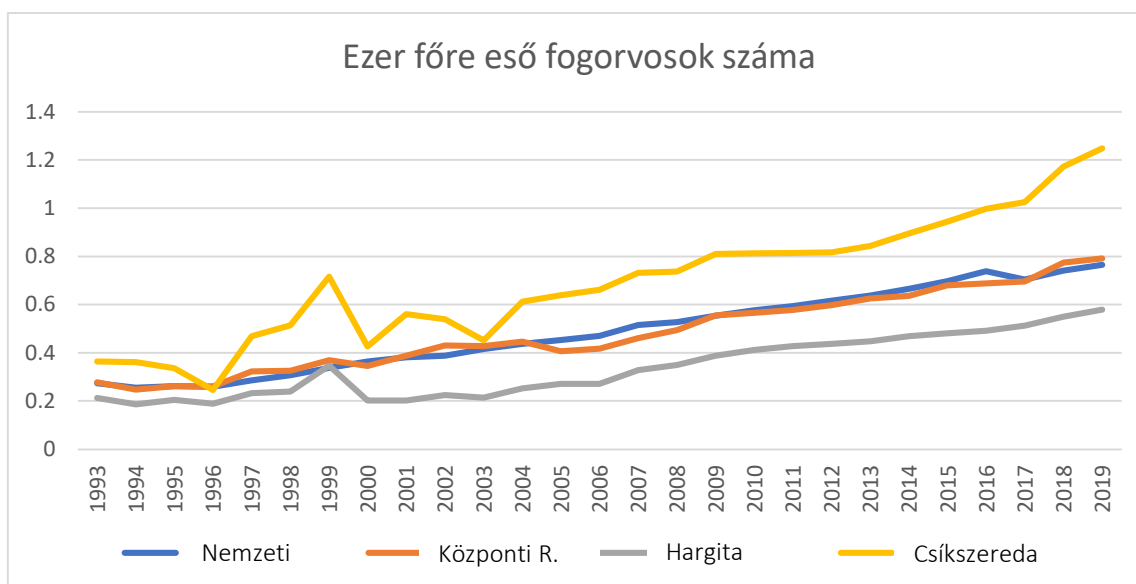
Forrás: INS TEMPO

A kórház jelenléte pozitívan mutatkozik meg az általános orvosok viszonylag magas számában is, ezt láthatjuk az alábbi ábrán országos, megyei és regionális összehasonlításban. Míg Csíkszeredában majdnem 5 orvos jut ezer lakosra, addig az országos átlag nem éri el a 3-at (2,3), a megyei érték pedig csupán 1,23 orvos/1000 lakós.

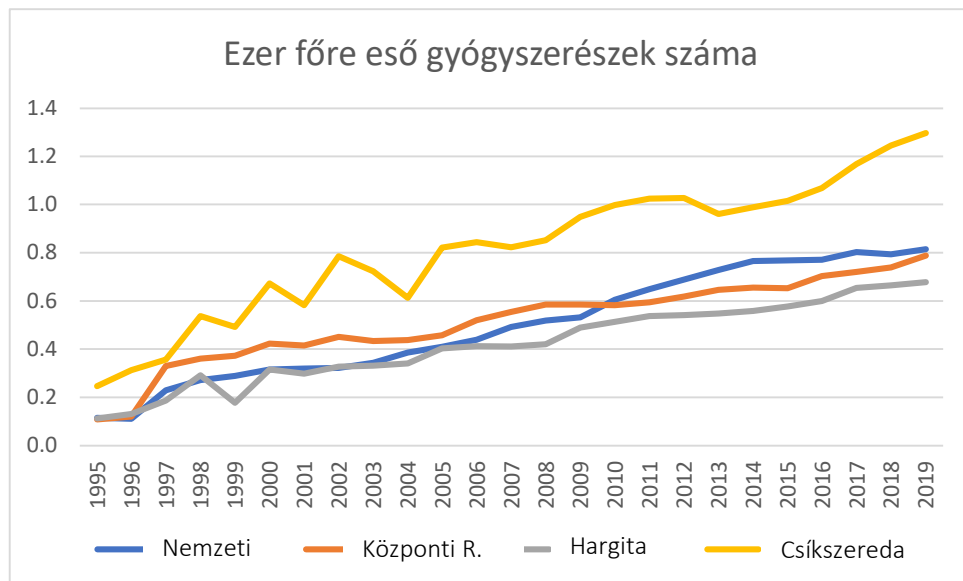
Forrás: INS TEMPO

A fogorvosok ezer lakosra eső száma is átlag feletti volt már a 90-es években is Csíkszeredában – ha nem is olyan mértékben, mint az általános orvosoké. A jellemzően magánpraxisban tevékenykedő fogorvosok száma folyamatosan bővül, jelenleg 1,25 szakember jut 1000 lakosra (az országos érték 0,76, a megyei 0,58), ez köszönhető a lakosság egészségtudatosságának fejlődésével együtt járó keresletnövekedésnek is.

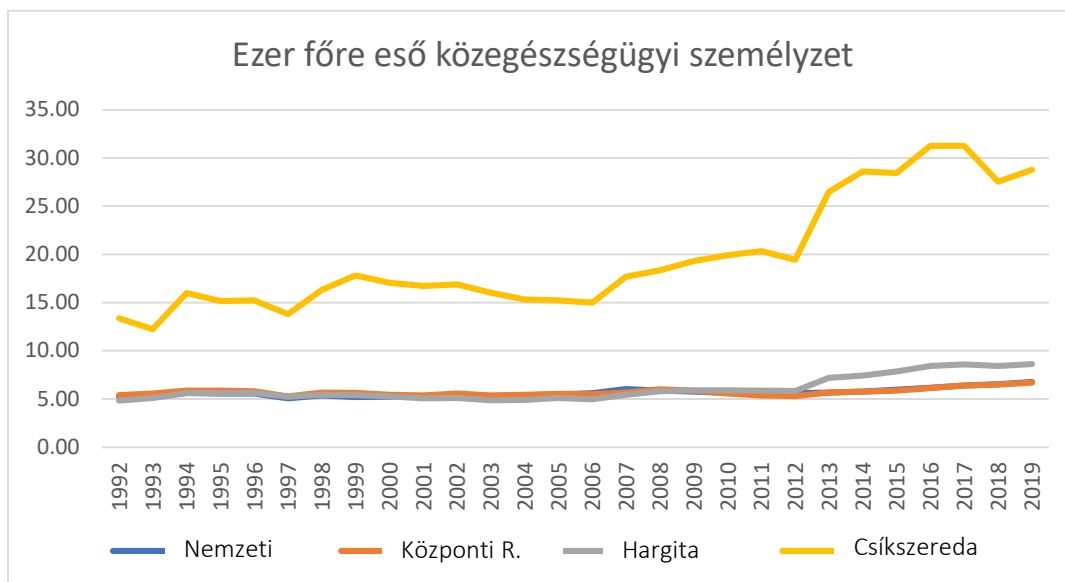
Forrás: INS TEMPO

Szintűgy jól áll a város a gyógyszerészeket illetően (lásd alább), 1,3 patikus jut minden ezer lakosra, amíg az országos átlag 0,81 szakember/1000 lakos. Csíkszeredának, mint megyeszékhely egyúttal ki kell szolgálnia a sokkal rosszabb ellátottsági mutatókkal rendelkező környezetét is.

Forrás: INS TEMPO

Az orvosi kiegészítő asszisztensek ezer lakosra eső száma is jóval magasabb (több mint négyszerese), mint az országos átlag. E tekintetben Hargita megye összességében is valamivel átlag feletti (lásd következő grafikont).

Forrás: INS TEMPO

Összességében Csíkszereda egészségügyi rendszerének humán erőforrás ellátottsága országos viszonylatban kedvező, ugyanakkor nem szabad elfeledkezni arról, hogy ez a szakember gárda a városi lakosságnál egy jóval szélesebb kört szolgál ki a megyében, számukat csupán a város lakosságához viszonyítva nem érzékeltethető valódi leterheltségüket.

Szociális ellátó rendszer

A Szociális Igazgatóság jogi személyiséggel nem rendelkező közintézményként működik Csíkszerda Önkormányzatán belül, hogy biztosítsa a szociálpolitika végrehajtását a gyermek-, család-, idős- és fogyatékkal élő személyek, valamint más szociálisan rászoruló személyek, csoportok vagy közösségek segítése területén. Csíkszeredában a Szociális Igazgatóságon keresztül szociális segélyezési és védelmi tevékenységeket végeznek.

A szociális szolgáltatások szervezése, igazgatása és nyújtása terén a Szociális Igazgatóság az állami és magánszolgáltatókkal, a szakmai szövetségekkel és a kedvezményezettek képviselői szervezeteivel folytatott konzultációt követően éves cselekvési terveket készít a megyei tanács/helyi tanács/Bukarest város önkormányzatának költségvetéséből kezelt és finanszírozott szociális szolgáltatásokra vonatkozóan. Ezek részletes adatokat tartalmaznak a kedvezményezettek számáról és kategóriáiról, a meglévő szociális szolgáltatásokról, a létrehozni javasolt szociális szolgáltatásokról, a közpénzekből nyújtott szolgáltatások szerződés-kötési programjáról, a becsült költségvetésről és a finanszírozási forrásokról;

A Csíkszereda Szociális Igazgatósága által nyújtott szociális szolgáltatások kizárólag a szegénység és a társadalmi kirekesztés kockázatának megelőzésére és leküzdésére irányulnak, és a jövedelemmel nem rendelkező vagy alacsony jövedelemmel rendelkező személyeknek és családoknak, hajléktalanoknak, az emberkereskedelem áldozatainak és a szabadságuktól megfosztott személyeknek szólnak.

A Szociális Igazgatóság biztosítja és szervezi a szociális segélyek iránti kérelmek befogadásával kapcsolatos tevékenységet, az országos és megyei stratégiákkal és a megállapított helyi igényekkel összhangban kidolgozza a szociális szolgáltatások közép- és hosszú távú fejlesztésének helyi stratégiáját, biztosítja a nehéz helyzetben lévő családok számára a garantált minimum jövedelmet, és ezen keresztül az A.J.O.F.M. programokhoz való hozzáférést, a tanácsadást és az egyéb szociális-anyagi jogok biztosításában való segítségnyújtást, információs tevékenységet, szakmai tanácsadást és közvetítést, valamint szakképzést végez az AJOFM nyilvántartásában szereplő személyek számára.

A Szociális Igazgatóság által nyújtott szociális szolgáltatások:

- A fogyatékkal élő személyek védelmével kapcsolatos szolgáltatások: figyelemmel kíséri és elemzi a fogyatékkal élő személyek helyzetét a közigazgatási-területi egységen belül, valamint azt, hogy miként tartják tiszteletben jogaikat, biztosítva a vonatkozó adatok és információk központosítását és összegzését;
- Idősek számára nyújtott szolgáltatások: otthoni vagy központokban nyújtott személyes gondozási szolgáltatások, amelyeket elsősorban egyedül élő, rászoruló idős emberek számára nyújtanak, vagy akiknek a családja nem képes gondoskodni róluk.
- A gyermekek jogainak védelmét és előmozdítását szolgáló szociális szolgáltatások azok, amelyek célja a gyermekek szüleitől való elválasztásának megelőzése, valamint a szülők támogatása a gyermeknevelésben és a gyermekgondozásban, beleértve a törvénynek megfelelően szervezett családi tanácsadási szolgáltatásokat is.
- Szociális központ - Bölcsőde
- Szociális könyvha
- Éjszakai menedékhely
- Idősek és betegek otthoni ápolása - közösségi szolgáltatások
- Közegészségügyi szolgáltatás
- Közösségi egészségügyi ellátás
- Szociális lakások,
- Hátrányos helyzetű gyermekek (romák) étkeztetése, iskoláztatása

A civil szervezetek által a helyi közigazgatás támogatásával nyújtott szolgáltatások a következők:

- Providentia Idősek Klubja (Riehen Egyesület, Zsögöd)
- Manó Tanoda - Óvoda (Xantus János Általános Iskola, Zsögöd)
- Authelp Egyesület (Autizmus spektrumzavarral élők támogatásával és segítségével foglalkozó szervezet, Testvériség sugárút 20)
- Szent Ágoston Nappali Központ fogyatékkal élő felnőttek számára (Caritas - Szent Ágoston tér 1-4)
- Szent Ágoston Nappali Központ fogyatékkal élő gyermekek számára
- Mozgássérültek Egyesülete, (Márton Áron utca 50)

Az évek során a városháza sok energiát fektetett a roma közösségek és a szociális szolgáltatások közötti kommunikáció javításába. A hozzáférhetőség és a tájékoztatás prioritást élvez annak biztosítása érdekében, hogy a romák megfelelő tájékoztatást kapjanak szociális jogaikról és kötelezettségeikről. A magas színvonalú szociális szolgáltatásokhoz és az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés mindenki számára kulcsfontosságú a romák közösségekbe való beilleszkedése szempontjából a megfelelő kommunikáció elengedhetetlen. Sok roma számára a szociális és egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés egyik legfőbb akadálya a megfelelő dokumentumok hiánya, beleértve a születési és házassági anyakönyvi kivonatokat, az egészségbiztosítási okmányokat, a tartózkodási engedélyeket és a személyazonosságot igazoló dokumentumokat, ezért a Csíkszereda Polgármesteri Hivatalának Szociális Igazgatóságának munkatársai az évek során segítettek a Somlyó-i és Tavasz utcai roma közösségek tagjainak a személyazonosságukat igazoló dokumentumok megszerzésében.

A fentiekhez való hozzáférést a Somlyó 33, és Tavasz utcai roma közösségek számára már több mint 10 éve a Csíkszereda polgármesteri hivatala Szociális Igazgatósága, és orvosi segélyezési osztálya biztosítja.

A közösségi egészségügyi ellátás a sebezhető közösségek csoportjainak népességekategóriáján keresztül azonosított orvosi-szociális szükségleteken alapul, a kormányzati politikákkal és stratégiákkal, valamint a helyi közigazgatási hatóságok által meghatározottakkal összhangban.

A közösségi egészségügyi ellátás a közösségi szinten nyújtott programok, egészségügyi szolgáltatások és közegészségügyi intézkedések összességét foglalja magában azzal a céllal, hogy a lakosság és különösen a veszélyeztetett csoportok, köztük a romák számára javítsa az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférést, különösen a megelőzésre összpontosítva.

A Sapientia Egyetem és a kolozsvári Nemzeti Kisebbségkutató Intézet által 2021. január 25-27. között végzett népszámlálás szerint a Somlyó- 33. szám alatti roma közösség jelenleg 57 családból áll, ami 277 személyt jelent. A roma közösséget körülvevő területen mintegy 400 magyar nemzetiségű ember él.

A népszámlálási eredményekből kiderül, hogy a település lakosságát már a tűzvész (a 2021.01.07-i tűzvész) előtt is kedvezőtlen lakhatási helyzet jellemezte, az átlagos lakás 23 négyzetméter, a háztartások mérete 5 fő körüli, az egy főre jutó 6 négyzetméter jóval a városi és vidéki átlag alatt marad. A házak egyikében sem volt folyóvíz, WC, fürdőszoba, csak hat családnak volt külön konyhája, és 20 családnak egyáltalán nem volt udvara vagy közös WC-je. A legtöbb ház az elmúlt 20 évben épült fából.

A Somlyó 33. szám alatti közösségben rendkívül alacsony az iskolázottság, a 10 év feletti lakosság kétötöde nem végzett 4 osztályt, egyharmadának 4 osztálya van, 13,8%-a 8 osztályt végzett, a lakosság egytizede pedig szakiskolai vagy középfokú végzettséggel rendelkezik. Az oktatás hiánya és az írástudatlanság szintén negatívan befolyásolja a munkaerőpiacot és a jövedelmi lehetőségeket. Az analfabéták aránya a fiatalok körében viszonylag alacsony, de a 35 év feletti körében 75-100% között mozog. A 6-15 éves gyermekek négyötöde jár iskolába, és csak egyötödük vesz részt délutáni oktatásban. A legtöbb 10 év feletti gyermek elhagyja az iskolát.

A munkaerő-piaci helyzet alapján a foglalkoztatottság rendkívül alacsony, az inaktív aránya magas, a többség alkalmi munkából él. A megkérdezettek többsége a mezőgazdaságban, a köztisztaságban, az építőiparban dolgozik, és azt mondta, hogy ezeken a területeken szeretne továbbra is dolgozni.

A felnőtt lakosság 3%-ának volt hivatalos munkahelye élete során, beleértve a 40 év felettieket is. A megkérdezettek egyötöde dolgozott a felmérést megelőző héten, több mint egynegyedük munkát keresett, egyharmaduk nem dolgozott az elmúlt két évben. Több mint egyharmaduk pünkösdistá.

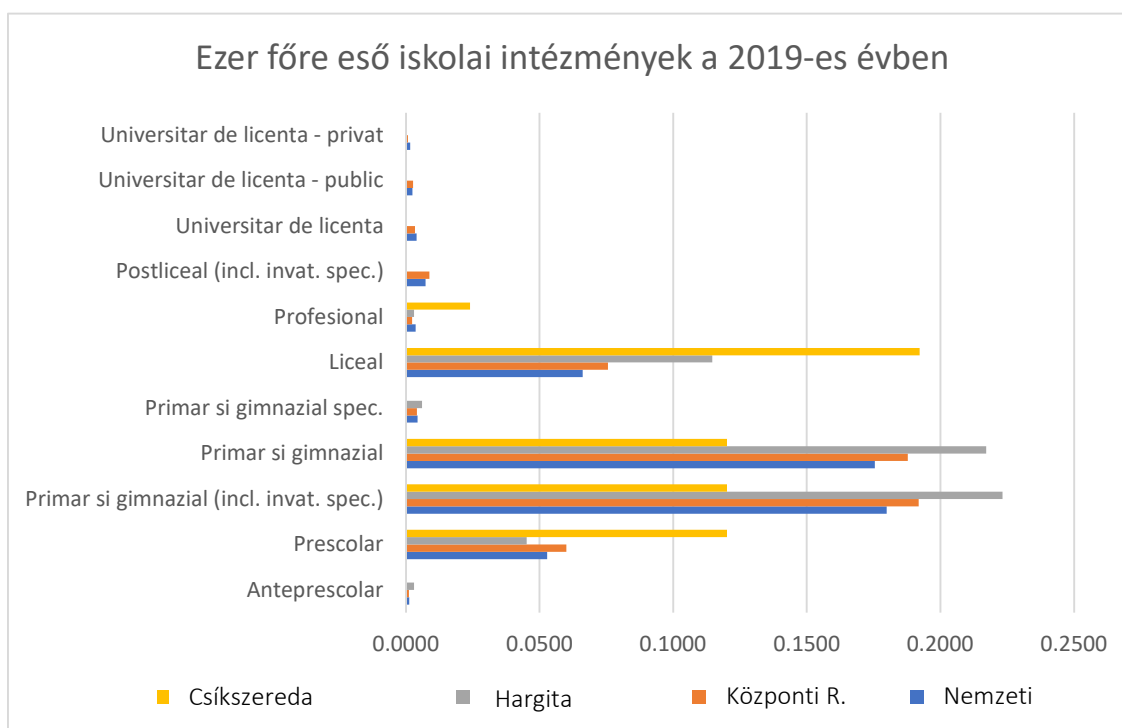
A Tavasz utcai roma közösségből 242 személyt tartanak nyilván a Polgármesteri Hivatal Szociális Igazgatóságán. Jelenleg a roma közösség ezen a helyen körülbelül 40 családból áll. Ezek közül 24 család szociális segélyben részesül, 8 család családi szociális segélyben, 2 főnek van stabil munkahelye, 1 fő nyugdíjas, 28 gyermek óvodai szociális utalványban részesül, 12 gyermek meleg ételt kap. Az említett 242 főből 103 gyermek, 54 nő és 84 férfi.

A sikeres integrálás kulcsa a többségi lakosság tudatosítása, hogy minden ember egyenlő. A kívánt hatások közé sorolható a marginalizáció megelőzése, a kisebbségekkel, etnikai csoportokkal, hátrányos helyzetű emberekkel szembeni megkülönböztetés minden formájának elutasítása.

Oktatási rendszer

A statisztikai hivatal helyi források alapján nyilvántartja az oktatási infrastruktúra legfontosabb mutatóit, amelyek alapján képet kaphatunk Csíkszereda oktatási ellátottságáról, de ezen adatokon keresztül nem mérhető az eszközök állapota, korszerűsége, a rendszer működését és annak hatékonyságát.

Annak érdekében, hogy az adatokat össze tudjuk hasonlítani, a 2019-es évre (ez a legfrissebb rendelkezésre álló adat) megyei, regionális és országos szinten ezer lakosra vonatkoztattuk. Az alábbi ábrán bemutattuk az ezer lakosra jutó iskolai egységek számát, és látható, hogy Csíkszereda lakossága átlagon felül van ellátva a középiskolák (0,19 egység/1000 lakos) és az óvodák (0,12 egység/1000 lakos) tekintetében. Az egyik magyarázat lehet az, amit az egészségügyi rendszerben említettük, vagyis az, hogy ezek a középiskolák nemcsak a városból, hanem az egész megyéből nevelnek diákokat.

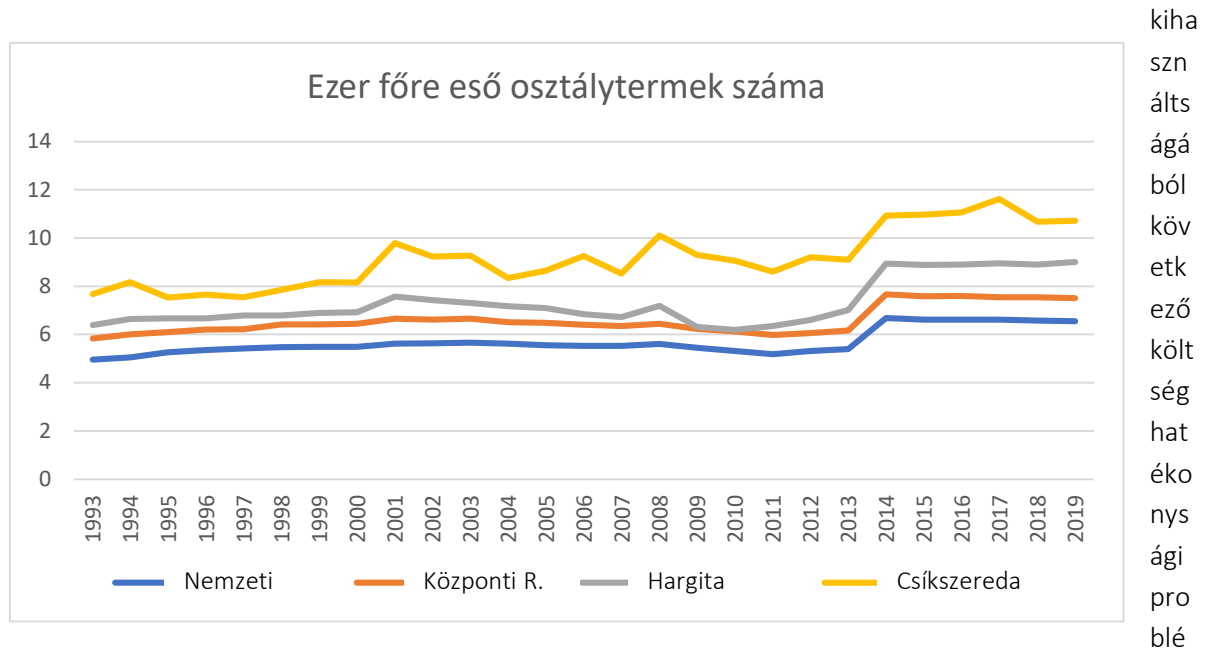
Forrás: INS TEMPO

Az általános iskolai szint (1-8 osztályok), az országos és megyei átlagértéknél alacsonyabb intézményszámmal van reprezentálva a városban (0,12/1000 lakos a 0,18/1000 lakos országos átlaghoz képest), jellemzően ezt a szintet követően „járnak be” a diákok a megyeközpontba.

Ami a középiskolai szint feletti lehetőségeket illeti, nem találunk államilag fenntartott nappali tagozatos felsőoktatási intézményt a városban, a magánegyetemi formában működő Sapientia egyetem kínálata az egyetlen lehetőség a továbbtanulásra a helyi diákok számára. Különösen nagy hátrány a gazdasági szempontból, hogy nem létezik kizárólag szakoktatásra specializált intézmény Csíkszeredában.

Az intézményi ellátottság tehát csak az érettségiig kielégítő, és az oktatás kínálata, amint a gazdasági kihívások részben érintették nem kellően összehangolt a helyi kereslettel. Ennek eredménye, hogy a (felső)oktatásból kikerültek nehezen tudnak helyben elhelyezkedni, elhagyni kényszerülnek a várost, amely negatív attitűdöt alakít ki a lakosságban a felsőfokú továbbtanulást illetően.

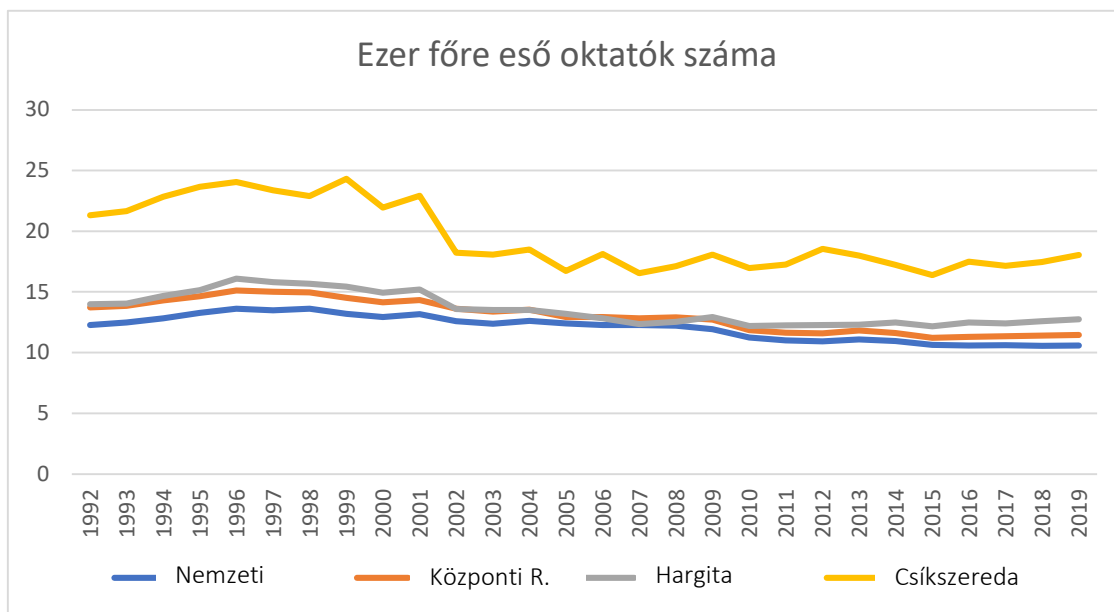
Következő ábránk az intézményeken belülről tekint és az osztálytermekkel való ellátottságot ábrázolja 1000 főre vetítve 1993-tól 2014-ig. A termék ezer főre vetített aránya több mint másfélszerese az országos értéknek (9,15 illetve 5,69), amely kisebb csoportokat és tágasabb oktatási felületeket feltételez. Az is látható, hogy ez az érték hagyományosan magasabb Csíkszeredában, mint más területi szinteken (és a népességcsökkenéssel növekvő tendenciát mutat, amely előrevetíti az intézmények alacsony

mákat).

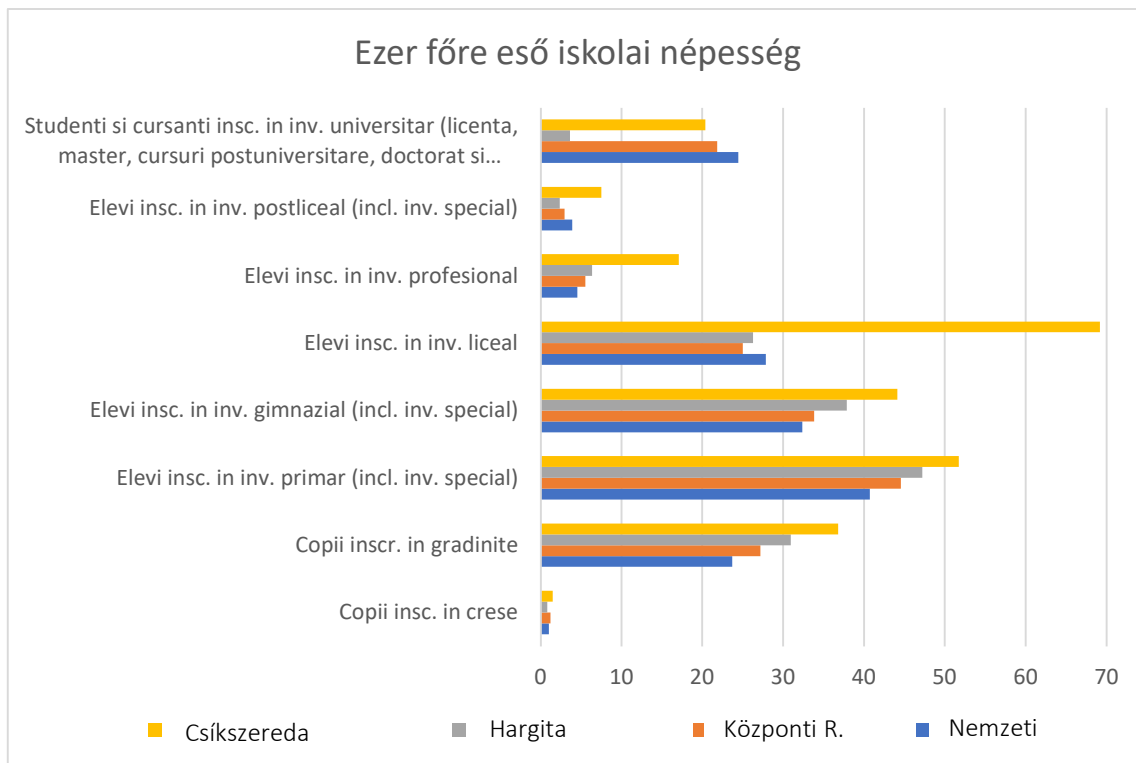
Forrás: INS TEMPO

A fizikai környezet mellett a humán erőforrás ellátottság szintje is fontos mutatója az oktatás minőségének. Ebben is jól áll városunk (2019-ben több mint 18 tanár jutott 1000 főre, szemben az országos átlag 10 fővel). A pozitívnak mondható tanárszám ellenére, az oktatási intézmények szintjén jelentkezik az oktatói gárda kiöregedése és az új oktatók hiánya (kiemeltképpen a matematika és a természettudományok szintjén).

Forrás: INS TEMPO

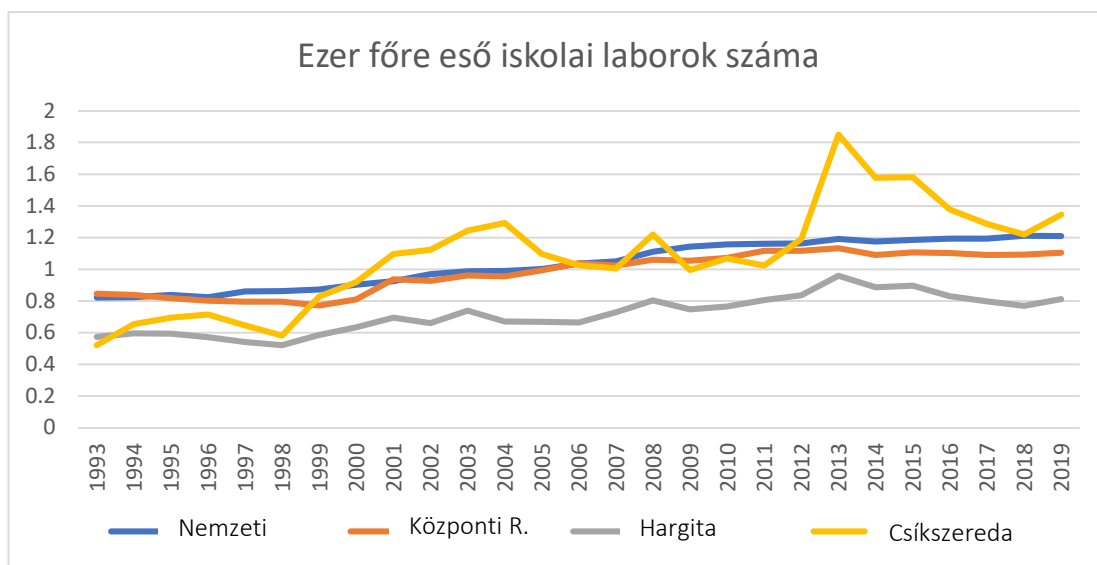
A keretfeltételek vizsgálata után meg kell vizsgálnunk a tanulók számának alakulását is. Nem foglalkozunk külön az iskolai létszám csökkenésének jelenségével, mivel ez elsősorban demográfiai folyamatok miatt következik be. Pozitívum azonban, hogy minden tanulmányi szinten (óvodától kezdve) a beiratkozott tanulók száma meghaladja az országos átlagot, az egyetlen kivételt a felső tagozat jelenti az intézmények (fent említett) hiánya miatt, amint azt a következő ábra mutatja.

Forrás: INS TEMPO

Érdeemes megjegyezni, hogy a középiskolások száma (69 fő/1000 lakos) 2,5-szerese az országos átlagnak (28 fő/1000 lakos). Nyilvánvaló, hogy itt jön a képbe a már említett megyeközpont jelleg és az önkormányzat által az oktatási szolgáltatások terén vállalt szerep, amely meghatározza az országoshoz hasonlóan alacsony megyei értékeket (a középfokú oktatásba beiratkozott tanulók számát illetően).

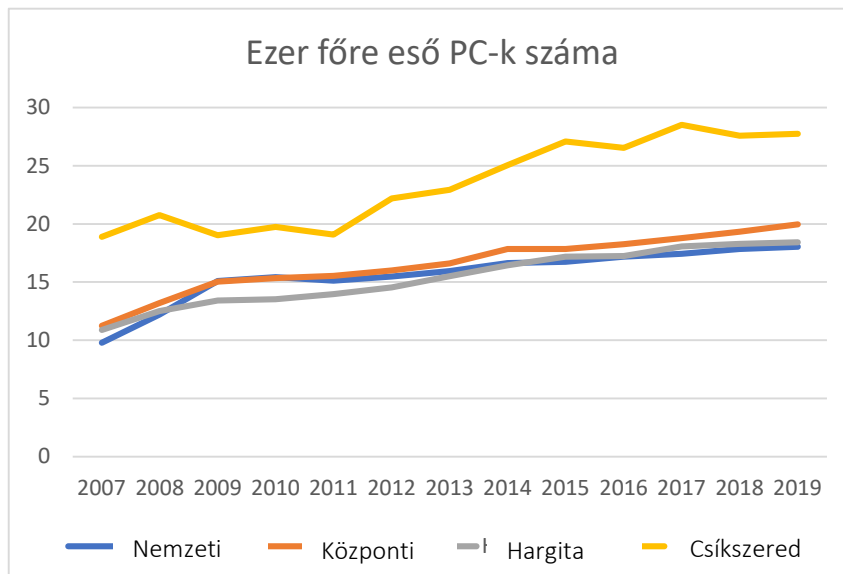
Visszatérve az intézmények ellátottságára az iskolai laboratóriumok számának ezer főre vetített értékét vizsgálva arra a következtetésre juthatunk, hogy a csíkszeredai oktatási intézmények átlag alatti felszereltségről indulva 1993-tól az ezredfordulóig meghaladták az országban tapasztalt általános értéket. Az oktatásba történő befektetések 2012-ben, az EU források segítségével vettek új lendületet és ismét átlag fölé emelték városunk iskoláinak technikai színvonalát.

Forrás: INS TEMPO

Az oktatás minősége mérhető még az iskolák számítógép ellátottságának fokával is (lásd következő ábrát), amelyben a csíkszeredai intézmények ismételten a jól felszereltek kategóriájába tartoznak

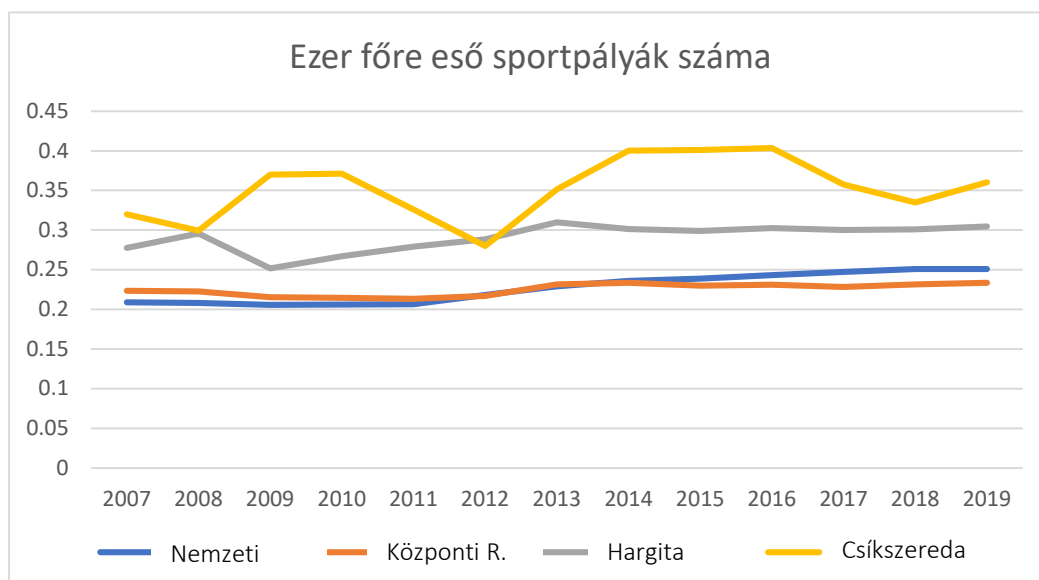
országos összehasonlításban (28 PC/1000 lakos, szemben az országos 18 PC/1000lakos). A szintet 2007 óta folyamatosan tartják az intézmények, amely arról árulkodik, hogy számítógéppel segített oktatás fejlesztéséért folyamatosan beruházásokat eszközölnek. Érdeemes azt is megjegyezni, hogy az összesített megyei iskolai laboratóriumi és számítógép ellátottság már közel sem a városra jellemző átlag feletti értéket mutatja: jóval az átlag alatti és lassú ütemű fejlődést mutat csupán.

Forrás: INS TEMPO

A statisztika nyilvántartja a tornaórákra és sporttevékenységekre alkalmas területek számát is, amelyet ezer főre vetítve ábrázoltunk a szokásos megyei, regionális és országos összehasonlításban.

Örvendetes, hogy Hargita megye összesítve is jobb átlagot produkál (0,29), mint az országos és regionális érték (0,22), Csíkszereda pedig láthatóan nagy hangsúlyt fektet a diákok egészséges testi fejlődéséhez szükséges infrastruktúra megteremtésére az oktatási intézmények keretén belül is. Az egészséges életmódra nevelés eredménye remélhetőleg hosszú távon tükröződik majd a megbetegedések alacsony fokában és az egészségesen töltött évek statisztikáiban is, kedvező hatást kifejtve a gazdasági teljesítményre is.

Forrás: INS TEMPO

Sport

Az utóbbi időben Csíkszereda a sport városaként határozta meg magát, ami lehetővé tette, hogy ne csak a teljesítménysportok, hanem a rekreációs és a szabadidősportok, valamint a tömegsportok infrastrukturális fejlesztési terveit is megvalósítsa. Ennek érdekében számos modern épületet építettek a város lakói és a városba érkező sportolók számára: egy 1200 férőhelyes stadiont, egy műfüves futballpályát és egy uszodát.

Nem sokkal az "Erőss Zsolt" Aréna rehabilitációs munkálatainak befejezése után, a Somlyó 33. szám alatti tűzeset miatt (2021.01.07-től) szükség volt a tűzben érintett közösség elhelyezésére (több mint 250 személy, jelenleg kb. 100 személyt szállásolnak el). Amint ez a válsághelyzet megoldódik, a sportközösség visszakapja a stadiont. A stadion nemcsak a versenysportnak, hanem nagyobb mértékben a szabadidősportnak is helyet biztosít.

Földrajzi helyzetéből adódóan Csíkszeredában a tél nagyon hosszú és különösen hideg, tartósan havas és jeges, ezért a város a téli sportok paradicsoma, amelyet elsősorban jégkorongcsapatunk képvisel, valamint műkorcsolya, gyorskorcsolya, alpesi sí, sífutás, sífutás, biatlon. A városnak 2 fedett jégpályája van (Vákár Lajos Jégpálya, Molnár Lajos Jégpálya a Szív utcában), amelyek az év csaknem 8 hónapjában működnek, ezzel megteremtve a lehetőséget a jeges sportoknak. A "short track" pálya infrastruktúráját újra kell gondolni, ezt szaladásra is használható, mindenki számára meg kell nyitni. Az említett pálya belsejében egy gördeszkaparkot lehetne kialakítani, amely helyet biztosít az extrém sportok szerelmeseinek. Iskolai korcsolyaoktatás is folyik, amely nagyon népszerű, ezért még szükséges lenne a jégcsportok számára új épületeket/területeket létrehozni.

A városi jégkorongmeccsek igazi társadalmi eseménynek és meghatározzák a városi identitást. A jégkorongklubon kívül van még egy kosárlabdacsapata a Nemzeti Kosárlabda Ligában (első osztály) a VSK-CSM Csíkszereda - Miercurea-Ciuc és egy labdarúgócsapata a második osztályban (FK Csíkszereda Miercurea-Ciuc).

A téli sportok közül meg kell említenünk a biatlont is, ezen sportág révén Csíkszereda világszintű versenyeken volt jelen.

A városban, a központhoz közel található a Kissomlyó-i sípálya, ahol sok gyermek tanul meg síelni, és a pályát edzésre használhatják. A gyerekek mellett a pályát a szabadidősportok szerelmesei is használják. Ezen a területen érdemes lenne beruházni túraútvonalak, kerékpárutak (downhill), bobb pályák stb. kialakításába, ügyelve Kissomlyó kulturális zárandokhely mivoltának védelmére is.

A téli sportok mellett a városnak van egy, a Nemzetközi Kerékpáros Szövetség által regisztrált kontinentális kerékpáros csapata, amely minden évben nemzetközi hírű versenyt, a Székelyföldi Kerékpáros Túrát szervezi. A profi kerékpározás népszerűsítése érdekében velodrom pályát kellene építeni, mivel az országban csak néhány van belőle.

A város számtalan sportága mellett meg kell említenünk a judo-t is, emelylen keresztül a város országos és nemzetközi szinten is jelentős eredményeket ért el. A sportág gyakorlásának kedvezőtlen feltételei ellenére (egy regisztrált sportolónak 1,06 m² terület jut) a városban több százan gyakorolják a dzsúdót. E felületek nagy része az iskolákban található, amelyek csak a különböző sportágakat vagy harcművészeteket űzők oktatási programok befejezése után válnak hozzáférhetővé. A judo és más harcművészetek iránti érdeklődés fenntartása érdekében szükség van egy 1000 m²-es, kizárólag a sportágak művelői által használt többcélú terület kialakítására.

A sportgyakorlatok különböző formáinak támogatása érdekében 2010-ben megalakult a VSK Csíkszereda (CSM Miercurea Ciuc).

Jelenleg a városban különböző sportolási lehetőségek állnak rendelkezésre (pl.: sportcsarnok, "Vákár Lajos" jégpálya, korcsolyapálya, uszoda, atlétikai pálya, futballstadion, műfüves futballpályák, tenispályák, sípályák). Ezek a beavatkozásra és korszerűsítésre szoruló terek az egész közösség számára kínálnak

szabadidős lehetőségeket, nem csak a versenysportolók számára. A futás egyre népszerűbb szabadidős tevékenységgé és a fizikai egészségmegőrzés egyik formájává vált a helyi lakosság körében, amelyet elsősorban a város kerékpárútjain gyakorolnak. Ezért nagy szükség van új speciálisan kialakított futópályákra a városban.

Csíkszeredában 2013-ban adták át a Csíki Csobbanó uszodát. A KORI&USZAS nevelési programnak köszönhetően, amely a megyeközpont közigazgatási területéhez tartozó oktatási intézmények tizenegy év alatti gyermekei számára a korcsolyázás és az úszás sportágakba való beavatási program, ahol a diákoknak lehetőségük van az iskolai program keretében úszni és korcsolyázni tanulni. A programnak köszönhetően egyre több úszót jár a Csobbanóba úszni, magánklubokba, vannak olyanok is, akik országos eredményeket érnek el. A városnak van vízilabdacsapat is.

A fiatalok körében valódi igény alakult ki az extrém sportok (gördeszka-parkok) iránt, de a szükséges infrastruktúra hiánya veszélyezteti ezek gyakorlását. A tervek szerint a város központi parkjában egy Pump Track-et alakítanának ki, amelyet nemcsak edzésre, hanem versenyekre is lehetne használni.

Ami a kerékpárutakat illeti, a kerékpárútrendszer újra kell gondolni, a város legfontosabb területei össze kell kötni a lakóövezetekkel. A rendszert a város körüli, az Olt folyó mentén, a Somlyó hegye körüli területekre is ki kell terjeszteni. A kerékpársávok mellett szükség van intelligens kerékpártárolókra is a lakóövezetekben. Ezzel megteremtve az alapját annak, hogy minél többen használhassák a kerékpárjukat a mindennapokban.

A megyei sportigazgatóság adatai szerint Csíkszeredában évente átlagosan mintegy 200 sporteseményt szerveznek. A sportesemények szervezése nagyon fontos a város turizmusa szempontjából. A város közelében található a Suta-tó, ahol egy rekreációs központot lehetne építeni, amelyet mindenki használhat sportolásra, kikapcsolódásra, ez által még vonzóbbá tenni a térséget a turizmus számára is.

2.7. Környezeti és éghajlati kihívások

Csíkszereda éghajlata mérsékelten kontinentális, tengerszint feletti magassága 655 és 730 m között váltakozik. Csíkszereda az egyik leghidegebb város Romániában. Télen a hőmérséklet $-30\text{ }^{\circ}\text{C}$ alá is lesüllyedhet. Az évi középhőmérséklet $5,9\text{ }^{\circ}\text{C}$, nyári hónapoké $16\text{ }^{\circ}\text{C}$, a télieké $-5,9\text{ }^{\circ}\text{C}$. A legmelegebbet, $35,5\text{ }^{\circ}\text{C}$ -t 1953-ban, a leghidegebbet, $-40\text{ }^{\circ}\text{C}$ -t 1977-ben mérték. A városban nagyon gyakran fordul elő a hőmérsékleti megfordítottság (inverzió), ami azt is jelenti, hogy a felső légrétegek és a Csíki medencét övező hegyek talajhőmérséklete magasabb a városban mért értéknél. Emiatt az inverzió idején leáll a felhőképződés, illetve gyakori a ködképződés és a kéményekből származó füst alacsony magasságban megreked, rontva a légszennyezettség értékeit. A medencejelleg talán egyetlen kedvező hatása a viszonylagos szélvédettség. Az esztendő 58,5%-ában szélcsend van. Az átlagos csapadékmennyiség 589 mm/m^2 . A legcsapadékosabb hónap július, a legszárazabb február. A hótakaró 27-124 napig takarja a felszínt.

A fenti jellegzetességek jelenleg olyan kihívások elé állítják a várost, mint a hosszú téli időszak okozta elhúzódó fűtésigény támasztotta energiahatékonysági fejlesztések, az utak tisztán tartása, hó mentesítése, az utak és épületek jelentős károsodása az alacsony hőmérséklet miatt. Kihívást jelent a termikus inverzió hatásai a légszennyezettség időszakos megnövekedése és a ködös napok magas száma által indokolt közvilágítás hatékonyságának növelése.

Az éghajlatváltozás olyan globális kihívás, amely felelősségteljes megközelítést igényel, és konkrét intézkedéseket tesz szükségessé nemzetközi, regionális, nemzeti és helyi szinten. E jelenség reális megközelítése valamennyi nemzeti és nemzetközi szereplő együttműködését igényli annak érdekében, hogy meghatározzák a globális hőmérséklet-emelkedés megállításának legjobb módjait és eszközeit. Az éghajlatváltozás az éghajlati paraméterek átlagos állapotában vagy azok időbeli változékonyságában megfigyelhető, statisztikailag szignifikáns változásokra utal, amelyek vagy az éghajlati rendszerben bekövetkező változások, vagy az éghajlati rendszer összetevői közötti kölcsönhatások, vagy a külső - természetes vagy emberi tevékenységből eredő - tényezők hatására következnek be.

Az 1992-es Rio de Janeiro-i csúcstalálkozón (Föld-csúcstalálkozó) elfogadott ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény (UNFCCC) az egyik legfontosabb eszköz a kérdés kezelésében. Az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményéhez csatolt Kiotói Jegyzőkönyv szintén fontos lépés az éghajlatváltozás nemzetközi megközelítésében. Összehangolási intézkedésként a román kormány 2013 júliusában elfogadta a nemzeti éghajlatváltozási stratégiáról (2013-2020) szóló 529/2013. sz. határozatot, amely a Kiotó utáni időszakra vonatkozó célkitűzéseket, célokat és intézkedéseket határoz meg két fő összetevőre, nevezetesen az üvegházhatású gázok koncentrációjának csökkentésére és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra vonatkozóan.

Az éghajlatváltozás üteme nagyon gyors, és az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére irányuló erőfeszítések mellett, amelyekkel megpróbáljuk ellenőrzésünk alá vonni, a már bekövetkezett és az elkövetkező évtizedekben várható változásokhoz való alkalmazkodásra is szükség van. Az IPCC 2014. évi 5. értékelő jelentése szerint az éghajlatváltozás elmúlt évtizedekben bekövetkezett gyors fejlődése világszerte jelentős hatást gyakorolt a természeti és épített rendszerekre. Az éghajlatváltozás hatásainak eloszlása rávilágít a különböző kockázatokra, amelyeket a sebezhetőség és a kitettség, a nem éghajlati tényezők (a régiók geológiai jellemzői, a napfény hőjének egyenlőtlen eloszlása, a légkör, az óceánok és a szárazföld felszíne közötti kölcsönhatások), valamint a gazdasági és társadalmi különbségek határoznak meg. Egyes régiók jobban felmelegednek, mint mások, és egyesek több csapadékot kapnak, míg mások gyakrabban vannak kitéve aszályoknak.

E regionális különbségek miatt szükség van az éghajlat fejlődésre gyakorolt hatásainak célzott megközelítésére, a kitettség és a sebezhetőség felmérésére, valamint a megfelelő alkalmazkodási és enyhítési intézkedések meghatározására.

A közelmúltban bekövetkezett éghajlatváltozás Romániát is érintette, az éghajlati tanulmányok a következő problémákat emelik ki:

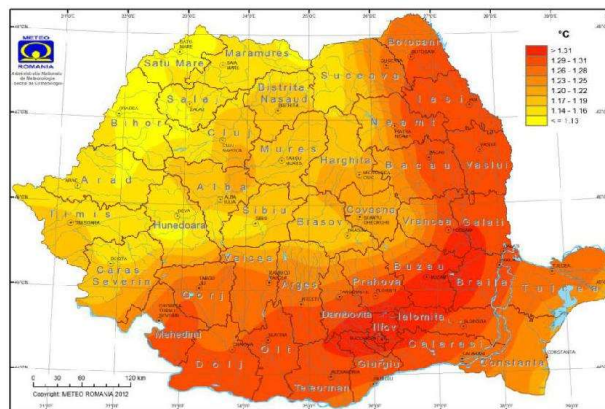
- Az elmúlt 100 év alatt a romániai levegő éves átlaghőmérséklete 0,8°C-kal emelkedett. Az emelkedő tendencia 1985 óta nyilvánvaló. Az előrejelzések szerint ez a tendencia az elkövetkező évtizedekben (2040-ig) folytatódni fog, és a leginkább érintett megyék az ország déli és keleti részén fekvő megyék lesznek, ahol az éves átlaghőmérséklet több mint 10 Celsius-fokos emelkedése várható;
- Ami a csapadékviszonyokat illeti, az elemzések az ország éves csapadékmennyiségének általános csökkenő tendenciáját mutatják, különösen 1960 után. Ez a tendencia a következő évtizedekben (2040-ig) is folytatódik, regionális eltérésekkel: az ország északi és középső megyéiben az átlagos éves csapadékmennyiség több mint 2%-kal nő, míg a déli és keleti megyékben 7 és 10% közötti csökkenés várható.

Az éghajlatváltozás okozta sebezhetőség fő típusai, amelyek Romániát érinthetik, a következők:

- Hőhullámok (elsősorban az ország déli és keleti részét érinti);
- Aszály (elsősorban az ország déli és keleti részét érinti);
- Heves viharok (az ország minden megyéjét érinti);
- Növénytüzek (főként az ország délnyugati részén lévő erdős területeket érintik);
- Szélsőséges csapadék (hegyvidéki területek, de az északi és a középső megyék alacsonyabb fekvésű területei is);
- Árvizek (nagy folyók mentén fekvő területek vagy hegyvidéki területek, amelyeket özönvízszerű esőzések érhetnek);
- Földcsuszamlások (földcsuszamlásra hajlamos területek, amelyeket a PATN Természeti veszélyek című szakasza említ).

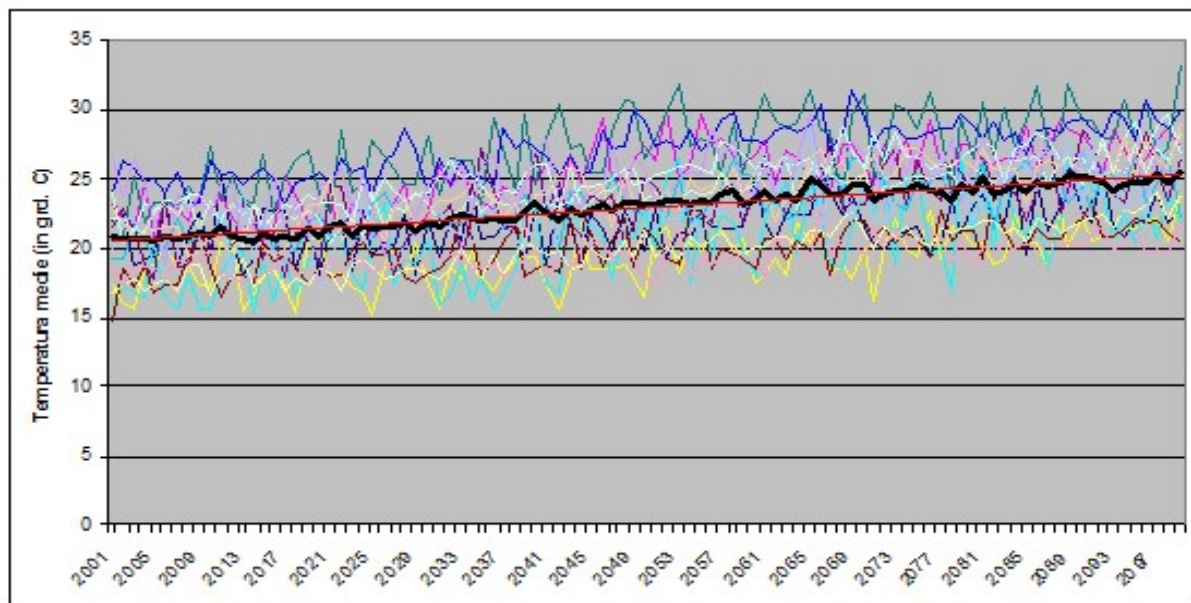
Az éghajlat változásával kapcsolatos előrejelzések mindegyikének eredményei szerint növekvő mértékű felmelegedés várható Romániában az egész században, minden évszakot figyelembe véve, de főként télen és nyáron. Még a legvisszafogottabb becslés szerint is 3-4 °C-os felmelegedés várható a nyári időszakban 2061-2090 között, ami magasabb az 1961-1990 közötti periódusban regisztrálthoz képest. Az alábbi térképen látható, hogy Harghita megye déli részén (beleértve Csíkszeredát is) 1,20-1,22 °C-os, északon és nyugaton pedig 1,17-1,19 °C-os hőmérsékletnövekedés várható.

A levegő hőmérséklet több éves átlagának változása (2011-2040 vs. 1916-1990) (°C)

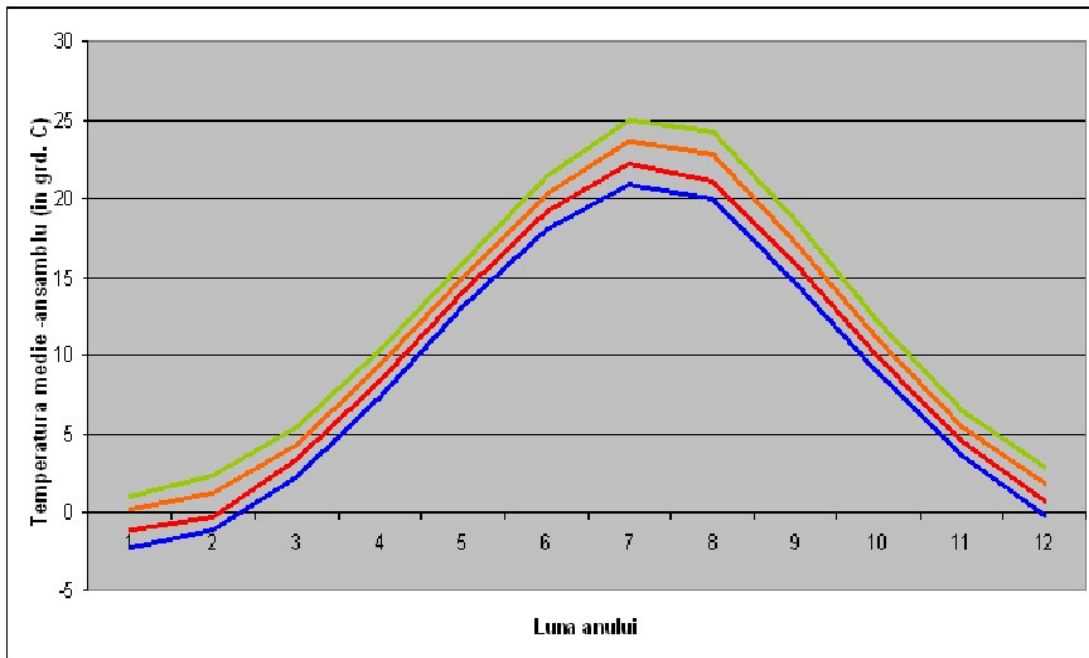
A csapadékmennyiséget illetően az előrejelzési modellek Románia jelentős területére egyre növekvő csökkenést mutatnak a nyári hónapokban, egyes modellek akár 20-24%-os csökkenést is prognosztizálnak a 2061-2090-es időszakra, 1961-1990-es időszakhoz képest. A téli csapadékmennyiség változása kevésbé lesz azonban jelentős előre láthatóan. Hargita megye (ahogy az alábbi térképen is látszik) ebben a tekintetben is a köztes zónában helyezkedik el, egyes területein mérsékelt csapadéknövekedés (0,1-2%) is elképzelhető 2011- 2040 között (1916-1990-hez képest), míg legnagyobb részére csökkenést jeleznek a modellek (akár -3,9%-ot is). Csíkszereda a megye délkeleti sarkában a csökkenő csapadék-ellátottságú területen helyezkedik el e számítások alapján (-2-től -3,9%-ig alakul várhatóan a csapadékmennyiség).

Az ANM (Országos Meteorológiai Hivatal - forrás: <http://www.meteoromania.ro/clima/scenarii-climaticae/> (dátum: 2021.03.09.)) szerint a román kutatók tanulmányai hozzájárultak a globális felmelegedés regionális előrejelzésére szolgáló módszerek finomításához.

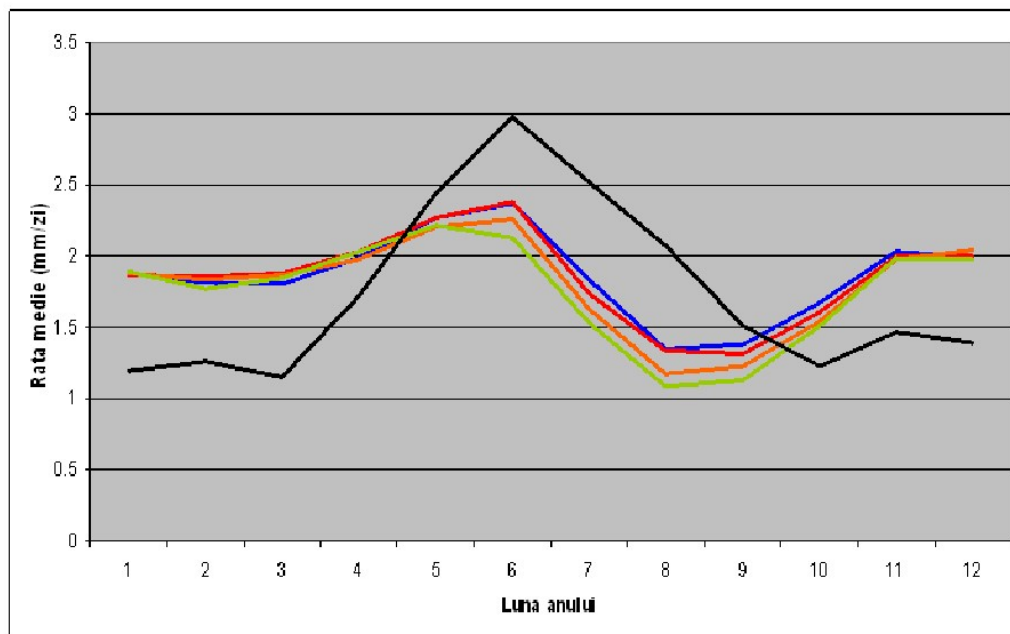

A fenti ábrát tanulmányozva láthatóak az augusztusi hőmérséklet trendjei átlagosan Románia területére (°C-ban) vonatkozóan, 16 éghajlati modellre és az együttes átlagra (fekete színnel).

A következő ábra az 1961-1990 (kék), 2001-2030 (piros), 2031-2060 (narancssárga) és 2061-2090 (zöld) évszakos átlagos hőmérsékleti ciklusokat mutatja a Románia területére vonatkozó (°C-ban).

A következő ábra az 1961-1990 (kék), 2001-2030 (piros), 2031-2060 (narancssárga) és 2061-2090 (zöld) időszakok szezonális csapadékciklusát mutatja a napi csapadékmennyiség (mm-ben) havi átlagának Romániára számított átlaga tekintetében. Fekete színnel látható a napi csapadékmennyiség szezonális ciklusa Románia területén, amelyet a meteorológiai állomások megfigyelési adataiból számoltak ki.

Az előrejelzések szerint, a hőmérséklet és csapadékmennyiség lokálisan a szélsőséges értékek megszaporodásával fog együtt járni.

A jelenlegi adottságok és klíma változásának hatása az elkövetkező 50-100 évben várostervezési szempontból számos kihívást támaszt Csíkszeredában, mint például:

- A hosszú hideg időszak miatt kulcsfontosságú az energiahatékonyság az épületek hő ellátásában és működtetésében (hőszigetelés és fűtéskorszerűsítés, illetve közvilágítás, középületek áram ellátása)

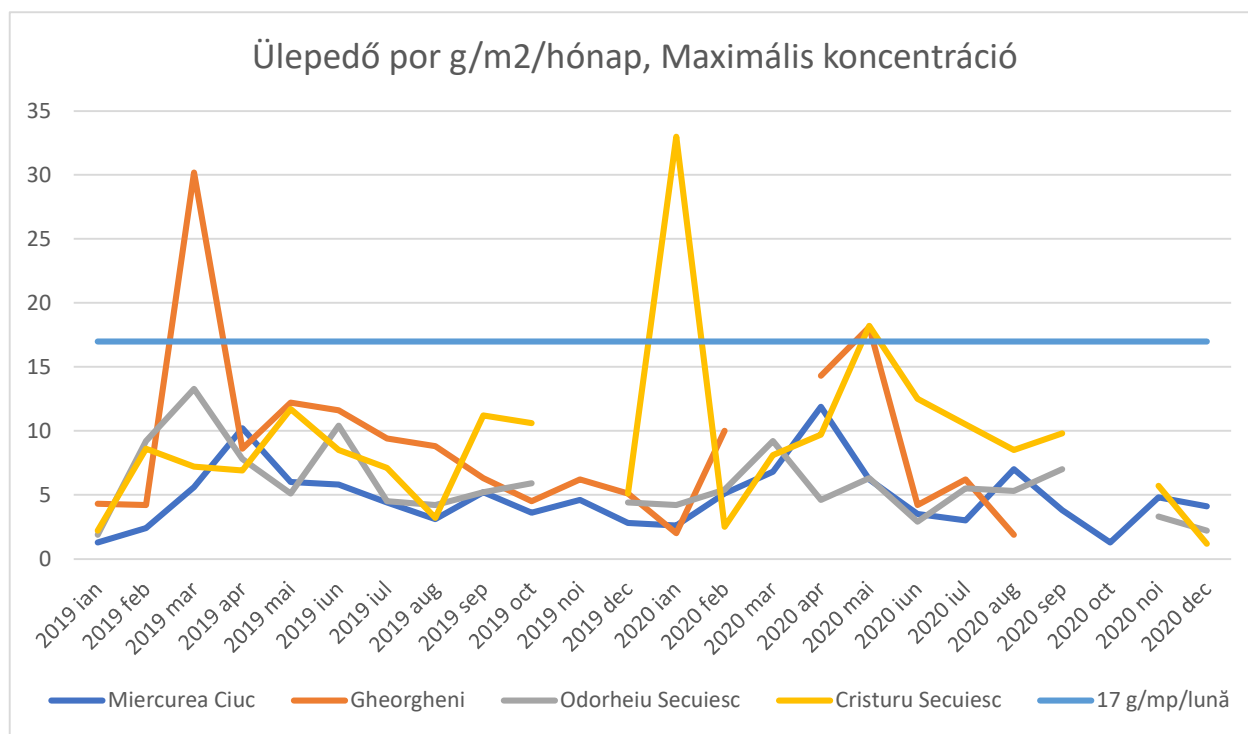
- A nem motorikus (vagy elektromos) közlekedés előtérbe helyezése a káros anyag kibocsátás csökkentésére
- Fontos a tudatosítás és folyamatos lakossági tanácsadás
- Az energiatermelési lehetőségekben a lehető legkevesebb káros anyag kibocsátással járó megújuló energiaforrás alternatívákat szükséges keresni és fejleszteni (például a középületek áram ellátására és a közvilágításra)
- A városi zöld területek növelése, mivel urbánus területeken fokozott felmelegedés várható a beépített területek sűrűsége miatt, ami a lakosság egészségi állapotát befolyásolja.
- A megnő az özvívízszertű esőzések gyakorisága, emiatt a lehulló vízmennyiség időszakosan meghaladhatja a vízvezető rendszerek kapacitását.
- Teljesen csapadékmentes időszakok alakulnak ki, ami megnöveli az erdő és tarlótűzek gyakoriságát, rontva a levegőminőséget.
- Pozitív hatás a hegyvidéki nyári turisztikai szezon megnövekedése és a városi lakosság részéről érkező kereslet növekedése az elviselhetetlen forróság miatt
- A szélerősség megnövekedése károsítja az erdőket és városi növényzetet is.

Környezetszennyezés

A környezeti kihívások közül a légszennyezettség kérdése érdemel még nagyobb figyelmet a város fekvése miatt, amint az éghajlati jellemzőknél említettük. A Csíki medencében gyakori szélcsendes időszak alatt kialakuló termikus inverzió jelensége miatt hosszabb időszakokra is megrekedhet például a fűtésből származó füst, rontva a levegő minőségét.

A városban két ponton történik a légminőség monitorizálása, amelynek adatait a Hargita Megyei Környezetvédelmi Ügynökség havi jelentéseiből dolgoztuk fel. Az Ügynökség székhelyén a gáz halmazállapotú szennyezők (NO₂, NH₃), és a levegő por mennyiségének napi manuális mérése történik, emellett a megyében 10 helyen (köztük Csíkszeredában) az ülepedő részecskéket is monitorizálják.

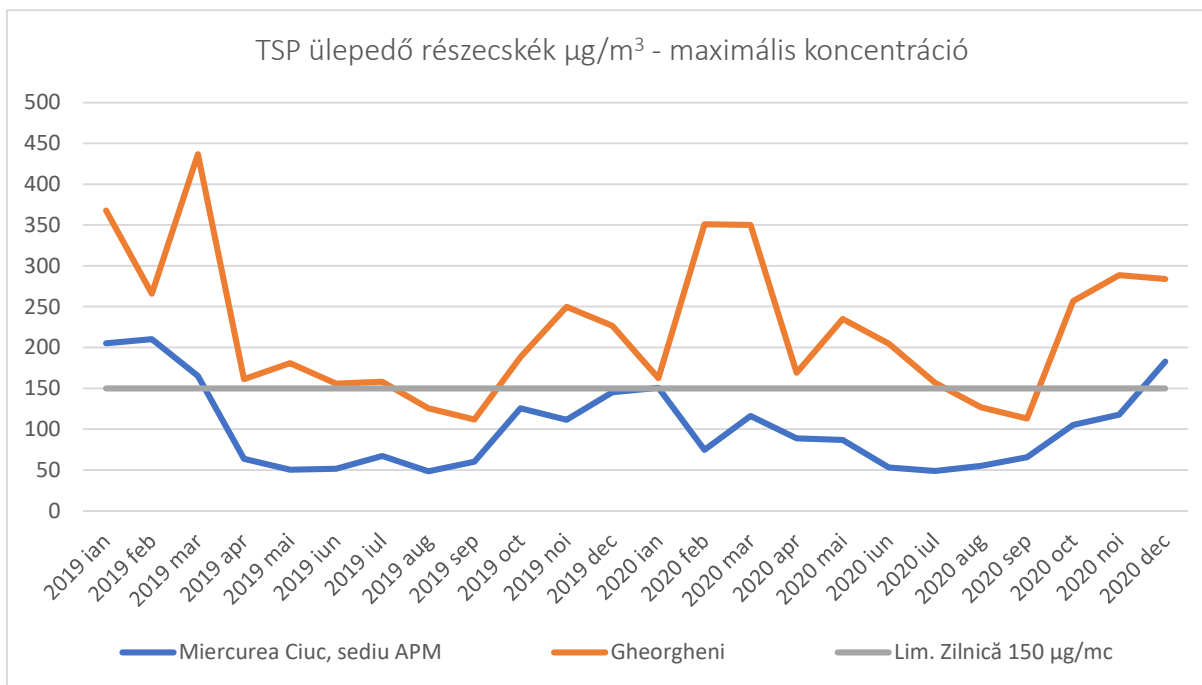
Utóbbi havi maximumait ábráztuk a rendelkezésre álló adatok alapján (2019. január- 2020. december időszakban) összehasonlítva a megyei városainak értékeit. Észrevehető, hogy Csíkszeredában az év három időszakában (áprilisban, júliusban és szeptemberben) is meghaladta a maximális adat az előírás szerinti 17 g/m²/hó értéket (STAS 12574/1987). A megye városai közül csak Gyergyószentmiklóson, és székelykeresztúron haladja meg az év során a maximum az ajánlott értéket.

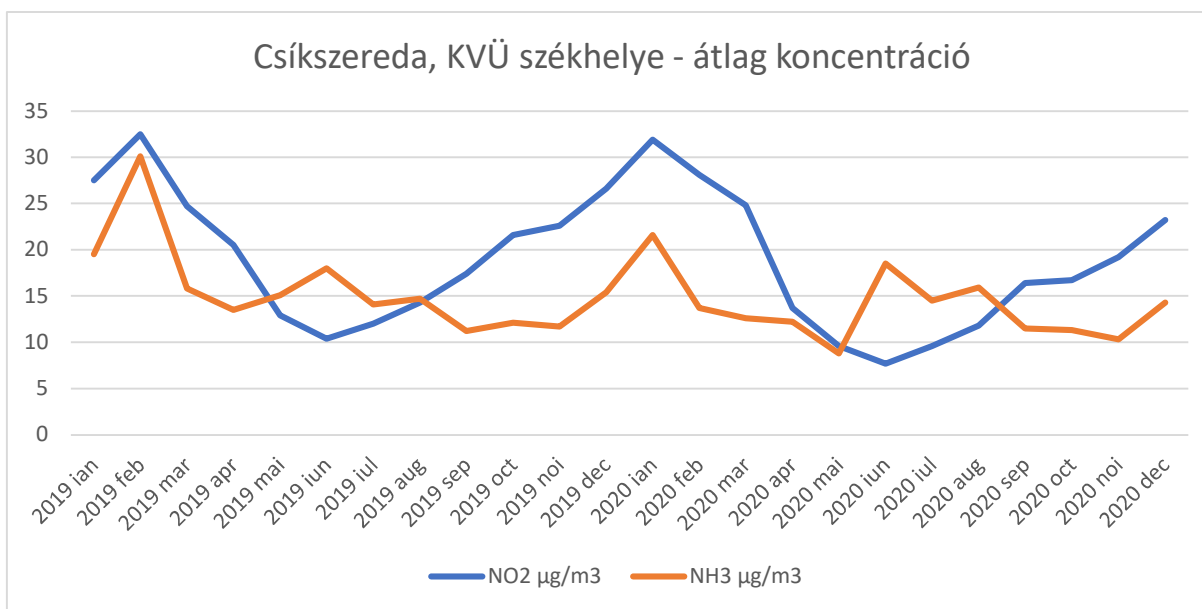
Forrás: Hargita Megyei Környezetvédelmi Ügynökség

Az ülepedő részecskék koncentrációja jellemzően az építkezésekkel vagy az utak állapotával vannak összefüggésben. A lebegő részecskék koncentrációját mutatja az alábbi grafikon Csíkszeredában és Gyergyószentmiklóson, az egészségügyi határértéket a 150 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ jelenti. Ebben a tekintetben a megyeszékhelyen elsősorban a téli hónapokban mérhető kedvezőtlen érték, amikor szélcsendes időszakban a Csíki medencében megreked a szennyezés.

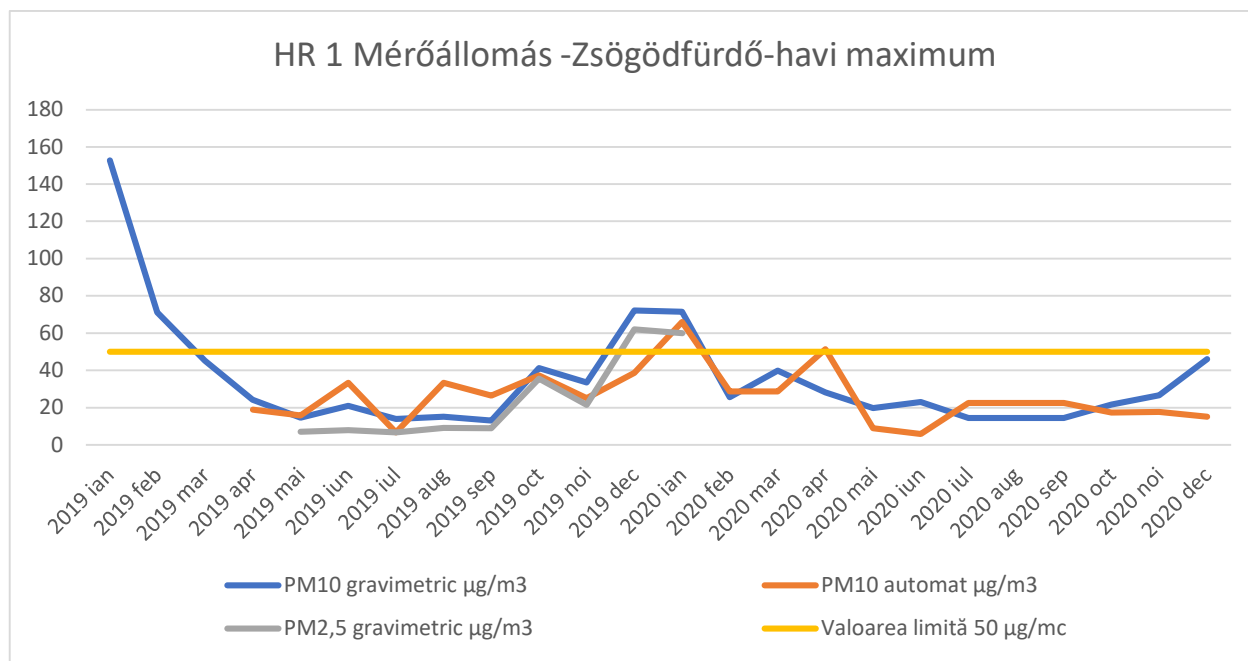

A Környezetvédelmi ügynökség székhelyén manuálisan minden nap monitorizálják a gáz halmazállapotú szennyezőket is (NO_2 , NH_3), ezeknek az alakulását mutatja a következő grafikon. (NH_3 esetében a határérték 300 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, NO_2 esetében 400 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ - STAS 12574/87).

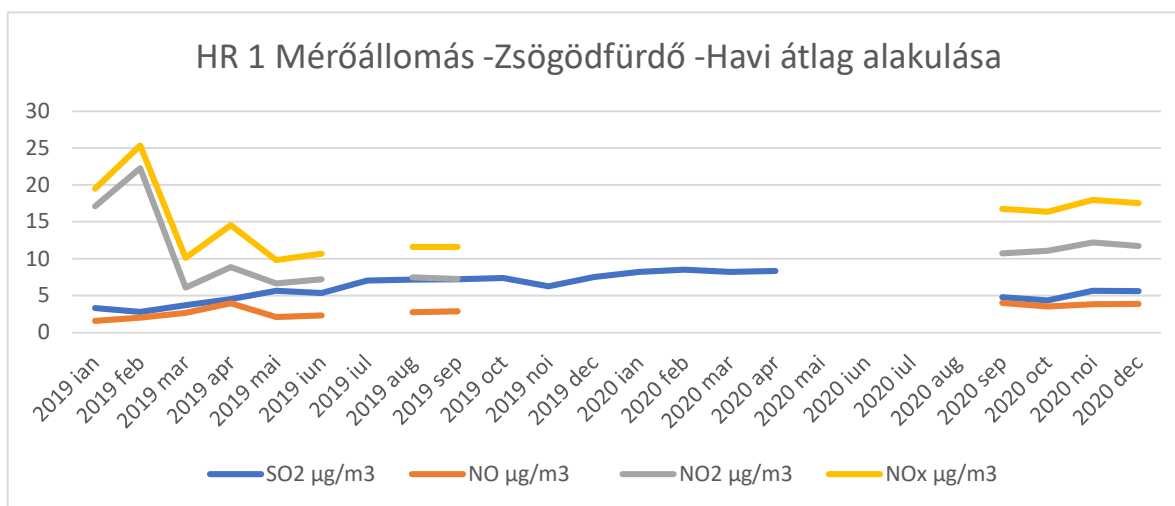
A Környezetvédelmi Ügynökség székhelyén kívül a zsögödfürdői mérőállomáson automata és gravimetrikus mérés alapján is regisztrálják a lebegő részecskék koncentrációját (PM10 és 2,5).

Megerősíthető az a megállapítás, hogy különösen a téli hónapokban (november-február) jelent ez gondot Csíkszeredában, amikor a maximális érték többször is meghaladja az 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ határértéket (lásd alábbi ábra). Ez az időszak az, amikor fokozott mennyiségben kerül szennyezés a levegőbe (füst) és lassabban oszlik el (szélcsend).

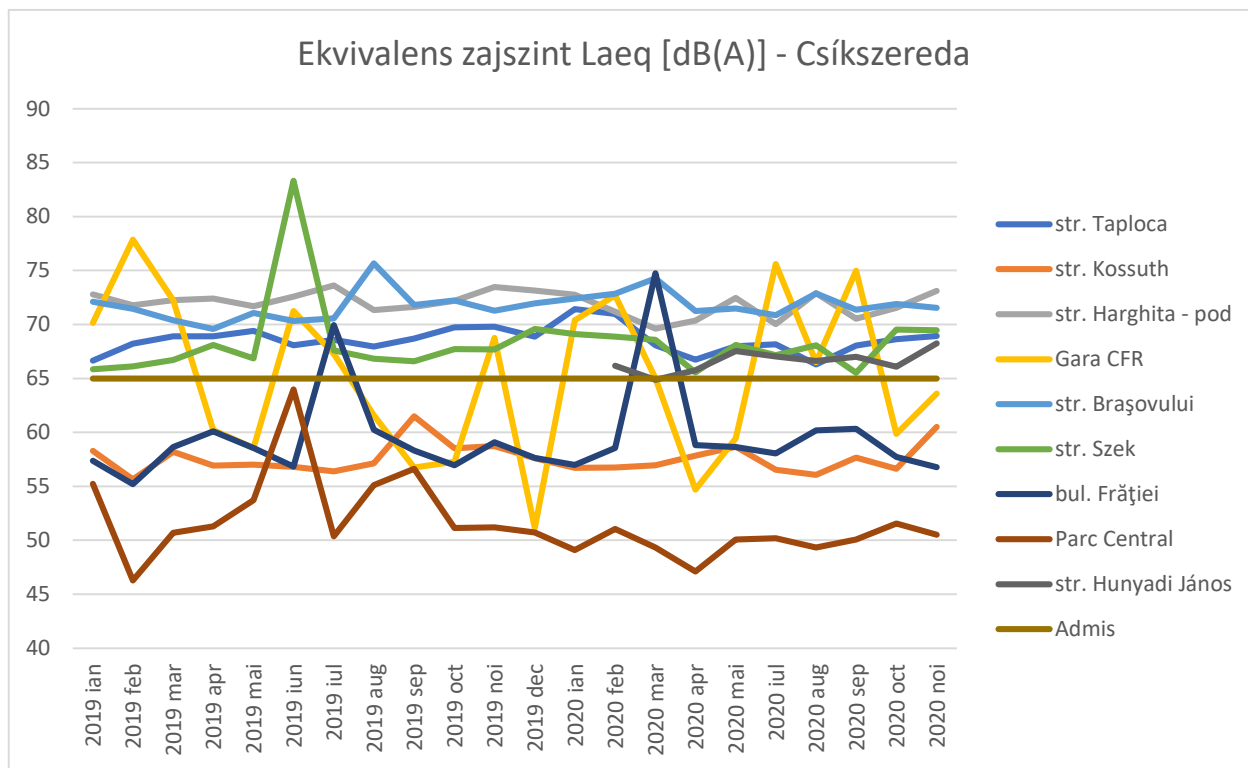
Forrás: Hargita Megyei Környezetvédelmi Ügynökség

A zsögödfürdői állomás rögzíti az SO₂, NO, NO₂ és NO_x koncentrációt is, amelynek átlagos havi értékét ábrázoltuk az alábbi ábrán. Ezek közül egyik kémiai anyag felhalmozódása sem közelíti meg az egészségügyi határértéket Csíkszeredában.

Forrás: Hargita Megyei Környezetvédelmi Ügynökség

Végezetül ábráztuk a zajterhelés átlagos szintjét a 2019 január és 2020 december közötti időszak hónapjaiban, a város különböző pontjain készült mérések alapján. A 65 dB(A) zajszennyezési határértéket a város több pontján is átlépi az átlagos zajszint szinte az év során állandó jelleggel, amely a közúti (átmenő) forgalom „terméke”.

Forrás: Harghita Megyei Környezetvédelmi Ügynökség

Természeti környezet

Csíkszereda természeti környezetét illetően a fent már említett nagy kiterjedésű zöld terület és városszéli erdőségek mellett fontos még néhány jellemzőt kiemelni.

A város legfontosabb altalajkincsei a szénsavas ásványvizek (borvizek) és mofetták (szén-dioxidos és kénhidrogénes gázkiömlések), amelyek az utó vulkanikus tevékenysége eredményei. A város legfontosabb ásványvíz-lelőhelyei Somlyón, a szeredai- és Zsögödfürdőn vannak, illetve a várostól 19 km-re, 1350 m magasságon található, közigazgatásilag Csíkszeredához tartozó üdülőhelyen, Hargitafürdőn.

Ásványvizek, gyógyfürdők és mofetták: Katalin-fürdő, Zsögödfürdő, Hargitafürdő (mofetta), Csíksomlyó.

A várost főként fenyőerdő övezi, mivel a lombhullató fák fokozatosan kiszorultak a medence peremvidékéről is, ez alól kivételt a Somlyó-hegy képez, amelyet bükk- és vegyes erdő borít. A városhoz tartozó erdős és legelős területeken számos védett növényfaj fordul elő. A város körüli erdők faunája is igen gazdag, különös jelentőségű az itt élő nagyvadállomány.

A közigazgatásilag Csíkszeredához tartozó területen található a Zsögödfürdő-Csihányos természetvédelmi övezet, amely egy 253 hektáros növényvédelmi terület. Kijelölését az itt élő védett és ritka növény- és állatfajok tették indokoltá. Csíkszereda önkormányzata aktualizálja a "Zsögödfürdő - Csihányos - Várdomb" természetvédelmi terület ideiglenes védelmi rendszerének létrehozásának

jóváhagyásáról szóló 24/2004. számú helyi tanácsi határozatot, és végrehajtja annak rendelkezéseit. Csíkszereda környezetében Natura 2000-es védelmi övezetek is találhatóak:

- ROSCI0323 B Csíki havasok;
- ROSPA0034 A Csíki medence és Csíki havasok.

2.8. Adminisztratív profil

Az intézmény

Csíkszereda város közigazgatását a helyi tanács mint tanácskozó hatóság és a polgármester mint végrehajtó hatóság alkotja. A Polgármesteri Hivatal - a Városháza olyan közintézmény, amely állandó tevékenységgel rendelkező funkcionális struktúrát képvisel, amely végrehajtja a Helyi Tanács döntéseit és a polgármester rendelkezéseit, megoldva a város helyi közösségének aktuális problémáit.

A Helyi tanács

A városi tanács képviseli a település törvényhozó hatóságát, kezdeményező és döntéshozó szerv a törvény értelmében minden helyi érdekű ügyben, kivéve azokat, amelyeket a törvény más helyi vagy központi hatóságok hatáskörébe utal.

A helyi tanács hatáskörét a közigazgatási törvénykönyvről szóló, 2019. július 3-i 57. számú sürgősségi rendelet, III. fejezete módosított és kiegészített változata határozza meg.

A Városi Tanács szakbizottságai a következők:

- Gazdasági és társadalmi előrejelzések és tanulmányok, költségvetés, pénzügyek, mezőgazdaság, köz- és magántulajdon kezelésének szakbizottsága.
- A helyi közigazgatással, jogi ügyekkel, a közrend védelmével, a polgárok jogainak és szabadságainak tiszteletben tartásával foglalkozó bizottság.
- Tudományos, oktatási, kulturális és testvérvárosi kapcsolatok bizottsága
- Egészségügyi, Szociális Védelmi, Ifjúsági, Sport-, Szabadidős, Idegenforgalmi és Vallásügyi Bizottság
- Közszolgálati, Kereskedelmi és Állampolgári Kapcsolatok Bizottsága
- Tervezési és Városfejlesztési, Közmunkaügyi és Környezetvédelmi Bizottság

A polgármester

A polgármester feladatait a közigazgatási törvénykönyvről szóló, 2019. július 3-i 57. számú sürgősségi rendelet IV. fejezete módosított és kiegészített változata.

A polgármester képviseli a közigazgatási területi egységet más hatóságokkal, román vagy külföldi természetes vagy jogi személyekkel, valamint a bíróság előtt. A polgármestert a város lakói nyilvános szavazással választják meg négy évre.

A polgármester feladatai megfelelő ellátása érdekében együttműködik a minisztériumok decentralizált közszolgálatával és a közigazgatási területi egységek központi közigazgatásának más szakosodott szerveivel, valamint a megyei tanáccsal.

Ebben a minőségében a polgármester kérheti a prefektuson keresztül, a törvény értelmében, a minisztériumok dekoncentrált közszolgálatának vezetőitőinek és a közigazgatási-területi egységek központi közigazgatásának egyéb szakosított szerveinek támogatását, ha a rá háruló feladatokat a szakosított apparátusa nem tudja megoldani.

A polgármester a következő főbb feladatköröket látja el:

- biztosítja a városháza teljes tevékenységének irányítását és koordinálását;
- a városháza szolgálatain keresztül gondoskodik az önfinanszírozott tevékenységek bevételeinek és kiadásainak éves költségvetési tervezetének elkészítéséről, és jóváhagyásra benyújtja azt a helyi tanácsnak;
- biztosítja a helyi tanács határozatainak végrehajtását;
- kezdeményezi a határozattervezetek kidolgozását és a helyi tanács elé terjeszti azokat megvitatásra, annak hatáskörével összhangban;
- biztosítja a közrendet és a lakosság nyugalma a helyi rendőrségen keresztül, valamint a csendőrség, a rendőrség, a tűzoltóság és a polgári védelem segítségével, amelyek a törvényeknek megfelelően kötelesek reagálni a kéréseire;
- biztosítja és felelős a költségvetés végrehajtásáért a helyi költségvetésből finanszírozott valamennyi tevékenység és intézkedés, valamint a részben vagy egészben költségvetésen kívüli forrásokból finanszírozott tevékenységek esetében.
- a Gazdasági Igazgatóságon keresztül biztosítja az adók, helyi adók, különadók és a helyi költségvetés egyéb bevételeinek megállapítását, nyomon követését, beszédését, és felelős a költségvetési rendelkezéseknek megfelelően elkülönített összegek elköltéséért;
- a költségvetési rendelkezések keretein belül biztosítja és felelős a beruházások és közmunkák végrehajtásáért;
- felelős a helyi költségvetés éves végrehajtási beszámolójáért, és jóváhagyásra benyújtja a helyi tanácsnak;
- a 300/2004. sz. törvény alapján engedélyeket, igazolásokat és működési engedélyeket ad ki a szolgáltatási vagy kereskedelmi tevékenységek gyakorlására;
- elrendeli a közterületen építési engedély nélkül épített építmények lebontását;
- megtiltja vagy felfüggeszti a jogállamisággal ellentétes vagy a közkerécsöt, a közrendet és a köznyugalma sértő előadásokat, műsorokat vagy más nyilvános rendezvényeket;
- biztosítja a városrendezési tanúsítványok és építési engedélyek kiadását a jóváhagyott városrendezési dokumentumoknak megfelelően, az általános városrendezési terv és a részletes városrendezési terv rendelkezéseivel összhangban;
- biztosítja és felelős a vagyon éves leltározásáért, valamint az önkormányzat tulajdonát képező vagyontárgyak jogszabályoknak megfelelő kezeléséért és felértékeléséért;
- képviseli Csíkszereda önkormányzatát más természetes és jogi személyekkel való jogi kapcsolatokban az országban és külföldön;
- biztosítja az állampolgárok alapvető jogainak és szabadságainak, az alkotmány és az ország törvényei, Románia elnökének rendeletei, a kormány határozatai, a minisztériumok és a központi közigazgatás más hatóságai által kiadott aktusok, valamint a megyei tanács határozatai tiszteletben tartását;
- biztosítja a városháza tevékenységeinek számítógépesítése terén kidolgozott stratégia végrehajtását;
- biztosítja a katasztrófák, katasztrófák, tűzvészek, árvizek, járványok, járványos betegségek következményeinek megelőzésére és korlátozására irányuló intézkedéseket az állam szakosított szerveivel együtt, valamint adott esetben a szükségállapot vagy szükséghelyzet elrendelését követően; e célból mozgósíthatja a város lakosságát, gazdasági szereplőit és közintézményeit, amelyek kötelesek a megállapított intézkedéseket végrehajtani;

- biztosítja és felelős az 1945. március 6. és 1989. december 22. között visszaélészerűen átvett egyes ingatlanok jogi szabályozásáról szóló 10/2001. sz. törvény rendelkezéseinek alkalmazásáért;
- biztosítja az állam képviselőjeként a Polgárjogi Főosztályon keresztül a polgárjogi tisztségviselői feladatok ellátását, a Helyi Közigazgatási Hivatalon keresztül pedig a választások megszervezésével és lebonyolításával kapcsolatos feladatokat;
- javaslatot tesz és biztosítja a lakossággal való konzultációt népszavazás útján a különösen fontos helyi kérdésekben;
- a helyi államháztartási törvény értelmében fő utalványozásra jogosult tisztségviselőként jár el;
- a jóváhagyott illetményalap keretein belül és a szolgálatok vezetőinek javaslatára meghatározza a kitüntetésben és egyéb ösztönzőkben részesülő tisztségviselőket;
- jóváhagyja a szolgálatok köztisztviselőinek és szerződéses alkalmazottainak munkaköri leírását;
- jóváhagyja a Városháza saját osztályán dolgozó köztisztviselők és a Városháza szolgálataiban dolgozó szerződéses alkalmazottak egyéni teljesítményértékelő lapját és illetményét.

Az alpolgármestereket a helyi tanácsosok közül választják a polgármester vagy a helyi tanácsosok javaslatára, a polgármester alárendeltjei és a polgármester jogszerű helyettesei, aki átruházhatja rájuk hatáskörét.

Az önkormányzat főjegyzője felsőfokú jogi végzettséggel rendelkező, politikamentes és stabil hivatali állást élvező vezető köztisztviselő.

A jegyző fő feladatai a következők:

- kötelezően részt vesz a helyi tanács ülésein;
- koordinálja a jogi, anyakönyvi, gyámügyi és szociális segélyezési osztályokat, valamint a helyi tanács saját szakosodott osztályának tevékenységét;
- jóváhagyja a városi tanács határozattervezeteit, felelősséget vállalva azok jogszerűségéért, és ellenjegyzi az általa jogszerűnek ítélt határozatokat;
- jóváhagyja a polgármester rendelkezéseinek jogszerűségét;
- biztosítja, hogy a levelezést a törvényes határidőn belül kezeljék;
- gondoskodik a Helyi Tanács összehívására vonatkozó eljárások végrehajtásáról és a titkársági munkák elvégzéséről;
- előkészíti a munkálatokat a városi tanács általi megvitatásra;
- gondoskodik arról, hogy a helyi tanács vagy a polgármester által kiadott jogi aktusokat legkésőbb 10 napon belül közöljék az érintett hatóságokkal, intézményekkel és személyekkel, hacsak a törvény másként nem rendelkezik;
- biztosítja a szabályozási jellegű határozatok és rendelkezések nyilvánosságra hozatalát;
- kivonatokat vagy másolatokat ad ki a városi tanács levéltárából, kivéve a törvény által meghatározott titkos jellegű dokumentumokat;
- legalizálja a felek által benyújtott dokumentumokon szereplő aláírásokat, és a jogszabályoknak megfelelően megerősíti a másolatok hitelességét az eredeti dokumentumokkal.
- e feladatokon kívül a titkár a polgármester vagy a városi tanács által adott feladatokat és megbízásokat is kaphat.

A Polgármesteri Hivatal egy állandó tevékenységet folytató funkcionális struktúra, amely a polgármesterből, az alpolgármesterekből, a főjegyzőből és a polgármesteri szakosztályokból áll. A városháza képviseli a helyi végrehajtó hatalmat, végrehajtja a helyi tanács határozatait és a polgármester rendelkezéseit, megoldja a helyi közösség aktuális problémáit.

Adminisztratív - Intézkedések

A közigazgatási infrastruktúra és létesítmények korszerűsítése

- A városháza épületének rehabilitációja, karbantartása, korszerűsítése;
- Oktatási intézmények épületeinek rehabilitációja és korszerűsítése;
- A tevékenységekhez szükséges eszközök beszerzése, informatikai eszközökkel és speciális szoftverekkel;
- Közterületek rehabilitációja
- Digitalizálás

Stratégiai és költségvetési tervezési kapacitás javítása a városháza szintjén

- Tanfolyamok szervezése a stratégiai tervezés terén

A helyi önkormányzatok konzultációs folyamatának javítása

- Az érdekelt felekkel való konzultáció és a döntéshozatali folyamatban való részvétel mechanizmusának kidolgozása;

A konzultációs folyamat hatékonyabbá tétele modern eszközök és módszertanok létrehozásával;

- A döntéshozatali folyamat átláthatóságának biztosítása a közpolitika-alkotás során, többek között olyan figyelemfelkeltő kampányok révén, amelyek az érintett érdekeltek fokozottabb bevonását eredményezik a döntéshozatali folyamatba.

A humánerőforrás-gazdálkodás javítása

- A humánerőforrás képzési igényeinek elemzése az intézményi igényekkel összhangban;
- A saját HR-stratégiák kidolgozását és végrehajtását támogató eszközök fejlesztése;
- Az emberi erőforrás-gazdálkodásra jellemző mérési mutatók kidolgozása és alkalmazása;
- A személyzet képzése a humánerőforrás-tervezés és -irányítás, a munkafolyamatok és -eljárások, a képzés és a készségfejlesztés stb. területén.

A kínált közszolgáltatások kezeléséhez szükséges kapacitás fejlesztése

- A belső munkafolyamatok és eljárások értékelése és egyszerűsítése/korszerűsítése a szolgáltatásnyújtási idők csökkentése és a hatékonyság növelése érdekében;
- Belső rendszerek és mechanizmusok kidolgozása a közszolgáltatások irányításának teljesítményirányítására, nyomon követésére és értékelésére;
- ITC-eszközök használata;
- Az önkormányzatok által kezelt források feltérképezése és számítógépesítése;
- Online adófizetési rendszerek bevezetése;
- Tapasztalatcsere a romániai és/vagy európai uniós helyi hatóságokkal a bevált gyakorlatok átvétele érdekében.

2.9. Metropoliszövezet

A Csík Metropoliszövezet Egyesületet hivatalosan 2021 márciusában jegyezték be. Így 22 területi közigazgatási egység társulásával, Hargita Megye Tanácsával együtt létrejött Erdély második metropoliszövezete.

A metropoliszövezetek önkéntes partnerségen alapuló társulással alakulhatnak meg olyan önkormányzatok, valamint a közvetlen környezetükben lévő, egymástól legfeljebb 30 km távolságra lévő városi és vidéki települések között, amelyek között együttműködési kapcsolatok alakultak ki.

A Csík Metropoliszövezet Egyesületnek 24 alapító tagja van, köztük a Megyei tanács, Csíkszereda önkormányzata és 22 település a a csíki zóna és 30 km-es körzetében, azzal a céllal, hogy forrásokat vonzzon közös fejlesztési projektekhez.

Az alapító tagok a következők:

1. Hargita Megye Tanácsa
2. Csíkszereda Megyei Jogú város
3. Tusnádfürdő város
4. Karcfalva község
5. Csíkcsicsó község
6. Csíkszentgyörgy község
7. Csíkkozmás község
8. Csíkdánfalva község
9. Csíkszépvíz község
10. Csíkszentlélek község
11. Gyimesközéplok község
12. Gyimesfelsőlók község
13. Csíkszentmihály község
14. Csíkmadaras község
15. Csíkpálfalva község
16. Csíkrákos község
17. Csíkszentkirály község
18. Csíkszentdomokos község
19. Csíkszentmárton község
20. Csíkszentsimon község
21. Csíkszentimre község
22. Madéfalva község
23. Tusnád község
24. Csíkszenttamás község

Csíkszereda – Metropolisz övezet

A társuláson keresztül elindíthatjuk a térség fenntartható fejlődését és növelhetjük a csíki térség gazdasági potenciálját az elkövetkező tíz évben. A társulás tevékenysége új európai forrásokat nyit meg, és a csíki térség gazdasági fejlődését és a tömegközlekedés korszerűsítését eredményezi.

A Csíki Metropoliszövezet Egyesület fő célja, hogy konkrét eszközt teremtsen az egész térség fenntartható fejlődéséhez, valamint ösztönözze és támogassa a térség jólétének növekedését, az életminőség folyamatos növelésére összpontosító irányultsággal. Az Egyesület célja a metropoliszövezet fejlesztése a térséget alkotó önkormányzatok közötti gazdasági, társadalmi, kulturális és környezeti kapcsolatok tekintetében, olyan konkrét célok megvalósításával, mint például:

- 1. a teljes metropoliszövezet és a társulást alkotó valamennyi közigazgatási-területi egység fenntartható fejlődése
- 2. a metropoliszövezet euroatlanti gazdasági és szociális normákhoz való igazítása, a nemzeti normákkal összhangban,
- 3. nemzetközi versenyeljárásoknak megfelelő piaci légkör kialakítása a metropoliszövezetben
- 4. a gazdasági és társadalmi kohézió növelése a térségben;
- 5. a teljes metropoliszövezet és valamennyi közigazgatási terület egység fenntartható fejlődése;

- 6. közös projektek kezdeményezése, előmozdítása és végrehajtása a terület integrált fejlesztése érdekében, valamint a települések közötti fejlesztési egyenlőtlenségek enyhítése;
- 7. partnerségben hozzáférni a különböző nemzetközi finanszírozási forrásokhoz, nevezetesen a regionális és ágazati operatív programok keretében kiosztott vissza nem térítendő forrásokhoz, amelyekben a helyi közigazgatások és a közöttük lévő társulások jogosultak a vissza nem térítendő finanszírozás igénylésére;
- 8. nagyobb számú magánbefektetés vonzása a metropoliszövezetben és közigazgatási-területi egységeinek fenntartható fejlődéséhez stb.
- 9. A terület infrastruktúrájának egységes fejlesztése a közösségek javára és a jobb funkcionalitás biztosítása érdekében;
- 10. a közszolgáltatások fejlesztése, korszerűsítése és javítása

2.10. SWOT elemzés

1. Életminőség és társadalmi jólét program (infrastruktúra,)	
Erősségek	Gyengeségek
Az elmúlt években megtörtént több városnegyed infrastrukturális felújítása	A város periferikus zónái számos infrastrukturális hiányossággal rendelkeznek (út, kerékpárút, közművesítés)
Csíkszereda jelentős mértékű épített örökséggel rendelkezik	Területrendezési hiányosságok megléte (elsősorban a periferikus övezetekben)
A városban jelentős számú játszótér került kialakításra	Történelmi jelentőségű épületek rossz állapota
Az utóbbi évtizedekben jelentős mértékben sikerült bővíteni a város sportinfrastruktúráját	Egyes lakónegyedek rehabilitációs szükségessége
Csíkszeredában a kulturális szolgáltatások működtetéséhez szükséges alapinfrastruktúra a rendelkezésre áll	A kiépített kerékpárutak nincsenek rendszerbe kapcsolva
Az oktatási intézmények épületeinek nagy százalékát sikerült felújítani, vagy a rehabilitációs programot elindítani	A városrészek összekapcsolása hiányos
	Hiányos sportinfrastruktúra
	Strandolási lehetőségek hiánya
Lehetőségek	Veszélyek
Kazánházak átalakítási programja	A helyi önkormányzat tulajdonában lévő területek alacsony száma és nagysága
Infrastrukturális beruházásokhoz szükséges területek megvásárlása	Lakásépítési programok lassú kifutása
Az épített örökség turisztikai vonzerejének kihasználása	A város szélén található településrészek leszakadása, marginalizálódása
A város belterületének folyamatos növelése	A nem felújított lakónegyedek folyamatos leromlása
	Az infrastrukturális beruházások kivitelezésében érdekelt helyi cégek alacsony száma
	Közbeszerzési procedúrák időigényessége

2. Versenyképesség és smart program (gazdasági fejlesztések, inkubáció, városarculat)

Erősségek	Gyengeségek
Alacsony munkanélküliségi ráta	A közepes és nagy vállalkozások alacsony aránya
Felnőttképzési programok folyamatossága	A népesség számának fokozatos csökkenése
Vállalkozói szféra szervezettsége	A népesség fokozatos elöregedése
Az IT szektor folyamatos bővülése	Külföldi beruházások alacsony száma és jelentősége
Helyi termékek számának és mennyiségének fokozatos növekedése	A mai technológia használatoz való hozzáértés alacsony aránya
	Országos léptékben alacsony jövedelem
Lehetőségek	Veszélyek
Turisztikai és természeti adottságok gazdasági hasznosítása (turizmus)	Fiatal lakosság elvándorlása
Kihasználatlan ipari területek hasznosítása	Decentralizációs folyamatok hiánya
Megyeközpont jelleg	
Vállalkozói szféra – Önkormányzat együttműködés elindítása	
Célzott továbbképzési programok működtetése	

3. Zöld Csíkszereda program (környezetvédelem, zöldövezetek, rekreáció, környezettudatosság)

Erősségek	Gyengeségek
Tömbházszigetelési program folytonossága	A zöld területek aránya nem kielégítő
Természeti adottságok, természetközelség	A város periferiáján található településrészek nincsenek csatlakoztatva a vezetékhez víz- és csatornarendszerre
Természetvédelmi területek	A szennyvíz és a csapadék elvezetése nincsen szétválasztva
A háztartások nagy része rá van csatlakozva a vezetékhez víz- és csatornahálózatra	A természeti erőforrások nincsenek megfelelően kihasználva
Az ivóvíz mennyisége és minősége jó	Az Olt folyó környezete az árvízvédelmi szabályozások miatt nem használható vizes élőhelyek kialakítására
Szervezett hulladékgyűjtés	
Zöldövezetek karbantartási programja	
Lehetőségek	Veszélyek
A környezetvédelem terén működő civil szervezetek és az Önkormányzat munkájának összekapcsolása	A háztartási hulladék szelektíven való gyűjtésével kapcsolatos mentalitásbeli gátak erőssége
A klímaváltozással kapcsolatos változások következményeinek mérsékléséhez szükséges stratégiai tervezés és cselekvési terv elkészítése	A klímaváltozás okozta hatások fokozódás
Természeti adottságok nagyobb léptékű hasznosítása	Árvízvédelmi hiányosságok
Környezettudatos nevelés fokozatos térnyerése	Az Olt árterében található tőzegláp begyulladás
Környezetbarát közlekedési lehetőségek térnyerése	A lakosság autóhasználattal kapcsolatos attitűdje

4. Társadalmi felzárkózás program (szociális szolgáltatások, fejlesztések)

Erősségek	Gyengeségek
A lakások jelentős része magántulajdonban van	A lakosság folyamatos elöregedése
Kulturális és vallási hagyományok szerepe a lokális identitásban	Társadalmi szegregáció
Egyetemek jelenléte	A közintézmények és más szolgáltatások akadálymentesítése nem kielégítő
Jelentős tapasztalattal rendelkező civil szervezetek jelenléte (Máltai Szeretetszolgálat, Caritas)	A biztonságos gyalogos közlekedés feltételei hiányosak
Csíkszeredában jelentős számú helyi és térségi léptékű kulturális rendezvény kerül megszervezésre	Az oktatási intézményekben nincsenek megfelelően biztosítva az alapvető egészségügyi szolgáltatások
Sportolási hagyományok, aktív sportélet	
Lehetőségek	Veszélyek
A civil és önkormányzati szféra közötti együttműködés megerősítése	Egészségprevenciós programok hiánya
Kifejezetten szociális feladatkörrel ellátott HACS létrehozása és működtetése	Negatív migráció
Új kulturális- és sportprogramok kialakítása és működtetése	Szegénység leküzdése elleni programok hiánya

2.11. Az előző IVS-ben javasolt projektek végrehajtásának helyzete

Csíkszereda önkormányzatának korábbi, 2016-2025 közötti időszakra vonatkozó Integrált Városfejlesztési Stratégiája számos fejlesztési irányt és konkrét projektet tartalmaz. Az előző időszakban az önkormányzat fontos lépéseket tett a város fejlesztése érdekében. Ebben az alfejezetben az előző programozási időszak prioritási listáján szereplő projektek jelenlegi (2021 novemberéig tartó) helyzetét mutatjuk be.

S. sz.	Projekt címe	Megvalósult	Részben megvalósult	Folyamatban	Nem valósult meg
1.	Városszéli zónák elérhetősége aszfaltozott úton és biciklis közlekedéssel	x	x		
2.	Polgármesteri hivatal, óvodák, iskolák akadálymentesítése	x		x	
3.	Környezetkímélő/elektromos buszok vásárlása - 1. rész			x	
4.	Környezetkímélő/elektromos buszok vásárlása - 2. rész				x
5.	Nyugati gazdasági zóna inkubációs központ				x
6.	Értelmi fogyatékos gyermekek nappali foglalkoztatója, korai nevelő és fejlesztő központ				x
7.	Fogyatékkal élők nappali foglalkoztatója				x
8.	Nappali központ idős személyeknek 1				x
9.	Nappali központ idős személyeknek 2				x
10.	Vasútállomási csomópont				x
11.	Csíkszeredai idősek otthona				x
12.	Csobotfalvi közösségi központ létesítése	x			
13.	Hargitafüredi közösségi központ létesítése	x			
14.	Taplocai közösségi központ létesítése	x			
15.	Zsögödi közösségi központ létesítése	x			
16.	Csíksomlyói közösségi központ létesítése		x		
17.	Demencia központ				x
18.	Sportcsarnok				x
19.	Új központi óvoda építése			x	
20.	Bölcsöde építése				x
21.	Elsőbbségi szakiskolai műhelyfejlesztés: kreatív ipari tevékenységek és közétkeztetés		x		

22.	A műszaki és szakoktatási rendszer általános fejlesztése		x		
23.	Gyalogos közlekedés és átkelők fejlesztése		x		
24.	Nyugati gazdasági zóna közlekedési fejlesztései: gyalogos, kerékpáros, parkolók			x	
25.	Számítástechnikai infrastruktúra fejlesztése az iskolákban			x	
26.	Rét utca – DN 13 gyűrűszakasz befejezése	x			
27.	Intelligens közvilágítás	x	x		
28.	Egyetem tér kialakítása és helyettesítő útszakasz építése				x
29.	Rekreációs pontok kialakítása zöld övezettel, utcabútorokkal: Nagy rét utcai terület, Tudor lakónegyed				x
30.	Szent Kereszt tér kialakítása				x
31.	Kerékpáros infrastruktúra: útvonalak, tárolók		x	x	
32.	Iskolaépületek energiahatékonysági beruházásai		x		
33.	Középületek energiahatékonysági beruházásai		x		
34.	Közlekedésbiztonsági beruházások a Brassói úton				x
35.	Védett lakások fogyatékos fiataloknak				x
36.	Decentralizált bérlakás program				x
37.	Zöldségpiac modernizálása, funkcióváltás	x			
38.	Vasúti átjáró gyalogos és biciklis forgalomnak (2)		x		
39.	Új zöldségpiac				x
40.	Brassó út meghosszabbítása	x			
41.	Mikó park program				x
42.	A degradált területek helyreállítása a Csíkszeredai strand területén			x	
43.	Kossuth utcai bérlakás program				x
44.	Térségi buszmegálló korszerűsítése			x	

45.	Lakónegyedek felújítása	x	x	x	
46.	Lakóházak épületenergetikai rehabilitációja	x	x	x	
47.	Ifjúság park rehabilitációja				x
48.	József Attila Iskola Cristea és Testvériség épületének rehabilitálása és after-school létesítése		x		
49.	Polgármesteri hivatal energetikai rehabilitációja				x
50.	INNOKULT központ energetikai rehabilitációja és modernizálása				x
51.	Liviu Rebreanu iskola rehabilitálása és felszerelése	x			
52.	Vasúti átjáró és csomópontok felújítása			x	
53.	Kossuth Lajos utcai forgalom átszervezése				x
54.	Petőfi utca 38. szám alatti épület restaurálása				x
55.	Petőfi Sándor iskola sportterme			x	
56.	Nagy István Líceum sportterme			x	
57.	Szennyvíz és esővízhálózat szétválasztása			x	
58.	Elektromos jármű szerviz				x
59.	Közkerékpár-rendszer			x	
60.	Közlekedés menedzsment			x	
61.	Elektromos töltőállomás				x
62.	Intelligens, akadálymentesített buszmegállók				x
63.	Kossuth üzletutca				x
64.	A marginalizált közösségek fizikai, gazdasági és társadalmi helyreállítása				x
	Összesen	13	13	16	30

3. FEJEZET: JÖVŐKÉP ÉS FEJLESZTÉSI CÉLOK

3.1. A stratégiai jövőkép és célkitűzések megfogalmazásának indoklása

A jövőkép kialakítása, a stratégiai célkitűzések meghatározása és az ezek elérését szolgáló mechanizmusok olyan elveken alapulnak, amelyek támogatják az integrált megközelítést és a hatékony tervezési folyamatot:

a) *Részvételi megközelítés.* A stratégia kidolgozásának részeként különböző konzultációs és bevonási folyamatokat (kutatás, találkozók, tematikus konzultációk) segítettek elő, hogy tükrözzék a lakosság és a különböző célcsoportok által azonosított igényeket és prioritásokat. A stratégia intézkedéseket javasol továbbá a részvételi folyamat támogatására és egyszerűsítésére a közintézmények digitalizálásának felgyorsítása révén, és felsorolja azokat a kiemelt projekteket, amelyek végrehajtása könnyen nyomon követhető.

b) *Prioritás és tulajdonosi felelősségvállalás.* A sikeres stratégia egyik legfontosabb eszköze, amely több mint a forrásokhoz való hozzáférés előfeltétele, a projektek rövid listájának rangsorolása és a lakosság által könnyen nyomon követhető listájának elkészítése. A folyamat célja, hogy a 2021-2030-as időszakra vonatkozó becsült beruházási költségvetésbe illeszkedő, kiemelt projektekből álló portfóliót hozzon létre, amelyhez egyértelmű felelősségi körökkel és határidőkkel rendelkező kötelezettségvállalások tartoznak. A prioritások meghatározásának a közösség valós szükségleteit kell követnie, amelyhez különböző - lehetőleg külső - finanszírozási forrásokat kell meghatározni.

c) *Horizontális és vertikális integráció.* A hatékony tervezés megköveteli a különböző területek helyi szintű, valamint megyei, regionális, országos és európai szintű tervezésért felelős intézmények és szervezeti egységek koordinációját. A stratégia kidolgozásának folyamata tehát a különböző vonatkozó stratégiai dokumentumok azonosításán és elemzésén alapult, a regionális politikákkal, valamint a nemzeti és európai szintű kiemelt célkitűzésekkel való összehangolás céljából.

d) *Joghatóságok közötti megközelítés.* A legdinamikusabb városi agglomerációk a legsikeresebbek az emberek és a befektetések vonzása terén is, és fejlődésük az önkormányzatok közötti együttműködésen és tervezésen alapul. A stratégia kidolgozása során integrálásra kerültek Csíkszereda megyei jogú város funkcionális területét alkotó közigazgatási-területi egységek fejlesztési igényei, és több olyan fejlesztési irány is megfogalmazásra került, amelyek erősítik a lakosok hozzáférését a lehetőségekhez, valamint a városi és vidéki területek közötti kapcsolatokat.

e) *A kemény és puha intézkedések egymást kiegészítő jellege.* Az integrált stratégia kidolgozása érdekében fontos, hogy egyensúlyt tartsunk fenn a "kemény" beruházások, mint például, az ipari parkok, lakóövezetek, közlekedési hálózatok és a "puha" beruházások, mint például a vállalkozást és innovációt támogató programok, a munkaerő képezését és a hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiachoz való hozzáféréseinek megkönnyítését célzó programok létrehozása, kulturális programok és tevékenységek között.

f) *A tervezési folyamat folyamatossága.* A városfejlesztés tervezése ciklikus folyamat, amely rendszeres visszatérést igényel a korábban javasolt jövőképhez, célkitűzésekhez és intézkedésekhez, hogy biztosítsa azok reális értékelését és aktualizálását a fennálló helyi helyzet, valamint a regionális, nemzeti és európai szintű stratégiai irányok fényében.

A jövőképek és a fejlesztési céloknak ezen a szinten a legjobban tükröznie kell a közösség valós szükségleteit, valamint azt, hogy mit jelent a közösség által képviselt és elképzelt "közjó". Az elmúlt évek statisztikai adatainak és fejleményeinek elemzése mellett a konzultáció elengedhetetlen a közös fejlesztési célok megfogalmazásához, a feltételezések érvényesítéséhez és a város lehető legjobb változatának pragmatikus kialakításához a következő tíz évre.

Ahhoz azonban, hogy a stratégia elérje célját, fontos, hogy a lehető legátfogóbb, a különböző szereplők igényeit lefedő és a lehető legátláthatóbb folyamat alapján kerüljön kidolgozásra. Ehhez világos prioritások, meghatározott végrehajtási időszak, megfelelő költségvetés és a végrehajtás állásáról szóló folyamatos kommunikáció szükséges.

Ugyanakkor 2020 megmutatta, hogy mennyire fontos, hogy gyorsan tudjunk alkalmazkodni az egész közösséget érintő jelentős változásokhoz. A stratégia célja nem az, hogy merev dokumentum legyen, hanem az, hogy középtávon irányítsa a fejlődést, hogy az erőforrásokat és lehetőségeket hatékonyan lehessen felhasználni, és az új kihívásokra rugalmasan lehessen reagálni. A prioritásokon és közös jövőképen alapuló stratégia fenntarthatóbbá teszi a város fejlődését még a változások és kihívások idején is.

Nem utolsó sorban egy stratégiai tervezési folyamatnak nyitottnak kell lennie azokra az innovációs folyamatokra, amelyek nagy valószínűséggel komoly változásokat fognak eredményezni, vagy már eredményeznek is, a fejlesztéspolitikában.

A gazdasági folyamatok többsége napjainkban főként még a lineáris gazdasági modellt követve működik, ennek a fő jellemzője, hogy természeti erőforrásokból, elsődleges nyersanyagokból hozunk létre különböző termékeket, amelyek a használatot követően hulladékká válnak. Ennek a folyamatnak több hátrányát is meg tudjuk említeni, egyrészt a keletkező hulladék tárolása, megsemmisítése gazdasági és természeti terhet is ró ránk, másrészt a meg nem újuló erőforrások hulladékká válva kikerülnek a körforgásból, így folyamatosan csökken a rendelkezésünkre álló mennyiség.

A körforgásos gazdasági modell szerint a meg nem újuló erőforrások egy zárt körben keringnek. A szemlélet szerinti termék tervezéskor már figyelembe veszik az életciklus későbbi szakaszait is, lehetőleg minél tartósabb, javítható, adott esetben újra hasznosítható termékeket tervezve, amikor pedig az adott termék életciklusa lejár, akkor a keletkező hulladék már előre tervezett módon újra felhasználható, akár egy hasonló termék, akár egy másik iparág, másik termék gyártása során.

Természetesen a modell váltás folyamatában minden szereplőnek jelentős felelőssége van. A lakosság, felhasználók felelőssége, hogy lehetőségükhöz mértén tartós, javítható, újra hasznosítható termékeket vásároljanak, és ha lejár az adott termék életciklusa, akkor szelektíven gyűjtsék a hulladékot, vagy aktívan vegyenek részt az újra hasznosíthatóság folyamatában. E mellett a változást felgyorsíthatja, ha a fogyasztók gondolkodásmódja, döntési mechanizmusa átáll az új szemléletre, akkor a gyártók is reagálniuk kell erre, nem csak kommunikációjukban, hanem tényleges cselekedeteikben is.

A közintézményeket, település vezetéseket is terheli felelősség az átállás folyamatában, egyrészt a saját anyaghasználatukban, fogyasztásukban, a lakossághoz hasonlóan a vásárlási döntéseket a körkörös gazdaság elvei alapján kell meghozzák a lehetőségükhöz mértén, de e mellett talán még jelentősebb a példamutatásban, népszerűsítésben, szabályozásban, támogatások nyújtásában tetten érhető felelősségük.

Csíkszereda városa felvállalja ezt a felelősséget, ezért a jelen stratégiának is része, hogy a különböző projekteket, beruházásokat a lehetőségekhez mértén a körkörös gazdaság elvei alapján tervezi és valósítja meg, illetve a jövőben kommunikációjában is aktívan kiáll a körkörös gazdaság modellje mellett, a napi működés során is figyelembe veszi a körkörös modell útmutatásait, illetve időközönként a lakosság számára is szervez tájékoztató, népszerűsítő programokat.

3.2. Területfejlesztési koncepció

A területfejlesztési koncepció figyelembe veszi a területrendezés átfogó szerepét a három cél elérésében:

- i) zöld és alkalmazkodó városok, azon közvetlen hatás révén, amellyel a város formája és felépítése befolyásolja a mobilitás hatékonyságát, a szén-dioxid-kibocsátást és a városi alkalmazkodóképességet, mind a természeti katasztrófákkal és az éghajlati kihívásokkal szemben, mind pedig a zöld és tiszta környezet biztosításában;
- ii) versenyképes és produktív városok a minőségi középületek létrehozásával, amelyek növelik a város vonzerejét a lakhatás, a munkavállalás és a befektetés szempontjából, valamint a stratégiai beruházásokhoz jól elhelyezett épületek és telkek hatékony felhasználásával;
- iii) tisztességes és befogadó városok a közművekhez és szolgáltatásokhoz, az életminőséghez és a lakhatáshoz való méltányos hozzáférés biztosításával mindenki számára, valamint a közösségi szellemet elősegítő, befogadó közterek létrehozásával.

Világszerte egyetértés van abban, hogy a tömör, megújult és összekapcsolt városok a fenntartható fejlődés eszközei és termékei, így ezek az vezető alapelvek a területrendezésben. Ezek az elvek általánosságban érvényesek minden olyan városra, amely a területi fenntarthatóság felé kíván elmozdulni, legyen szó dinamikus, bővülő vagy zsugorodó városokról, amelyek demográfiai, gazdasági vagy területi kihívásokkal küzdenek, még akkor is, ha prioritásuk és alkalmazhatóságuk a helyi sajátosságoknak megfelelően eltérő lehet. A helyi erőforrások hatékony, inkluzív és fenntartható módon történő hasznosítása érdekében a területrendezési folyamatnak három cselekvési irányvonalat kell követnie:

- i) tömör városrendezés fejlesztés, proaktív, kiegyensúlyozott tervezéssel, dinamikus városok esetében pedig az ellenőrizetlen terjeszkedés korlátozásával és olyan kiemelt fejlesztési területek meghatározásával, ahol helyi sűrítési és diverzifikációs politikákat lehet alkalmazni;
- ii) a városrehabilitáció, amelynek célja a városmag vonzerejének növelése a közterületek és épületek újjáélesztésével, a lakónegyedek életminőségének javításával és a stratégiai beruházások szempontjából jól elhelyezett városi javak, például örökség védelmi vagy volt ipari övezetek;
- iii) összeköttetés javítás a fejlesztési területeken belüli, valamint a városi és városkörnyéki területek között, amelynek célja az autófüggőség csökkentése, a nem motorizált mobilitás elősegítése, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása a városrészekben belül és a közszolgáltatásokhoz való méltányos hozzáférés javítása.

A várospolitikai negyedik célja, a jól irányított városokban az első három cél elérésének előfeltétele mivel elősegíti a területrendezési folyamatot racionalizáló intézményi keretet, hogy az proaktív módon, a kiemelt fejlesztési területek meghatározásával, valamint az ágazati politikák nagyvárosi szintű végrehajtásában koordináló és integráló szerepet vállalva történjen.

Így a területrendezési folyamat megerősítése érdekében, hogy az elősegítse a területi fenntarthatóság elveit, a következőkre van szükség:

- i) a település rendezés szinkronizálása az ágazati politikákkal és a közlekedési, lakásépítési, szociális infrastrukturális és környezetvédelmi kezdeményezésekkel kapcsolatos beruházásokkal, hogy azok a magánberuházásokat ösztönözzenek és az életminőségre gyakorolt hatás maximalizálása érdekében a kiemelt fejlesztési területekre irányuljanak;
- ii) nagyvárosi szintű együttműködés és a városkörnyéki területek integrált fejlesztése, amelynek célja egyrészt a város befolyási területén betöltött szerepének erősítése, másrészt a fenntartható fejlődés elveinek méltányos megvalósítása a területen, a közigazgatási területi határokon túl.

A nagyvárosi szintű összekapcsolhatóság és életminőség javítása érdekében a területi keret két kiemelt fejlesztési tengelyt jelöl meg:

- a mobilitás ésszerűsítése, a funkcionális vonzáskörzetekbe eső településekről a legfontosabb csíkszeredai városi területekre,

- integrált megközelítés a természeti övezetek felértékelésére a funkcionális városi területen, a terület turisztikai vonzerejének növelése, valamint a csíkszeredai és a városkörnyéki települések közötti nem motorizált közlekedés megkönnyítése érdekében.

A városmegújulási folyamat döntő fontosságú az életminőség, a turisztikai vonzerő és a városon belüli gazdasági versenyképesség növelése szempontjából, de előtérbe kell helyeznie a helyi építészeti sajátosságokat, és elő kell segítenie a gyalogosok mobilitását, valamint az épített környezet és a közterületek öregedő lakosság igényeihez való igazítását - pl. a közterületek, középületek és tömbök megközelíthetőségét, hogy az időseket és fogyatékkal élőket a lehető legaktívabb életvitelre ösztönözze. A következő kiemelt beavatkozási területeket kell követni:

- a központi övezet és a reprezentatív közterületek megújítása,
- a zöldövezetek megújítása,
- az épített örökség felértékelése,
- a lakótelepek városi megújulása,
- a városhatáron belüli peremterületek megújulása.

Az Általános Településrendezési Tervben (PUG) kijelölt lakóterületek, mint például a Nagy Laji dombja, Suta-tó, Barátok kertje, Fűzhát terület és egyéb területek fejlesztése a városrendezési dokumentumok, övezeti településrendezési tervek jóváhagyásával, az alábbi célokat szem előtt tartva:

- a terület életképessé tétele a parcellázás révén (mezőgazdasági telkek lakótelkekké történő átalakítása a városfejlesztési tervben a méretükre vonatkozó rendelkezésekkel összhangban),
- úthálózat létrehozása a közterületre átadandó földrészletek kijelölésével, a műszakilag megfelelő útszakaszok kijelölésével,
- a közmű-infrastruktúra megvalósításának biztosítása a villamosenergia-, víz-, csatornázási, csapadékvíz-elvezetési, gáz- és távközlési hálózatok bővítésével,
- Közintézmények biztosítása a lakóterületen az egymást kiegészítő oktatási, szociális, gazdasági, szabadidős és sport közfunkciók megvalósításával. A városrészek helyi közfunkciókkal való ellátása hozzájárul a központi területek és a fő közlekedési útvonalak, mint például a Hunyadi János utca, a Testvériség sugárút, a Kossuth Lajos utca, a Piac utca forgalmának tehermentesítéséhez.
- A lakóterületek fejlesztési stratégiáját a gazdasági lehetőségeknek megfelelően kell szakaszolni. Ez a szakaszolás a várospolitikai alapvető eleme. Meg kell jegyezni, hogy közlekedési infrastruktúra és közművek hiányában tilos az építési engedélyek kiadása, hacsak a befektetők nem vállalják ezt a feladatot. Kiemelt terület lenne a Nagy Laji dombja, a Suta-tó, ez utóbbinak elegáns neve lenne a Suta negyed.

A központi területek városrendezési szabályozásának biztosítása a beruházások megkönnyítése érdekében, amelyeket jelenleg a védett központra kidolgozott zónázott városrendezési tervek (PUZCP) hiánya akadályoz.

A település területfejlesztési stratégiájának megalapozása a következő 10-20 évre az általános városrendezési terv aktualizálásával, amely a következőket tartalmazza:

- Az ipari és kereskedelmi területek általános fejlesztési irányelveinek meghatározása. A jelenlegi PUG a korábbi könnyűipari övezet (UTR Centre East) közigazgatási, kereskedelmi és lakóövezetté történő átalakításáról rendelkezik, ami a Nest komplexum építésében nyilvánult meg.
- A PUG a nehézipar koncentrációját is előírja a vasúttól nyugatra fekvő területen, amelyre a városi revitalizáció és regeneráció érdekében PUZ készül - a könnyűipari, logisztikai és kereskedelmi terület bővítésének elemzése a DN12 mentén.
- a városi terület esetleges bővítése az idegenforgalom és/vagy kulturális beruházások érdekében.
- a városkörnyéki területek, mint például Csiba, Szécseny, Zsögödfürdő reális urbanizációja az utcák és az infrastruktúra kiszélesítésével és korszerűsítésével, a városi kényelem biztosítása városfejlesztési tervek és megvalósíthatósági tanulmányok készítésével, majd a földterületek közterületre történő átruházása révén,
- Hargitafürdő turizmusának erősítése a vonatkozó PUZ aktualizálásával.

Ugyanakkor prioritást jelent a várostervezési dokumentumok (PUG, PUZ, PUD) digitalizálása és a GIS-rendszerbe való átültetése.

3.3. Vízión 2030

Egy új fejlesztési stratégia megfogalmazásakor kulcsfontosságú tényező, hogy megfogalmazásra kerüljenek mindazok a fejlesztési stratégiai irányok, amelyekre alapozva Csíkszereda kézzelfogható eredményeket tud elérni közép- és hosszútávon egyaránt. Az utóbbi évtizedben kivitelezett programok elsősorban az infrastrukturális rehabilitációra koncentráltak, viszont mára számos olyan kihívás éri a megyeközpontot, amelyekre a jövőben mindenképpen meg kell találni releváns válaszokat, annak érdekében, hogy egy élhető és fejlődő, térségi szempontból is meghatározó feladatokat betöltő településsé változhasson.

Csíkszereda, az élhető város.

Ahogy azt fentebb említettük, Csíkszereda korábbi fejlesztési programjai zömében az infrastrukturális fejlesztésekre koncentráltak. Csíkszereda fejlesztésének egyik kulcsfontosságú eleme, hogy az elkövetkező évek időszak programjai a lakhatási kínálat bővítésére koncentrálnak. Ennek egyik lehetséges iránya új tömbházak építésével oldható meg, ugyanakkor fontos szempont a város azon területeinek rendezése, amelyek potenciálisan új, családi házak vagy társas házak megépítésével további lakóövezetek kialakítását teszik lehetővé. A város lakóhely kialakítási programját a jelenlegi magas ingatlanárak mellett az is indokolja, hogy számos jövőbeli fejlesztési program sikeressége nagymértékben függ attól, hogy a térségi fiatalok számára reális lakóhely kínálatot tudjon kialakítani.

A lakóhelyek kialakítása mellett mindenképpen fontos szempont a megkezdett infrastrukturális-rehabilitációs program továbbvitele, amely a közintézmények épületeinek rehabilitációja mellett továbbra is figyelmet fordít a lakóövezetek rendezésére, az úthálózat karbantartására, új szolgáltatásokat biztosító beruházások kivitelezésére (idősothton, szociális otthon, új óvoda, új bölcsőde, új piac) és a városrészeket összekötő úthálózat kiteljesítésére. Mindezek mellett egyértelműen szükség van a város keleti zónájának úthálózati fejlesztésére és a különböző városrészek összekapcsolására is.

Összességében egy olyan komplex infrastruktúra-fejlesztési program elindítása a cél, amelynek célja, hogy biztosítsa a város lakosságának mindazokat az alapvető igényeit, amelyek nagymértékben hozzájárulnak ahhoz, hogy az itt lakók itthon érezzék magukat Csíkszeredában és a lehetőségekhez képest egyre kényelmesebben és gyorsabban el tudják érni a működő szolgáltatásokat.

Csíkszereda, a családbarát város

Egy városfejlesztési program fókuszában magától értetődően az adott település, illetve az ott rendszeresen megforduló emberek állnak. Az infrastrukturális fejlesztések mellett fontos, hogy Csíkszereda a közeljövőben egy olyan kibővített, változatos, és professzionálisan működtetett kulturális programkínálattal álljon a térség rendelkezésére, amely megfelelő módon kielégíti a különböző generációk igényeit. A kulturális szolgáltatások mellett továbbra is hangsúlyt kell helyezni a sportélet működtetésére, amelyben egyre nagyobb helyet kell biztosítani a versenyszerűen gyakorolt sportágak támogatása mellett a tömegsportok működtetésére, valamint a sportolási lehetőségek népszerűsítésére is. Ugyanakkor természetesen nem szabad megfeledkeznünk azon szolgáltatáscsomagok kialakításáról és működtetéséről sem, amelyek kifejezetten az idősebb generációk képviselőit szólítják meg. A felsoroltakat családorientált programok működtetése egészíti ki.

Csíkszereda, a megfontoltan okos város

A digitalizációs lehetőségek folyamatos bővülése nagy kihívást jelent a vidéki térségekben található városok számára. Egyértelmű, hogy a széles és napról napra bővülő, fejlődő technológiai megoldások bevezetése, megvalósítása nem lehetséges, de a legtöbb esetben mindegyikre nincs is szükség. Mindennek ellenére Csíkszereda esetében is szükség van már középtávon számos, a smart city koncepcióhoz kapcsolódó fejlesztési program kivitelezéséhez, amelyek segítségével hozzá lehet járulni a város működésének megkönnyítéséhez, az itt élők komfortérzetének javításához.

Csíkszereda az elkövetkező 10 évben a smart megoldások közül olyan fejlesztési programokra kívánja tenni a hangsúlyt, amelyek elsősorban a hivatalos ügyintézkések felgyorsítását célozzák meg, másodsorban pedig olyan,

a város által biztosított szolgáltatások működtetését kívánja felhasználóbaráttá tenni, mint például a városi parkolási rendszer. A felsoroltak mellett helyet kell kapjanak a közösségi közlekedéssel kapcsolatos fejlesztések, az elektromobilitás egyre hangsúlyosabb támogatása, valamint a mindennapi közlekedést elősegítő digitális forgalom-koordináció.

Jelenleg is folyamatban van egy, a smart megoldások helyi alkalmazásával kapcsolatos megalapozó munka elvégzése, amely reális alapot fog kínálni a városnak arra, hogy ténylegesen melyek azok a smart city koncepcióhoz kapcsolható kisebb-nagyobb projektek, amelyek szervesen integrálhatók a város fejlesztési programjába.

Csíkszereda a vállalkozóbarát város

Az erőltetett urbanizáció és az ehhez kapcsolódó ipari fejlesztések/beruházások óta Csíkszeredában nem sikerült elindítani egy olyan gazdaságfejlesztési programot, amely révén ki tudtak volna alakulni nagyobb számban olyan vállalkozások, amelyek némileg ellensúlyozni tudják az állami szektorban alkalmazottak jelentős számát. A jövőben mindenképpen szükségesnek látszik a lakosság állami szektortól való függőségének fokozatos feloldása.

Csíkszereda számára reális továbblépési lehetőséget a maximum 300 embert foglalkoztató vállalkozások bevonása és a helyi kisvállalkozások támogatása jelent. Természetesen mindez olyan programok elindítását és kivitelezését is feltételezi, amelyek képesek megalapozni egy vállalkozóbarát település kialakításához szükséges feltételeket. Ilyenek például a következők: egy ipari park létrehozása, coworking rendszer kialakítása és működtetése, képzési programok rendszerének kidolgozása és gyakorlatba ültetése, a helyi vállalkozói struktúrákkal való szoros együttműködés, a K+F rendszerek támogatása és a felnőttképzési programok hatékonyabbá tétele. A felsoroltak kivitelezésének egyik fontos alapfeltétele a városban működő vállalkozásokkal való folyamatos párbeszéd és együtt gondolkodás.

Csíkszereda megyei jogú város közép- és hosszú távú tervei között meghatározó helyet foglal el egy olyan komplex gazdaságfejlesztési program hathatós működtetése, amely képes reális jövőképet kínálni a térségből elvándorolt fiataloknak és a felnövekvő generációk számára, ugyanakkor versenyképes perspektívát biztosít a munkaerőpiaci szempontból aktív népesség számára az állami szektortól való függőség lépcsőzetes feloldása érdekében.

Csíkszereda, a környezetbarát város.

Vitathatatlan, hogy a vidékies környezetben található városok egyik legnagyobb értéke a természeti környezethez való közelségük. A térség és a város turisztikai szempontú fejlesztésével kapcsolatos programjai is jelentős léptékben kapcsolódnak a természeti adottságokhoz.

A természeti adottságok fokozatos felértékelődése egyértelműen egyedi lehetőséget kínál Csíkszereda számára, arra, hogy vonzó és versenyképes fejlesztési programokat működtessen, ugyanakkor viszont kiemelt figyelmet is igényel, mivel a természeti adottságok megőrzése elengedhetetlen a hosszú távú tervezés gyakorlatba ültetéséhez és működtetéséhez.

A megyeközpont fejlesztési elképzelései, közép- és hosszú távon egyaránt komolyan alapoznak Csíkszereda környezeti adottságaira, de továbbra is hangsúlyosan szem előtt kívánja tartani azokat a környezetvédelemmel kapcsolatos irányelveket, amelyek lehetőséget kínálnak arra, hogy a jelenleg hasznosítható környezeti erőforrások a jövőben is rendelkezésére álljanak, mindamellett, hogy hangsúlyt kíván fektetni a természetvédelmi területek hozzáadott értékeinek kihasználására is.

Szintén prioritás a város számára, hogy a lehetőségekhez képes elindítson és működtessen olyan programokat, amelyek lehetővé teszik a megújuló energiaforrások minél hatékonyabb kihasználását, valamint kiemelt figyelemmel kívánja kezelni a klímaváltozás következtében egyre gyakrabban tapasztalható kihívásokat is.

Csíkszereda, a szociálisan érzékeny város

A rurális jellegű térségek esetében a szociális ellátórendszerek megfelelő működése egyre nagyobb kihívásoknak kell megfeleljen, különös tekintettel azon etnikailag vegyes összetételű településeken, ahol kisebb-nagyobb csoportok részlegesen vagy véglegesen olyan mértékben szociálisan hátrányos helyzetben kerülnek, hogy önerőből nem képesek ezt a lemaradást behozni. Ugyanakkor az utóbbi 15-20 év különböző folyamatai (a külföldi munkavállalás mértékének növekedése, a korai iskolaelhagyás, a prevenciós programok hiánya, stb.) mára több olyan megoldatlan problémát is kialakítottak, amelyek kezelésére jelenleg még nincsenek hatékony működőképes megoldások.

Csíkszereda közép- és hosszú távú fejlesztési stratégiájának egyik alapvető célja, hogy a megfelelő civil kezdeményezésekkel, helyi vállalkozókkal, valamint a jelzett probléma iránt érzékeny lakossággal partnerségi rendszert építsen ki, annak érdekében, hogy megalapozzon, kialakítson és működtessen egy olyan szociális ellátórendszert, amely korszerű és hatékony megoldáscsomagot tud kínálni a szociálisan hátrányos helyzetű csoportok jelenlegi helyzetének rendezésére. Egy ilyen komplex programcsomagba egyaránt beletartozik az alapvető szociális ellátórendszerek kiépítése, a megfelelő munkaerő kiképzése, a különböző felzárkóztató programok elindítása, a szociális vállalkozási gyakorlat ösztönzése.

A megyeközpont hosszú távú stratégiai célja, hogy a jelen stratégiai dokumentum által megalapozott programok segítségével megállítsa és fokozatosan csökkentse a különböző társadalmi csoportok közötti különbségeket és hathatósan hozzájáruljon a lakosság életszínvonalának és életminőségének mérhető növekedéséhez.

Csíkszereda, a térség szíve

Csíkszereda a Csíki-medence legjelentősebb városa, a térség működése, a városhoz kapcsolható szolgáltatások működése tekintetében nem hasonlítható össze érdemben sem Tüsnádfürdővel, sem pedig Balánbányával. Tovább erősíti központi pozícióját a megyeközponti státusa. A 2021-ben formálisan is megalakult metropolisz övezet reális lehetőséget teremtett arra, hogy az amúgy is térségi központként funkcionáló Csíkszereda és az ide kapcsolódó települések kidolgozzanak egy fejlesztési koncepciót, amely egyrészt magába foglalja a már működő programokat, ugyanakkor teret kínál olyan új fejlesztési lehetőségek megalapozására, amelyek hosszú távon képesek erősíteni és harmonizálni a város-térség kapcsolatokat.

Közlekedés

Csíkszereda megyei jogú város közlekedésének fejlesztésével részletesen a Fenntartható Városi Mobilitási Terv foglalkozik. Ennek ellenére ebben a dokumentumban is fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy az elkövetkező 10 évben Csíkszereda fejlesztési prioritásai között meghatározó helyet foglal el egy olyan fenntartható közlekedési rendszer kiépítése, amely megfelelő közlekedési feltételeket biztosít a személyautóknak, a tömegközlekedési eszközöket igénybe vevőknek, a kerékpárosoknak és a gyalogosoknak egyaránt. Ugyanakkor fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy a közlekedéssel kapcsolatos fejlesztések egyik meghatározó iránya továbbra is a környezetkímélő megoldások integrálása kell legyen.

4. FEJEZET: FEJLESZTÉSI PROGRAMOK ÉS CSELEKVÉSI TERVEK

4.1. A fejlesztési programok kidolgozásának fontosabb szempontjai

Csíkszereda megyei jogú város 2022-2030-as időszakra tervezett Integrált fejlesztési stratégiája, a korábbi stratégiai dokumentumok struktúrájához hasonlóan több komplex fejlesztési programcsomagot dolgozott ki. Ezen fejlesztési programcsomagok összeállítása során az alábbi szempontokat vettük alapul:

- az egyes programcsomagok és hozzájuk kapcsolódó fejlesztési javaslatok szervesen kapcsolódjanak az Európai Unió, az országos, a regionális és a megyei szinten megfogalmazott fejlesztési elvekhez, irányokhoz;
- az Integrált Fejlesztési Stratégia tartalmilag foglalja magába mindazokat a szempontokat és meglátásokat, amelyek a lakossági konzultációs folyamat illetve a különböző tematikus találkozók során felmerültek;
- a fejlesztési programcsomagok ne csak a csíkszerdai lakosoknak szóljanak, hanem kapcsolódjanak a térségben található más települések stratégiáihoz, a város vonzáskörzetében élő és a városi szolgáltatásokat használók igényeihez is.

A fentebb megfogalmazottak értelmében Csíkszereda Integrált Városfejlesztési Stratégiájának alapját négy komplex programcsomag képezi, amelyekhez komplementer fog hozzájárulni két további stratégiai dokumentum: Csíkszereda Város Mobilitási Terve a városi közlekedésfejlesztéssel kapcsolatos önálló stratégiai dokumentum, valamint a közelmúltban megalakult Csík-metropolisz övezet fejlesztésével kapcsolatos stratégiai dokumentum.

Csíkszereda Integrált Városfejlesztési Stratégiája az alábbi programcsomagokból tevődik össze:

1. Életminőség és társadalmi jólét program (infrastruktúra)
2. Versenyképesség és smart program (gazdasági fejlesztések, inkubáció, smart, városarculat)
3. Zöld Csíkszereda program (környezetvédelem, zöldövezetek, természetközelség, rekreáció)
4. Társadalmi felzárkózás program (szociális szolgáltatások, fejlesztések)

A helyi és térségi mobilitással kapcsolatos fejlesztési javaslatokat az 5-ik, míg a térségi fejlesztésekkel kapcsolatos javaslatokat a 6-ik programcsomag tartalmazza. Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy ezen intézkedések és programok részletes kidolgozását a Csíkszereda Fenntarthat Városi Mobilitási Terve, valamint a rövidesen elkészülő, a térség metropolisz övezetére vonatkozó fejlesztési dokumentum fogja tartalmazni.

4.2. Fejlesztési programok listája

4.2.1. Életminőség és társadalmi jólét program (infrastruktúra)

4.2.1.1. *Infrastrukturális fejlesztések*

4.2.1.1.1. *Városi és zonális rendezési tervek elkészítése (PUG, PUZ-ok)*

Számos helyi fejlesztési program alapja, hogy Csíkszereda belterületére vonatkozó városi és zonális rendezési tervek elkészüljenek. Az általános rendezési terv és a különböző zónákra vonatkozó rendezési tervek elkészítése kiemelt prioritást élveznek.

4.2.1.1.2. *Városrészek összekapcsolása, úthálózat bővítése és felújítása*

A mai közlekedési igények kielégítése és jelenlegi úthálózat terheltsége miatt szükséges azon városrészek megfelelő úthálózattal való összekapcsolása, amelyek jelenleg ilyen hiányosságokkal küzdenek (Csíksomlyó, a város keleti ipari övezete, és a Zsögödi rész összekapcsolható).

Az úthálózat fejlesztési program további kulcsfontosságú feladata a fejlesztési várólistán lévő utak és járdák ideiglenes feljavítása, illetve a felújított és nem felújított utak találkozási szakaszainak rendezése. A rehabilitációs prioritásként javasolt útszakaszok:

- Kossuth utca
- Testvériség sugárút

- Temesvári sugárút
- Nagymező utca
- Szív utca
- Sarkadi Elek utca
- Hajnal utca
- Mérleg utca
- Szentlélek utca
- Hősök utca
- Jégpálya utca
- Akác uca
- Gyár utca
- Olt utca
- Sas utca
- Pütkösd utca
- Levendula utca
- Búza utca
- Lovarda utca
- Kájoni János utca
- Szentkirály utca felújítása és a Hunyadi László kapcsolódó szakaszának felújítása,
- Malom utca
- Zsögöd utca
- Kútpatak utca
- Nyárfa utca
- Szék út
- Hidak javítása/újjaépítése (Harom utca, Kútpatak utca, Szék utca, Nyírfa utca).

A már lezárult projektek kapcsán ki kell emelni azt, hogy ez az eredmény megnöveli a további út feljavítási munkálatokkal kapcsolatos lakossági elvárásokat is. A programok menedzselésének fontos komponense kell legyen a lakossággal való kommunikáció, ami több kell legyen, mint az időszakos, egyszerű tájékoztatás.

4.2.1.1.3. Kerékpárutak építése és rehabilitációja

A kerékpárral való közlekedés egyre nagyobb szerepet tölt be a megyeközpontban. Ebben fontos szerepet töltenek be a már meglévő kerékpárutak, azonban a lakossági igények egyértelműen jelzik, hogy szükség van a jelenlegi kerékpárutak modernizációjára (Taploca, Csíksomlyó) valamint teljesen új útvonalak kijelölésére és megépítésére is. Az új kerékpárutak kialakítása során az alábbi szempontrendszert kell figyelembe venni:

- a kerékpárutak kapcsolják össze a város periferiáján található lakóövezeteket a város központjával,
- a kerékpárutak lehetőség szerint érintsék és kapcsolják össze a város kulturális és természeti értékeit,
- Csíkszeredával szomszédos települések, valamint a metropolisz övezetben található települések kerékpárúttal való összekapcsolása,

4.2.1.1.4. Járdáépítés, a járófelületek burkolatának felújítási programja

A járófelületek burkolatának kialakítása és karbantartása jóval több, mint infrastrukturális fejlesztés, a városképfejlesztés fontos része. A járdák rendezése többféle tevékenységet foglal magába:

- Új járdafelületek kiépítését,
- A meglévő, felújításra szoruló járdafelületek rehabilitációját,
- Időszakos karbantartási munkálatok elvégzését,
- a meglévő járdafelületek akadálymentesítését, a speciális közlekedési igényekkel rendelkezők igényeinek kielégítését (babakocsis közlekedés, mozgáskorlátozottak, látássérültek és nemlátók).

A jól megtervezett és kivitelezett járófelületek (színek, formák, egyedi grafikus megoldások, a térplasztikai elemekkel és a zöldfelületekkel való kombinálás) a település egységességét erősítik. Középtávon célszerű sajátos járófelületek megtervezése, amely csak erre a városra jellemző.

4.2.1.1.5. Lakónegyedek rehabilitációja

Az utóbbi években sikeresen elindult lakónegyed-rehabilitációs program számos kézzel fogható eredményt produkált. Az elkövetkező időszakban a városfejlesztési program szerves részét fogják képezni azok a komplex lakónegyed rehabilitációs folyamatok (például a Decembéri forradalom utca körüli lakónegyed, és Nagy István lakónegyed), amelyek magukba foglalják a következőket:

- Alapinfrastruktúra kiépítése vagy a meglévő rendszerek rehabilitációja, bővítése (vezetékes víz- és csatornahálózat, csapadékvíz elvezető rendszer, gázhálózat, villamos energia hálózat),
- Lakónegyed belüli utcahálózat felújítása, közlekedési táblák kihelyezése,
- Járdafelületek rehabilitációja, közlekedésségítő megoldások alkalmazása,
- A személyautók számára rendezett parkolóhelyek kialakítása,
- Zöld területek kialakítása és/vagy felújítása, fák ültetése,
- Új utcabútorok kihelyezése,
- Játzóterek, tömegsportolásra alkalmas szabadterei felületek kialakítása,
- Kerékpártárolók kialakítása,
- A háztartási hulladék szelektív gyűjtésére és időszakos tárolására alkalmas konténerek, szemetesek kihelyezése,
- Igény szerinti, kis méretű piaci szolgáltatások helyszínének kialakítása.

4.2.1.1.6. Középületek teljes körű rehabilitációja, akadálymentesítése

A városkép fejlesztése és a középületek által nyújtott szolgáltatások jobb elérhetősége érdekében mindenképpen szükség van a város középületeinek rehabilitációjára és akadálymentesítésére. Ezen típusú felújításoknak mindenképpen érinteniük kell a következő épületeket: Polgármesteri Hivatal, Vigadó épület, Művészetek Háza, Csíki Csobbanó, Színház, Erős Zsolt Sportaréna, a nemrég kialakult ügyfélközpont (a Posta Bank régi épülete). Szorosan ide kapcsolódik a fent jelzett épületek energiahatékonyságának fejlesztése is, amelyet bővebben az 4.2.3.2.1 pont alatt részletezünk.

A távfűtés iránti igény folyamatos csökkenése következtében mára Csíkszeredában több kazánház is elveszítette korábbi funkcióját. Jelenleg többféle hasznosításra is reális lehetőség van. A korábban kazánházként funkcionáló épületek lakónegyedekben való elhelyezkedésük miatt ideális lehetőséget biztosítanak közösségi házakká való átalakításra, amelyek eredményeképpen különböző szociális, kulturális (például a Piac utcai kazánház kortárs művészeti központtá való átalakítása) és más közösségi szolgáltatások helyszínévé válhatnak. Ugyanakkor lehetőség és igény van arra is, hogy a kazánházak városi szinten fejlődő sportágak (például a judo terem kialakítása a Szív utcai kazánház helyére) oktatásának, gyakorlásának helyszínei legyenek.

4.2.1.1.7. Periferikus zónák fejlesztése

Napjainkban fokozatosan felértékelődnek a városi agglomerációtól távolabb eső lakóövezetek. Ez azonban csak akkor jelent vonzó alternatívát, ha az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés nem jelent problémát. Csíkszereda esetében Szécseny, Zsögödfürdő és Csiba övezetek esetében szükség van az alapvető szolgáltatások (úthálózat, vezetékes vízrendszer, csatornahálózat, gázszolgáltatás, közvilágítás) korszerű kialakítására és működtetésére. Mindezek mellett indokolt a fent jelzett zónák és a város központjának kerékpárutakkal való összekötése is, valamint különböző oktatási, egészségügyi szolgáltatások telepítése, közösségi, rekreációs felületek kialakítása, a szabadterei sportolási lehetőségek gyakorlását biztosító infrastruktúra kialakítása.

4.2.1.1.8. Lakásépítési program

Csíkszereda dinamikus fejlődése érdekében szükséges egy komplex lakásépítési program elindítása, támogatása. A lakásépítési program keretében a következő területeken szükséges lépéseket tenni:

- szociális lakások építése és ezek hatékony menedzsmentje,
- ifjúsági lakások építése,
- ANL-s tömbházak építése,
- fiatalok számára kedvezményes építési zónák kijelölése,
- meglévő lakóövezetek bővítése, új lakóövezetek kialakítása.

4.2.1.1.9. Új piac kialakítása

A város központjában működő piactér jelentős felújításon esett át. A szóban forgó zóna zsúfoltsága miatt megközelíthetősége napi szinten nehézséget okoz a vásárlóknak, befogadóképességének korlátozottsága limitálja az eladók számát. A fentebb felsorolt problémák rendezésére egy új piactér kialakítása és működtetése jelent megoldást.

4.2.1.1.10. Városi strandok rehabilitációja és működtetése

Csíkszeredában korábban három különböző helyszínen lehetett strandolási szolgáltatásokat igénybe venni. Mára csupán a zsögödfürdői strand működik. Csíkszereda középtávú fejlesztési stratégiájának egyik meghatározó eleme, hogy ezen szolgáltatások a mai igények és elvárások szerint újra beinduljanak. Az aktuális elképzelések értelmében a három strand háromféle, egymás kiegészítő szolgáltatáscsomaggal fog a fürdőzők rendelkezésére állni:

- Zsögödfürdő esetében, a wellness típusú szolgáltatások integrációjával egy olyan strandolási helyszín jön létre, ahol elsősorban a pihenésre és a rekreációra, valamint a gyógyfürdői szolgáltatások működtetésére kerül a hangsúly. Az említett szolgáltatások kiépítése mellett szükség van a szálláshelyek kapacitásának bővítésére is.
- A Jégpálya negyedben található strand rehabilitációját követően a központhoz közeli elhelyezkedéséből és a könnyű megközelíthetőségéből kifolyólag elsősorban a családi strandolási igények kielégítésére fog fókuszálni.
- A Szeredai-fürdő egyik részének felújítása a szabadterei sportolási lehetőségeknek fog változatos helyszínt kínálni, amely egy jelenlegi nyertes pályázat eredményeképpen már folyamatban van.
- Az infrastrukturális jellegű fejlesztések mellett a csíkszeredai fürdők fejlesztési koncepciójának szerves része azok működtetésének beindítása és menedzselése.

4.2.1.1.11. Városkapu program

Minden város esetében fontos fejlesztési feladat a város határát jelző táblák környezetének megtervezése és rendezése a városba vezető útvonalak mentén. Ezek a város kapujának funkcióját töltik be. Lehetséges megoldások: térplasztikai elemek, tájékoztató táblák, digitális táblák, érkező és elutazó vendégeket üdvözlő feliratok, az útvonal melletti növényzet (fák, virág kompozíciók) kialakítása, digitális applikáció aktiválódása.

4.2.1.1.12. Hargitafürdő infrastruktúrájának fejlesztése

Hargitafürdő esetében az infrastrukturális fejlesztések esetében Csíkszereda lehetőségeit jelentős mértékben keretek közé szorítja az a tény, hogy a sportinfrastruktúra fejlesztését, vagy annak kiszolgálását célzó fejlesztések kivitelezéséhez szükséges tulajdonjogok nem biztosítottak, hiszen azok a szomszédos község (Csíkcicsó) tulajdonában vannak. Mindezek ellenére Csíkszereda támogatja minden olyan fejlesztési program kivitelezését, amelyek kapcsolódnak a Hargita hegység program és a Hargitafürdő program megvalósításához.

4.2.1.2. Közműfejlesztés

Csíkszereda közműfejlesztéssel kapcsolatos fejlesztési programjának ismertetése előtt említést kell tennünk azon városrészekről, utcákról, ahol komplex beruházásokra van szükség. A komplex beruházás

tartalmazza a *közművesítést* (vízhálózat, csatornahálózat, esővíz elvezetés, közvilágítás felújítása és bővítése, villamos energia hálózat, útszakaszok rehabilitációja), a járdaépítést és bicikliút kialakítását a következő utcák, övezetek esetében: Hajnal utca, Akác utca, Gyár utca, Tanorok utca és környéke, Szécsenyi lakóövezet utcái, Csibai lakóövezet utcái. Szükséges a vezetékes víz/szennyvíz/esővízhálózat kiterjesztése a taplocai városkijárat irányába.

4.2.1.2.1. A vezetékes vízszolgáltatás és a csatornahálózat fejlesztése

A vízszolgáltatási fejlesztése magába foglalja a hálózatcserét, a hálózatbővítést, illetve a kapacitásnövelést. A programot fokozatosan ki kell terjeszteni a település egészére, valamint a metropolisz övezetre is. Minden olyan infrastrukturális fejlesztéshez, amely hiányokat pótol, nagyon jelentős lakossági elvárások kapcsolódnak. Ugyanakkor ezzel párhuzamosan szükséges a csapadékvíz elvezetéséhez szükséges rendszerek szeparálása a szennyvízhálózattól. Fontosnak tartjuk itt is megemlíteni, hogy az ott tárgyalt szolgáltatások kiépítése, fejlesztése a város periferikus zónáiban kiemelkedő prioritást élvez.

4.2.1.2.2. Közvilágítás fejlesztése

Az alapvető infrastrukturális szolgáltatások esetében szót kell ejteni a közvilágításról is. Esztétikai funkciója mellett nagymértékben hozzájárul a biztonságos közlekedéshez, a pozitív közérzethez, és a közbiztonság javításához. Csíkszereda esetében a közvilágítás fejlesztése a következő szempontok szerint kell megvalósuljon:

- A közvilágítás hiányosságainak pótlása azon városrészekben, utcákban ahol ez jelenleg szükséges (Csobotfalva, Zsögödfürdő),
- A közvilágítás energiahatékonyságának folyamatos fejlesztése,
- A városkép fejlesztése érdekében a vezetékek földbe való helyezése.

4.2.1.2.3. Gázhálózat bővítése

A korábbi alfejezetekben tárgyalt alap-infrastrukturális szolgáltatások fejlesztése mellett vagy azokkal párhuzamosan szükség van Csíkszeredában a gázhálózat bővítésére. Az ezzel kapcsolatos fejlesztések megtervezése és kivitelezése a lakossági fogyasztási igények alapján kell megtörténjen. Kiemelten fontos a periferikus övezetek hiányosságainak pótlása (Szécseny, Csiba, Csobotfalva).

4.2.1.2.4. Villamos energia hálózat

Csíkszereda villamos energia hálózatának fejlesztése több célt kell szolgálnia:

- a szolgáltatás teljes körű kiterjesztését,
- a szolgáltatás ingadozásmentességének biztosítását
- a megújuló energiaforrások folyamatos, egyre növekvő szerepét a helyi a fogyasztási igények kielégítése érdekében.

Az elektromos hálózatot lehetőség szerint a föl alá kell áthelyezni.

Ennek a két célnak az elérése érdekében szükség van:

- A jelenleg kiépített rendszer elavult elemeinek (vezetékek, transzformátorok) cseréje,
- A megújuló energiaforrásokra alapozó beruházások támogatása,
- A villamos energiahálózat kibővítése és/vagy kapacitásnövelése.

4.2.1.3. Szociális szolgáltatások működtetéséhez szükséges infrastrukturális fejlesztések

A csíkszeredai szociális szolgáltatások hatékony működtetése érdekében szükséges a szolgáltatások alapját képező infrastruktúra bővítése. A különböző léptékű és célú beruházások (vásárlás, építés, rehabilitáció) tervezési fázisában fontos szempontok:

- A szociális központok elérhetősége/megközelíthetősége Csíkszereda különböző városrészében lakó, szociálisan hátrányos helyzetű személyek/családok számára,

- A kialakításra kerülő intézmények fizikai adottságai tegyék lehetővé a tervezett szolgáltatások működését,
- A Polgármesteri Hivatal és a térségben dolgozó, szociális jellegű szolgáltatásokat biztosító állami és civil szervezetek közötti eredményes együttműködés jelentős mértékben hozzájárul a tervezett szociális intézményrendszer létrejöttéhez.

4.2.1.3.1. *Gyermek sétány 9 szám alatti szociális központ rehabilitációja*

A Gyermek sétány 9 szám alatti szociális központ felújításra szorul, ami szerkezeti megerősítést, és épületgépészeti hálózat kiegészítését takarja (szociális lakás+közösségi étkeztetés).

4.2.1.3.2. *Krízis központ megépítése*

Csíkszeredában szükség van egy olyan felület kialakítására, amelynek kifejezetten az lesz a funkciója, hogy a krízishelyzetekbe került családok, vagy csoportok számára ideiglenes lakhatást és komplex szociális szolgáltatáscsomagot biztosít.

4.2.1.3.3. *Védett otthon építése/kialakítása*

Csíkszeredában szükség van egy olyan szociális intézmény kialakítására, amelynek feladata a családon belüli erőszak áldozatainak kezelése lesz.

4.2.1.3.4. *Időotthon építése*

A helyi lakosság folyamatos elöregedése miatt szükséges egy olyan időotthon megépítése, amely szükség esetére a térségi igények kielégítéséhez is hozzá tud járulni.

4.2.1.3.5. *Új hajléktalan szálló kialakítása*

Az elkövetkező időszakban mindenképpen szükséges egy, a hajléktalanok helyzetét orvosló szociális intézmény kialakítása/építése, amely a térségi igényeknek megfelelően tudja kezelni a hajléktalanok helyzetét.

4.2.1.3.6. *Tranzit központ létrehozása*

A Tranzit központ, mint szociális intézmény átmeneti jellegű szállás biztosításával, valamint nevelési és felzárkózást segítő programok segítségével hasznos kompetenciák kialakítását támogatja a minőségileg magasabb szintű életvitel tartós művelésére. A Tranzit központ kialakításának alapfeltétele egy megfelelő terület vásárlása és/vagy bérlése, az ideiglenes szállásfelületek kialakítása, a szolgáltatások működtetéséhez szükséges felületek kialakítása. A Tranzit központ létrehozásának folyamatában meghatározó szerepe van a térségi civil szervezetekkel való együttműködésnek.

4.2.1.3.7. *RESPIRO központ létrehozása*

A Respiro központ célja a fogyatékkal élő felnőttek gondozóinak tehermentesítése a gondozottak számára meghatározott, rövidebb ideig tartó ellátása, gondozása által. A központban szakosított ellátásban, fejlesztésben és foglalkoztatásban részesülnek, ezáltal segítve azon családokat, akik felnőtt családtagjuk mindennapos ellátásának problémájával szembesülnek. Hargita megyében ilyen jellegű intézmény nincs. A RESPIRO központ kialakításához szükséges a megfelelő infrastruktúra megépítése. A jelzett szociális intézmény létrehozása a térségi civil szervezetekkel való együttműködés keretében tud megvalósulni.

4.2.1.3.8. *Közösségi integrált szociális központ építése*

Egy közösségi integrált szociális központ megépítése és/vagy kialakítása, amely oktatási, szociális és egészségügyi funkciókat is el tud látni. Egy közösség számára létfontosságú elem a szociális intézmények komplexumában.

4.2.1.3.9. *Fogyatékkal élő gyerekek nappali foglalkoztató központja*

A fogyatékkal élő gyerekeknek dedikált nappali foglalkoztató központok száma nem elégséges, a működőek meglehetősen specializáltak. Hiánypótló intézmény megépítésére és/vagy kialakítására van szükség a fogyatékkal élő gyermekeknek dedikált nappali foglalkoztatás és fejlesztői szolgáltatásokkal, amely segíti őket az önálló életvitelhez, a társadalmi beilleszkedéshez szükséges képességek fejlesztésében.

4.2.1.3.10. Informális telepek szociális szolgáltató központjai

Az informális telepeken mélyszegénységben élő személyek, csoportok számára szükséges kialakítani azokat a felületeket, amelyek lehetőséget biztosítanak az alapvető szociális és oktatási szolgáltatások működtetésére.

4.2.1.3.11. Alternatív campus: Egy komplex, egész napos tevékenységet és ellátást biztosító intézmény létrehozása, amely a hátrányos helyzetű családok iskolás kor előtti, 0-6 éves korosztályú gyerekeinek szól.

4.2.1.4. Oktatási-, kulturális- és sportinfrastruktúra

4.2.1.4.1. Iskolaépítési program

Csíkszeredában több tényező együttes jelenlétének eredményeképpen a jelenlegi oktatási intézmények egyre gyakoribb problémája, hogy nem rendelkeznek megfelelő felülettel. Ennek egyik oka a városi iskolák vidéki oktatási intézményekhez viszonyított pozitívabb megítélése, új oktatási módszerek/irányok megjelenése és fokozatos térnyerése (Step-by-step, Waldorf, Montessori), valamint az oktatási rendszer átalakulásával az előkészítő osztályok megjelenése. Fontos tényező a Csíkszereda vonzáskörzetéből (metropolisz övezetből) érkező diákok jelenléte a megyeközpont oktatási intézményeiben, Ezen probléma egyetlen megoldása egy új oktatási helyszín kialakítása, amely megoldást jelent Csíkszereda több oktatási intézményének is a hasonló jellegű problémájára.

4.2.1.4.2. Bölcsődei szolgáltatások bővítése

Csíkszeredában a bölcsődei szolgáltatások egyre nagyobb népszerűségnek örvendenek, a tényleges bölcsődei helyekhez viszonyított lakossági igény fokozatosan nő. Ebből kifolyólag Csíkszereda középtávú stratégiájában meghatározó helyet foglal el a bölcsődei szolgáltatás mennyiségi növelése, amely egyrészt válasz a jelentkező igényekre, másrészt hozzá kíván járulni a fiatal családok gyermekvállalási kedvének növeléséhez és a fiatal generáció helyben való maradásához.

4.2.1.4.3. Oktatási intézmények rehabilitációs programja

Az elmúlt években Csíkszeredában több oktatási intézmény esetében is sikerült elindítani rehabilitációs programokat. Az elért eredmények ellenére az oktatási célokat szolgáló épületek, melléképületek, udvarok, sportpályák tekintetében számos intézmény esetében további beavatkozásokra van szükség. A rehabilitációs programban szereplő intézmények: József Attila Általános Iskola, Petőfi Sándor Általános Iskola, Nagy Imre Általános Iskola, Nagy István Művészeti Középiskola, Octavian Goga Nemzeti Kollégium, Liviu Rebreanu Általános Iskola, Xántusz János Általános Iskola, Venczel József Szakközépiskola, Kós Károly Szakközépiskola, Johannes Kájoni Szakközépiskola.

4.2.1.4.4. A Mikó Vár melletti terület rehabilitációja

A Mikó Vár melletti terület hasznosítása kulcsfontosságú feladat Csíkszereda középtávú fejlesztési stratégiájának kivitelezésében. A kulturális és történelmi értékeket is tartalmazó felület átalakításának célja, hogy kialakuljon egy olyan tér, amelynek hasznosítása szabadidős, turisztikai és kulturális programokban egyaránt szerepet kapjon.

Jelenleg a Mikó Vár szomszédságában található műemlék- és műemlék jellegű épületben a Csíkszeredai Megyei Sürgősségi Kórház több osztálya működik, azonban a jelenlegi tervek szerint ezen osztályok idővel ki fognak költözni a Nagy Laji-dombjaként ismert helyszínre. Az így felszabadult ingatlan és terület hasznosítása szintén szabadidős, turisztikai és kulturális téren kellene megtörténjen. Továbbá a fent

említett két terület összekapcsolása mellett lehetőség van egy olyan nagyobb komplexum létrehozására is, amely összeköti ezeket a gyorskorcsolya pálya és a jégcsarnok melletti területekkel és a Jégpálya negyedben található stranddal.

4.2.1.4.5. A városi sportinfrastruktúra fejlesztése

A tömegsportolási lehetőségek támogatása és az egészséges életvitel népszerűsítése érdekében szükség van az ezek gyakorlásához szükséges infrastruktúra kialakítására. A város folyamatosan bővülő családi lakóövezeteinek fejlesztési programjában helyet kapnak a szabadtéri sportolási lehetőségeket kialakító beruházások. Ezen fejlesztések keretében szükség van szabadtéri futópályák kiépítésére, edzőparkok kialakítására, kerékpárutak megépítésére, valamint multifunkcionális sportpályák létesítésére.

Az ide kapcsolódó fejlesztési programok esetében fontos összehangolni a városi sportstratégiát a tömegsportolás fejlesztésével, valamint a helyi sportklubok által kezdeményezett beavatkozásokkal.

4.2.2. Versenyképesség program: gazdasági fejlesztések, inkubáció, digitalizáció, turizmus

4.2.2.1. Gazdaságfejlesztési projektek

4.2.2.1.1. Ipari park létrehozása

Csíkszereda gazdaságfejlesztési stratégiájának meghatározó eleme egy ipari park létrehozása, kialakítva hozzá a megfelelő közművesítést, közúti infrastruktúrát. A beruházás egyik célja, hogy a helyi nagyobb vállalkozások a növekedésük során megvalósuló új beruházásokat nem a környező településekre, vagy más régióba viszik, hanem az ipari park területén valósítják meg, illetve az, hogy vonzó környezetet teremtsen azok számára, akik a régióban szeretnének beruházásokat létrehozni.

A projekt várható eredményei:

- növekszik a városban telephelyet nyitó vállalkozások száma,
- megnőnek a város adóbevételei,
- megnő a városban elérhető munkahelyek száma,
- vonzó környezet új befektetők számára.

4.2.2.1.2. Ipari inkubátor és képzőközpont

A beruházás egyrészt klasszikus inkubátorházként fog működni, amelynek célja az ipari tevékenységet folytató vállalkozások támogatása. A támogatás része a kedvezményes irodabérlés mellett a modern, különböző ipari gépekkel felszerelt csarnok kedvezményes használatának lehetősége is, ahol a vállalkozók prototípusokat tudnak készíteni, kisebb volumenű gyártási tevékenységet tudnak folytatni.

A 102/2016-os törvény rendelkezései szerint a klasszikus üzleti inkubátorház által kínált szolgáltatások és létesítmények mellett az üzleti inkubátorház leendő lakói egy modern, számos korszerű géppel és berendezéssel felszerelt gyártócsarnok használatának lehetőségét is élvezhetik. Ezen a helyszínen a vállalkozók prototípus- és kisüzemi gyártási tevékenységet is végezhetnek.

A beruházás másik szerepe a szakmai tudás megalapozását célzó képzőközpont létrehozása és működtetése. A képzőközpontban a városban működő, vagy itt ipari tevékenység folytatását tervező vállalkozások számára munkaerő képzését célzó, illetve szaktudást növelő képzési programok lesznek biztosítva, amelyek a teljes Székelyföldre kiterjedő képzési lehetőségeket fognak nyújtani.

Várható eredmények:

- az ipari tevékenység részarányának növekedése a város teljes forgalmában;
- az újonnan bejegyzett/alapított ipari vállalkozások számának növekedése;
- a munkahelyek számának növekedése a városban;
- a város vállalkozásainak versenyképességének növelése;
- a szakképzett munkaerő számának folyamatos növekedése a városban/régióban;
- a munkaerő-piaci keresletnek megfelelő szakképzett munkaerő biztosítása.

4.2.2.1.3. Coworking iroda, inkubátor és accelerator program

A közösségi iroda célja, hogy olyan inspiráló és modern környezetet biztosítson, amelyben a különböző kategóriájú emberek (szabadúszók, vállalkozók, távmunkások) olyan környezetben dolgozhatnak, amely egyéni fókuszot kínál, de a közösséghez tartozás előnyeit is élvezhetik. A közösségi iroda teret és szabadságot biztosít a kreativitás kibontakozásához, és szerepet játszik az innovatív közösségépítésben. A közösségi irodahelyiségben az innováció és/vagy a tudomány szellemében, valamint a vállalkozói szellem támogatására irányuló rendezvények és/vagy műhelymunkák kerülnek megrendezésre.

A projekt célja továbbá az induló vállalkozások támogatása és az üzleti ötletek megvalósítása.

A támogatás magában foglalja az ötletek kidolgozásának lehetőségét, a piacra lépés folyamatában való útmutatást és segítséget, valamint a termékek és üzleti ötletek validálását.

Az új struktúra feladata lesz a vállalkozói szellem előmozdítása, az innováció támogatása és akár a kockázati tőke bevonása a régióba.

A projekt várható eredményei a következők:

- az önfoglalkoztatók és önfoglalkoztatók fejlesztési lehetőségeinek növelése,
- a városba visszaköltözők számának növelése
- az innováció és a fejlesztés támogatása
- a városban működő vállalkozások számának növelése
- az induló vállalkozások túlélési arányának növelése;
- a távmunkába visszatérő fiatalok számának növelése.

4.2.2.1.4. *INNOKULT Központ kialakítása*

A Szakszervezetek Művelődési Háza, avagy jelenlegi nevén a Művészetek Háza Csíkszereda központi részének egyik meghatározó épülete. A város fejlesztésével kapcsolatos koncepció szerves részét képezi az az elképzelés, hogy egy átépítési és rehabilitációs programot követően az épület új funkciókkal bővül:

- innovációs és inkubációs központ, kutatási programok működtetése,
- képzési programok működtetése közép- és felsőfokon;
- co-working, co-learning inkubátorház létrehozása,
- kiállító- és bemutató termek kialakítása,
- közösségi rendezvények megszervezésére alkalmas felületek kialakítása,
- konferencia termek kialakítása,
- civil szervezetek számára találkozási helyszín létrehozása.

4.2.2.1.5. *A városban működő vállalkozások szakmai támogatása program*

Ez a komplex tevékenység sorozat fő célja támogatni a helyi vállalkozások több irányból való támogatása. Számos projektjavaslat tartozik ebbe a kategóriába:

- gazdasági fórumok szervezése,
- helyi pályázatok rendszere és pályázati tájékoztatás,
- egységes ügyfélkapu rendszer,
- képzési programok szervezése,
- kiállítások szervezése,
- testvérvárosi gazdasági kapcsolatok létesítése,
- vállalkozói gondolkodásmód fejlesztő programok,
- vállalkozói adatbázis létrehozása, elérhetővé tétele,
- generáció váltást segítő programok,
- körforgásos gazdasági modellre átállást segítő programok,

Ezeket a programokat különböző partnerekkel együttműködve kell működtetni, ennek egy első, de fontos lépése volt, hogy a városban már megalakult a Gazdasági Egyeztető Tanács. Emellett más szakmai, vagy finanszírozási partnerek bevonása is reális lehetőség.

4.2.2.1.6. *Munkaerőpiaci helyzetkép elkészítése és helyi foglalkoztatási stratégia*

A szakmai kutatáson alapuló munkaerőpiaci helyzetkép célja a helyi foglalkoztatási stratégia megalapozása. Ennek első lépése a munkaerőpiaci szempontból aktívnak számító lakosságra kiterjedő képzettségi és szakmai kompetencia adatbázis kialakítása. Az adatbázis tartalmazza az iskolai végzettségre, a formális és nem formális szakmai tudásra és tapasztalatra, a munkaerőpiaci tapasztalatra vonatkozó információkat, valamint a további munkaerőpiaci tervek, szakmai ambíciókra és érdeklődési körökre, további tanulási tervek vonatkozó információkat.

Az adatbázis alapján elkészülő foglalkoztatási stratégia szakmai megállapításai alapján stratégiai cselekvési terv elkészítésére van lehetőség a következő kérdésekben:

- helyi munkaerőpiaci adottságokra alapozott potenciális térségi befektetők bevonása,
- preferált tevékenységi ágazatok ösztönzése, támogatása,
- lakossági igényekre alapozott továbbképzési, átképzési programok szervezése.

4.2.2.2. Turisztikai fejlesztések

4.2.2.2.1. Csíksomlyó, mint kiemelt turisztikai desztináció

Csíksomlyó országos és nemzetközi szinten is ismert turisztikai desztináció. A jelentős számú érdeklődőt vonzó Csíksomlyói Pütkösdi Búcsú mellett egyre több kisebb-nagyobb rendezvény és program jelenik meg, amelyek helyszíni ide kapcsolódik. Fontos, hogy az elkövetkező időszakban olyan fejlesztési programok kerüljenek kivitelezésre, amelyek tovább növelik e helyszínek a helyi a térségi turizmusban betöltött szerepét:

- a csíksomlyói nyereg megközelíthetőségének fejlesztése, valamint az itt található látványosságok elérhetőségének fejlesztése (nyereg, kápolnák, kilátó)
- új kilátó építése,
- a kegyhely vallási, történelmi, kulturális értékeinek megjelenítése (tájékoztató táblák, digitális megoldások).

4.2.2.2.2. A turisztikai szálláshelyek típusainak diverzifikációja

Fontos a szálláshelyek típusainak további diverzifikálása életkori csoportok és turisztikai programok szerint. Lehetőség szerint bővíteni kell a magasabb besorolású szálláshelyek számát. Ennek a programnak a kivitelezése a turisztikában érintett vállalkozásokkal való egyeztetések mentén tud megvalósulni. A szálláshelyek diverzifikálásának programja valamint a meglévő és új turisztikai programok összekapcsolása tovább növeli a beavatkozás eredményességét.

4.2.2.2.3. Turisztikai útvonalak tervezésének és kialakításának programja a városban

Az élményszerű turizmus kialakítása érdekében szükség van a városon belül, illetve a város közvetlen környezetében gyalogos útvonalak megtervezésére. Az útvonalak kiválasztása, kijelölése és a turisztikai szolgáltatások kialakítása a következő fejlesztési beavatkozásokat feltételezi:

- a turista útvonalak által érintett kulturális, turisztikai, természeti látványosságok listázása,
- a turista útvonalak megtervezése és kialakítása,
- a turista útvonalak egyedi kijelölése (táblák, digitális megoldások alkalmazása),
- az útvonalakhoz tájékoztató anyagok készítése (nyomtatott anyag, digitális térkép),
- idegenvezetői szolgáltatás kialakítása,
- a turisztikai útvonalak más turisztikai szolgáltatásokkal való összekapcsolása,
- a turisztikai útvonalak marketingje.

4.2.2.2.4. A szórakozóhelyek bővítésének programja

A város vonzerejének növelése érdekében szükség van több olyan szórakozóhelyre, amely a formai kivitelezés és a szolgáltatások tartalma tekintetében egyediségre törekszik, amelynek önmagában neve és vonzereje van. Az ilyen jellegű igény a város lakossága részéről és a turisták részéről is nagyon jelentős. Helyi támogatási programmal lehet ösztönözni a gazdasági szereplőket arra, hogy ilyen helyeket alakítsanak ki. A szórakozóhelyek bővítési programja a következőket tartalmazza:

- multifunkcionális kávézók kialakítása, amelyek a vendéglátás mellett kulturális vagy egyéb programokat is kínálnak,
- zenekarok nyilvános térben zajló programjainak támogatása,
- a vendéglők kínálatában specifikus ajánlatok kialakítása,
- tematikus élménypark kialakítása.

A program sikeres megvalósítását nagymértékben segíti a vendéglátással foglalkozó vállalkozókkal való együttműködés.

4.2.2.2.5. Kilátók építése

A városban tartózkodó turisták és a helyi lakosság számára egyaránt vonzerőt jelent a kilátók építése, amely rálátást biztosít a városra, a környékre. Fontos feltételek:

- Legyen autóval, kerékpárral és gyalogosan is megközelíthető.
- Formatervezése legyen egyedi,
- Legyenek feltüntetve a látnivalók (poszter, tájékoztató anyag),
- Legyen alkalmas fotózásra,
- Legyen teljes mértékben biztonságos.

4.2.2.2.9. Turisztikai marketing

A város turisztikai adottságainak, erőforrásainak és ide kapcsolódó szolgáltatásainak egységes marketingje a helyi és térségi turisztikai fejlesztések egyik meghatározó pontja. Fontos a különböző szolgáltatások iránt fogékony turistacsoportok beazonosítása és az adott csoportok igénye szerinti szolgáltatáscsomagok összeállítása. Javasolt tevékenységek:

- digitális megoldások használata,
- csoportspecifikus szolgáltatás csomagok kialakítása,
- egységes design alkalmazása,
- térségi turisztikai kínálatba való integráció.

4.2.2.2.10. Gyógyturisztikai szolgáltatások fejlesztése Hargitafürdőn

A térségi szinten ismert gyógyturisztikai adottságokkal is rendelkező Hargitafürdő, nem csak a városi, hanem a metropolisz-övezet léptékű, turisztikai irányultságú fejlesztési programokban is helyet kell kapjon. A város helyi fejlesztéssel kapcsolatos adminisztratív korlátai ellenére lehetősége szerint támogat minden olyan kezdeményezést, amely Hargitafürdő ezen természeti adottságára épít.

4.2.3. Zöld Csíkszereda program (környezetvédelem, zöldövezetek, természet-közeliség, rekreáció)

4.2.3.1. Szelektív hulladékgyűjtési program működtetése

A lakónegyedek felújításával párhuzamosan, de ettől függetlenül is több olyan fejlesztési program is lezajlott Csíkszeredában, melynek célja az volt, hogy reális lehetőséget biztosítson a lakosság számára a szelektív hulladékgyűjtés megvalósítását illetően. Ezek a programok az elkövetkező időszakban is részét képezik a helyi fejlesztési stratégiának, akár a komplex lakónegyed felújítási programok keretében, akár azoktól függetlenül is. A szelektív hulladékgyűjtés lehetőségének biztosítása mellett a program fontos része a lakosság ösztönzése és támogatása a háztartási hulladék szelektív gyűjtésére. Ennek érdekében javasolt olyan alprogramok működtetése, amely az ilyen irányban elkötelezett és következetes családok, lakóközösségek hulladékgyűjtési gyakorlatát honorálja, értékeli. A szelektív hulladékgyűjtés applikáció segítségével való követése növeli a lakosság elkötelezettségét.

4.2.3.2. Épületek energetikai hatékonyságának fejlesztése

4.2.3.2.1. Tömbházszigetelési program

A Csíkszeredában elindított tömbház-szigetelési program egyik legfontosabb célja az épületek energiahatékonyságának fejlesztése, de fontos szerepe van a városkép javításában is. A program népszerűsége töretlen, a soron következő támogatási forrásokra is jelentős mennyiségű dokumentációt sikerült összeállítani. Ennek értelmében a tömbházak szigetelése Csíkszereda fejlesztési programjának szerves része marad.

4.2.3.2.2. Középületek energetikai hatékonysága

Az energiahatékonyság irányába mutató tendenciák egyik következménye, hogy a középületek energetikai hatékonyságának javítása a helyi fejlesztési stratégia egyik fontos programja. Különösen igaz ez olyan műemlék-, vagy műemlék jellegű épületek esetében, amelyek az elmúlt – 15-20 évben nem estek át egy ilyen típusú rehabilitáción. Ezen a területen az alábbi beruházásokra van szükség

- Megújuló energiaforrásokra (napenergia, szélenergia, biogáz, geotermikus energia) alapozó energia termelési rendszerek kialakítása,
- Zöld épületek kialakítása,
- Fotovoltaikus energiatermeléssel kapcsolatos beruházások kivitelezése,
- Az erőforrásigény minimalizálása,
- Decentralizáltan működő okos hálózatok kialakítása.

4.2.3.2.3. Családi házak energetikai hatékonyságának fejlesztése

A tömbházak hőszigetelési programjának kiegészítéseképpen fontos kidolgozni egy lokális léptékű programot azon családi házak helyzetének kezelésére, amelyek azelőtt épültek, hogy a hőszigetelés a házépítés egyértelmű velejárójává vált volna. Ezen régebbi építésű házak energetikai hatékonyságának fejlesztése jelentős életszínvonalbeli növekedést jelent a lakosság számára, valamint támogatja a település energiahatékonyságát.

4.2.3.3. Környezetbarát közlekedési lehetőségek bővítése

A közlekedés környezetbarát lehetőségeinek bővítése Csíkszereda korábbi fejlesztési stratégiájának is része volt. Az uniós szintű fejlesztéspolitikai átalakulások tovább növelték az ilyen típusú beavatkozások szükségességét. A kitűzött célok elérése érdekében a következő projektek megvalósítására lesz szükség:

- A közösségi közlekedés környezetbarát eszközökkel való fejlesztése,
- A lakossági igényekhez igazított tömegközlekedési beruházások megvalósítása,
- A kerékpár alapú közlekedés feltételrendszerének kiépítése (kerékpárutak, kerékpártározók),
- A lakossági autóhasználati gyakorlat mértékének csökkentése,

- Az elektromos autók használatához szükséges feltételrendszer kialakítása (városi töltőállomás-hálózat kiépítése).

4.2.3.4. A szennyvíz és csapadékvíz elvezető rendszerének szeparált kiépítése

Ahogy az infrastruktúrális fejlesztésekkel kapcsolatos fejezetben is jeleztük, mindenképpen szükséges a szennyvíz és a csapadékvíz elvezető rendszerek szeparálására. Ennek a beruházásnak a célja, hogy a kezelést igénylő és a kezelést nem igénylő víz elválasztásra kerül, így jóval energiahatékonyabban és gyorsabban oldható meg azok újrahasznosítása. Ugyanakkor a nagyméretű esőzésekkor lehulló csapadék külön rendszeren való elvezetése kisebb valószínűséggel vezet a rendszer túlterheléséhez.

4.2.3.5. A közvilágítás energiahatékonyágának fejlesztése

A város hatékony és környezetkímélő energiagazdálkodása szorosan kapcsolódik a közvilágítás energiahatékonyágának fejlesztéséhez. A Csíkszeredai közvilágításban használat hagyományos lámpatestek LED-es égőkre való cseréje már elindult, azonban a jelentős többségükben még most is hagyományos égők vannak. Ezen program célja, hogy lehetőség szerint minél hamarabb a teljes közvilágítási rendszer átálljon a hosszabb élettartamú és energiafogyasztás szempontjából takarékosabb égők használatára.

4.2.3.6. Távfűtési rendszer modernizációja

A hosszú távú fejlesztések egyik alappillére a zöld energia felhasználására alapozó távfűtési rendszerek kialakítása. A csíkszeredai távfűtési rendszer korszerűsítése (megújuló energiaforrások felhasználásával és nagy hatékonyságú technológiák alkalmazásával) lehetőséget kínál arra, hogy az egyéni fűtési rendszerekhez képest reális alternatívát nyújtson a lakosság számára.

4.2.3.7. A városi zöldövezetek fejlesztése

4.2.3.7.1. Zöldövezeti arány növelése, zöldövezetek gondozása

Uniói szintű fejlesztéspolitikai elvárás a települések zöldövezeti arányának fokozatos növelése. A más jellegű helyi szintű fejlesztések kivitelezésével párhuzamosan törekedni kell további zöldövezetek kialakítására, valamint a meglévők gondozására, karbantartására. Például: a Nagyrét UTR területén van egy helyi védelemre javasolt zöldterület, amelynek a területe kb. 74 ha. Hosszú távon a kereskedelmi területtől északra fekvő területek fejlesztésével kapcsolatos beruházások megvalósíthatók tematikus tanösvények létrehozásával, azaz a vízelvezetés és az építési hulladék elhelyezése miatt leromlott természeti állapotok rehabilitációjával-javításával.

A város zöldövezeteinek gondozása a városi kertészet munkatársainak feladata. Az általuk végzett tevékenység egyik meghatározó eleme a virágültetés, illetve más dísznövények telepítése. Ezek előnevelése a városi kertészet melegházaiban történik, amelyek szakszerű működtetése nem valósítható meg azok rehabilitációja nélkül. A kertészet ezen tevékenysége jelentős mértékben hozzájárul a városkép alakulásához, munkájuk eredményét jelentős lakossági megbecsülés is övezi.

4.2.3.7.2. Ifjúsági park felújítása

Az elmúlt időszakban a város több parkját is sikerült bekapcsolni olyan rehabilitációs programokba, amelyek eredményeképpen mára a lakosság mindennapi életvezetésének aktívan használt tereivé váltak. Az Ifjúsági-park rehabilitációja a város középtávú fejlesztési programjának részét képezi, amelynek keretében a zöldövezet funkcionalitása is kezelésre fog kerülni.

4.2.3.7.3. Természetvédelmi területek hozzáadott értékeinek kiaknázása

A város közigazgatási területéhez több természetvédelmi terület is tartozik. A térségben tevékenykedő, a téma iránt érdeklődést mutató civil szervezetekkel közösen javasolt olyan programtervek kidolgozása, amelyek lehetőséget adnak a természetvédelmi területeken található egyedi flóra és fauna komplex hasznosítására. Ezen adottságok megfelelő kiaknázás esetén a következő szempontok szerint hasznosíthatóak:

- Turisztikai látványosságként a térségbe látogatók számára egyedi vonzerőt lehet kialakítani,
- Szervesen bekapcsolhatók az elemi és általános oktatási folyamatokba (tanösvények),
- Szabadidős és rekreációs programlehetőségekként hasznosulhatnak a téma iránt érdeklődő lakosság, de elsősorban a kisgyerekes családok esetében,

A mobil alapú alkalmazások kifejlesztése ezen információk szélesebb körű megismerését támogatja.

A természetvédelmi területek hozzáadott értékeinek hasznosítása keretében hangsúlyozottan ki kell emelni a Nagyrét övezet zöld területeinek rendezését. A mocsaras terület flórája és faunája jelentős mértékű értéket képvisel, amelyek védelme és megőrzése prioritást élvez. A szóban forgó területek kisajátítását követően Csíkszereda megyei jogú város egy rekreációs övezet kialakítását látja kivitelezhetőnek, amely tartalmazza:

- a terület gyalogos formában való megközelítéshez szükséges beavatkozásokat,
- egy látványerdő kialakítását,
- mindazokat az intézkedéseket, amelyek hozzájárulnak a terület rehabilitációjához, lakossági aktív használat feltételeinek teljesítéséhez (ösvényrendszer kialakítása, környezetbe illő utcabútorok kihelyezése, pihenőhelyek, információs felületek kialakítása).

4.2.3.7.4. A Mikó Vár mögötti terület rendezése

Ahogy az 1.5.4-es pontban jeleztük, a Mikó Vár mögötti terület, a várral szomszédos telek, valamint a gyorskorcsolya pálya, a jégpálya és a Jégcsarnok melletti, jelenleg rehabilitációra váró területek, valamint a Jégpálya negyedben található strand várhatóan a jövőben egy funkcionálisan összekapcsolt, turisztikai-kulturális-rekreációs célegyüttest szolgáló rendszert fog képezni. Ezen területek zöldövezeteinek rendezése szintén a városi stratégia szerves részét képezik.

4.2.3.8. A lakosság környezettudatosságának növelése

A nagyobb beruházásokra fókuszáló projektek mellett szükség van a lakosság környezettudatosságának növelésére is. A technológia folyamatos fejlődése mára olyan környezetbarát megoldásokat dolgozott ki, amelyeket a térség lakossága nem vagy csak alig ismer. Célszerűnek mutatkozik elsősorban az iskoláskorú és az egyetemre járók közösségének megszólítása, az ökológiai tudatosság kialakítása annak érdekében, hogy ez a fajta szemlélet a jövő nemzedék számára már a családban átadásra kerüljön. Ezen program részét képezik:

- a térség természeti adottságainak megismerését célzó programok, oktatási tevékenységek támogatása,
- környezetvédelmi kérdésekkel kapcsolatos tájékoztató anyagok elkészítése és terjesztése,
- helyi és térségi civil szervezetekkel való együttműködés intenzitásának növelése.

4.2.3.9. A Suta-tó és környékének rehabilitációja

A Suta-tónak 2021-ben elkezdett rehabilitációs munkálatai hosszú idő után megnyitották a lehetőséget arra, hogy Csíkszereda egyik legfontosabb környezeti adottsága egy komplex fejlesztési program eredményeképpen a város egyedi és meghatározó tere legyen. A jelenleg is zajló árvízvédelmi munkák befejezését követően további fejlesztési programok kidolgozása fog következni, amelyek az alábbi célok megvalósítását fogják szolgálni:

- A Suta-tó megközelíthetőségének kiépítése (út, kerékpárút)
- A tavon gyakorolható vízi sportok lehetőségének megteremtése,
- Szabadidős, turisztikai és rekreációs felületek kialakítása,
- Sporthorgászati lehetőségek kialakítása.

4.2.4. Közösségi, kulturális és szociális fejlesztések

4.2.4.1. Az INNOKULT központ szerepe a helyi civil szervezetek tevékenységének segítésében

A civil szervezetek munkája egyre nagyobb szerepet tölt be a helyi és térségi társadalomban. Ebből kifolyólag stratégiaileg fontos helyet foglal el az a program, amely közös infrastruktúrát biztosít a helyi közösség érdekében tevékenykedő civil szervezeteknek. Az INNOKULT központ a következő funkciókkal kívánja segíteni a helyi civil szervezetek munkáját:

- A civil szervezetek számára találkozási pont kialakítása,
- A civil szervezetek adminisztratív munkavégzését támogató iroda felszerelése és működtetése,
- A civil szervezetek rendezvényei számára megfelelő tér biztosítása,
- A civil szervezetek és a vállalkozói szféra közötti kapcsolatok erősítése.

4.2.4.2. Az önkéntesség promoválásának programja

A fiataloknak a városhoz való kötődését jelentős mértékben elősegíti, ha szélesebb körben ismertté válik az önkéntes munka gyakorlata. Az új romániai jogi szabályozás lehetővé teszi, hogy a hivatalos formában végzett önkéntes munka a munkaerőpiacra való bejutás felkészítő szakasza legyen. Az önkormányzat ezen a téren a következő tevékenységeket tudja megvalósítani:

- az önkéntes munkavégzéssel kapcsolatos tájékoztató programok ösztönzése és támogatása,
- a helyi és térségi vállalkozások körében az önkéntes munkavégzés lehetőségének promoválása,
- az önkéntes munkavégzéssel kapcsolatos helyi igények felmérésének ösztönzése, támogatása.

4.2.4.3. Részvételi költségvetés program

A részvételi költségvetés célja bevonní Csíkszereda Megyei Jogú Város lakosságát egy demokratikus döntési folyamatba, ahol a helyi költségvetés egy részének optimális elköltési módját vitatják meg. A folyamat feltételezi a lakosok aktív részvételét a közösségük problémáinak meghatározásában és megoldásában.

A program arra bátorítja a csíkszeredaiakat, hogy vegyenek részt a helyi érdekű beruházásokat érintő döntésekben. Így válhat a részvételi költségvetés a helyi közigazgatás fontos eszközévé, és biztosíthatja a döntéshozatali folyamat átláthatóságát.

A részvételi költségvetés programhoz bárki csatlakozhat, aki betöltötte a 18. életévét és csíkszeredai lakhellyel vagy ide szóló lakcímmel rendelkezik. A projektjavaslatokat benyújthatják: polgárok, egyénileg; egyesületek, alapítványok és civil szervezetek; sportklubok; kereskedelmi társaságok. A részvételi költségvetési programmal kapcsolatosan benyújtható projektjavaslatok listája folyamatosan idomul az adott kihívásokhoz, tendenciákhoz.

4.2.4.4. A zenekultúra támogatása

A zenei életnek többféle formája működik a városban, ezek külön-külön mind fontos értéket képviselnek. Az egyes kezdeményezések több esetben egyedi támogatást kapnak, illetve jelentős társadalmi részvételre alapozódnak. A zenekultúra támogatása esetében a következő irányok élveznek prioritást:

- a városban erre a célra kialakított felületek (szabadtéri színpadok, előadótermek) használatára alapozva a zenei programok kibontakozásának támogatása,
- komolyzenei, popzenei, népzenei produkciók, előadások támogatása.

A program elindulása/működése feltételezi a szabadtéri előadó felületek kialakítását és/vagy rehabilitációját.

4.2.4.5. Komplex szociális ellátórendszer

A város szociális ellátórendszer infrastrukturális megalapozása mellett szükség van az intézményrendszer által nyújtott szolgáltatáscsomagok felvázolására is. Az alábbiakban vázoljuk, hogy a különböző szociális intézmények milyen tevékenységekkel fognak hozzájárulni a Csíkszereda komplex szociális ellátórendszerének működéséhez.

4.2.4.5.1. A *Gyermek sétány 9 szám alatt kialakításra kerülő intézmény* keretében a következő szolgáltatások fognak működni: támogatott lakhatás és közösségi étkeztetés.

4.2.4.5.2. A *Krízis Központ* a krízishelyzet függvényében szociális, pszichológiai és egészségügyi szolgáltatásokat működtet az adott társadalmi csoport számára, valamint a rászorultak számára biztosítja az alapvető életvitelhez szükséges feltételeket.

4.2.4.5.3. A *Védett otthon* központi funkciója a családon belüli erőszak áldozatainak törvényi előírások alapján való ideiglenes elszállásolása.

4.2.4.5.4. Az *Idősothton* funkciója: idős személyek állandó lakhatását, ellátását biztosítja.

4.2.4.5.5. *Új hajléktalan szálló*: Ideiglenes és sürgősségi szálláslehetőséget, valamint közösségi étkeztetést biztosít hajléktalan személyek számára.

4.2.4.5.6. A *Tranzitközpont*, mint átmeneti jellegű lakhatási lehetőség fontos eleme a szociális hálónak. Funkciója szerint az első lépés egy szociálisan hátrányos helyzetű személy vagy család hatékony társadalmi integrációjának. Az ideiglenes lakhatási lehetőségen kívül biztosít szociális, pszichológiai és egészségügyi szolgáltatásokat illetve ismeretterjesztő, felvilágosító foglalkozásokat amelyek szükségesek az önálló életvitel megvalósításához. Ugyanakkor segítséget nyújt, együttműködve a Második esély programmal, az alapvető iskolázottság megszerzéséhez.

4.2.4.5.7. *RESPIRO Központ*

A Respiro központ célja a fogyatékkal élő felnőttek gondozóinak tehermentesítése a gondozottak számára meghatározott, rövidebb ideig tartó ellátása, gondozása által. Funkciója meghatározott ideig lakhatást, ellátást és szakszerű/orvosi felügyeletet és foglalkozást biztosítani fogyatékkal élő felnőttek számára, felszabadítva ezáltal az elsődleges gondozókat.

4.2.4.5.8. *Közösségi integrált szociális központ*

A megnevezés olyan összetett szolgáltatásokat biztosító központot takar, amely egyesíti a hátrányos helyzetű személyek, családok számára biztosítandó szociális, egészségügyi és oktatási szolgáltatásokat, legyen az felvilágosító, feltérképező, segítő, vagy oktató tevékenység.

4.5.9. *Fogyatékkal élő gyerekek nappali foglalkoztató központja*

A fogyatékkal élő gyermekeknek dedikált nappali foglalkoztató, fejlesztő központ, amely segíti őket az önálló életvitelhez, társadalmi beilleszkedéshez szükséges képességek fejlesztésében. Funkciója segítséget nyújtani azon családoknak, akik fogyatékkal élő gyermeket nevelnek elősegítve a fogyatékoság típusának, súlyosságának felmérését, specializált foglalkozások és tevékenységek keretében segíteni kompetenciák kialakítását.

4.2.4.5.10. *Informális telepek szociális központjai*: A beazonosított informális telepek felszámolását, újraintegrálását célzó intézkedések első mozzanata azon szociális központok kialakítása, amely a telepre helyezett nem állandó épület (moduláris struktúra, konténer) formájában valósul meg, ami lehetőséget biztosít az ott lakók és a szociális szolgáltatást nyújtó egység számára elkezdni az integrációs folyamatok megalapozását. Funkciója létrehozni az érintkezési pontot a telepen élő lakosság és a szociális szolgáltatás konkrét formája (felvilágosító tevékenységek, beszélgetések, higiénés szokások kialakítása) között.

4.2.4.5.11. *Alternatív campus*: Egy komplex, egész napos tevékenységet és ellátást biztosító intézmény, amely a hátrányos helyzetű családok iskolás kor előtti, 0-6 éves korosztályú gyerekeinek szól. Funkciója fél vagy egész

napos tevékenységet, foglalkozást, oktatást, képességfelmérést és ellátást biztosítani a kis gyerekeknek felkészítve őket az iskolakezdésre és szociális integrációra. Az itt megtanulható képességeket otthon nem, vagy csak hiányosan sajátíthatnának el. Az alternatív campus szolgáltatásai segítik a szülőket abban, hogy munkát vállalhassanak, amit nem tehetnének meg, ha gyermekeik állandó felügyeletét maguknak kellene ellátni. Az Alternatív campus program megvalósítása lehetőséget nyújt a Biztos Kezdet Ház programnak, amely *a szociokulturális hátrányokkal küzdő gyermekek egészséges fejlődésének biztosítását támogató, fejlődési lemaradását kompenzáló, a szülői kompetenciákat erősítő, a szülő és az óvodába még nem járó gyermek számára együttesen nyújtott társadalmi felzárkózást segítő prevenció szolgáltatás.*

4.2.4.6. Egészségügyi prevenció programok

Az egészség-betegség témakörrel kapcsolatos térségi mentalitás nem helyez elegendő hangsúlyt a megelőzésre. Ezen társadalmi jellemző megváltoztatása érdekében fontosnak tartjuk az egészségügyi és prevenció programok megtervezését és elindítását. A következő tevékenységek megvalósítása indokolt:

- korai fejlesztéssel kapcsolatos programok támogatása,
- különféle szűrővizsgálatok és az azokkal kapcsolatos tájékoztató programok támogatása,
- az ilyen téren dolgozó civil szervezetek tevékenységének támogatása, promoválása,
- az egészségügyi szakemberek és a civil szféra közötti kapcsolatok erősítése.

4.2.4.7. Szociális vállalkozások ösztönzése

A társadalom perifériájára került egyének, családok, csoportok társadalmi integrációjának egyik hatékony eszköze a szociális vállalkozások segítségével történő munkaerőpiaci integráció. Ezen a téren a következő tevékenységek megvalósítása indokolt:

- szociális vállalkozások létrehozásának támogatása,
- az önkormányzat aktív szerepvállalása a városi szociális vállalkozások ösztönzésében,
- partnerségi rendszerek kialakítása és támogatása a szociális vállalkozások hatékony működtetése érdekében.

4.2.4.8. Helyi Akciócsoport létrehozása

Egy Helyi Akciócsoport létrehozása, amelynek célja a város szociális infrastruktúrájának, az oda kapcsolódó szolgáltatásoknak és a kulturális kohézióval kapcsolatos fejlesztési tevékenységbe való aktív szerepvállalás. A Helyi Akciócsoport feladatai:

- a jelzett területekre vonatkozó integrált fejlesztési stratégiája elkészítése,
- a jóváhagyott fejlesztési stratégiának a támogató hatóságok irányába való előterjesztése,
- pozitív elbírálás esetén a fejlesztési stratégia kivitelezéséhez szükséges projektek helyi pályázattal folytatása, lefolytatása, menedzselése.

A Helyi Akciócsoportnak Csíkszereda fejlesztésében vállalt további szerepe a térségi fejlesztésben szerepet játszó szervezetek együttműködési rendszerében való szerepvállalás.

4.2.4.9. Oktatásfejlesztési programok

4.2.4.9.1. Az oktatási intézmények IT felszereltségének fejlesztése

A koronavírus járvány fokozottan felhívta a figyelmet arra, hogy az oktatási intézmények IT felszereltségének számos hiányossága van. Ugyanakkor a technikai felszereltségen túl fontos szempont mind az oktatási intézményekben dolgozók, mind pedig az ott tanulók eszközhasználatának fejlesztése is. Az oktatási intézmények IT felszereltségének fejlesztésével a következő célok elérése szükséges:

- Korszerű IT eszközök beszerzése,
- Az IT eszközök használatának széleskörű használatának támogatása, az ehhez szükséges tudás megszerzése,
- Az oktatási folyamatokba minél több digitális oktatóanyag elkészítése és hasznosítása,

- Az oktatási intézmények működését elősegítő digitális alkalmazások térnyerése (adminisztráció, kommunikáció, beléptető rendszerek, biztonság),
- A tanítást elősegítő újszerű, digitális technológián alapuló eszközök beszerzése.

4.2.4.9.2. Szakiskolák fejlesztési programja

A középfokú szakképzés jogi és adminisztratív kerete az EU szakpolitikát követi, középtávon a szakképzés működtetése felértékelődik. Ezért a szakképzés a helyi és a térségi fejlesztés egyik fontos lehetősége lesz jelentős forrásbevonási lehetőségekkel.

Ez a helyzet azonban jó lehetőséget kínál olyan program indítására, amely a megyei, térségi szakképzési piacon előnyszerzéshez vezethet, ugyanakkor direkt szerepet tud vállalni a munkaerőpiaci gondok kezelésében. A projekt célja a helyi szakképzés professzionálissá és versenyképessé tétele, valamint lakossági elfogadtatása. Az ezen a téren indított projektnek tartalmaznia kell a következőket:

- az oktatási intézmények rehabilitációja, szükség esetén bővítése
- a gyakorlati oktatáshoz szükséges műhelyek kialakítása és korszerű eszközökkel való felszerelése,
- duális képzés megszervezése
- operatív bekapcsolódás hasonló tartalmú hazai és külföldi szakképzési hálózatokba,
- a társadalmi tematizáció megtervezése és rendszeres végzése a városi, térségi családok körében,
- a fejlesztési program nyilvános kommunikációja.

4.2.4.9.3. Afterschool típusú szolgáltatások kialakítása és támogatása

A mindennapi életvezetés szempontjából egyre több családnak nehézséget okoz az, hogy az elemi szintű oktatási program rendszeresen kora délután lezárul. Az afterschool jellegű programok iránti igény fokozatos növekszik, a jelenleg működő alternatív megoldások pontszerűek és jelentős mértékben eltérnek egymástól. Csíkszereda esetében szükség van egy szervezett és jól koordinált afterschool program kiépítésére és elindítására. Fontos szempont, hogy az oktatási intézményeknek lehetőségük van arra, hogy az afterschool típusú programoknak teret biztosítsanak. A program hatékony működtetéséhez szükség van az alábbiakra:

- A diákok étkeztetési feltételeinek megteremtése,
- A foglalkozásokat tartó személyzet kiválasztása és kiképzése (ha szükséges),
- Az afterschool programjának elkészítése közösen az oktatási intézményekkel,
- Az afterschool program működtetésében dolgozó személyek juttatásának biztosítása,
- A szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek afterschool programköltségének támogatása.

4.2.4.9.4. Egészségügyi szolgáltatások körülményeinek javítása az oktatási intézményekben

Jelenleg a csíkszeredai oktatási intézmények által biztosított egészségügyi szolgáltatások több hiányossággal is rendelkeznek. Mivel a diákok átlagosan 6-8 órát töltenek el az iskolában, fontos az alapvető egészségügyi szolgáltatások biztosítása a következő szempontrendszer alapján:

- Minden egyes oktatási intézmény lehetőség szerint rendelkezzen egy korszerűen felszerelt orvosi rendelővel,
- Az oktatási intézményekben jelenjen meg hangsúlyosabban az egészség megőrzésével és a prevencióval kapcsolatos ismeretek átadása, népszerűsítése,
- Lehetőség szerint fogorvosi rendelők kialakítása a diákok számára.

4.2.4.9.5. Iskolabusz hálózat kialakítása

Az iskolabusz hálózat egy olyan fejlesztési beavatkozás, amelynek kifejezett célja az, hogy a diákok az oktatási programmal kapcsolatos mobilitási szükségleteit támogassa. Az iskolabusz hálózat működtetésének előnyei:

- Hozzájárul a diákok oktatási intézmény – otthon közötti közlekedés megkönnyítéséhez és biztonságosságához.

- Segít az oktatási intézmények épületein kívül zajló programok helyszínének gyorsabb, biztonságosabb és szervezettebb elérésében (korcsolya program, úszás program, egyéb alternatív programok),
- Hozzájárul a szervezett, térségi célpontú osztálykirándulások hatékonyabb lebonyolításához,
- Jelentősen csökkenti a forgalom zsúfoltságát a frekventált időszakokban,
- Segíti a családok életvezetését.

4.2.4.9.6. Egyetemi szintű oktatási struktúrák integrációja

Csíkszereda esetében az egyetemi szintű intézmények jelenléte egy olyan helyi erőforrás, amelyet mindenképpen hasznosítani kell. A Polgármesteri Hivatal és az egyetemek közötti eredményes együttműködések reális lehetőséget kínálnak az alábbiakra:

- Az egyetemi képzések és a helyi munkaerőpiaci igények összekapcsolása,
- A különböző szintű oktatási intézmények közötti kapcsolatok kialakítása és működtetése,
- Az egyetemek, a vállalkozói szféra és a Polgármesteri Hivatal közötti kapcsolatháló kialakítása és működtetése,
- A város fejlesztéséhez kapcsolható szakmai kompetenciák hasznosítása,
- Kutatás-fejlesztési programok ösztönzése, támogatása.

4.2.4.9.7. Városi léptékű life-long képzési bázis kialakítása

A nem iskolai rendszerű szakképzés és felnőttképzés a következő időszakban tovább fog erősödni. Ennek oka az, hogy a szakmai elvárások gyorsan változnak, és egy embernek többféle szakmai kompetenciát kell megszereznie. Nem mellékes ok, hogy a térségünkben sokan rendelkeznek szakmai tudással, de nincsen ahhoz kapcsolódó végzettségük. A tervezett rendszer a következő típusú képzések működtetésére kell koncentráljon:

- Iskolai rendszeren kívüli szakképzés,
- Felnőttképzés,
- Átképzés.
- Képzési programok akkreditációja

Fontos szempont a felnőttképzési programok inkubációs központokkal és a térségi vállalkozói igényekkel való összekapcsolása. Ugyanakkor a program rálátást biztosít a város vezetésének a helyi munkaerőpiac alakulására, jelentős forrásbevonási lehetőséget kínál, erősíti az ezzel a jelenséggel való foglalkozás szakmai alapjait és erősíti a helyi foglalkoztatást. Előnyt jelent, ha a program alapozó fázisában együttműködés alakul ki olyan felsőoktatási intézménnyel, amely a tananyagok összeállításában és oktatók biztosításában szerepet tud vállalni.

4.2.4.10. A kulturális élet fejlesztése

4.2.4.10.1. Művészeti galériák létrehozása

Csíkszeredában nagy hagyománya van a képzőművészeteknek, a Nagy István Művészeti Szakközépiskola tevékenysége pedig tovább erősíti ezt a folyamatot. Az oktatási lehetőségek megléte mellett viszont fontos feladat olyan művészeti terek, felületek kialakítása és működtetése, amelyek az alkotó számára lehetőséget kínálnak a művészeti tevékenység elvégzésére (alkotó műhely), támogatják a művészek közötti kapcsolatok erősödését (közösségi hely), valamint kiállítótérként is funkcionálhatnak (galéria). Az elkövetkező időszakban Csíkszeredában két ilyen típusú galéria kialakítására van szükség.

4.2.4.10.2. Mobil Art-Box galéria létrehozása és működtetése

A projekt célja egy olyan mobil kiállító-rendszer létrehozása, amelynek segítségével a képzőművészeti alkotások változatos formában közelebb vihetők a közönséghez. Csíkszereda közösségi terei számos helyen lehetőséget kínálnak arra, hogy egy kisebb léptékű mobil kiállításnak helyet biztosítson. A tervezett galéria jellegéből adódóan viszonylag rövid idő alatt áthelyezhető egy másik helyszínre, valamint a tartalma is gyorsan

cserélhető. Ugyancsak fontos szempont a térségi művészeti alkotások vidéki településeken való népszerűsítése is.

4.2.4.10.3. Új kulturális események kidolgozása és a kialakult kulturális programok működtetése

Csíkszereda életében fontos szerepet tölt be az a változatos programcsomag kínálat, amelynek lebonyolításában a Polgármesteri Hivatal kiemelkedő szerepet vállal együttműködve más helyi és térségi kulturális intézményekkel. Ilyenek a Csíkszeredai Városnapok, a Csíkszeredai Nemzetközi Jazzfesztivál, a Csíkszeredai Régizene Fesztivál, a Csíki Székely Múzeum szolgáltatásai, a mozi és a színház támogatása. A kulturális programok változatosságának biztosítása érdekében természetesen az elkövetkező időszakban is prioritást fog élvezni ezen rendezvények rendszeres szervezése. A már kialakult programkínálat mellett, azonban tapasztalhatóan igény van arra, hogy további kisebb és nagyobb programokkal gazdagodjon a jelenlegi paletta. A csíkszeredai (és térségi) kulturális élet fellendítése érdekében a következő programok működtetése célszerű:

- A helyi kulturális igények folyamatos monitorizálása, a kultúrafogyasztással kapcsolatos elvárások beazonosítása,
- A már kialakított kulturális programok rendszeres megszervezése,
- Jelentős térségi szerepet is betöltő új, komplex kulturális programok (fesztiválok) szervezése,
- Elsősorban a város lakosságát megcélzó rendezvények szervezése.

4.2.4.10.4. Szabadtéri koncertfelületek létrehozása

Csíkszereda kulturális életében fontos szerepet töltenek be a könnyűzenei koncertek. A programnak két célt kell megvalósítania:

- Egy nagyobb léptékű, könnyűzenei koncert fogadására alkalmas színpadi tér kialakítását a városban (térségi vonzerővel bíró együttesek iránt mutatkozó igények figyelembe vételével), biztosítva annak megközelíthetőségét, a közművesítést, parkolást, illemhelyeket, logisztikát, stb.
- Több kisebb, a városnegyedekben elhelyezett szabadtéri színpad és közösségi hely kiépítése.

4.2.4.11. Egészséges életmód és sport

4.2.4.11.1. Az egészségmegőrző szolgáltatások fejlesztése

Az egészségmegőrző és betegségmegelőző szolgáltatások köre ma jóval túllép a hagyományos, intézményes egészségügyi ellátáson. Folyamatosan növekednek az igények minden olyan szolgáltatás, program és termék iránt, amely az egészséges életmóddal, a biztonságos élelmiszer fogyasztással kapcsolatosak.

Ide kapcsolódó programok:

- sportolási programok, gyógytornával, egészséges életvitellel, gasztronómiával kapcsolatos programok ösztönzése és támogatása
- kapcsolódó tevékenységgel rendelkező vállalkozások és szolgáltatások indításának ösztönzése, támogatása.
- olyan civil szervezeteket és önkéntes programok támogatása, amelyek nem piaci alapon foglalkoznak ezzel a területtel (rendezvények, események, képzések).
- az intézményes egészségügyi ellátás és az újszerű egészségmegőrző, betegségmegelőző programok közti kapcsolatot támogatása.

4.2.4.11.2. Versenysportok támogatása

A város fokozatosan gazdag sportéletéből több olyan sportág is kiemelkedik, amelyek gyakorlói az utóbbi időszakban jelentős hazai és nemzetközi eredményeket értek el. A versenysportok támogatása Csíkszereda fejlesztési stratégiájának szerves része, amelynek keretébe egyaránt beletartoznak az ide kapcsolható infrastrukturális beruházások, valamint a működtetéshez szükséges támogatások is. A támogatási program intenzitása a versenysportok esetében szoros összefüggésben lesz az adott sportágakban elért eredményekkel.

4.2.4.11.3. A nem kiemelt sportágak támogatása

A versenysportok és a tömegsportok támogatása mellett a város fejlesztési stratégiájában mindenképpen helyet érdemelnek azon sportágak fejlesztései is, amelyek jóval kisebb ismertségnek örvendenek. A tárgyalt fejlesztési programmal kapcsolatos beruházások fontos jellemzője, hogy az igény szerinti sportinfrastruktúrát érintő beruházások megvalósítására koncentrálnak. Ezen fejlesztések célja, hogy egyrészt sportolási lehetőséget biztosítson az érdeklődők számára, másrészt helyet biztosítson országos és nemzetközi sportrendezvényeknek, tovább növelve ezáltal a város ismertségét. Ezen program keretében a következő tervek kivitelezése javasolt:

- Multifunkcionális sportcsarnok megépítése,
- A szabadtéri extrém sport-pálya kialakítása,
- Egy nemzetközi versenyeket is fogadni képes versenypálya létesítése autó- és motorsportok számára,
- A Suta övezet kialakítása biztosítson lehetőséget különböző vízi sportok gyakorlására,
- Atlétikai pálya létesítése, amelyet az iskolák mellett a helyi és térségi sportklubok is használhatnak, de ezek mellett lehetőség lenne versenyek lebonyolítására is.

4.2.4.11.4. Téli sportok támogatása

A téli sportágak gyakorlása egyre nagyobb népszerűségnek örvend a térségben. Csíkszeredában Hargitafürdő mellett Csíksomlyó is egyre nagyobb szerepet vállal az ilyen típusú szolgáltatások biztosításában. A téli sportolási lehetőségek infrastrukturális fejlesztése a következő tevékenységeket foglalja magába:

- A sípályák megközelíthetőségének fejlesztése,
- A sípályákat kiszolgáló parkolási lehetőségek bővítése,
- A sátortetős mobil jégpálya áthelyezése a Jégcsarnok szomszédságába.

Hargitafürdő esetében az infrastrukturális fejlesztések esetében Csíkszereda lehetőségeit jelentős mértékben keretek közé szorítja az a tény, hogy a sportinfrastruktúra fejlesztését, vagy annak kiszolgálását célzó fejlesztések kivitelezéséhez szükséges tulajdonjogok nem biztosítottak, hiszen azok a szomszédos község (Csíkcicsó) tulajdonában vannak.

4.2.5. Mobilitás

4.2.5.1. Személyautóval való közlekedés és parkolás

Csíkszeredában a mindennapi közlekedésben leggyakrabban használt eszköz a személyautó. Mára egyre inkább jellemző, hogy egy család két autóval is rendelkezik, ami folyamatosan növeli az úthálózat terheltségének fokát. A Csíkszeredán áthaladó tranzitforgalom további megoldandó problémát jelent.

A minőségi közlekedés feltételeinek fejlesztése érdekében a következő megvalósításokra van szükség

- A város belső úthálózatának fejlesztése, minőségi úthálózat kialakítása,
- Elszigetelt városrészek bekapcsolása (úthálózat)
- A tranzit forgalom áthaladását segítő, a város nyugati zónáján áthaladó terelőút megépítése
- Intelligens digitális fizetős parkolási rendszer kiépítése és működtetése
- Intelligens közlekedés-menedzsment
- Elektromos autók használatának elterjedését támogató töltőállomás-hálózat kiépítése
- A város szélén elérhető árú park&ride rendszerek kiépítése, a metropolisz övezet településeiről érkező forgalom városi úthálózatra gyakorolt hatásának mérséklése,

4.2.5.2. Integrált helyi közszállítás és nem motorizált közlekedés

A személyautókra alapozott közlekedés mellett egyre nagyobb hangsúlyt kap a közösségi valamint a kerékpárral való közlekedés Csíkszeredában. Az úthálózat leterheltségének csökkentése, valamint a környezetbarát közlekedési gyakorlat támogatása érdekében ezeken a területek a következő fejlesztésekre van szükség:

- A vasútállomás zónájában található távolsági autóbusz-megálló multimodális központtá való átalakítása,
- Helyi buszvonalak összekötése, az útvonalak optimalizálása, szükség esetén új útvonalak kijelölése,
- A térségi közösségi közlekedési rendszer kialakítása,
- Korszerű tömegközlekedési eszközök beszerzése
- Iskolabusz rendszer kialakítása és működtetése,
- A kerékpárforgalom számára új útvonalak kiépítése (periferikus zónák, turisztikai jelentőségű helyszínek, borvízforrások összekapcsolása, Csíkszereda körüli körgyűrű, stb.), a meglévő kerékpárutak felújítása,
- Kerékpárforgalmi hálózat összefüggővé tétele,
- Kerékpártározók építése, kerékpárbérlési lehetőségek kialakítása.

4.2.5.3. Utas szolgáltatás egységesítése, korszerűsítése

A mindennapi közlekedésben a megfelelő infrastrukturális és eszközalapú igények teljesítése mellett legalább annyira fontos az utas szolgáltatás minősége, valamint a tájékoztatás. Ezek megvalósítása érdekében a következő fejlesztések kivitelezésére van szükség:

- Intelligens/okos jegyrendszer: feltölthető kártya, sms, mobil applikációs jegyvásárlás,
- átlátható díjrendszer és ütemes menetrendek.

4.2.5.4. Gyalogosforgalmi hálózat fejlesztése

A városon belüli mobilitás fejlesztése esetében mindenképpen beszélünk kell a gyalogos forgalomról is. A helyi fejlesztési beavatkozások célja a járdahálózat bővítése mellett a minőségi gyalogos forgalom feltételeinek folyamatos javítása.

- a hiányzó gyalogos útvonalak kiépítése, a gyalogosforgalom biztonságának növelése a város egész területén,

- innovatív megoldások gyalogosátkelő helyeken, okos kijelzők, információs rendszerek
- turisztikai útvonalak kijelölése,
- zöld folyosók kialakítása,
- akadálymentesítés
- forgalomcsillapítás

4.2.5.5. *Térségi jelentőségű mobilitási programok*

A térség központjaként Csíkszeredában fontos feladata, hogy a térségi mobilitást elősegítő programokban meghatározó szerepet vállaljon. A megfelelő infrastrukturális beruházások kivitelezése mellett szerepet kell vállaljon az újszerű technológiai megoldások meghonosításában is. A térségi mobilitás fejlesztése érdekében a következő programok elindítása javasolt:

- a metropolisz térség településeit érintő tömegközlekedési vállalat létrehozása,
- a térségi tömegközlekedési rendszer működtetése,
- a Csíkszeredával határos települések infrastrukturális összekapcsolása (úthálózat és kerékpárút – Csíkszentkirály – Szentlélek – Csíkszereda – Pálfalva- Csomortán- Delne-Csicsó-Csaracsó-Csiba-Csíkszereda),
- A város szélén elérhető árú park&ride rendszerek kiépítése
- a térségi vasútállomások úthálózaton és kerékpárral való megközelíthetőségének fejlesztése,
- a térségi és városi iskolaközpontok elérhetőségének javítása, iskolabusz rendszer kialakítása és működtetése,
- metropolisz övezet léptékű digitalizált forgalom menedzsment.

4.2.6. REGIONÁLIS SZEREP - Metropolisz övezet

Csíkszereda város és környéke olyan térség, amely sokféle lehetőséget kínál a települések közti együttműködésre, és arra is, hogy a térség vonzó desztinációként jelenjen meg. A 2021-es év első felében bejegyzett Csík Metropolisz Övezet Egyesület bejegyzésének célja a kölcsönös előnyök megtalálása és a konkrét együttműködési programok tervezése, kialakítása volt. A metropolisz övezet számára készülő fejlesztési stratégia várhatóan részletesen fogja tartalmazni azokat az együttműködési programokat, amelyekben a térség települései együtt kívánják lépéseket tenni. Jelen stratégiai anyag, a metropolisz övezetbe tartozó települések fontosabb fejlesztési programjainak ismertetését követően, számos térségi léptékű fejlesztési programjavaslatot tartalmaz.

4.2.6.1. A metropolisz övezetbe tartozó települések fontosabb fejlesztési programjai

A metropolisz övezet települései közötti együttműködés, a közös tervezés egyik meghatározó eleme a településléptékű fejlesztési programokat rendszerbe foglaló stratégiai dokumentumok kölcsönös ismerete. A lokális fejlesztési programok összekapcsolása, az azok által generált pozitív hatások felerősítése, valamint a térség egészét érintő fejlesztési koncepciók kidolgozása és működtetése tudja kialakítani a tartós együttműködés alapját.

A térségi települések helyi fejlesztéssel kapcsolatos programjainak, fejlesztési elképzeléseinek szintézise alapján a metropolisz övezetben a következő területek tartoznak a prioritások közé:

4.2.6.1.1. Tulajdonviszonyok rendezése

Jelentős számú helyi fejlesztési program alapját a tulajdonviszonyok rendezésével kapcsolatos tevékenység jelenti. A hosszú évek óta tartó folyamat mind a mai napig a helyi fejlesztési célkitűzések között szerepel.

4.2.6.1.2. A települések úthálózatának aszfaltozása

A vidéki térségek úthálózatának fejlesztésével kapcsolatos beruházások legfontosabb iránya a vidéki úthálózat aszfalttal borított felületeinek folyamatos növelése. Az állapotjavítás célja a vidéki életminőség javítása, a településeken belüli mobilitási lehetőségek javítása és az idegenforgalmi célpontok elérhetőségének elősegítése.

4.2.6.1.3. Mezei/Erdei utak

A mezei utak rehabilitációs programja elsősorban a mezőgazdasági termeléssel kapcsolatos fejlesztések kiegészítése, de számos esetben a települések közötti mobilitással is összefüggésben vannak. Az erdei utak rendbetétele a turisztikai és az erdőgazdálkodással kapcsolatos programok egyik meghatározó eleme.

4.2.6.1.4. Kerülő utak létesítése

A metropolisz övezet településein áthaladó forgalom mértékének folyamatos növekedése, valamint a térségen belüli mobilitási lehetőségek javítása miatt, egyre több település számára prioritást képez a kerülő utak megépítése. A tervek költséghatékonyágát és funkcionalitását szem előtt tartva ez egyes esetekben több település közös projektjeként jelenik meg. A kerülő utak kialakítása jelentős mértékben befolyásolja a településen belüli közlekedés biztonságosságának a növekedését is.

4.2.6.1.5. Járdahálózat bővítése

Az utcahálózat aszfaltozási programjával párhuzamosan számos település számára prioritást élvez a járdahálózat bővítése is. Ezen beavatkozások elsősorban a községeken áthaladó főútvonal mentén való járdafelületek kialakítását jelentik, valamint azon utcák rehabilitációs programjaiban is helyet kapnak, ahol az adott útszakasz szélessége ezt lehetővé teszi.

4.2.6.1.6. Vezetékes víz és csatornahálózat bővítése

A vezetékes víz és szennyvízhálózat folyamatos bővítése minden térségi település fejlesztési stratégiájában helyet kap. A metropolisz övezet tekintetében az ilyen típusú beruházások gyakran településközi együttműködést, közös tervezést és kivitelezést igényelnek.

4.2.6.1.7. Gázhálózat kiépítése

A metropolisz övezet több települése számára jelentős előrelépést fog jelenti a gázhálózat lokális szintű kiépítése. A településeken még mindig elsődleges erőforrás a tűzifa, a cél egy környezetkímélőbb, hatékonyabb és gazdaságosabb módszer használata a háztartások, adminisztratív épületek fűtésére, a háztartási munkák elvégzésére.

4.2.6.1.8. Villanyhálózat

A villanyhálózattal kapcsolatos fejlesztési javaslatok is szerves részét képezik a helyi fejlesztési stratégiáknak. A javaslatoknak három iránya körvonalazódik: a hálózatbővítés, a kapacitásnövelés és az elavult rendszerek cseréje. Ugyanakkor fontos elem a megújuló energiaforrások használatára, az energiakiváltásra alapozó programok megjelenése.

4.2.6.1.9. Közvilágítás

Az alpinfrastrukturális fejlesztések sorából nem maradhatnak ki a közvilágítással kapcsolatos javaslatok sem. A meglévő rendszerek korszerűsítési programjai mellett helyet kapnak a közvilágítási rendszer folyamatos bővítését célzó beavatkozások.

4.2.6.1.10. Árvízvédelmi intézkedések

Az árvízvédelemmel kapcsolatos intézkedések a metropolisz övezet települései számára sok esetben egy közösen kezelendő, több települést is érintő programot jelentenek. A különböző árvízvédelmi gátak, töltések kérdése mellett megjelenik a folyóvizek medrének karbantartása és megerősítése, valamint az esővíz elvezetésével kapcsolatos problémák megoldása is.

4.2.6.1.11. Térségi autóbusz-hálózat működtetése, autóbusz állomások kialakítása/korszerűsítése

A térségi mobilitás fejlesztése érdekében a metropolisz övezet települései számára fontos stratégiai megvalósítást jelent a térségi léptékű tömegközlekedési rendszer összehangolt, a vidéki mobilitási igényeket kielégítő módon való működtetése. Az autóbuszok beszerzése tekintetében fontos szempont a környezetkárosító hatás minimalizálása.

A térségi autóbusz-hálózat megfelelő működtetésének egyik eleme a metropolisz övezet településein autóbusz állomások kialakítása és/vagy a meglévő megállók rehabilitációja, korszerűsítése, digitális menetrend-kijelzők felszerelése.

4.2.6.1.12. Iskolabusz-hálózat

Szintén a térségi mobilitási problematikához és az oktatási intézmények elérhetőségének fejlesztéséhez kapcsolódik az iskolabusz-hálózat működtetése. Mindezek mellett a hatékonyan működtetett iskolabusz-hálózat az oktatási intézményeken kívüli, de az oktatási tevékenységhez szorosan kapcsolódó programok gyakorlati megvalósításában is komoly szerepet játszik.

4.2.6.1.14. Helyi turisztikai lehetőségek kiaknázása

A metropolisz övezethez tartozó települések számos olyan kulturális, természeti, turisztikai látványossággal rendelkeznek, amelyek a helyi turisztikai fejlesztések, programok alapját jelentik. A továbblépést az említett értékek megközelíthetőségének fejlesztése, állapotuk javítása és komplex turisztikai szolgáltatáscsomagokba való integrációja képezi. Ugyancsak fontos cél a vendégéjszakák számának növelése is.

4.2.6.1.15. Mezőgazdasági tevékenységek támogatása, diverzifikációja, értékesítés támogatása

A metropolisz övezethez tartozó községekben a földterületek koncentrációjának alacsony szintje miatt még sok család számára kisebb-nagyobb bevételi forrást jelent. A mezőgazdasági tevékenységek diverzifikációja mellett a termények értékesítésével kapcsolatos fejlesztési beavatkozások is fontos stratégiai célként jelennek, akárcsak az agrárinnovációs folyamatok támogatása.

4.2.6.1.16. Közösségi kulturális központok

A közösségi kulturális központok kialakítása, működtetése, rehabilitációja, megfelelő eszközökkel való felszereltsége központi kérdése a helyi kulturális élet működésének. A közösségi kulturális központok helyszínt kínálnak számos lokális rendezvénynek, valamint jelentősen segítik a helyi civil szervezetek munkáját.

4.2.6.1.17. Közösségi felzárkóztatás és a mélyszegénységben élők integrációja

A metropolisz övezete településeinek esetében a társadalmi szempontból marginalizálódott csoportok integrációja, a közösségi felzárkóztatást célzó programok működtetése szintén a helyi fejlesztési stratégiák részét képezik. Számos esetben az ilyen jellegű szolgáltatások intézményi hátterének és infrastruktúrájának kialakítására is szükség van.

4.2.6.1.18. Orvosi rendelők, prevenció programok

Az orvosi rendelők felszereltségének fejlesztése, az alapszintű orvosi szolgáltatások biztosítása minden egyes település számára alapvető fontosságú. A térségi mobilitással kapcsolatos fejlesztések várhatóan növelni fogják a Csíkszeredában működő egészségügy szolgáltatások elérhetőségét, ennek ellenére továbbra is prioritás a helyben működő orvosi rendelők felszereltségének fejlesztése, az egészségmegőrzéssel és prevenció programokkal kapcsolatos programok működtetése. Hasonló helyzetben vannak az állategészségügyi szolgáltatások is.

4.2.6.1.19. Sport infrastruktúra + programok

A metropolisz övezet településeinek helyi fejlesztési stratégiáiban kivétel nélkül megtaláljuk a sportinfrastruktúrával és a helyi sportegyesületek tevékenységének támogatásával kapcsolatos programokat. A jelenlegi fejlesztési tervek nagy része a meglévő sportinfrastruktúra bővítését célozza meg, valamint a lokális szinten működő sportklubok tevékenységének támogatását.

4.2.6.1.20. Civilszervezetek támogatása

A térségben tevékenykedő civil szervezetek munkája jelentős mértékben hozzájárul a közösségi, kulturális élet működtetéséhez, fejlesztéséhez. A helyi intézményekkel szorosan együttműködő szervezetek tevékenysége gyakran átlépi a települések határát. Tevékenységük elsősorban a helyi kulturális rendezvények megszervezésére, hagyományőrzésre és környezetvédelmi feladatok ellátására fókuszál. A helyi civil szerveződések fontos szereplői az önkéntes tűzoltók.

4.2.6.2. Térségi mobilitás-fejlesztés

A térségi mobilitás fejlesztésében Csíkszeredának városi és központi elhelyezkedési jellegéből kifolyólag meghatározó szerepe van. A város-vidék kapcsolat erősítése, a rendszeres térségi ingázás, a városi szolgáltatások hatékonyabb kihasználása mind olyan tényezők, amelyek indokolják ezt. A fejlesztési programok során a mobilitás hatékonyságának fejlesztése mellett hangsúlyt kell fektetni a környezetvédelmi szempontok figyelembe vételére is.

Az alábbi fejlesztési programok reális együttműködési lehetőséget mutatnak:

- A térségi közösségi közlekedési rendszerek (buszjáratok, térségi vasúti közlekedés) összehangolása, szükség esetén közös kiépítése,
- A metropolisz övezet településeinek úthálózattal, bicikliút hálózattal való összekötése, Kelet-Nyugat/Észak-Dél irányban
- A metropolisz övezet tömegközlekedési rendszerét működtető szolgáltató létrehozása,

- Az övezetben levő vasútállomások úthálózattal, bicikliút hálózattal való összekötése
- A vidékről városba ingázók számára park&ride típusú szolgáltatások kialakítása,
- digitalizált közlekedés menedzsment rendszer bevezetése (e-ticketing, e-parking, forgalom figyelés)
- A megyeközpont és metropolisz övezet iskoláinak elérhetőbbé tétele, iskolabusz program

4.2.6.3. Térségi turisztikai fejlesztések

A térségi turisztikai kínálat egységes rendszerben való kínálata jóval nagyobb hasznosulási lehetőséget kínál, mind azok külön-külön való megjelenítése. A térség, mint turisztikai desztináció így méretében nagyobb és érdeklődés szempontjából igen sokrétű közönség számára jelenthet reális turisztikai célpontot, valamint hatékonyan hozzá tud járulni a térségben eltöltött vendégéjszakák számának kimutatható növekedéséhez. A metropolisz övezet szintű turisztikai fejlesztési irányvonalak a következők:

- A térségi turisztikai kínálat összehangolása,
- A térség, mint turisztikai desztináció promoválása,
- A térség turisztikai potenciáljának közös promoválása,
- A térség minél több települését érintő tematikus turisztikai útvonalak kidolgozása,
- A turizmussal kapcsolatos információk digitalizálása és egységes rendszerben való megjelenítése,
- A térségi turizmussal kapcsolatos információk közös applikáción való megjelenítése,
- A turizmussal kapcsolatos fejlesztések közös megtervezése.

4.2.6.4. Gazdasági együttműködések

A metropolisz övezete gazdasági fejlődése szempontjából fontos, hogy a települések közötti együttműködés ezen a téren is kialakuljon. Elsődleges fontosságot jelent az elmúlt időszakban kialakult együttműködési rendszerek, hiszen azok esetében már kézzel fogható eredményekről beszélünk. Ugyanakkor fontos azon kisléptékű kooperációk támogatása is, amely a jövőbeli közös cselekvés alapját jelentik.

- Településközi gazdasági együttműködési lehetőségek keresés, közös projektek indítása,
- A helyi kistermelői vásárok rendszeres megtartása,
- Térségi munkaerőpiaci helyzetkép elkészítése,
- Továbbképzési, felnőttképzési és átképzési programok térségi igények szerinti megszervezése.

4.2.6.5. Térségi szolgáltatások

Csíkszereda méretéből és a közigazgatásban betöltött funkciójából kifolyólag (megyeközpont) jelentős mennyiségű szolgáltatást kínál, nem csak a városi, hanem a vidéki lakosság számára is. Ezek eredményessége és hatékonysága akkor növelhető, ha sikerül megvalósítani a szolgáltatások ismertségének és elérhetőségének mértékét. Ennek a folyamatnak az eredményessége a város és a vidék számára egyaránt fontos. A város által kínált szolgáltatások térségre gyakorolt hatásának növelése érdekében a következők kivitelezése szükséges:

- Felhasználóbarát városi/térségi szolgáltatás-térkép elkészítése (digitális, applikáció),
- A térségben zajló kulturális és sportesemények összehangolása, egy közös kínálati portfólió kialakítása, népszerűsítése
- Kulturális szolgáltatások/programok térségi körútja (a kulturális programok lehetőség szerint jussanak el a legtöbb településre),
- Térségi kulturális eseménynaptár elkészítése,
- Városi szociális szolgáltatások térségi elérhetőségének növelése,
- Térségi sportrendezvények szervezése.

5. FEJEZET: PROJEKTPORTFÓLIÓ

5.1. A kidolgozott szakpolitikákon és programokon alapuló projektek teljes listája

Ssz.	Projekt megnevezése	Programok					
		1. Éleminőség és társadalmi jólét program	2. Versenyképesség program: gazdasági fejlesztések, inkubáció, digitalizáció, turizmus	3. Zöld Csíkszereda program	4. Közösségi, kulturális és szociális fejlesztések	5. Mobilitás	6. Regionális szerep – Metropolisz övezet
1.	Csíkszereda és a vonzáskörzetben található települések kerékpárutakkal való összekapcsolása	x		x		x	x
2.	A város meglévő kerékpárútjainak felújítása	x		x		x	
3.	Park & ride típusú rendszerek kiépítése - Csíkszentkirály	x				x	x
4.	Park & ride típusú rendszerek kiépítése - Csíkcsicsó	x				x	x
5.	Park & ride típusú rendszerek kiépítése - Csíkszentlélek	x				x	x

6.	A nem motorizált mobilitás infrastruktúrájának fejlesztése és a biztonság növelése – vasúti felüljáró	x				x	
7.	Új környezetbarát buszok beszerzése			x		x	x
8.	Rekreációs területek létrehozása zöldövezetek, utcabútorok – Nagyrét			x			
9.	Rekreációs területek létrehozása zöldövezetek, utcabútorok – Suta övezet		x	x			
10.	Ifjúsági park rehabilitációja			x			
11.	A Mikó Vár környékének rendezése	x	x	x	x		
12.	A polgármesteri hivatal épületének rehabilitációja	x		x			
13.	A Petőfi Sánor 38. Szám alatt található épület (Vigadó) rehabilitációja	x		x			
14.	A Piac utcai kazánház rehabilitációja			x	x		
15.	A szennyvízcsatorna-hálózat bővítése Csíkszereda- Csiba területén	x					
16.	A technológiai középiskolák felújítási programja: udvarrendezés, bejárat és parkoló (Taploca és Lendület utcák között)	x		x			
17.	A Posta Bank épületének energetikai rehabilitációja	x		x			
18.	A Szív utcai kazánház rehabilitációja - judoterem és más kapcsolódó funkciók kialakítása	x		x			
19.	A Csíki Játékszín épületének kibővítése és rehabilitációja		x	x	x		
20.	A Művészetek Háza épületének moernizálása és energetikai rehabilitációja		x	x	x		

21.	Az átlátlanos városrendezési terv és zonális rendezési tervek elkészítése (PUG, PUZ)	x	x	x	x	x	x
22.	Városrészek összekapcsolása, a meglévő úthálózat bővítése és moernizálása	x				x	
23.	A város szélén található lakóövezetek kerékpárutakkal való összekapcsolása (Zsögödfürdő, Csobotfalva, Szécseny, Taploca, Csiba)	x				x	
24.	Új járdafelületek építése	x				x	
25.	A meglévő járdafelületek rehabilitációja, karbantartása	x				x	
26.	A Decemberi Forradalom utca környékén található lakóövezet rehabilitációja	x		x		x	
27.	A festő Nagy István lakóövezet rehabilitációja	x		x		x	
28.	Szociális lakások építése és kezelése	x					
29.	Ifjúsági lakások építése	x					
30.	Meglévő lakóövezetek bővítése, új lakóövezetek kialakítása.	x					
31.	Új zöldségpiac kialakítása	x					
32.	Zsögödfürdői strand rehabilitációja (wellness)	x	x				
33.	A Jégpálya negyedben található strand rehabilitációja (családorinetált)	x	x				
34.	A Szeredai strand rehabilitációja (szabadidő, sport)	x	x				
35.	Közműfejlesztés (vezetékes víz, szennyvíz és csatornahálózat, csapadékvíz elvezetés, közvilágítás rehabilitáció és bővítés, elektromos hálózat bővítése, úthálózat javítása) a Hajnal, Akác, Gyár és Tanorok utcákban, valamint Szécseny és Csiba lakóövezetekhez tartozó utcákban.	x		x			

36.	A város kapuja program	x	x				
37.	Hargitafürdő infrastrukturális fejlesztése	x	x				x
38.	Járdaépítés és kerékpárutak építése a Hajnal, Akác, Gyár és Tanorok utcákban, valamint Szécseny és Csiba lakóövezetekhez tartozó utcákban	x					
39.	A vezetékes víz/csatornahálózat/esővízhálózat kiterjesztése a taplocai városkijárat irányába	x					
40.	Közvilágítás fejlesztése	x		x			
41.	Gázhálózat bővítése (Szécseny, Csiba, Csobotfalva)	x					
42.	Villamos energiahálózat bővítése	x					
43.	A Gyermek Sétány 9. Szám alatt található szociális központ rehabilitációja	x			x		
44.	Multifunkcionális krízisközpont építése	x			x		
45.	A családi erőszak áldozatai számára szociális központ kialakítása és működtetése	x			x		
46.	Új hajléktalanszálló kialakítása	x			x		
47.	Tranzitközpont kialakítása	x			x		
48.	Respiro központ kialakítása	x			x		
49.	Integrált közösségi központ kialakítása	x			x		
50.	Fogyatékkal élő gyerekek nappali foglalkoztató központja	x			x		
51.	Informális telepek szociális központjainak kialakítása	x			x		
52.	Alternatív campus kialakítása	x			x		
53.	Iskolaépítés	x					
54.	Bölcsődeépítés	x					

55.	Oktatási intézmények rehabilitációja: József Attila Általános Iskola, Petőfi Sándor Általános Iskola, Nagy Imre Általános Iskola, Nagy István Művészeti Középiskola, Octavian Goga Nemzeti Kollégium, Liviu Rebreanu Általános Iskola, Xántusz János Általános Iskola, Venczel József Szakközépiskola, Kós Károly Szakközépiskola, Johannes Kájoni Szakközépiskola.	x					
56.	Az oktatási intézmények IT felszereltségének fejlesztése	x					
57.	Szakiskolák fejlesztési programja	x	x				
58.	Afterschool típusú szolgáltatások kialakítása és támogatása	x					
59.	Egészségügyi szolgáltatások körülményeinek javítása az oktatási intézményekben	x					
60.	Iskolabusz hálózat kialakítása	x				x	
61.	Egyetemi szintű oktatási struktúrák integrációja	x					
62.	Városi léptékű life-long képzési bázis kialakítása	x					
63.	Művészeti galériák létrehozása	x			x		
64.	Mobil Art-Box galéria létrehozása és működtetése	x			x		
65.	Új kulturális események kidolgozása és a kialakult kulturális programok működtetése	x			x		
66.	Szabadtéri koncertfelületek létrehozása	x			x		
67.	Az egészségmegőrző szolgáltatások fejlesztése	x					
68.	Szabadtéri futópályák építése, fitnessparkok létrehozása, kerékpárutak és multifunkcionális sportterek létesítése	x					
69.	Versenysportok támogatása	x	x				
70.	Multifunkcionális sportcsarnok kialakítása	x					

71.	Egy nemzetközi versenyeket is fogadni képes versenypálya létesítése autó- és motorsportok számára	x	x				
72.	Atlétikai pálya kialakítása	x					
73.	A sípályák megközelíthetőségének javítása, parkolási lehetőségek fejlesztése	x	x				
74.	Ipari park kialakítása		x				
75.	Ipari inkubátor és képzőközpont		x				
76.	Coworking iroda, inkubátor és accelerator program		x				
77.	INNOKULT Központ kialakítása		x		x		
78.	A városban működő vállalkozások szakmai támogatása program		x				
79.	Munkaerőpiaci helyzetkép elkészítése és helyi foglalkoztatási stratégia		x				
80.	Csíksomlyó, mint kiemelt turisztikai desztináció		x				
81.	A turisztikai szálláshelyek típusainak diverzifikációja		x				
82.	Turisztikai útvonalak tervezésének és kialakításának programja a városban		x				
83.	A szórakozóhelyek bővítésének programja		x				
84.	Kilátók építése		x				
85.	Turisztikai marketing		x				
86.	Gyógyturisztikai szolgáltatások fejlesztése Hargitafüredőn		x				
87.	Szelektív hulladékgyűjtési program működtetése			x			
88.	Tömbházszigetelési program			x			
89.	Középületek energetikai hatékonysága			x			
90.	Családi házak energetikai hatékonyságának fejlesztése			x			
91.	Elektromos töltőállomások kialakítása			x			
92.	Távfűtési rendszer modernizációja			x			

93.	A lakosság környezettudatosságának növelése			x			
94.	Az önkéntesség promoválásának programja				x		
95.	Részvételi költségvetés program				x		
96.	A zenekultúra támogatása				x		
97.	Egészségügyi prevenciók programok				x		
98.	Szociális vállalkozások ösztönzése				x		
99.	A tranzit forgalom áthaladását segítő, a város nyugati zónáján áthaladó terelőút megépítése					x	
100.	Intelligens digitális fizetős parkolási rendszer kiépítése és működtetése					x	
101.	A vasútállomás zónájában található távolsági autóbusz-megálló multimodális központtá való átalakítása					x	
102.	A térségi tömegközlekedési rendszer kialakítása és működtetése					x	x
103.	Kerékpártárolók kialakítása, kerékpárkölcsönzési lehetőségek kialakítása	x	x			x	
104.	A térségi vasútállomások úthálózaton és kerékpárral való megközelíthetőségének fejlesztése	x				x	x
105.	A térségi és városi iskolaközpontok elérhetőségének javítása, iskolabusz rendszer kialakítása és működtetése					x	x
106.	A települések úthálózatának aszfaltozása – metropolisz övezet					x	x
107.	Mezei/Erdei utak rehabilitációja – metropolisz övezet					x	x
108.	Kerülő utak létesítése - metropolisz övezet					x	x
109.	Járdahálózat bővítése - metropolisz övezet					x	x
110.	Vezetékes víz és csatornahálózat bővítése - metropolisz övezet						x

111.	Gázhálózat kiépítése - metropolisz övezet						X
112.	Villanyhálózat - metropolisz övezet						X
113.	Közvilágítás - metropolisz övezet			X			X
114.	Térségi autóbusz állomások kialakítása/korszerűsítése - metropolisz övezet					X	X
115.	A metropolisz övezete rákapcsolása a kelet-nyugat, észak-dél irányú úthálózatra és kerékpárutakra - metropolisz övezet					X	X
116.	Mezőgazdasági tevékenységek támogatása, diverzifikációja, értékesítés támogatása - metropolisz övezet		X				X
117.	Közösségi kulturális központok - metropolisz övezet				X		X
118.	Közösségi felzárkóztatás és a mélyszegénységben élők integrációja - metropolisz övezet				X		X
119.	Orvosi rendelők rehabilitációja - metropolisz övezet				X		X
120.	Egészségmegőrző és prevenció programok támogatása - metropolisz övezet				X		X
121.	A meglévő sportinfrastruktúra bővítése - metropolisz övezet						X
122.	A sportklubok és egyesületek tevékenységének támogatása - metropolisz övezet						X
123.	Civil szervezetek tevékenységének támogatása - metropolisz övezet				X		X
124.	A térségi vasútállomások közúti és kerékpárúton való elérhetőségének javítása					X	X
125.	Digitális forgalom menedzsment rendszerének kialakítása					X	X
126.	Térségi turisztikai desztináció menedzsment		X				X
127.	A térségi turisztikai szolgáltatások közös promoválása		X				X

128.	A térség minél több települését érintő tematikus turisztikai útvonalak kidolgozása		x				x
129.	A turizmussal kapcsolatos információk digitalizálása és egységes rendszerben való megjelenítése		x				x
130.	A térségi turizmussal kapcsolatos információk közös applikáción való megjelenítése		x				x
131.	A helyi kistermelői vásárok rendszeres megtartása		x				x
132.	Térségi munkaerőpiaci helyzetkép elkészítése		x				x
133.	Továbbképzési, felnőttképzési és átképzési programok térségi igények szerinti megszervezése		x				x
134.	Felhasználóbarát városi/térségi szolgáltatás-térkép elkészítése (digitális, applikáció)		x				x
135.	A térségben zajló kulturális és sportesemények összehangolása, egy közös kínálati portfólió kialakítása				x		x

5.2. A prioritizálás mechanizmusa

A rangsorolási módszertan két szakaszból áll:

- 1. lépés - a beruházási költségvetés legalább kétszeresét elérő becsült értékű projekteket tartalmazó lista összeállítása
- 2. szakasz - a projektek rangsorolása az alábbiakban felsorolt különböző kritériumok alapján.

A kiválasztott projektek rangsorolásánál a következő kritériumokat vettük figyelembe:

1. Kritérium A projektötlet érettségi foka;
2. Kritérium A projekt hozzájárulása a fenntartható fejlődés, az esélyegyenlőség és a nemek közötti egyenlőség célkitűzéseikhez;
3. Kritérium A projektötlet integrált jellege;
4. Kritérium Lakossági véleményekkel való összefüggés.

A Fenntartható városi mobilitás konkrét célkitűzéssel rendelkező projektek esetében bevezettük a Forgalomcsillapítás és közlekedésbiztonság kritériumot. A városrehabilitáció kialakítását célzó projektek esetében bevezettük a Funkcionalitás kritériumát. A zöld infrastruktúrát konkrét célként kitűző projektek esetében bevezettük a rehabilitálásra váró terület Tulajdonjogi kritériumát. A felsorolt kritériumokat az alábbi táblázatok tartalmazzák.

1. Kritérium: A projektötlet érintettségi foka		Maximum 25 pont
A.	Faze de elaborare a proiectului	Maximum 15 pont
A.1	A projekt csak ötlet formájában létezik.	0 pont
A.2	A projekt jelelegi fázisa: elkészített tenderfüzet/DALI/megvalósíthatósági tanulmány	5 pont
A.3	A projekt jelenlegi fázisa: DALI/megvalósíthatósági tanulmány/SO/elinitott közbeszerzés (DALI, SF)	10 pont
A.4	A projekt jelenlegi fázisa: meglévő kivitelezési terv/építkezési engedély, különböző hatósági engedélyek	15 pont
B.	A projekt megvalósításának korlátai	Maximum 10 pont
B.1.	A projekt végrehajtásának olyan technikai, jogi, adminisztratív vagy egyéb akadályai vannak, amelyeket várhatóan nem sikerül időben leküzdeni.	0 pont
B.2	A projekt megvalósításának nincsenek technikai, jogi, adminisztratív vagy egyéb akadályai.	10 pont

2. Kritérium A projekt hozzájárulása a fenntartható fejlődés, az esélyegyenlőség és a nemek közötti egyenlőség célkitűzéseikhez		Maximum 10 pont
4.1.	A javasolt intézkedésekkel a projekt hozzájárul a következő célkitűzések közül legalább egyhez: fenntartható fejlődés, esélyegyenlőség és megkülönböztetésmentesség, nemek közötti egyenlőség.	5 pont
4.2.	A javasolt intézkedésekkel a projekt hozzájárul a következő célkitűzések közül legalább kettőhöz: fenntartható fejlődés, esélyegyenlőség és megkülönböztetésmentesség, nemek közötti egyenlőség.	7 pont
4.3.	A javasolt intézkedésekkel a projekt hozzájárul a következő célkitűzések mindegyikéhez: fenntartható fejlődés,	10 pont

	esélyegyenlőség és megkülönböztetésmentesség, nemek közötti egyenlőség.	
--	---	--

<i>3. Kritérium A projektötlet integrált jellege</i>		Maximum 25 pont
3.1.	Kisléptékben járul hozzá más projektek eredményességéhez.	5 pont
3.2.	Nagymértékben hozzájárul más projektek sikerességéhez.	15 pont
3.3.	A projekt megvalósítása nélkül a kapcsolódó projektek kivitelezése nem lehetséges.	25 pont

<i>4. Kritérium Lakossági véleményekkel való összefüggés</i>		Maximum 15 pont
1.1	A lakosság problémaként/fejlesztési erőforrásként említi 100-250 alkalommal	5 pont
1.2.	A lakosság problémaként/fejlesztési erőforrásként említi 250-500 alkalommal	10 pont
1.3.	A lakosság problémaként/fejlesztési erőforrásként említi több mint alkalommal	15 pont

<i>5. Kritérium Forgalomcsillapítás és közbiztonság (Városi közlekedés)</i>		Maximum 25 pont
5.1	A projekt hozzájárul a forgalom mértékének csökkenéséhez.	5 pont
5.2.	A projekt hozzájárul a forgalom mértékének csökkenéséhez és közlekedés biztonságának növekedéséhez.	15 pont
5.3.	A projekt hozzájárul a forgalom mértékének csökkenéséhez és a közlekedés biztonságának növekedéséhez és új járdafelületek és/vagy kerékpárutak kialakításához	25 pont

<i>5. Kritérium Tulajdonjog helyzete (Zöld</i>		Maximum
--	--	---------

<i>infrastruktúra)</i>		25 pont
1.1	A projekt által érintett terület tulajdonjoga nem tisztázott	5 pont
1.2.	A projekt által érintett terület tulajdonjoga tisztázott, de nincs a város tulajdonában.	15 pont
1.3.	A projekt által érintett terület a város tulajdonában van.	25 pont

5. Kritérium Funkcionalitás (Városrehabilitáció)		Maximum 25 pont
1.1	A projekt befejezését követően az épület/tér előre nem látható funkciót fog betölteni.	5 pont
1.2.	A projekt befejezését követően az épület/tér az eddig betöltött funkció szerint fog tovább működni.	15 pont
1.3.	A projekt befejezését követően az épület/tér egy teljesen új funkciót fog ellátni, mivel jelenlegi állapotában nem, vagy csak korlátozott mértékben képes funkciót betölteni.	25 pont

A fent ismertetett kritériumok alapján a prioritást élvező projektek pontozása a következő:

Prioritáris projektek: városrehabilitáció	1. Kritérium	2. Kritérium	3. Kritérium	4. Kritérium	5. Kritérium	Összesen
Pontozás	Max.25 pont	Max.10 pont	Max.25 pont	Max.15 pont	Max.25 pont	Max. 100 pont
1. A Piac utcai kazánház rehabilitációja	5	10	25	5	25	70
2. A Szív utcai kazánház rehabilitációja (judoterem és más kapcsolódó funkciók)	5	10	25	5	25	70
3. A Nagy István lakóövezet felújítása	10	10	15	5	15	55
4. A Gál Sándor szobor környékének	10	10	15	5	15	55

felújítása						
5. A Petőfi Sándor 38. Szám alatt található történelmi műemlék (Vigadó) felújítása	15	10	5	25	5	60
6. A Művészetek Házának energetikai rehabilitációja és az épület modernizációja	5	10	15	5	25	55
7. A technológiai középiskolák felújítási programja: udvarrendezés, bejárat és parkoló (Taploca és Lendület utcák között)	5	10	5	5	15	40

Prioritáris projektek – Városi mobilitás	1. Kritérium	2. Kritérium	3. Kritérium	4. Kritérium	5. Kritérium	Összesen
Pontozás	Max.25 pont	Max.10 pont	Max.25 pont	Max.15 pont	Max.25 pont	Max. 100 pont
1. A nem motorizált mobilitás infrastruktúrájának fejlesztése és a biztonság növelése – vasúti felüljáró	15	10	25	15	25	90
2. A környezetbarát tömegközlekedési szolgáltatás fejlesztése Csíkszereda metropolisz övezetében	0	10	25	15	15	65
3. Park & ride típusú rendszerek kiépítése - Csíkcsicsó	0	10	15	15	15	55
4. Park & ride típusú rendszerek kiépítése - Szentlélek	0	10	15	15	15	55
5. Park & ride típusú rendszerek kiépítése - Csíkszentkirály	0	10	15	15	15	55
6. A Csíkszereda környéki települések és a metropolisz övezet településeinek összekötése kerékpárutakkal.	0	10	5	15	25	55

Prioritáris projektek – Zöld infrastruktúra	1. Kritérium	2. Kritérium	3. Kritérium	4. Kritérium	5. Kritérium	Összesen
Pontozás	Max.25 pont	Max.10 pont	Max.25 pont	Max.15 pont	Max.25 pont	Max. 100 pont
1. Ifjúsági park rehabilitációja	0	10	25	15	25	75
2. A Mikó Vár környékének rehabilitációja	5	10	15	15	25	70
3. Rekreációs területek létrehozása zöldövezetek, utcabútorok – Suta övezet	0	10	15	15	15	55
4. Rekreációs területek létrehozása zöldövezetek, utcabútorok – Nagyrét övezet	0	10	15	5	15	45

5.3. Prioritáris projektek és finanszírozási források

Ssz.	Projekt megnevezése	Becsült költségvetés (Euro)	Lehetséges finanszírozási források
1	Csíkszereda és a vonzáskörzetben található települések kerékpárutakkal való összekapcsolása	15,000,000.00	POR 4. axa.
2	A város meglévő kerékpárútjainak feljavítása, új kerékpárutak építése.	1,500,000.00	PNRR, C10 I1.4
3	Park & ride típusú rendszerek kiépítése - Csíkcsicsó	3,000,000.00	POR axa 4.
4	Park & ride típusú rendszerek kiépítése - Csíkcsicsó	5,000,000.00	POR axa 4.
5	Park & ride típusú rendszerek kiépítése - Csíkszentlélek	3,000,000.00	POR axa 4.
6	A nem motorizált mobilitás infrastruktúrájának fejlesztése és a biztonság növelése – vasúti felüljáró	5,000,000.00	POR axa 4.
7	A környezetbarát tömegközlekedési szolgáltatás fejlesztése Csíkszereda metropolisz övezetében	6,000,000.00	POR axa 4.
8	A környezetbarát tömegközlekedési szolgáltatás fejlesztése Csíkszereda környékén	5,900,000.00	PNRR, C10

9	Rekreációs területek létrehozása zöldövezetek, utcabútorok – Nagyrét övezet	6,000,000.00	POR axa 3.
10	Rekreációs területek létrehozása zöldövezetek, utcabútorok – Suta övezet	6,000,000.00	POR axa 3.
11	Ifjúsági park rehabilitációja	3,000,000.00	POR axa 3.
12	A Mikó Vár környékének rendezése	10,000,000.00	POR axa 3.
13	A polgármesteri hivatal épületének rehabilitációja	5,500,000.00	PNRR, C5
14	A Petőfi Sándor 38. Szám alatt található épület (Vigadó) rehabilitációja	7,000,000.00	POR axa 8.
15	A Piac utcai kazánház rehabilitációja	1,500,000.00	POR axa 8.
16	A szennyvízcsatorna-hálózat bővítése Csíkszereda- Csiba területén	2,000,000.00	CNI
17	A technológiai középiskolák felújítási programja: udvarrendezés, bejárat és parkoló (Taploca és Lendület utcák között)	4,000,000.00	POR axa 8.
18	A Mihail Sadoveanu 4. Szám alatti épület energetikai rehabilitációja	2,150,000.00	PNRR, C5
19	A Szív utcai kazánház rehabilitációja - judoterem és más kapcsolódó funkciók kialakítása	4,000,000.00	POR axa 8.
20	A Gál Sándor szobor környékének felújítása	1,300,000.00	POR axa 8.
21	Pavilon építése a központi parkban	160,000.00	saját
22	A Csíki Játékszín épületének kibővítése és rehabilitációja	1,900,000.00	PNRR, C5
23	A Művészetek Háza épületének modernizálása és energetikai rehabilitációja	12,500,000.00	POR axa 8.
24	Az átlátlanos városrendezési terv és zonális rendezési tervek elkészítése (PUG, PUZ)	2,451,000.00	PNRR, C10
25	Városrészek összekapcsolása, a meglévő úthálózat bővítése és moernizálása	10,000,000.00	saját
26	A város szélén található lakóövezetek kerékpárutakkal való összekapcsolása (Zsögödfürdő, Csobotfalva, Szécseny, Taploca, Csiba)	7,500,000.00	saját
27	Új járdafelületek építése	2,000,000.00	saját
28	A meglévő járdafelületek rehabilitációja, karbantartása	3,000,000.00	saját
29	A Decemberi Forradalom utca környékén található lakóövezet rehabilitációja	5,000,000.00	saját
30	A festő Nagy István lakóövezet rehabilitációja	4,000,000.00	POR axa 8.
31	A Gál Sándor 2-4 szám alatt található tömbház energetikai rehabilitációja	300,000.00	PNRR, C5
32	A Decemberi Forradalom 34/A és a Nárcisz sétány 1 szám alatt található tömbházak energetikai rehabilitációja.	2,150,000.00	PNRR, C5
33	A Lendület sétány 7.szám alatt található közterület fejlesztése	440,000.00	saját
34	Szociális lakások építése és kezelése	10,000,000.00	Állami
35	Ifjúsági lakások építése	800,000.00	PNRR, C10

36	Új zöldségpiac kialakítása	5,000,000.00	saját
37	Zsögödfürdői strand rehabilitációja (wellness)	10,000,000.00	PPP
38	A Jégpálya negyedben található strand rehabilitációja (családorinetált)	5,000,000.00	PPP
39	A Szeredai strand rehabilitációja (szabadidő, sport)	5,000,000.00	PPP
40	Közműfejlesztés (csapadékvíz elvezetés, közvilágítás rehabilitáció és bővítés, elektromos hálózat bővítése) a Hajnal, Akác, Gyár utcákban.	1,400,000.00	saját
41	Közműfejlesztés (vezetékes víz, szennyvíz és csatornahálózat, csapadékvíz elvezetés, közvilágítás rehabilitáció és bővítés, elektromos hálózat bővítése,) a Tanorok utcában.	700,000.00	saját
42	Közműfejlesztés (vezetékes víz, szennyvíz és csatornahálózat, csapadékvíz elvezetés, közvilágítás rehabilitáció és bővítés, elektromos hálózat bővítése) a Szécseny lakóövezetekhez tartozó utcákban.	2,000,000.00	saját
43	Közműfejlesztés (vezetékes víz, szennyvíz és csatornahálózat, csapadékvíz elvezetés, közvilágítás rehabilitáció és bővítés, elektromos hálózat bővítése) a Csiba lakóövezetekhez tartozó utcákban.	2,000,000.00	saját
44	Városkapu program	500,000.00	saját
45	Hargitafürdő infrastrukturális fejlesztése		
46	Járdaépítés, kerékpárutak építése, valamint útszakaszok javítása a Hajnal, Akác, Gyár utcákban.	4,500,000.00	Salighny
47	Járdaépítés, kerékpárutak építése, valamint útszakaszok javítása a Tanorok utcában és környékén.	1,000,000.00	PNRR
48	Járdaépítés, kerékpárutak építése, valamint útszakaszok javítása Szécseny lakóövezetben.	8,000,000.00	Salighny
49	Járdaépítés, kerékpárutak építése, valamint útszakaszok javítása Csiba lakóövezetben.	3,200,000.00	Salighny
50	A vezetékes víz/csatornahálózat/esővízhálózat kiterjesztése a taplocai városkijárat irányába	1,000,000.00	saját
51	Közvilágítás fejlesztése	1,000,000.00	AFM
52	Gázhálózat bővítése (Szécseny, Csiba, Csobotfalva)	5,000,000.00	Salighny
53	Villamos energiahálózat bővítése		
54	A Gyermekek Sétány 9. Szám alatt található szociális központ rehabilitációja	1,000,000.00	állami
55	Multifunkcionális krízisközpont építése	2,000,000.00	állami
56	A családi erőszak áldozatai számára szociális központ kialakítása és működtetése	500,000.00	állami
57	Új hajléktalanszálló kialakítása (Akác utca 1. Szám.)	2,000,000.00	állami
58	Tranzitközpont kialakítása	500,000.00	állami
59	Respiro központ kialakítása	1,000,000.00	állami
60	Integrált közösségi központ építése/kialakítása	1,000,000.00	állami
61	Fogyatékkal élő gyerekek nappali foglalkoztató központja	1,000,000.00	állami

62	Informális telepek szociális központjainak kialakítása	1,000,000.00	állami
63	Iskolaépítés	3,000,000.00	állami
64	Bölcsödeépítés	2,000,000.00	állami
65	Johannes Kajoni Szakközépiskola 2-es számú épületének rehabilitációja	1,100,000.00	PNRR, C5
66	Nagy Imre Általános Iskola udvarának rendezése	1,600,000.00	saját
67	Az oktatási intézmények IT felszereltségének fejlesztése	1,000,000.00	POR
68	Szakiskolák fejlesztési programja	5,000,000.00	PPP
69	Afterschool típusú szolgáltatások kialakítása és támogatása	100,000.00	saját
70	Egészségügyi szolgáltatások körülményeinek javítása az oktatási intézményekben	3,000,000.00	POR
71	Iskolabusz hálózat kialakítása és működtetése	2,500,000.00	POR
72	Városi léptékű life-long képzési bázis kialakítása	200,000.00	PO
73	Művészeti galériák létrehozása	1,000,000.00	PO
74	A Nagy Imre Galéria épületének teljeskörű energetikai felújítása	400,000.00	PNRR, C5
75	Mobil Art-Box galéria létrehozása és működtetése	800,000.00	PO
76	Új kulturális események kidolgozása és a kialakult kulturális programok működtetése	300,000.00	saját
77	Szabadtéri koncertfelületek létrehozása	200,000.00	saját
78	Az egészségmegőrző szolgáltatások fejlesztése	100,000.00	saját
79	"Pump Track" pálya kialakítása	104,813.00	saját
80	Szabadtéri futópályák építése, fitnessparkok létrehozása, kerékpárutak és multifunkcionális sportterek létesítése	3,000,000.00	Saját/PO
81	Versenysportok támogatása	1,000,000.00	saját
82	Multifunkcionális sportcsarnok kialakítása	5,000,000.00	CNI
83	Egy nemzetközi versenyeket is fogadni képes versenypálya létesítése autó- és motorsportok számára	6,000,000.00	Saját/PO
84	Atlétikai pálya kialakítása	1,500,000.00	Saját/PO
85	A sípályák megközelíthetőségének javítása, parkolási lehetőségek fejlesztése	100,000.00	saját
86	Ipari park kialakítása	8,000,000.00	saját
87	Ipari inkubátor és képzőközpont	3,000,000.00	saját
88	Coworking iroda, inkubátor és accelerator program	150,000.00	saját
89	INNOKULT Központ kialakítása	2,500,000.00	saját
90	A városban működő vállalkozások szakmai támogatása program	100,000.00	saját
91	Munkaerőpiaci helyzetkép elkészítése és helyi foglalkoztatási stratégia	100,000.00	saját
92	Csíksomlyó, mint kiemelt turisztikai desztináció (a sípálya megközelíthetőségének javítása, új kilátó építése, információs panko kihelyezése, digitális megoldások)	2,000,000.00	saját
93	Kilátók építése	500,000.00	POR
94	Gyógyturisztikai szolgáltatások fejlesztése Hargitafürdőn	500,000.00	PPP
95	Tömbházszigetelési program	20,000,000.00	POR/PNRR

96	Középületek energetikai hatékonysága	10,000,000.00	POR/PNRR
97	Családi házak energetikai hatékonyságának fejlesztése	1,000,000.00	állami
98	Távfűtési rendszer modernizációja	1,000,000.00	állami
99	A lakosság környezettudatosságának növelése	200,000.00	AFM
100	Az önkéntesség promóváálásának programja	50,000.00	saját
101	Részvételi költségvetés program	1,000,000.00	saját
102	Egészségügyi prevenciók programok	250,000.00	saját
103	A tranzit forgalom áthaladását segítő, a város nyugati zónáján áthaladó terelőút megépítése	155,000,000.00	POIM
104	Intelligens digitális fizető parkolási rendszer kiépítése és működtetése	72,000.00	saját
105	A vasútállomás zónájában található távolsági autóbussz-megálló multimodális központtá való átalakítása	2,000,000.00	POR
106	Kerékpártározók kialakítása a városi lakónegyedekben	500,000.00	saját
107	A térségi vasútállomások úthálózaton és kerékpárral való megközelíthetőségének fejlesztése	3,500,000.00	saját
108	A térségi és városi iskolaközpontok elérhetőségének javítása, iskolabusz rendszer kialakítása és működtetése	3,000,000.00	PO
109	A települések úthálózatának aszfaltozása – metropolisz övezet	5,000,000.00	saját/PNDR
110	Mezei/Erdei utak rehabilitációja – metropolisz övezet	5,000,000.00	PNDR
111	Kerülő utak létesítése - metropolisz övezet	50,000,000.00	PO
112	Úthálózat bővítés – metropolisz övezet	20,000,000.00	PO
113	Vezetékes víz és csatornahálózat bővítése - metropolisz övezet	20,000,000.00	PO
114	Gázhálózat kiépítése - metropolisz övezet	20,000,000.00	PO
115	Villamos energiahálózat bővítés - metropolisz övezet	20,000,000.00	PO
116	Közvilágítás bővítése - metropolisz övezet	10,000,000.00	AFM
117	Térségi autóbussz állomások kialakítása/korszerűsítése - metropolisz övezet	25,000,000.00	PO/PNDR
118	A metropolisz övezete rákapcsolása a kelet-nyugat, észak-dél irányú úthálózatra és kerékpárutakra	10,000,000.00	saját/PO/PNDR
119	Mezőgazdasági tevékenységek támogatása, diverzifikációja, értékesítés támogatása - metropolisz övezet	1,000,000.00	PPP
120	Közösségi kulturális központok rehabilitációja, felszerelése - metropolisz övezet	10,000,000.00	PO
121	Közösségi felzárkóztatás és a mélyszegénységben élők integrációja - metropolisz övezet	10,000,000.00	PO
122	Orvosi rendelők rehabilitációja - metropolisz övezet	5,000,000.00	PO/PNRR
123	Egészségmegőrző és prevenciók programok támogatása - metropolisz övezet	1,000,000.00	saját/PPP
124	A meglévő sportinfrastruktúra bővítése - metropolisz övezet	10,000,000.00	CNI
125	A térségi vasútállomások közötti és kerékpárúton való elérhetőségének javítása – metropolisz övezet	3,500,000.00	PO/PNRR
126	Intelligens forgalomirányítási rendszerek fejlesztése és a közterületek biztonságosabbá tétele	1,200,000.00	PNRR, C10

127	Digitális közlekedésirányítási rendszer bevezetése (e-ticketing, e-parkolás, forgalomfigyelés).	20,000,000.00	PO
128	Várak útja – promoválás – Mikó Vár	30,000.00	PNRR, C11
129	A térség turisztikai desztinációként való promoválása	5,000,000.00	PNRR/PO
130	A térségi turisztikai szolgáltatások közös promoválása	5,000,000.00	PNRR/PO
131	A térség minél több települését érintő tematikus turisztikai útvonalak kidolgozása	1,000,000.00	PO/saját
132	A térségi turizmussal kapcsolatos információk közös applikáción való megjelenítése	1,000,000.00	PO
133	Térségi munkaerőpiaci helyzetkép elkészítése	200,000.00	saját
134	Továbbképzési, felnőttképzési és átképzési programok térségi igények szerinti megszervezése	100,000.00	saját
135	Felhasználóbarát városi/térségi szolgáltatás-térkép elkészítése (digitális, applikáció)	500,000.00	saját
136	A térségben zajló kulturális és sportesemények összehangolása, egy közös kínálati portfólió kialakítása	500,000.00	saját
Összesen Euro		737,807,813.00	

6. FEJEZET: A STRATÉGIA VÉGREHAJTÁSA, NYOMON KÖVETÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE

Csíkszereda megyei jogú város Integrált Fejlesztési Stratégiájának gyakorlatba ültetése elsősorban Csíkszereda Polgármesteri Hivatala kereti között működő osztályok feladata. Ugyanakkor jelen stratégiában számos olyan fejlesztési javaslat került megfogalmazásra, amelyek tényleges megvalósítása csak más szervezetekkel, intézményekkel, vagy a lakossággal való eredményes együttműködéssel valósítható meg.

Az IVS-ben foglaltak kivitelezése érdekében Csíkszereda Polgármesteri Hivatala törekedni fog arra, hogy:

- Folyamatosan figyelje az elérhető és lehívható pályázati forrásokat,
- Lehetőségeihez mérten alkalmazzon minél több olyan szakembert, akik megfelelő tapasztalattal rendelkeznek a pályázatok elkészítésében és azok menedzsmentjében,
- Tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a helyi költségvetés fejlesztésre használható keretét a lehető leghatékonyabban használja fel a helyi fejlesztési folyamatok eredményessége érdekében,
- Szükség esetén vegye igénybe külső szakértők munkáját a pályázati pénzek lehívásában és a folyamatok lefolytatásában.

A város Integrált Városfejlesztési Stratégiájának monitorizálása a fejlesztési dokumentum kidolgozását koordináló, a csíkszeredai Polgármesteri Hivatal keretei között működő munkacsoport feladat lesz. A munkacsoport a következő tevékenységeket kell elvégezze:

- Negyedévente szükséges a város fejlesztésével kapcsolatos programok helyzetének vázlatos áttekintése, jelentés készítése,
- Évi rendszerességgel egy stratégiai kiértékelő jelentés összeállítása, amely egyrészt összegzi az adott évben elért eredményeket, valamint összeveti azokat a stratégiában megfogalmazott célkitűzésekkel,
- Szükség esetén javaslatokat fogalmaz meg és terjeszt elő olyan új fejlesztési programok IVS-be való bevitelével kapcsolatban, amelyek menet közben váltak aktuálissá,
- Tájékoztató anyagokat készít az IVS gyakorlati megvalósításával kapcsolatban, amennyiben pedig szükséges a megfelelő fórumokon be is mutatja azokat.

6.1. Felelősségi körök és cselekvési terv a stratégia megvalósításához

Az IVS végrehajtási mechanizmusát Csíkszereda önkormányzata végzi, és a következőkből áll:

- az IVS végrehajtási folyamatának, majd a projektek végrehajtásának elemzése a projektleírások, mutatók, valamint az operatív programok követelményeinek való megfelelés alapján;
- a projektek előkészítési és végrehajtási folyamatainak elősegítése és folyamatos javítása;
- az irányító hatóságok követelményeinek végrehajtására szolgáló belső mechanizmusok javítása.

A tevékenységek és az egyes szakaszokban elért eredmények nyomon követése érdekében a 2021-2030-as időszakban Csíkszereda önkormányzata az IVS elkészítéséért felelős munkacsoporton keresztül (amely együtt fog működni a vissza nem térítendő finanszírozású projektek igazgatóságával) éves jelentéseket készít, amelyek minden év végén tartalmazzák az IVS végrehajtásának helyzetét.

Az IVS elkészítésében és megvalósításában szerepet játszó szervezeti egységek szerepkörei és feladatai az alábbiak szerint oszlanak meg:

Az IVS elkészítéséért felelős munkacsoport szerepe és feladatai

a.) A DOKUMENTUMOK ELKÉSZÍTÉSE ÉS ELFOGADÁSA

A figyelembe vett dokumentumok az Integrált Városfejlesztési Stratégia (SIDU) és a Fenntartható Városi Mobilitási Terv (PMUD). Az elnevezés, a tartalom és az ellenőrzési folyamat összhangban van a ROP 2021-2027 Irányító Hatóság dokumentumaival.

1. A SIDU véglegesítése és jóváhagyása Csíkszereda település helyi tanácsa által.
2. A SIDU kiegészítéseként felmerülő fejlesztési javaslatok megvitatása és megfogalmazása.
3. A SIDU tartalmi javításával kapcsolatos munkálatok elvégzése.

b.) MONITORING ÉS KOMMUNIKÁCIÓ

1. Évi egy alkalommal átfogó jelentés készítése az adott időszakban megvalósított és/vagy elkezdett projektekről.
2. Az IVS megvalósításával kapcsolatos jelentések prezentációja.
3. Az IVS-el kapcsolatos megvalósítások alapján tájékoztató anyagok készítése.

Az IVS elkészítéséért felelős munkacsoport felépítése és feladatkörei:

- Koordinátor: meghívókat küld a partnereknek, aláírja a válaszokat, összegyűjti az összes javaslatot és észrevételt, koordinálja a SIDU kidolgozását és a munkacsoport munkáját.
- Titkár: a munkacsoport valamennyi tevékenységéről jegyzőkönyvet és elektronikus nyilvántartást vezet.
- Szakértők (3): projektjavaslatok megfogalmazása és kidolgozása, közreműködés az éves jelentés elkészítésében, a a projektek megvalósításában szerepet játszó igazgatóságok közötti együttműködés segítése.

A vissza nem térítendő finanszírozású projektek igazgatóságának feladatai és szerepkörei:

a.) A FINANSZÍROZÁSI PÁLYÁZATOK KIALAKÍTÁSA ÉS BEADÁSA

A benyújtásra és ellenőrzésre vonatkozó tartalmi és eljárási utasításokat az egyes operatív programok egyedi iránymutatásainak megfelelően kell megadni.

1. A projektek nyomon követési és értékelési mechanizmusának kialakítása (felelősségi körök, feladatok, határidő, megfelelés stb.).
2. Az igazoló dokumentum elkészítése
3. Kommunikációs/jelentési csatornák kialakítása az irányító hatósággal.

b.) FINANSZÍROZÁSI SZERZŐDÉSEK ALÁÍRÁSA AZ OPERÁCIÓS PROGRAM IRÁNYÍTÓ HATÓSÁGÁVAL

A szerződéskötési eljárást az egyes operatív programok irányító hatóságai által meghatározott feltételekkel összhangban kell lefolytatni.

c.) A MEGÁLLAPODOTT SZERZŐDÉSEK TELJESÍTÉSE:

Az időkeret tartalmazza a finanszírozási szerződésben előírányzott munkák elvégzéséhez szükséges szolgáltatások beszerzéséhez, a munkák nyomon követéséhez, befejezéséhez és a munkák kedvezményezett/kedvezményezettek általi elfogadásához szükséges tevékenységeket.

6.2 Monitoring és kockázatelemzés

Csíkszereda municípium integrált fejlesztési stratégiájában megfogalmazott programok eredményeinek monitorizálása a sikeres fejlesztési tevékenység egyik meghatározó eleme. A kiválasztott mutatószámokat a város fejlesztésével kapcsolatosan megfogalmazott vízió struktúrája alapján rendszereztük.

S.sz.	Mutatószám	M.e.	Referencia szint (2022)	Cél (2030)
Élhető város				
1.	Szigetelt tömbházak száma	Db.	106	152
2.	Felújított lakónegyedek száma	Db.	5	7
3.	Felújított középületek száma	Db.	11	15
4.	Újonnan épített útszakaszok hossza	Km.	1,2	20,2
5.	Feljavított útszakaszok hossza	Km.	73,4	80
Családbarát város				
1.	Kulturális programok száma	Db./év	50	70
2.	Sportolási lehetőségek támogatása, népszerűsítése	Db./év	15	25
3.	Generáció-orientált programok (idősek, fiatalok)	Db./év	50	70
4.	Családorientált programok	Db./év	50	70
Megfontoltan okos város				
1.	A városháza által biztosított, digitalizált szolgáltatások száma	Db.	0	10
2.	Felhasználóbarát városi parkolási rendszer	Db.	0	1
3.	Digitális forgalom-koordináció	Db.	0	1
4.	Helyi szolgáltatásokat támogató applikációk száma	Db.	0	5
Vállalkozóbarát város				
1.	Ipari park kialakítása és működtetése	Db.	0	1
2.	Ipari inkubátor és képzőközpont kialakítása és működtetése	Db.	0	1
3.	Coworking iroda kialakítása és működtetése	Db.	0	1
4.	Munkahelyteremtés	Db.	0	600
Környezetbarát város				
1.	Fedett kerékpártározók száma	Km.	5	10
2.	Elektromos töltőállomások száma	Db.	0	50
3.	Felújított zöldövezetek	Nm.	1200000	5000000
Szociálisan érzékeny város				
1.	Szociális központok kialakítása	Db.	0	5
2.	Öregotthon kialakítása	Db.	0	1
3.	Egészségügyi prevenciós programok támogatása	Db.	0	10
Csíkszereda, a térség szíve				
1.	A térségi közlekedést biztosító autóbuszok megvásárlása	Db.	0	34
2.	Új térségi kerékpárutak építése	Km.	0	15
Közlekedés				

1.	Újonnan épített kerékpárutak hossza	Km.	19	34
2.	Felújított kerékpárutak hossza	Km.	0	15
3.	Iskolabuszok száma	Db.	0	4
4.	Járdák felújítása és újak építése	Km.	15	20

A városfejlesztési stratégia végrehajtása során számos kockázatot is figyelembe kell venni. Fontos, hogy az európai alapok bevonására és a tőkebefektetésekre való összpontosítás során ne veszítsük szem elől az olyan dolgokat, mint a közép- és hosszú távú működési költségek vagy a társadalmi, környezeti és gazdasági kockázatok. Az alábbi táblázatban vázlatosan összefoglaltuk azokat a kockázati tényezőket, amelyek érdemben hatást tudnak gyakorolni Csíkszerea municípium integrált fejlesztési stratégiájában megfogalmazott célkitűzésekre.

Azonosított kockázat	Bekövetkezős valószínűsége	SIDU-ra való hatása	Megelőzési/hatás csökkentési javaslat
Társadalmi kockázatok			
A megélhetési költségek növekedése, a lakosság megfelelő lakhatási hozzáférhetőségének megnehezítése	magas	magas	Új tömbházak építése, tömbház szigetelési program működtetése.
A fejlesztési programok társadalomra gyakorolt negatív hatásai	magas	magas	Participatív tervezés és rendszeres kommunikáció
Társadalmilag hátrányos helyzetű csoportok leszakadása	magas	közepes	Társadalmi integrációt segítő programok működtetése, támogatása
Környezeti kockázatok			
A környezeti erőforrások nem megfelelő védelme	közepes	magas	Megfelelő tervezés, környezetvédelemmel kapcsolatos programok támogatása, a lakosság környezettudatosságának növelése.
A klímaváltozás negatív hatásai	magas	közepes	A klímaváltozás helyi hatásainak felmérése, monitorizálása és a klímaváltozás hatásaira megoldást adó programok működtetése
Környezetszennyezés	közepes	közepes	A megújuló energiaforrások felhasználásával kapcsolatos programok támogatása
Gazdasági kockázatok			
A megvalósított fejlesztések gazdasági fenntarthatósága	közepes	közepes	Fenntarthatóság megtervezése, helyi költségvetési terv fejlesztésekkel való összehangolása

Projektek költségvetésének változása (be nem tervezett költségnövekedés)	magas	közepes	A projektek költségvetésének a piaci árakhoz való igazítása, moduláris tervezés
Közigazgatási kockázatok			
Települések közötti együttműködés hiánya	közepes	alacsony	Települése közötti kapcsolatok erősítése, professzionális projektmenedzsment
Kompetenciahiány és munkaerőhiány a tervezett projektek előkészítése és kivitelezése során	közepes	közepes	Projektmenedzsmentben jártas szakemberek alkalmazása, külső szakcégek bevonása

6.3 Kommunikáció

A helyi fejlesztési folyamatok hatékony menedzsmentjében meghatározó szerepe van a kommunikációnak is. Ahogyan Csíkszereda municípium integrált fejlesztési stratégiájának elkészítése során is, úgy a kivitelezés időszakában is szükség van a rendszeres és pontos kommunikációra. A stratégia kommunikációjával kapcsolatos anyagok elkészítése Csíkszereda Polgármesteri Hivatala kereti között működő osztályok feladata, ezen munka koordinációját a stratégiai dokumentum elkészítésével és monitorizálásával megbízott munkacsoport végzi a következő szempontok szerint:

- rendszeres (legalább félévente egy) tájékoztató anyagot állít össze az integrált fejlesztési stratégiába foglalt fejlesztési programok helyzetével kapcsolatban;
- igény szerint ezeket a tájékoztató anyagokat prezentálja különböző tematikus találkozókra és fórumokra;
- igény szerint projektalapú bemutatókat állít össze és prezentál;
- rendszeresen tájékoztató anyagokat készít a Polgármesteri Hivatal által működtetett kommunikációs felületek számára;
- legalább évente egy alkalommal széleskörű lakossági fórum számára összefoglaló anyagot készít az elmúlt egy évben lezajlott tevékenységekről.

A municípium integrált fejlesztési stratégiájával kapcsolatos kommunikáció fontosabb felületei:

- a Városháza által működtetett Facebook profilok,
- a Városháza saját kiadványa,
- a Városháza saját weboldala (www.miercureaciuc.ro, www.szereda.ro)
- a térségi nyomtatott és elektronikus sajtó.

